

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ondřej Mocek

Újma způsobená vadou výrobku

-

Analýza unijní úpravy

ve světle její české a francouzské transpozice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Katedra: Občanské právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. června 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 570 296 znaků včetně mezer.

.....

diplomant

V Praze dne 25. června 2016

Opravdu velké poděkování v první řadě patří panu doc. JUDr. PhDr. Davidu Elischerovi, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost, čas a ochotu, které mi v celém průběhu zpracování mé diplomové práce věnoval.

Dále však velké díky patří též JUDr. Zlatouškové za cennou pomoc s prací s německými texty, které jsou dále v této práci rozebírány a citovány.

A poděkování největší pak zasluží všichni členové mé drahé rodiny, za podporu, vřelost a pochopení, které mi nejen v průběhu přípravy tohoto textu, ale v průběhu celého mého studia práv, projevíli.

Teď už však k samotné práci...

*„Když si zakoupíte výrobek, obdržíte návod k použití. V případě dostanete-li život,
nic takového k tomu není.“*

– Sebastián Wortys, umělec a spisovatel

OBSAH

SEZNAM ZAVEDENÝCH A POUŽÍVANÝCH ZKRATEK	8
ÚVOD	11
1. VYMEZENÍ TÉMATU A CÍLŮ PRÁCE	11
2. STRUKTURA PRÁCE	13
3. METODOLOGIE.....	14
4. OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ PRÁCE	14
5. ZHODNOCENÍ DOSAVADNÍHO ZPRACOVÁNÍ TÉMATU A CHARAKTERISTIKA ZDROJŮ	15
ANALÝZA UNIJNÍ ÚPRAVY ÚJMY ZPŮSOBENÉ VADOU VÝROBKU VE SVĚTLE JEJÍ ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ TRANSPOZICE	17
1. GENEZE PRÁVNÍ ÚPRAVY ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU (ÚJMU) ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU NA EVROPSKÉM KONTINENTU A JEJÍ IDEOVÉ ZDROJE.....	18
1.1. <i>Prosazení se a vývoj (politiky) ochrany spotřebitele v rámci rozvoje Evropských společenství a Evropské unie.....</i>	<i>18</i>
1.2. <i>Ochrana spotřebitele v oblasti bezpečnosti výrobků na úrovni Evropské unie, České republiky a Francie.....</i>	<i>22</i>
1.2.1. Odpovědnost za škodu způsobenou vadnými výrobky v Evropské unii.....	22
1.2.2. Směrnice č. 85/374/EHS a Česká republika	29
1.2.3. Směrnice č. 85/374/EHS a Francie.....	33
1.3. <i>Právní úprava související se směrnicí č. 85/374/EHS a právní úprava z působnosti uvedené směrnice (naopak) vyňata</i>	<i>35</i>
1.3.1. Právní předpisy Evropské unie, České republiky a Francie týkající se otázek ohledně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku	35
1.3.2. Směrnice č. 85/374/EHS a náhrada škody (újmy) způsobené v důsledku jaderné události	38
2. VYMEZENÍ POVAHY A KLÍČOVÝCH POJMŮ ÚPRAVY ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU VE SVĚTLE JUDIKATURY (NEJEN) SOUDNÍHO DVORA.....	41
2.1. <i>Právní pojetí unijního režimu (zvláštní) odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky.....</i>	<i>41</i>
2.1.1. Odpovědnost objektivní, mimosmluvní a „ <i>d'ordre public</i> “	41
2.1.2. Relevantnost otázky zavinění pro posouzení odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou výrobků.....	43
2.1.3. Alternativy k režimu objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku výrobce	44
2.2. <i>Pojem „výrobek“ a posouzení jeho vadnosti dle směrnice č. 85/374/EHS</i>	<i>49</i>
2.2.1. Vymezení pojmu „výrobek“ v kontextu českého právního řádu	49
2.2.2. Vymezení pojmu „výrobek“ v kontextu francouzského právního řádu.....	56
2.2.3. Bezpečnost výrobku a kdy je výrobek považován za vadný	60
2.3. <i>Okamžik uvedení výrobku do oběhu versus uvedení výrobku na trh</i>	<i>70</i>
2.3.1. Důležitost a vymezení okamžiku „uvedení výrobku do oběhu“, resp. „uvedení výrobku na trh“	70
2.3.2. Výklad pojmu „uvedení do oběhu“ a judikatura Soudního dvora	72
2.3.3. „Uvedení výrobku do oběhu“ dle českého a francouzského národního prováděcího zákonodárství.....	74

2.4.	<i>Osoby povinné k náhradě škody způsobené vadným výrobkem</i>	80
2.4.1.	Vymezení pojmu výrobce a dalších osob povinných k náhradě škody způsobené vadou výrobku v českém a francouzském právu.....	80
2.4.2.	Skupiny „výrobci“ a další okruhy osob z působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky vyloučené.....	87
2.4.3.	Solidární a alternativní odpovědnost (dalších) osob zúčastněných na výrobně-dodavatelském řetězci.....	90
2.5.	<i>Osoba poškozená a odškodnitelné formy způsobené škody</i>	95
2.5.1.	Osoby, které jsou chráněny ustanoveními směrnice č. 85/374/EHS.....	95
2.5.2.	Odškodnitelné podoby škody (újmy) způsobené vadným výrobkem	97
2.5.3.	Nepřípustnost (smluvního) omezení odpovědnosti „výrobce“	101
2.6.	<i>Výše náhrady újmy způsobené vadným výrobkem a povaha hranice 500 eur</i>	102
2.6.1.	Náhrada újmy majetkové a otázka povahy hranice 500 eur	102
2.6.2.	Náhrada újmy nemajetkové.....	104
2.7.	<i>Otázka důkazního břemene a prokazování vady výrobku ve sporech o náhradu škody způsobenou vadou výrobku</i>	105
2.7.1.	Prokazování vady výrobku (v závislosti na jejím druhu)	106
2.7.2.	Dovozování příčinné souvislosti mezi škodou a vadou výrobku.....	109
2.7.3.	Specifické otázky související s domáháním se a prokazováním nároku ve sporech o náhradu škody způsobenou vadou výrobku	119
2.8.	<i>Liberační důvody „výrobce“ z odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem</i>	122
2.8.1.	Liberační důvody <i>obecné</i>	123
2.8.2.	Liberační důvody <i>zvláštní</i>	128
2.8.3.	Další způsoby ochrany před rizikem odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem	136
2.9.	<i>Promlčení a prekluze nároku na náhradu škody způsobené vadným výrobkem</i>	139
2.9.1.	<i>Promlčení</i> a úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.....	140
2.9.2.	<i>Prekluze</i> a úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku	143
2.9.3.	Objektivní (prekluzivní) lhůta a procesní substituce „výrobce“	146
3.	NEMINULA SE REGULACE ZAVEDENÁ SMĚRNICÍ Č. 85/374/EHS SVÝM ZAMÝŠLENÝM ÚČINKEM? A JE TATO ÚPRAVA STÁLE RELEVANTNÍ I DNES?.....	148
3.1.	<i>Syntéza ve vztahu k deliktní odpovědnosti obecné a dalším (alternativním) způsobům uplatnění nároku na škodu způsobenou vadným výrobkem</i>	148
3.2.	<i>Konkurence (souběh) nároku plynoucího z režimu směrnice č. 85/374/EHS a nároků plynoucích z dalších odpovědnostních režimů národních</i>	151
3.2.1.	Podmínky (ne)výlučnosti režimu úpravy směrnice č. 85/374/EHS ve vztahu k dalším (národním) odpovědnostním režimům	152
3.2.2.	Důsledky výlučné aplikace režimu úpravy směrnice č. 85/374/EHS ve vztahu k aplikaci odpovědnostních režimů národních	155
3.2.3.	Otázky z působnosti směrnice č. 85/374/EHS explicitně vyloučené, resp. vždy se spravující odpovědnostním režimem <i>národním</i>	161

3.3. <i>Neminula se unijní úprava – směrnice č. 85/374/EHS – odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (zcela) svým účinkem?</i>	163
3.3.1. Obecné důvody (ne)využívání režimu směrnice č. 85/374/EHS v kontextu Evropské unie	166
3.3.2. Důvody (ne)využívání režimu směrnice č. 85/374/EHS v kontextu prováděcích úprav národních, zejména pak té české a francouzské	169
3.3.3. Následný legislativní osud směrnice č. 85/374/EHS	172
ZÁVĚR	175
POUŽITÁ BIBLIOGRAFIE	178
1. EVROPSKÉ A DALŠÍ ZAHRANIČNÍ ZDROJE	178
1.1. <i>Relevantní právní předpisy</i>	178
1.2. <i>Relevantní rozhodnutí Soudního dvora</i>	180
1.3. <i>Dokumenty vyhotovené institucemi a pomocnými orgány Evropské unie a další zahraniční informační zdroje</i>	185
2. ČESKÉ ZDROJE	188
2.1. <i>Relevantní právní předpisy</i>	188
2.2. <i>Relevantní rozhodnutí českých soudů</i>	189
2.3. <i>Ostatní tištěné a elektronické zdroje informací</i>	192
3. FRANCOUZSKÉ ZDROJE.....	198
3.1. <i>Relevantní právní předpisy a soudní rozhodnutí</i>	198
3.2. <i>Ostatní tištěné a elektronické zdroje informací</i>	203
4. DALŠÍ ZAHRANIČNÍ ZDROJE	205
4.1. <i>Zdroje rakouské a německé</i>	205
4.2. <i>Zdroje německé</i>	205
4.3. <i>Zdroje angloamerické</i>	206
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ČESKÉM JAZYCE	207
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE	207
KLÍČOVÁ SLOVA	207
KEY WORDS	207
ABSTRAKT	208
ABSTRACT	209

Seznam zavedených a používaných zkratk

Zavedená zkratka	Zkracovaný pojem, název či sousloví
„směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky“ či „směrnice č. 85/374/EHS“	Směrnice Rady ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (č. 85/374/EHS)
„směrnice č. 1999/34/ES“	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 10. května 1999, kterou se mění směrnice Rady 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (č. 1999/34/ES)
„směrnice o obecné bezpečnosti výrobků“	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků
„nařízení o doзору nad trhem“	Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 339/93 (č. 765/2008/ES)
„angl.“	anglicky
„lat.“	latinsky
„fr.“	francouzsky
„francouzský občanský zákoník“ či „CC“	Code civil des Français („Code Napoléon“)

„francouzský zákoník o spotřebě“ či „CCons“	Code de la consommation
„francouzský Nejvyšší soud“	La Cour de Cassation
„francouzský Nejvyšší správní soud“	Le Conseil d'Etat
„něm.“	německy
„německý Nejvyšší soud“	Der Bundesgerichtshof (BGH)
„rakouský Nejvyšší soud“	Der Oberste Gerichtshof (OGH)
„Produkthaftungsgesetz“ či „PHG“	(<i>německý</i>) Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte vom 15/12/1989 (Produkthaftungsgesetz) (BGBl. I S. 2198)
„Nejvyšší soud“	Nejvyšší soud České republiky
„Ústavní soud“	Ústavní soud České republiky
„občanský zákoník z roku 1964“ či „OZ 64“	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
„zákon o odpovědnosti za vadné výrobky“ ¹	Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
„občanský zákoník“ či „OZ“	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹ Autor práce si je vědom jisté nepřesnosti, kterou uvedená zkratka představuje; k volbě této její podoby však bylo přistoupeno ve snaze o větší kontrast ve vztahu k tomu, kdy se v textu hovoří o úpravě unijní (tedy o **směrnici** o odpovědnosti za vadné výrobky), a kdy naopak o úpravě národní – české (tedy zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem), resp. bylo v případě tohoto zákona přistoupeno k volbě zkratky podobné té unijní (tedy **zákon** o odpovědnosti za vadné výrobky). Právě onen rozdíl ve formě příslušných předpisů (směrnice v. zákon) má tento kontrast představovat. Zároveň by tento krok měl pomoci k větší plynulosti textu pro jeho čtenáře.

„zákon o obecné bezpečnosti výrobků“
či „ZOBV“

zákon č. 102/2001 Sb., o obecné
bezpečnosti výrobků

„zákon o technických požadavcích
na výrobky“ či „ZTPV“

zákon č. 22/1997 Sb., o technických
požadavcích na výrobky

Úvod

1. Vymezení tématu a cílů práce

„Čtvrtá průmyslová revoluce“ – tak je dnes nazýván nový, nejen v Evropské unii, ale na celém světě, stále více se prosazující směr průmyslu a obchodu; tedy digitalizace.² Obdobně jako tomu bylo při vynálezu a následném uplatnění parního stroje či elektřiny v 19. století, mění se náš dnešní svět pod vlivem stále více dominantnějšího využívání nových technologií; jejich zavádění do našeho všedního života nastoluje mnoho etických, ale primárně pak také právních otázek, jež se týkají (mimo jiné) odpovědnosti a jejich (existujících) režimů.³

V tomto kontextu je pak jedním z nejdůležitějších režimů úprava „odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (angl. „*product liability*“, něm. „*Produkthaftung*“, fr. „*la responsabilité du fait des produits défectueux*“); jsou to totiž právě výrobky, které jsou a budou uvedenou digitalizací nejvíce poznamenány, čímž tato úprava nabývá na důležitosti. I přes to, že je však tato již dnes jednou z mnoha etablovaných oblastí ochrany spotřebitele, vycházející primárně z unijní legislativy, nedošlo dosud, i přes její více než 30ti letou existenci, k jejímu výraznějšímu prosazení se na poli Evropské unie. Dle zjištění provedených na unijní úrovni totiž bylo v letech 2000 až 2016 identifikováno celkem pouze 798 nároků vycházejících z pravidel pro odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobků.⁴ Postavíme-li toto číslo do kontrastu s počtem obyvatel celé Evropské unie (tj. 510,2 milionů v roce 2016)⁵, a uvědomíme-li si, že téměř denně každý z nás nějaký ten výrobek⁶ koupí, nelze než dospět k závěru, že se jedná o skutečně zarážející propastný nepoměr. *Čím je však tento způsoben?*

Cílem (vedleším) této práce je tudíž v první řadě – tedy za účelem bližšího pochopení tohoto odpovědnostního režimu – zevrubně pojednat a seznámit se s nejdůležitějšími aspekty, se kterými tento pracuje, a to skrze zhodnocení a porovnání (text směrnice č. 85/374/EHS) prováděcí úpravy české ve vztahu k té francouzské. Dle autorovi dostupných informací takováto francouzsko-česká komparace dosud provedena nebyla; jedná se tudíž o dosud nezmapované území, které však zasluhuje naši pozornost, neboť francouzská transpozice může být v mnoha ohledech pro tu českou více než inspirativní (srov. samotný text práce).

² Obdobně Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 8.

³ Obdobně Sdělení Komise „Umělá inteligence pro Evropu“ (2018), str. 2-3.

⁴ Viz TECHNOLIS. *External evaluation study of Council Directive 85/374/EEC* (2018).

⁵ Srov. EUROSTAT. Population on 1 January. *EUROPA* [online].

⁶ Výrobek může představovat škálu věcí od elektroniky, přes ošacení, až po potraviny či hygienické potřeby.

Francie, resp. francouzská úprava však byla vybrána zejména z důvodu toho, že z členských států (vyznávajících kontinentální právní kulturu) se jedná o zemi (mimo Spolkovou republiku Německo), která s tímto odpovědnostním režimem má nejdelší zkušenost, a tedy nejvíce zdrojů informací s ním souvisejících. S trochou odvahy se dá říci, že to byla právě Francie, která (v přeneseném smyslu) utvářela konečnou podobu unijní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku; byla to totiž právě francouzská transpozice, a francouzská rozhodovací (soudní) praxe, které byly nejčastěji předmětem rozhodnutí Soudního dvora, vztahujících se k interpretaci jednotlivých ustanovení a principů v textu směrnice č. 85/374/EHS obsažených.⁷

Je třeba si nicméně uvědomit, že mnoho výrobků v současné době existujících, pro nás již zcela běžných, bylo, v době, kdy byla směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky koncipována a komunitárním, resp. dnes již unijním, zákonodárcem přijímána a schvalována – tedy v 80. letech 20. století – pro tehdejší společnost nepředstavitelných, při nejlepším obsahem filmů či literatury žánru sci-fi. Jinými slovy, nastavení společnosti, a tedy nastavení i tehdejších právních předpisů, ať už na úrovni unijní či na úrovni národní, vycházelo z jiných socio-technologických poměrů; to jistě vyvolává otázky ohledně aktuálnosti dané směrnice.

Hlavním cílem této práce tak nejprve bude hledání odpovědi na (zajímavou) otázku „*Neminula se unijní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem svým zamýšleným účinkem?*“; jinak řečeno, jak rozumět výše uvedenému (nízkému) počtu nároků, v rámci Evropské unie uplatněných, opírajících se o režim úpravy směrnice č. 85/374/EHS? Budeme tak analyzovat, zda je uvedená směrnice prakticky neaplikována z důvodu jejího nesprávného nastavení, resp. nespravedlivého (nerovnoměrného) zatížení zúčastněných stran, či je třeba hledat skutečné příčiny – v kontextu vedlejšího cíle této práce – v praxi jednotlivých členských států, které této unijní úpravě vdechují život. V návaznosti na předchozí odstavec se nicméně v této souvislosti též pokusíme nalézt odpověď na otázku „*Je směrnice č. 85/374/EHS stále relevantní a aplikovatelná i na dnešní poměry?*“. Tedy, je tato již více než 30 let stará unijní úprava, schopna i nadále držet krok s dnešní dobou, či je třeba spíše uvažovat o její revizi, anebo dokonce zcela novém legislativním instrumentu?⁸

⁷ Pro ilustraci můžeme uvést např. rozsudek SD ve věci „**Komise v. Francie**“ z roku 2002, rozsudek SD ve věci „**Moteurs Leroy Somer**“ z roku 2009, rozsudek SD ve věci „**Dutruieux**“ z roku 2011 či v neposlední řadě také rozsudek SD ve věci „**Sanofi Pasteur**“ z roku 2017.

⁸ Konkrétně pak tedy bude řešeno, jak se unijní a národní autority staví k využitelnosti směrnice č. 85/374/EHS v kontextu nových technologií jako „umělá inteligence“ apod.

2. *Struktura práce*

Tato práce je celkově rozčleněna na tři hlavní kapitoly (jednu obecnou a dvě zvláštní).

První – obecná – kapitola bude zaměřena na otázky všeobecného rázu. Nejprve tak bude popsán stručný společensko-historický vývoj a kontext prosazení se ochrany spotřebitele, a na to navazující právní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, na poli Evropské unie (bude tak vykreslena geneze této právní úpravy); a v této souvislosti pak bude výklad doplněn o přehled (těch nejdůležitějších) evropských, českých a francouzských právních předpisů a hlavních principů, kterými se analyzovaný odpovědnostní režim spravuje.

V druhé – zvláštní – kapitole poté bude (podrobně) pojednáno o klíčových základních pojmech předmětné úpravy, a to ve světle judikatury Soudního dvora EU, se současnou reflexí a evaluací podoby české transpozice ve vztahu k té francouzské. Zkoumány budou samozřejmě všechny hlavní oblasti, které směrnice č. 85/374/EHS v rámci jejího textu upravuje; primárním nicméně však bude vymezení toho, „*co vše je považováno za „(vadný) výrobek“ a jaké okolnosti jsou zde relevantní*“; dále bude přiblíženo, kdo a za jakých podmínek je odpovědný k náhradě škody způsobené vadou výrobku – tedy, „*kdo je ve smyslu uvedené směrnice označován za „výrobce“*“; a v neposlední řadě bude rozebráno, za jakých podmínek se může „výrobce“ své povinnosti k uvedené náhradě zprostit, resp. „*jaké liberační důvody daná směrnice připouští*“. Vlastní text pak bude strukturován tak, aby bylo patrné, kdy se jedná o závěry francouzské a kdy naopak o závěry české; zároveň však bude kladen důraz na to, aby si čtenář mohl učinit představu o tom, zda jsou závěry a východiska francouzské aplikovatelné i v kontextu úpravy české a *vice versa*. Do určité míry však bude tato kapitola představovat jakýsi teoretický základ pro kapitolu třetí, již byl svěřen hlavní cíl této práce.

V rámci třetí – zvláštní – kapitoly pak budeme zkoumat a hodnotit současnou míru toho, jak je rozebíraná úprava směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky ze strany českých a francouzských, resp. evropských – unijních – spotřebitelů využívána; v této kapitole tak bude, na základě výstupů a závěrů kapitoly druhé, hledána odpověď na již výše uvedené otázky: „*Neminula se regulace odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku účinkem? A pokud ano, jaké k tomu vedly důvody a jaké konstrukce právní odpovědnosti jsou v českém a francouzském právním prostředí využívány na místo té prve uvedené?*“ Zároveň však tato kapitola bude v duchu hlavního cíle této práce řešit, zda je režim směrnice č. 85/374/EHS, tak jak dnes je, resp. před 30 lety byl, nastaven stále aktuální a použitelný i v době současné, kdy výrobky nyní do oběhu uváděné jsou mnohem komplexnější, složitější a možná taktéž nebezpečnější, než byly ty v 80. letech 20. století.

3. *Metodologie*

Základem kapitoly první, a do určité míry také té druhé, bude *metoda deskriptivní*. Nejprve je totiž vhodné čtenáře seznámit z obecného pohledu s výchozím stavem, od kterého pak budou činěny všechny úvahy navazující. Primárně bude tedy popsána úprava unijní a tomu odpovídající úprava česká a francouzská, v jejichž rámci budou čtenáři přiblíženy všechny klíčové pojmy a skutečnosti a další otázky s nimi související.

Současně zde však bude užita také *metoda analytická*, jejíž pomocí bude nejen obecná první kapitola rozčleněna do příslušných, logicky souvisejících, pasáží.

Nicméně s ohledem na to, že je značná část této práce věnována komparaci úpravy české s tou francouzskou (a marginálně také německou a anglo-americkou), bude v rámci kapitoly druhé tou hlavní *metoda komparativní*. Metoda komparativní však bude v zásadě použita v kontextu celé této práce, a to v souvislosti s jednotlivými hodnotícími zprávami, které Evropská komise každých pět let,⁹ z důvodu evaluace přínosů a záporů úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v rámci Evropské unie, nechává zpracovat.

V kapitole třetí pak bude použita zejména dedukce, resp. *metoda deduktivní* sloužící k usuzování od obecného ke zvláštnímu. Bude tedy rozvedeno, z jakých důvodů zůstává potenciál směrnice č. 85/374/EHS v rámci Evropské unie nevyužit a v jakých ohledech může, resp. zda je vůbec schopna současná úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku reflektovat novodobé (právní) problémy související (nejen) s „novými technologiemi“.

4. *Obsahové, časové a geografické vymezení práce*

Pozornost bude v této práci věnována primárně odpovědnosti za škodu (újmu) způsobenou vadou výrobku. Ostatní existující (speciální) konstrukce právní odpovědnosti (např. odpovědnost za škodu způsobenou věcí, škoda z provozu dopravních prostředků ad.) budou zohledněny jen v nutných souvislostech, resp. pro ilustraci závěrů zjištěných v návaznosti na zkoumání odpovědnostního režimu prve uvedeného.

Odpovědností za škodu způsobenou vadným výrobkem se pak bude práce zabývat především z pohledu právní úpravy současně platné a účinné na území České republiky; to ale v kontextu úpravy unijní (jako výchozího stavu pro tu českou) a úpravy francouzské (jako možného zdroje inspirace té české). Úvahy ve vztahu k oblastem mimo Evropskou unii pak budou činěny jen okrajově.

⁹ Srov. čl. 21 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

5. *Zhodnocení dosavadního zpracování tématu a charakteristika zdrojů*

Otázce odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku bylo zpočátku její existence věnováno pozornosti až neúměrně tomu, jak byla a v zásadě stále je tato forma odpovědnosti v Evropské unii (ne)využívána.¹⁰ Zájem odborné veřejnosti tudíž v návaznosti na uvedený (poměrně) diskutabilní praktický přínos směrnice č. 85/374/EHS začal pomalu uvadat, kdy v současné době je této otázce věnováno pozornosti (mimo monitoring jejího působení ze strany Evropské komise) již jen poskrovnu.

V rámci České republiky pak této otázce již v současné době pozornost věnována není téměř vůbec. Mimo komentářovou literaturu, lze snad z doby nedávné uvést jen publikaci JUDr. Záruby a JUDr. Pospíšila s titulem *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii, České republice a Slovenské republice* z roku 2016; jedná se však o publikaci citacemi zcela nepoznamenanou, kdy si tak její čtenář není jist, zda se jedná o závěry samotných autorů či naopak některého ze zástupců odborné veřejnosti, jehož myšlenkami se uvedení autoři nechali „inspirovat“ (to s tím, že jsou v této publikaci uvedená tvrzení povětšinou mylná, zcela přehlížející nejen současný, ale i dřívější (judikaturní) vývoj řešení příslušných otázek). To nás tak opět vrací zejména k literatuře komentářové a publikacím již téměř dvacet let starým, vztahujícím se k době, kdy byl přijat – předchůdce současné podoby české prováděcí úpravy – zvláštní zákon o odpovědnosti za vadné výrobky.¹¹

Současně, až opravdu na drobné výjimky, k tomuto institutu neexistuje ani ustálená (ve smyslu kvantitativním) judikatura obecných českých soudů, která by českou podobu této právní úpravy (jakýmkoli způsobem) blíže vykládala. V konečném důsledku je tak třeba vyjít primárně ze soudních rozhodnutí Evropského soudního dvora a východisek nabízených dostupnou právní doktrínou zahraniční, zejména pak doktrínou jednotlivých členských států.

¹⁰ *Směrnice [o odpovědnosti za vadné výrobky] drží jeden nepřilíš slavný primát. Na jedné straně je směrnici, o které bylo napsáno snad nejvíce odborných článků a monografií, na druhé straně je však směrnici, jejíž uplatnění v praxi, a to zejména v praxi soudní je téměř nulové. Jen v bibliografii k publikaci Goyens M., Directive 85/374/EEC on product liability, Ten years after, Centre de Droit de la Consommation, Lovaň 1996, je uváděno na 560 odborných článků a monografií k směrnici. Ve stejné publikaci je rovněž uváděno, že k roku 1996 není ve Velké Británii hlášen ani jediný případ uplatnění směrnice v soudní praxi a v SRN všeho všudy 3 případy. (Viz KRÁL. K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. s. 420-421.)*

¹¹ Lze tak uzavřít, že za posledních téměř 20 let nebylo o režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v českém právním prostředí podáno skutečně relevantní, současná východiska zohledňující, a hlavně pak také komplexní pojednání. I přes její nepochybnou odbornou úroveň, nelze za takovéto pojednání nicméně považovat uvedenou komentářovou literaturu, neboť ta se zabývá jen konkrétními ustanoveními, která představují českou podobu transpozice textu směrnice č. 85/374/EHS; jako taková pak tato literatura obecně neřeší, resp. ani řešit nemůže širší souvislosti tohoto režimu odpovědnosti, neboť je svázána tím, jak se k danému unijnímu textu postavil český zákonodárce. Jak bude ale dále v této práci ukázáno, je česká prováděcí úprava předmětného unijního textu ne příliš zdařilá, vyvolávající více otázek, než přináší odpovědí, v důsledku čehož svou (obecně vysokou) hodnotu ztrácí i relevantní komentáře příslušného českého zákonného textu.

Naproti tomu ve Francii, tam je literatura i rozhodovací praxe již (mnohem) početnější. Na rozdíl od České republiky zde byly totiž francouzské soudy nuceny již výklad některých otázek podat (to pak např. a zejména v souvislosti s kauzou „kontaminované krve“¹² virem HIV a virem hepatitidy typu C; blíže viz poznámku pod čarou č. 248). Mimo uvedenou judikaturu, nabízí nicméně francouzská doktrína také poměrně velký počet skutečně aktuálních monografií, zaobírající se pouze touto otázkou;¹³ právě tyto budou představovat pro nalezení odpovědi na výše položené otázky a dosažení výše vytýčených cílů této práce neocenitelný přínos.

Přidanou hodnotou je zde zároveň skutečnost, že jak francouzská, tak i česká úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku mají stejný předobraz, tedy v plném rozsahu tuto oblast harmonizující směrnici č. 85/374/EHS; nemalé množství závěrů francouzských autorů tak bude možné (bez větších obtíží) promítnout i do právní reality české.¹⁴

Mimo právní doktrínou francouzskou však bude zároveň přihlédnuto též k relevantním závěrům doktríny a judikatury německé a rakouské. Dále pak, s ohledem na to, že odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem představuje institut s kořeny v angloamerickém právu, budou zohledněny v závěru této práce také vybraná východiska doktríny britské a americké, ilustrující východiska učiněná ve vztahu k úpravě unijní.

Co je však ve vztahu k informačním zdrojům, v kontextu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, třeba neopominout, jsou ony již výše uvedené, Komisí každých pět let zpracovávané zprávy, hodnotící uplatňování směrnice č. 85/374/EHS v rámci Evropské unie.¹⁵ Relevantními jsou zde však také další provedené studie a pracovní dokumenty, které Unie nejen k této oblasti zpracovala, resp. zpracovat nechala (tedy např. k otázce digitálních technologií a jejich místu v současné společnosti apod.).

I když je tedy relevantních českých informačních zdrojů pomálu, lze potřebné informace vyzískat z informačních zdrojů jiných (ať už francouzských či posledně uvedených unijních). Ty pak ve svém součtu poskytují poměrně dostatek informací k tomu, aby zde mohly být učiněny závěry na výše položené otázky.

¹² fr. „*affaire du sang contaminé*“

¹³ Za jednu z nejzdařilejších lze pak v tomto ohledu označit publikaci VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité* z roku 2017.

¹⁴ Úplná harmonizace, kterou daná směrnice představuje, obecně nepřipouští, aby členské státy otázky, jež spadají do působnosti příslušné harmonizační úpravy, regulovaly jinak, než tato sama stanoví; pro naše účely to znamená, že závěry učiněné ve vztahu k úplně harmonizovaným otázkám, jejichž řešení tak členské státy nemohou nikterak ovlivnit vlastní legislativou, mohou být vztaženy a obdobně aplikovány i v právní realitě členského státu jiného (např. České republiky). Tím se tak pouze potvrzuje výše uvedené ohledně úpravy francouzské jako možného zdroje inspirace pro směrnici č. 85/374/EHS prováděcí úpravu českou.

¹⁵ Např. Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)

**Analýza unijní úpravy újmy způsobené vadou výrobku
ve světle její české a francouzské transpozice**

„Zjistil jsem toliko, že veliký závod vybudovat lze nejlépe, když podnikatel vytkne si za cíl sloužit zákazníkům a zaměstnancům, protože jen tak lze dosíci, aby zákazníci a zaměstnanci sloužili jemu, tj. jeho věci, jeho myšlence.“ (Úvahy a projevy, str. 208)“

– Tomáš Baťa, český podnikatel (1876–1932)

1. *Geneze právní úpravy odpovědnosti za škodu (újmu) způsobenou vadou výrobku na evropském kontinentu a její ideové zdroje*

1.1. Prosazení se a vývoj (politiky) ochrany spotřebitele v rámci rozvoje Evropských společenství a Evropské unie

Z důvodů primárně politických a mírových, resp. z důvodu nutnosti dohledu nad poválečným vývojem v Německu a jeho zbrojním průmyslem, byly vítězné mocnosti (zejména Francie) po 2. světové válce ze strany Spojených států amerických¹⁶ vyzvány, aby navrhly řešení, jak tento dozor zajistit. Jako nejvhodnější řešení se nakonec prosadila **kontrola pro vojenství klíčových oblastí**, resp. společný trh s komoditami pro zbrojní průmysl zcela klíčovými – uhlí a ocel. V roce 1951 tak byla podepsána Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (dále jen „ESUO“)¹⁷, jež byla uzavřena mezi šesti zakládajícími státy¹⁸.

Prvních několik let zkušeností získaných v rámci fungování ESUO nicméně ukázalo, že s ohledem na ekonomické potřeby integrace je nutno ji **rozšířit i do dalších oblastí**. V roce 1957 tak byly následně podepsány dvě další smlouvy – Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (dále jen „EHS“) a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (dále jen „Euratom“).¹⁹

Primární směr uvedených integračních snah byl orientován na odbourávání překážek obchodu mezi jednotlivými členskými státy na evropském kontinentu. „*Hlavním smyslem původně Evropského hospodářského společenství*²⁰ *bylo vytvoření společného trhu založeného na celní unii a dodržování čtyř základních svobod, jimiž jsou volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu* [společně dále jen „základní svobody“]. *Nezbytnou součástí společného trhu bylo již od počátků zavedení a dodržování společných soutěžních pravidel, aby nebyla hospodářská*

¹⁶ Spojené státy americké se, jako jeden z nejsilnějších států bojujících ve 2. světové válce, aktivně podílely na formování poválečné podoby Evropy. Nicméně s ohledem na začínající válečný konflikt známý jako „Korejská válka“, který vypuknul 25. června 1950, byly USA donuceny z Evropy stáhnout téměř všechny své vojenské síly. Tím se však s ohledem na poválečné vyčerpání evropských mocností otevíralo mocenské vakuum, kterého by mohla tehdy (západní) Spolková republika Německo či stále přítomný Svaz sovětských socialistických republik využít. Bylo tedy nutno nastolit řešení, které by těmto tendencím předešlo.

¹⁷ S ohledem na skutečnost, že byla tato podepsána v Paříži, je známa také jako tzv. „**Pařížská smlouva**“

¹⁸ Tj. Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Belgie a zejména pak také (západní) Spolková republika Německo

¹⁹ Neboť byly obě smlouvy podepsány v Říme, jsou tyto známy také jako tzv. „**Římské smlouvy**“

²⁰ Dne 1. července roku 1967 došlo ke sloučení orgánů tří do té doby vzniknuvších společenství – ESUO, EHS a Euratomu – a to na základě Smlouvy o jednotných orgánech Evropských společenství, jež dala za vznik subjektu zvanému **Evropská společenství** (dále jen „Společenství“ či „ES“). Od tohoto okamžiku pak měla uvedená tři společenství (i) společnou Komisi ES a (ii) jednotnou Radu ES. (Srov. TOMÁŠEK a kol. *Právo Evropské unie*. s. 40.)

soutěž na společném trhu narušována. Vznikly také tři společné politiky – zemědělská, obchodní a dopravní. Významným prvkem bylo vytvoření společných institucí (dnes známých jako Evropská komise, Rada, Evropský parlament a Soudní dvůr) a tvorba právních norem platných a vynutitelných ve všech členských státech, jejichž základní funkcí je sblížení národního práva s cílem dosáhnout řádné fungování společného trhu.²¹

K etablování se vznikajícího společného trhu bylo nicméně nutné zvýšit důvěru a ochotu evropských spotřebitelů využívat možností a příležitostí, jež jim základní svobody poskytovaly, a stále i dnes poskytují. **Prostřednictvím uvedeného zvyšování kredibility obchodu** mezi členskými státy tudíž začal nabývat na významu pojem „spotřebitel“ a s tím i nedílně spjata otázka jeho ochrany. „Do popředí zájmu politiky Evropských společenství se však ochrana spotřebitele dostává až od 70. let minulého století (poprvé tomu bylo na pařížském summitu v roce 1972). [A byl to právě] „Předběžný program EHS o ochraně spotřebitele a informační politice“²² (1974) [jež] se stal základním dokumentem prosazujícím ochranu spotřebitele v Evropských společenstvích.“²³

Poprvé byl však pojem „spotřebitel“ uveden v primárním právu až v kontextu přijetí Jednotného evropského aktu²⁴ v roce 1986 (ten ve svém čl. 18 doplňoval Smlouvu o založení EHS čl. 100a, který **zmocňoval Evropskou komisi navrhnout opatření týkající se zdraví, životního prostředí a spotřebitele**, avšak za předpokladu dodržení vysokého stupně ochrany těchto oblastí). Přesná definice spotřebitele zde však stále chyběla.^{25, 26}

„Přestože [tak] *Jednotný evropský akt rozšířil politiky Společenství o nové oblasti, jako jsou sociální politika, regionální politika nebo politika na ochranu životního prostředí, spotřebitelská politika se v něm ještě neobjevuje* (zvýrazněno autorem). *Jako samostatnou politiku zavedla [totiž] ochranu spotřebitele až Maastrichtská smlouva²⁷, která pro ni v čl. 129a*

²¹ Viz KNOBLOCHOVÁ. Vývoj ochrany spotřebitele v EU [online].

²² angl. „Preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy“ (C 092, 25/04/1975 P. 0002-0016)

²³ Viz SELUCKÁ. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. s. 3.

²⁴ Jednotný evropský akt byl podepsán 17. února 1986 v Lucemburku a 28. února 1986 v Haagu; v platnost vstoupil 1. července 1987. „[H]lavním cílem [Jednotného evropského aktu] bylo prohloubit evropskou integraci zejména v oblasti základních tržních svobod [a to přechodem] od skomírajícího trhu společného k nové kvalitě: **trhu vnitřnímu**. Vytvoření jednotného vnitřního trhu bylo naplánováno ke dni 1. ledna 1993 a bylo podmíněno řadou právních a institucionálních změn, které byly obsaženy právě v Jednotném evropském aktu, [...]“ (Viz TOMÁŠEK a kol. *Právo Evropské unie*. s. 44.)

²⁵ Srov. KNOBLOCHOVÁ. Vývoj ochrany spotřebitele [online].

²⁶ K definici pojmu *spotřebitel* v českém právu dnes viz § 419 OZ, v rámci práva francouzského pak viz úvodní článek (fr. „*article liminaire*“) francouzského zákoníku o spotřebě; k otázce, zda může být pod pojem „spotřebitel“ subsumována také právnická osoba pak viz zejména rozsudek SD ve věci „Idealservice“ (body 16 a 17).

²⁷ „Maastrichtská smlouva, sjednaná v průběhu mezivládní konference z let 1990-1991 a podepsaná v nizozemském Maastrichtu v roce 1992, reformovala dosavadní zřizovací smlouvy s účinností k 1. listopadu 1993. Původní Smlouvu o EHS nejen pozměnila a doplnila, ale také přejmenovala na nový název Smlouva o založení

*položila nezbytný právní základ a pojala ji za plnohodnotnou komunitární politiku. V článku bylo stanoveno, že Společenství musí přispívat k posilování ochrany spotřebitele.*²⁸

Uvedené posilování ochrany spotřebitele se pak projevilo především v pokračujícím etablování její jasné pozice mezi (dalšími) hlavními zájmy Evropské unie, a to v kontextu přijímání dalších nových (právních) opatření na její podporu.

Nicméně „[k]onkrétní základ pro [skutečnou možnost naplnit] ochranu spotřebitele ovšem přinesla až Amsterdamská smlouva²⁹ včleněním článku 153, na jehož základě lze přijímat konkrétní akce na ochranu spotřebitele.“ Uvedené ustanovení Smlouvy o ES tak poprvé, po více než deseti letech, **překračuje (posouvá) rámec ochrany, který přinesl výše uvedený Jednotný evropský akt.**³⁰

Následná smlouva Niceská³¹ pak naproti tomu v rozvoji politiky ochrany spotřebitele nepřinesla žádné výrazné změny. Tato smlouva byla totiž přijímána primárně v návaznosti na bezprecedentní přistoupení nových členských států, a jednalo se tedy v zásadě o reformu unijních orgánů, původně dimenzovaných na (malý) počet pouhých šesti členských států; podstatnější změny existujících politik tak byly v rámci této revize zakládacích smluv ponechány stranou.³²

Zasazení politiky ochrany spotřebitele do mozaiky unijních pravomocí v podobě, v jaké ji známe dnes, pak přinesla až Smlouva lisabonská³³, od jejíhož vstupu v platnost se tato politika řadí mezi **unijní pravomoci sdílené**³⁴. Postupem času tak politika ochrany spotřebitele nabyla skutečného významu, majíc v kontextu výkonu ostatních unijních pravomocí **transverzální (průřezový) význam**; uvedené znamená, že „[...] požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele tak budou brány v úvahu při vymezování a provádění [také] jiných politik a činností EU.“³⁵

„Strategie spotřebitelské politiky [která] je věcně zaměřena na oblast ochrany potravin, ochrany veřejného zdraví a ochrany práv spotřebitele“³⁶ si tak v průběhu vývoje Společenství, vydobyla **místo mezi hlavními cíli a body dalšího směřování rozvoje Evropské unie.**

Evropského společenství (SES). Kromě toho byla přijata ještě další zřizovací smlouva, a to smlouva o Evropské unii (SEU).“ (Viz TOMÁŠEK a kol. Právo Evropské unie. s. 47.)

²⁸ Srov. KNOBLOCHOVÁ. Vývoj ochrany spotřebitele [online].

²⁹ K podpisu Amsterdamské smlouvy došlo roku 1997 v Amsterdamu; v platnost vstoupila ke dni 1. května 1999.

³⁰ TOMÁŠEK. *Princip minimální harmonizace*. s. 14.

³¹ K podpisu Niceské smlouvy došlo roku 2000 v Nice; v platnost vstoupila ke dni 1. února 2003.

³² Srov. TOMÁŠEK a kol. *Právo Evropské unie*. s. 51.

³³ K podpisu Lisabonské smlouvy došlo roku 13. prosince 2007 v Lisabonu; v platnost vstoupila 1. prosince 2009.

³⁴ Viz čl. 4 odst. 2 písm. f) Smlouvy o fungování Evropské unie

³⁵ Viz CDK. Ochrana spotřebitele. *Euroskop.cz* [online].

³⁶ *Ibid*

O uvedeném svědčí také obrovský poměr výdajů spotřebitelů na celkovém ročním HDP Evropské unie, jehož celková výše činí neskutečných 56 %.^{37,38} Tomu pak také odpovídá skutečnost, že **od roku 1987³⁹ je Unie vnímána jako prostor, kde v současné době platí ta nejpřísnější pravidla na ochranu spotřebitelů na (celém) světě.⁴⁰**

Je nicméně třeba zdůraznit, že k regulaci ochrany spotřebitele docházelo na evropské úrovni ještě před rokem 1987,⁴¹ resp. ještě před přijetím Jednotného evropského aktu a dalších modifikací primárního práva. „*Abstraktní a pasivní „spotřebitelská veřejnost“ byla totiž příjemcem určitých výhod a ochrany ze strany evropské integrace od samého počátku. Společná zemědělská politika měla vždy Smlouvou vytyčen cíl, aby byly spotřebitelům zajištěny produkty za rozumné ceny. Stejně tak ochrana hospodářské soutěže vždy považovala spravedlivý podíl spotřebitelů na výhodách plynoucích z dohod mezi soutěžiteli za jedno z kritérií pro jejich vynětí ze zákazu kartelů. S ohledem na bezpečnost a zdraví spotřebitele byla v rámci budování společného a posléze vnitřního trhu prováděna harmonizace technických požadavků na výrobky* (zvýrazněno autorem).“^{42, 43}

³⁷ Srov. Sdělení Komise, Nová politika pro spotřebitele (2018). s. 2.

³⁸ Celkové HDP Evropské unie za rok 2018 činilo v odhadované nominální výši celkem 16,68 bilionů eur, resp. 18,769 bilionů dolarů. (Viz INTERNATIONAL MONETARY FUND. Report for EU [online].) **Výdaje spotřebitelů za rok 2018 tudíž činily cca 9,3408 bilionů eur;** je tak více než očividné, že nelze problematiku ochrany spotřebitele nikterak opomíjet.

³⁹ Tedy poté, co Jednotný evropský akt vstoupil v platnost (viz výše).

⁴⁰ Srov. Sdělení Komise, Nová politika pro spotřebitele (2018). s. 2.

⁴¹ Jedná se o skutečně velký posun, když uvážíme, že „[n]a začátku minulého století byla ochrana spotřebitele čímsi utopickým a společensky nevhodným snažením, což lze demonstrovat např. na citátu z Ottova slovníku naučného: „Spotřebitelská politika je pojem vzniklý po světové válce a označující záměrnou péči, zejména státu a jiných veřejných korporací, o vytvoření a zachování příznivých podmínek na domácím trhu z hlediska spotřeby. Spotřebitelská politika má tedy [...] usilovati o vyrovnání zájmů výrobních se zájmy spotřebitelskými. [...] Zapomíná se při tom namnoze, že spotřebitel je jenom hospodářský pojem, vyznačujíc určitý úsek celkové hospodářské činnosti, že to není žádný stav, který by se mohl s úspěchem uplatňovati politicky ve veřejném životě. Každý člověk je spotřebitelem, ale současně je zpravidla nějak zúčastněn i na výrobním procesu. Absolutních spotřebitelů vlastně není [...]. Proto volání po vytvoření spotřebitelských korporací samosprávných, odpovídajících obdobným korporacím podnikatelským, je pochybené. Jsou to pojmy nesourodé.“ (Viz SELUCKÁ. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. s. 1.)

⁴² Viz TOMÁŠEK a kol. Právo Evropské unie. s. 243-244.

⁴³ Tedy také již v době „[p]řed schválením Jednotného evropského aktu přijalo Společenství právní úpravu např. v **oblasti bezpečnosti výrobků** (zvýrazněno autorem), **označování potravin, klamavé reklamy a podomního prodeje.**“ (Viz KNOBLOCHOVÁ. Vývoj ochrany spotřebitele [online].) Nicméně ke skutečnému rozvoji právní úpravy oblasti bezpečnosti výrobků a odpovědnosti výrobce za ni došlo **až společně s přijetím směrnice č. 85/374/EHS a na ní navazující unijní legislativy** (viz dále).

1.2. Ochrana spotřebitele v oblasti bezpečnosti výrobků na úrovni Evropské unie, České republiky a Francie

1.2.1. Odpovědnost za škodu způsobenou vadnými výrobky v Evropské unii

a) *Kontext přijetí a povaha směrnice č. 85/374/EHS, o odpovědnosti za vadné výrobky*

Jak uvedeno výše, k úpravě ochrany spotřebitele bylo na evropské úrovni přikročeno ještě před rokem 1987, tedy před vstupem Jednotného evropského aktu v platnost. „**Dělo se tak v rámci regulace vnitřního trhu v oblastech, kde odlišnosti ve standardech ochrany spotřebitele představovaly překážky pro vnitřní trh.** Jak již zaznělo, vrcholní představitelé členských zemí i orgány Společenství si totiž uvědomovali význam ochrany spotřebitele a její vazbu na řádné fungování vnitřního trhu. [...] Za podrobnější zmínku [tak] stojí **oblast bezpečnosti výrobků.** Ta byla v tomto období založena na tzv. starém sektorovém přístupu, kdy přijímaná právní úprava podrobně specifikovala všechny požadavky kladené na výrobky. Problémem byl velký rozsah takových specifikací, které navíc rychle zastarávaly s tím, jak postupoval vědecký pokrok. **Proto byl v polovině 80. let nahrazen starý přístup přístupem novým, který je založen na globálním vyžadování toho, aby výrobky byly bezpečné a aby splňovaly stanovené podstatné požadavky.**“⁴⁴

Jedním z hlavních představitelů tohoto nového přístupu je dne 25. července 1985 přijatá směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (č. 85/374/EHS).⁴⁵ K jejímu provedení do vnitrostátního práva, tzn. přijetí konkrétních zákonů a nezbytných administrativních opatření, pak byla členským státům poskytnuta lhůta tří let, končící tedy 30. července 1988.⁴⁶ „*Jasným projevem převzetí [s]měrnice [o odpovědnosti za vadné výrobky] členskými státy bylo buď vydání zvláštního zákona pro transpozici (převzetí) ustanovení [s]měrnice⁴⁷ [...] nebo doplnění existujících ustanovení vnitrostátních právních předpisů⁴⁸ o závazky z ní vyplývající.*“⁴⁹

Nutno ale připomenout, že velká většina členských zemí, v té době Unii tvořících, **nebyla schopna** text uvedené směrnice do svého právního řádu transponovat (provést) včas.⁵⁰

⁴⁴ Viz KNOBLOCHOVÁ. Vývoj ochrany spotřebitele [online] (zvýraznění v textu provedena autorem).

⁴⁵ V platnost pak vstoupila směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky dne 30. července 1985.

⁴⁶ Viz čl. 19 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁴⁷ Tj. způsob, který zvolila např. **Česká republika** v podobě přijetí (zvláštního) zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku či také **Velká Británie**, která vtělila ustanovení směrnice č. 85/374/EHS do (speciálního) předpisu „Consumer Protection Act“ z 15. května 1987.

⁴⁸ Tj. cesta, kterou se vydalo např. **Holandsko** v podobě přijetí zákona č. 487/1990 Úředního věstníku, kterým se mění [holandský] občanský zákoník.

⁴⁹ Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii.* s. 18.

⁵⁰ „*Naprostá většina členských států Evropské unie [tak] tříletou lhůtu nesplnila a opravdovým „přeborníkem“ je zcela bezkonkurenčně Francie, která transpoziční proces [řádně] ukončila až koncem května 1998,*

Některé členské státy však směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky neprovedli řádně také v situaci, kdy danou úpravu v přiznané transpoziční lhůtě do svého právního řádu sice implementovali, avšak v podobě přísnější, než plyne z jejího textu.⁵¹ Ta totiž nepředstavuje harmonizaci minimální⁵², jak byly některé členské státy přesvědčeny, ale stojí na konceptu harmonizace **úplné (totální, kompletní, maximální)**.⁵³

Při transpozici takové (úplné) směrnice „mají [obecně] členské státy sice jistou volnost co do volby formy a prostředků (aby se pojmově vůbec jednalo o směrnici), [nicméně se již ale] vůbec nemohou odchýlit od úpravy obsažené ve směrnici, **a to dokonce ani v přísnějším směru** (zvýrazněno autorem). Členské státy tedy v dané oblasti ztrácí prakticky veškerou autonomní legislativní působnost.“^{54, 55} Přijmout přísnější opatření v oblasti regulované směrnici přinářející harmonizaci úplnou (totální) tak členské státy při její transpozici **obecně nemohou**,

tedy s desetiletým zpožděním. Z tohoto důvodu, v souladu s článkem 169 [Smlouvy o založení EHS], zahájila Komise soudní řízení proti některým členským státům (např. proti Irsku, Belgii a pochopitelně Francii).“ (Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. Odpovědnost za výrobek v Evropské unii. s. 18.)

⁵¹ Viz např. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002; v uvedeném případě **subsumovala Francie pod pojem výrobce také pojem dodavatele**, čímž tak popřela *subsidiární charakter* dodavatelovy odpovědnosti ve vztahu k výrobci. **Dalšími důvody**, jež vedly k odsouzení Francie v této věci, byla (i) nesprávná transpozice možných důvodů a stanovených podmínek liberace výrobce (výrobce byl konkrétně zatížen povinností dozoru nad stavem výrobku po celou dobu trvání objektivní promlčecí, resp. prekluzivní lhůty – tedy po dobu deseti let od uvedení výrobku do oběhu – kdy v případě shledání nedostatečné bezpečnosti daného produktu měl výrobce povinnost přijmout tomu odpovídající nutná opatření; ničeho takového však směrnice nestanoví, a jedná se tak o postup ze strany Francie nesprávný) a (ii) absence limitační částky 500 eur, pod níž se odpovědnost výrobce za škodu na majetku způsobenou vadnými výrobky neuplatní (Francie tak tímto rozšířila odpovědnost výrobce i pod tuto (finanční) hranici, což je však s ohledem na znění textu rozebírané směrnice postup nesprávný); viz dále.

⁵² V případě harmonizace minimální přijímají příslušné instituce EU v oblasti ochrany spotřebitele směrnice, „jimiž jsou členské státy vázány **jen co do výsledku**, jehož dosažení je požadováno a jsou povinny transponovat takové směrnice do vnitrostátního právního řádu. Podle obecné zásady minimální harmonizace nesmějí být při implementaci takových směrnic mírnější, než je evropská norma, **ale mohou být naopak přísnější**. (Viz TOMÁŠEK. Princip minimální harmonizace. s. 15.)

⁵³ Opačně např. HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1050: „Úprava zákona se tak odchyluje od směrnice, neboť ta požaduje prekluzi práva poškozeného, kdežto zákon obsahuje ustanovení o promlčení, které je v souvislosti s § 610 pouze oslabením nároku, resp. zániku povinnosti k plnění, ke kterému soud přihlédne pouze na námitku povinného. **Takový přístup je ale z hlediska minimální harmonizace odůvodnitelný a možný** (zdůrazněno autorem).“ Obdobný názor pak s poukazem na to, že „změna prekluzivní lhůty na promlčecí lhůtu se [směrnici č. 85/374/EHS] sledovaným cílem nemine“ zastávají fakticky i LAZÍKOVÁ, J., ŠTEVČEK, M. § 637 [Právo na náhradu škody způsobené vadou výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář I*. C. H. Beck. s. 2244. Jedná se však o závěry **nesprávné** (viz dále).

⁵⁴ Viz MACH. Ustoupení od navrhování směrnic s totální harmonizací [online].

⁵⁵ Uvedené závěry ohledně důsledků, které pro členské státy plynou z transpozice ustanovení směrnic, jež přinářejí úplnou harmonizaci dané oblasti, potvrzuje rozsudek SD ve věci „VTB-VAB“ (bod 52): „Směrnice [Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (dále jen „směrnice o nekalých obchodních praktikách“) **tak provádí plnou harmonizaci uvedených pravidel na úrovni Společenství. Jak výslovně stanoví článek 4 směrnice a na rozdíl od toho, co tvrdí společnost VTB a francouzská vláda, tudíž členské státy nemohou přijmout více omezující opatření, než jaká jsou stanovená směrnici, a to ani s cílem dosáhnout vyšší úrovně ochrany spotřebitele** (zvýrazněno autorem).

a to ani s poukazem na záměr přiznat spotřebiteli vyšší ochranu než tu, kterou mu přiznává příslušná směrnice.⁵⁶

Přestože že se tak koncept harmonizace totální začal plně prosazovat až od roku 2005 (primárně v souvislosti s přijetím již zmíněné směrnice o nekalých obchodních praktikách)⁵⁷, je tudíž nutno i ve vztahu ke směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky (přijaté o 20 let dříve) hovořit taktéž v rovině harmonizace úplné.⁵⁸

Uvedené pak vyplývá primárně z příslušné judikatury Soudního dvora,⁵⁹ „dotvářející“ podobu, povahu a působnost směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky i v dnešní době. Soudní dvůr tak v tomto kontextu zdůraznil, že „*prostor pro uvážení, který mají členské státy při úpravě odpovědnosti za vadné výrobky, je v plném rozsahu vymezen samotnou směrnicí a musí být vyvozen z jejího znění, cíle a systematiky.* [...] Soudní dvůr [tak zde (opětovně)] *dospěl k závěru, že směrnice harmonizuje v otázkách, které upravuje, právní a správní předpisy členských států v plném rozsahu.*“^{60, 61}

Právní úpravu provádějící text směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v právních rádech jednotlivých členských států je tak „*nezbytné vždy porovnávat s uvedenou směrnicí (ideálně ve všech jejích jazykových verzích, přinejmenším s jazykovou verzí anglickou,*

⁵⁶ „Přijímané normy k ochraně spotřebitele musejí být [totiž] nezbytné, tedy přiměřené, a nikoliv nadbytečné pro zajištění oprávněných požadavků ochrany spotřebitele. Pokud jsou přijímané normy pro dosažení účelu ochrany spotřebitele nezbytné, musejí co nejméně bránit obchodu.“ (viz TOMÁŠEK. *Princip minimální harmonizace.* s. 16-17.) Jinými slovy, členské státy mohou obecně v rámci **minimální** harmonizace přijímat úpravu pro spotřebitele **výhodnější** (a ve vztahu k podnikateli tedy přísnější), avšak **jen do té míry, dokud tato nepředstavuje překážku plynulosti obchodu mezi členskými státy.**

„Otázka vztahu "minimální" a "totální" harmonizace [tak přímo] souvisí mimo jiné s uplatňováním zásady přiměřenosti ve spotřebitelském právu. [...] I ochrana spotřebitele musí být totiž vyvážená, jinak může být kontraproduktivní. Nadměrné požadavky, kupříkladu na hygienické či bezpečnostní předpisy, [tedy] mohou spotřebitele až obtěžovat [a podnikatele oproti tomu natolik omezovat, že bude daná výše obchodu nenávratně (resp. do doby, než bude ona nepřiměřená právní úprava odstraněna) **poškozena**].“ (Viz TOMÁŠEK. *Princip minimální harmonizace.* s. 16.) A uvedené pak platí taktéž ve vztahu k unijní odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku; bylo-li by členským státům při jejím provedení umožněno se od mechanismu směrnice č. 85/374/EHS odklonit, resp. mohli-li by přijímat pravidla přísnější (a pro spotřebitele tedy příznivější), **minula by se tato účinkem.** Bylo by totiž narušeno ono „*spravedlivé rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou* (viz recitál č. 2 směrnice č. 85/374/EHS)“, které uvedená směrnice vyznává, a na němž je pak vystavěno její fungování (do života uváděné prostřednictvím národních prováděcích úprav).

⁵⁷ Viz recitály č. 14 a 15 směrnice o nekalých obchodních praktikách

⁵⁸ Obdobně např. SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Leges. s. 744; anebo TOMÁŠEK. *Princip minimální harmonizace.* s. 15-16.

⁵⁹ Zejména pak viz rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (body 13 až 24), rozsudek SD ve věci „Komise v. Řecko“ (body 10 až 20) a rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (body 23 až 32).

⁶⁰ Viz rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (body 22 a 23) (zvýraznění v textu provedena autorem)

⁶¹ V jiném ze svých rozsudků pak Soudní dvůr k uvedenému závěru doplňuje, že „[n]a rozdíl od například směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (Úřední věstník L 095, 21/04/1993 S. 0029–0034), **neobsahuje směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky žádné ustanovení výslovně opravňující členské státy** (zvýrazněno autorem) **přijímat či ponechat v platnosti, v otázkách upravených uvedenou směrnicí, přísnější ustanovení za účelem vyššího stupně ochrany spotřebitele.**“ (Viz rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (bod 27) (přeloženo autorem))

německou a francouzskou) a vykládat ji tak, **aby byly naplněny její cíle a účel** (zvýrazněno autorem).^{62, 63}

V kontextu uvedeného pak k možnosti odchýlit se od úpravy stanovené směrnicí č. 85/374/EHS Soudní dvůr uvádí, že „[a]čkoliv čl. 15 odst. 1 písm. a) a b) a čl. 16 směrnice umožňují členským státům se odchýlit od pravidel v nich stanovených, možnost výjimky se použije pouze ve věcech [zde takto] **taxativně vypočtených**, a je nutno je vykládat restriktivně.“⁶⁴ Členské státy se tak mohou při provádění směrnice č. 85/374/EHS od ní odchýlit **pouze v případech v ní taxativně vypočtených** (viz výše uvedené čl. 15-16 směrnice); mohou tedy využít výjimek touto směrnicí jen **explicitně** připuštěných (viz dále).

b) *Ustanovení směrnice č. 85/374/EHS, k jejichž transpozici nejsou členské státy povinny*

Ustanovení směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, které členské státy nebyly, resp. nejsou povinny do svého vnitrostátního zákonodárství provést (představující tak připuštěné výjimky z jejího režimu) se dají rozdělit do dvou (a do roku 1999 pak tří) skupin.⁶⁵

- **Prvotní zemědělské produkty**

Do roku 1999 bylo na vůli členských států, zda pod pojem „výrobek“⁶⁶ zahrnou také tzv. *prvotní* zemědělské produkty a produkty lovu (tedy produkty pěstování, chovatelství a rybníkářství, avšak s výjimkou těch, které již prošly počátečním zpracováním).⁶⁷

Možnost volby však byla členským státům následně odňata dne 10. května 1999, a to v souvislosti s přijetím směrnice č. 1999/34/ES, již došlo ke změně („novelizaci“) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky. „*Směrnice Rady 1999/34/ES [totiž] v reakci na obavy z nemoci BSE (bovinní spongiformní encefalopatie, lidově „nemoci šílených krav“, neboť*

⁶² Viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 744

⁶³ Je nutno „vzít v úvahu, že právní předpisy Společenství jsou sepsány v několika jazycích a že jsou současně závazné různé jazykové verze; výklad ustanovení právního předpisu Společenství tak **vyžaduje srovnání různých jazykových verzí**. Dále je třeba poznamenat, že i v případě naprosté shody různých jazykových verzí právo Společenství používá **vlastní terminologii**. Kromě toho je třeba ještě zdůraznit, že právní pojmy nemají nutně stejný význam v právu Společenství a v různých vnitrostátních právech. Konečně každé ustanovení práva Společenství je třeba posuzovat **v jeho celkové souvislosti a vykládat s ohledem na všechna ustanovení tohoto práva, jeho cíle a stav vývoje k datu, kdy má být dotčené ustanovení práva uplatněno.**“ (Viz rozsudek SD ve věci „CILFIT“ (body 18 až 20) (zvýraznění v textu provedena autorem))

Ačkoli pak neexistuje (stejně jako v případě rozhodnutí nejvyšších soudních instancí v České republice (s výjimkou Ústavního soudu) či ve Francii) výslovně stanovená (právní) závaznost rozhodnutí Soudního dvora pro budoucí soudní praxi soudů členských států či jeho samotného, **působí na ně jeho závěry v těchto rozhodnutích obsažené silou své autority a přesvědčivosti**, naznačující zároveň, jak bude tato unijní instituce rozhodovat ve věcech obdobných, předložených mu v budoucnu; při výše popsaném postupu výkladu unijních předpisů je tak třeba **též přihlížet k relevantním závěrům Soudním dvorem přijatým**. (Obdobně BLAHUŠIAK. Judikatura ESD (*Euroskop.cz*) [online].)

⁶⁴ Viz rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (bod 29) (přeloženo autorem)

⁶⁵ Srov. Report from the Commission on the application of directive on liability for defective products (2000), s. 5.

⁶⁶ Viz čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁷ Viz čl. 15 odst. 1 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (v původním znění)

v pozdních stadiích vyvolává u krav neobvyklé chování) rozšířila působnost původní směrnice [č. 85/374/EHS] rovněž na primární zemědělské produkty a produkty lovu (maso, obiloviny, houby, ovoce, zeleninu atd.).⁶⁸ Uvedené řešení, tedy zahrnutí popsaných prvotních zemědělských produktů do oblasti působnosti rozebírané směrnice, tak mělo primárně napomoci obnovit kredibilitu zemědělských produktů v rámci Evropské unie; zároveň zde však byla snaha unijního zákonodárce usnadnit evropským spotřebitelům případnou náhradu škody na zdraví způsobenou v souvislosti s vadami uvedených produktů.^{69, 70}

- **Liberační důvod „riziko vývoje“**

Mimo výše popsaný okruh výrobků v podobě *prvotních* zemědělských produktů, pak bylo členskými státy umožněno posoudit, zda do svého právního řádu chtějí zavést, pro mnohé v té době zcela neznámý, liberační důvod výrobcům umožňující se zprostit odpovědnosti za škodu způsobenou vadou jejich výrobku, prokáží-li, že „stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit vadu“^{71, 72}

Uvedené možnosti však nakonec plně využili, v návaznosti na jejich dosavadní právní úpravu a soudní praxi pouze dva členské státy, Finsko a Lucembursko; další tři členské státy (Francie, Maďarsko a Španělsko) pak uvedené možnosti (částečně) využili, avšak vyloučily zde některé okruhy výrobků, na nichž je v příslušné zemi silný veřejný zájem (zejména tedy výrobky farmaceutické a v případě Španělska pak také produkty potravinové).⁷³

- **Limitace odpovědnosti výrobce v případě náhrady újmy na zdraví způsobené stejným druhem zboží se stejnou vadou**

Členskými státy poskytuje rozebíraná směrnice také možnost omezit celkovou odpovědnost výrobce (i) za újmu vzniklou úmrtím či úrazem, (ii) způsobenou zbožím stejného druhu a (iii) se stejnou vadou, a to částkou, která nesmí být nižší než 70 milionů ECU.⁷⁴ „Z 28 členských států EU se pro omezení odpovědnosti výrobce rozhodlo jen pět států (včetně Slovenské republiky).“⁷⁵

⁶⁸ Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1650.

⁶⁹ Viz recitály č. 5 až 6 směrnice č. 1999/34/ES

⁷⁰ „Při přijímání této změny bylo ale přehlédnuto, že kvůli dlouhé inkubační době nemoci je takové řešení zcela nevhodné.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1650.)

⁷¹ Viz čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷² Viz čl. 15 odst. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷³ Srov. Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 4.

⁷⁴ Viz čl. 16 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷⁵ Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii.* s. 71.

c) *Cíle a principy úpravy odpovědnosti za vadné výrobky dle směrnice č. 85/374/EHS*

Směrnice č. 85/374/EHS si klade za cíl v zásadě tři hlavní body: (i) **předejít** narušení hospodářské soutěže plynoucí z existujících rozdílů mezi právní úpravou odpovědnosti za vadné výrobky v jednotlivých členských státech,⁷⁶ a tím také sjednotit (právní) zatížení evropských výrobců; (ii) **podpořit** pohyb zboží v rámci vnitřního trhu (tzn. posílit svobodu volného pohybu zboží na území Evropských společenství, resp. dnes Evropské unie); a konečně (iii) **nivelizovat** stupeň a režim ochrany evropského spotřebitele proti škodě způsobené vadným výrobkem na jeho zdraví nebo majetku.⁷⁷

K naplnění těchto (dílčích) cílů pak bylo v rámci uvedené směrnice identifikováno celkem šest hlavních principů, jimiž se úprava odpovědnosti za vadné výrobky řídí, a které jsou pro její pochopení a výklad příslušných ustanovení zcela esenciální; ani modifikace, které členské státy mohou v rámci její transpozice do vnitrostátních úprav provést, nemohou oslabit a už vůbec ne popřít některý z těchto principů.⁷⁸

První až pátá zásada se týkají povahy odpovědnosti **výrobce**, šestá zásada pak řeší povinnost **poškozeného**, resp. to, jaké skutečnosti musí poškozený prokázat, aby se svého nároku mohl úspěšně domoci; viz dále.

- **První zásada: Odpovědnost výrobce je objektivní.**⁷⁹

V případě, kdy nastane škodná událost, nastupuje (v zásadě) automaticky odpovědnost výrobce k náhradě dané škody a poškozená osoba není povinna prokazovat výrobce úmysl či nedbalost, resp. jeho zavinění. Uvedené však neznamená, že by se jednalo o odpovědnost objektivní *absolutní*, nepřipouštějící liberaci výrobce (viz druhá zásada).

- **Druhá zásada: Odpovědnost výrobce je relativní.**⁸⁰

Jinými slovy, přestože je výrobcova odpovědnost obecně konstruována jako objektivní, uvádí směrnice č. 85/374/EHS v rámci jejího textu (taxativní) výčet přípustných liberačních důvodů, které když výrobce prokáže, odpovědnosti se zproští.

⁷⁶ Je však třeba zdůraznit, že „[s]měrnice dosavadní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v členských státech EU nenahrazuje, nýbrž pouze doplňuje o úpravu novou. V členských státech tudíž paralelně vedle sebe působí úprava dle směrnice a dosavadní národní úprava.“ (Viz KRÁL. K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. s. 421.) Aby se však mohla v dané situaci aplikovat úprava národní, musí se tato zakládat **na jiném právním důvodu, než je „nedostatečná míra bezpečnosti“**, resp. musí regulovat **jiné otázky než ty spadající do působnosti směrnice č. 85/374/EHS** (blíže viz bod 3.2 kapitoly 3.).

⁷⁷ Srov. recitál č. 1 preambule směrnice č. 85/374/EHS; obdobně pak BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1649.

⁷⁸ Srov. INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO. Green paper “Liability for defective products” (1999), s. 33-35; obdobně pak Report from the Commission on the application of directive on liability for defective products (2000), s. 12-13.

⁷⁹ Viz recitál č. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸⁰ Viz recitály č. 7 a 8 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

- **Třetí zásada: Osoby odpovědné jsou k náhradě škody principiálně povinny společně a nerozdílně (tj. *solidárně*).**⁸¹

Poškozený tak má možnost svůj nárok na náhradu škody způsobené vadným výrobkem uplatnit vůči kterékoli z osob odpovědných (tedy vůči výrobcí originálnímu či osobě za výrobce dle směrnice č. 85/374/EHS považované), aniž by to bylo na újmu jeho nároku.

- **Čtvrtá zásada: Odpovědnost výrobce je časově omezena.**⁸²

Spotřebitel může vůči výrobcí škodu způsobenou vadou konkrétního výrobku uplatnit jen po dobu rozebíranou směrnicí stanovenou a nikoli po dobu neomezenou; po uplynutí stanovené doby (deseti let od uvedení výrobku do oběhu) pak nárok poškozeného *zaniká*.

- **Pátá zásada: Odpovědnosti se výrobce nemůže zříci a spotřebitel se dané ochrany nemůže vzdáti; dovoleny nejsou ani žádné odchylky smluvní.**⁸³

Jde-li o odpovědnost výrobce ve vztahu k osobě poškozené, neměly by být – pro účinné uplatnění dané směrnice – dovoleny žádné (smluvní) odchylky.⁸⁴

- **Šestá zásada: Primární důkazní břemeno nese osoba poškozená.**⁸⁵

To znamená, že *poškozený* musí prokázat, že (i) ke škodě došlo, (ii) výrobek byl vadný a že (iii) mezi těmito skutečnostmi existuje příčinná souvislost; ovšem skutečnosti spojené s dovoláváním se liberačních důvodů naproti tomu samozřejmě nese *výrobce* (viz výše).

„Směrnice č. 85/374/EHS [tak] představuje kompromis, který uvádí v soulad zájmy, o které se jedná. Politické rozhodnutí členských států, vyjádřené v ustanoveních směrnice, zavést vyvážený rámec odpovědnosti upravující vztahy mezi podniky a spotřebiteli, nesmí být podceňováno. [...] Jakýkoli návrh na revizi směrnice by tak měl zohlednit rovnováhu, která je v současnosti zakotvena v [uvedených] zásadách.“^{86, 87} Popsanou rovnováhu by pak členské země měly zohledňovat i při transpozici příslušných ustanovení do svého národního práva.

⁸¹ Viz recitál č. 5 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸² Viz recitály č. 10 a 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸³ Viz recitál č. 12 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸⁴ Sic je ochrana spotřebitele v rámci režimu směrnice č. 85/374/EHS jen jedním z hlavních cílů, a nikoli cílem primárním, je třeba (v zájmu zachování vyváženosti jejího fungování) na tomto požadavku bezvýhradně trvat.

⁸⁵ Viz čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸⁶ Viz Report from the Commission on the application of directive on liability for defective products (2000), s. 12.

⁸⁷ „Z výše uvedených šesti principů, jsou první, druhý, [třetí a pátý] princip pro systém, který směrnice č. 85/374/EHS [...] zavedla, zcela zásadní a musí být zachovány za všech okolností; odstranění či vyloučení prvního, [třetího či pátého] principu by poškodilo úroveň ochrany spotřebitelů a uživatelů a vážně by ovlivnilo povinnost výrobce uvádět na trh [jen] bezpečné výrobky – vlastně by se jednalo o postup v rozporu se Smlouvou o Unii. [...] [Naproti tomu, čtvrtý a šestý] princip je možné případně pozměnit, poněvadž netvoří podstatu mechanismu odpovědnosti [za škodu způsobenou vadnými výrobky], ale představují prvky, jež dokreslují systém, který – v daném čase [tj. na přelomu 20 a 21. století] – měl za cíl přispět k bezbolestnému přijetí harmonizovaných požadavků, avšak jehož hospodářské, právní a sociální okolnosti se přizpůsobily a, v některých případech, byly nahrazeny.“ (Viz INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO. Green paper “Liability for defective products” (1999), s. 34-35 (přeloženo a zvýrazněno v textu provedena autorem).)

1.2.2. Směrnice č. 85/374/EHS a Česká republika

Ve vztahu k legislativě věnující se otázce spotřebitele a jeho ochrany, je v případě České republiky nutno upozornit na jeden bod, který ji odlišuje od ostatních členských států. „*Na rozdíl od České republiky, kde je vývoj spotřebitelského práva spíše výsledkem harmonizace našeho právního řádu s právem ES, tvořila většina členských států už od konce šedesátých let minulého století autonomní systémy spotřebitelského práva, které svým způsobem ovlivňovaly spotřebitelské právo komunitární. [...] Zatímco tam se většinou postupovalo cestou národního práva, do něhož se transponovala ustanovení práva evropského, u nás jde spíše o proces opačný, totiž o recepci evropského práva jako metody vytvoření české spotřebitelské legislativy* (zvýrazněno autorem).“⁸⁸

O uvedeném pak svědčí také skutečnost, že Česká republika rozebíranou směrnicí č. 85/374/EHS a následně jí novelizující směrnicí č. 1999/34/ES provedla (původně) v podobě speciálního zákona o odpovědnosti za vadné výrobky (s účinností k 1. červnu 1998).⁸⁹

Na tomto místě je pak třeba upozornit, že uvedená směrnice představuje režim odpovědnosti za vady výrobku zcela odlišný, od toho, který tradičně zná český právní řád; české právo totiž po vzoru římského práva rozeznává obecně a) odpovědnost za vzniklou (ne)majetkovou **újmou** a b) odpovědnost za **vady plnění** (ať už v podobě výrobků či služeb). Ustanovení rozebírané směrnice č. 85/374/EHS, „*integrovaná do našeho právního řádu [však nepředstavují] specifickou úpravu odpovědnosti za vady, nýbrž specifickou úpravu občanskoprávní odpovědnosti za způsobenou škodu* (zvýrazněno autorem).“⁹⁰

⁸⁸ Viz TOMÁŠEK. *Princip minimální harmonizace*. s. 14.

⁸⁹ Ohledně potřeby přijetí (samotného) prováděcího zákona však v české odborné veřejnosti nepanovala jednota; „[v] právní teorii [totiž] převládal názor (podpořený i v judikatuře), že odpovědnost výrobce za škody způsobené vadným výrobkem je dána za předpokladu, že výrobce způsobil svým protiprávním jednáním vadu výrobku [...], a to i přesto, že občanský zákoník [z roku 1964] přímo a výslovně odpovědnost výrobce za škody způsobené vadnými výrobky neupravuje; tzn. že odpovědnost výrobců/dovozců/distributorů za škodu způsobenou vadným výrobkem zde byla dána již před přijetím zákona č. 59/1998 Sb., tato odpovědnost však byla založena jak již bylo uvedeno na principu presumovaného zavinění [dnes dle § 2911 OZ]. Podle těchto názorů tak poškozený mohl (a může) za splnění předpokladů stanovených v § 420 ObčZ [z roku 1964] [dnes v §§ 2909 až 2913 OZ] uplatnit právo na náhradu škody i přímo vůči výrobcí, i když mezi poškozeným a výrobcem není smluvní vztah (tzv. přeskočení mezičlánku). I soudní praxe zastávala stanovisko, že odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem je daná i u výrobce, je-li vadnost výrobku způsobena porušením právní povinnosti výrobce (R NS SSR I Cz 29/75).“ (Viz VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*. s. 245 (zvýraznění v textu provedena autorem).) Avšak v souvislosti s povinnostmi vyplývajícími pro Českou republiku z procesu přistoupení k Evropské unii, tedy nutnosti uvedení českého právního řádu do souladu s *acquis communautaire* (tj. komunitární legislativou a s ní souvisejícími (nejen) judikaturními východisky), byl nakonec český zákonodárce nucen promítnout příslušná opatření provádějící text směrnice č. 85/374/EHS do českého práva.

Nicméně s ohledem na převzetí příslušných ustanovení předchozí právní úpravy, v rámci rekonstrukce českého soukromého práva v roce 2012, v zásadě v nezměněné podobě, lze výše uvedené závěry ohledně možnosti onoho *přeskočení mezičlánku* považovat za **stále relevantní**, a tedy platné také ve vztahu k úpravě nyní účinné.

⁹⁰ MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 201.

To v konečném důsledku znamená, že následkem odpovědnosti výrobce a osob za něho považovaných (v kontextu čl. 3 směrnice č. 85/374/EHS) bude nikoli odpovědnost z vadného plnění⁹¹, **nýbrž odpovědnost za škodu a újmu spotřebiteli způsobenou konkrétním vadným výrobkem**^{92, 93}.

Uvedené rozlišení nicméně český zákonodárce respektoval a v rámci transpozice textu rozebírané směrnice zachoval; avšak přesto, že „*hlavní principy úpravy odpovědnosti podle zákona [o odpovědnosti za vadné výrobky] jsou téměř totožné s principy úpravy podle směrnice, vykazuje naše úprava [a to jak předchozí, tak také současná] řadu neslučitelnosti se směrnicí*“ (zvýraznění provedeno autorem).⁹⁴

Mezi jinými (původní) zákon o odpovědnosti za vadné výrobky totiž stanovil jako limit, pod který nemůže poškozený škodu uplatnit, částkou 5.000 Kč⁹⁵, zatímco směrnice stanoví tuto hranici jako částku 500 eur⁹⁶. Dále pak dle směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky je jednou z okolností, dle níž se posuzuje bezpečnost výrobku, kterou je od něho osoba oprávněná očekávat, s přihlédnutím ke všem okolnostem, také „prezentace“ tohoto produktu⁹⁷; avšak český zákon směrnici provádějící hovořil toliko o „informacích o výrobku spotřebiteli výrobcem poskytnutých“⁹⁸, což je ve vztahu k pojmu „prezentace výrobku“ **výraz značně zužující** (kdy navíc směrnice užívá spíše než pojem *spotřebitel*, neutrální pojem **poškozený**).⁹⁹

Přestože byly některé z (uvedených) nedostatků české transpozice ještě v průběhu času před přistoupením České republiky k Evropské unii¹⁰⁰ napraveny,¹⁰¹ bylo těchto náprav spíše poskromnu (naopak s přijetím (nového) občanského zákoníku jich paradoxně ještě přibylo).

⁹¹ V rámci odpovědnosti za vady plnění je osoba takto odpovědná obecně povinna, v návaznosti na formu vady (rozlišujeme primárně **vady odstranitelné** a **vady neodstranitelné** určující, zda je možné daný předmět řádně užívat či konkrétní vada již toto užívání znemožňuje), buďto (i) odstranit případné vady, (ii) poskytnout přiměřenou slevu z ceny, (iii) dodat bezvadnou věc novou či její chybějící část, anebo (iv) umožnit nabyvateli od smlouvy odstoupit; blíže viz § 1914 an. OZ, resp. § 2099 an. OZ.

⁹² K obecné povinnosti nahradit způsobenou škodu viz § 2909 an. OZ; ve vztahu ke zvláštním případům povinnosti k náhradě škody viz § 2920 an. OZ.

⁹³ Uvedenému pak odpovídá také systematické zařazení prováděcí právní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky v (novém) občanském zákoníku (viz níže).

⁹⁴ KRÁL. *K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*. s. 421.

⁹⁵ Viz § 6 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky

⁹⁶ Viz čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁹⁷ Viz čl. 6 odst. 1 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁹⁸ Viz § 4 odst. 1 písm. a) zákona o odpovědnosti za vadné výrobky

⁹⁹ K dalším nedůslednostem a inkompatibilitám, kterých se český zákonodárce při transpozici směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky dopustil viz např. KRÁL. *K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*. s. 421-422.

¹⁰⁰ Tj. před 1. květnem 2004

¹⁰¹ Tak tomu bylo např. v případě uvedeného finančního limitu dle § 6 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky, jež stanovil onu finanční hranici částkou 5.000 Kč (namísto částky 500 eur). Tato neslučitelnost byla následně zhojena novelizací, provedenou zákonem č. 209/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, jež k datu účinnosti vstupu České republiky do Evropské unie zavedla nový § 6a (který už hovoří o částce 500 eur ve smyslu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky).

Následně, v rámci procesu reformy českého soukromého práva,¹⁰² byla rozebíraná úprava, původně obsažená v zákoně o odpovědnosti za vadné výrobky, přesunuta s účinností k 1. lednu 2014 do (nového) občanského zákoníku; to konkrétně mezi „**závazky z deliktů**“, tedy mezi zvláštní ustanovení týkající se **povinnosti k náhradě škody**.¹⁰³

Avšak i přes již téměř dvacetiletou existenci právní úpravy odpovědnosti za vadné výrobky v českém právu, obsahuje tato stále body, jež jsou s právní úpravou, kterou přináší rozebíraná směrnice, v různé intenzitě nesouladné, **a tudíž nesprávné**. Mezi jinými uvedme např. otázku povahy objektivní lhůty k uplatnění nároku za škodu způsobenou vadným výrobkem;¹⁰⁴ pojem „uvedení do oběhu“, jež používá směrnice vs. pojem „uvedení na trh“, který používá český zákon;¹⁰⁵ a v neposlední řadě pak např. českou úpravu „regulační částky 500 eur“, kdy není zcela jasné, zda česká úprava stanoví spoluúčast poškozeného v tom smyslu, že mu škoda na věci do výše 500 eur nebude uhrazena, nebo zda „škodou“ rozumí poškození nebo zničení jakéhokoli majetku s vyšší hodnotou než 500 eur.^{106, 107}

Orgán aplikující **českou** podobu rozebírané úpravy se tak (z důvodu její nesprávnosti a neúplnosti) **nebude** moci spokojit pouze s jejím textem, avšak bude muset přihlídnout i k textům jiným; v tomto ohledu pak připomeňme, že „[v]nitrostátní soud je při použití vnitrostátního práva a zejména ustanovení právní úpravy specificky přijaté za účelem provedení požadavků směrnice povinen vykládat vnitrostátní právo v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu příslušné směrnice [tj. **eurokonformně**], aby tak dosáhl výsledku jí zamýšleného, a dosáhl tak souladu s třetím pododstavcem článku 249 ES.“^{108, 109}

Jinými slovy, uplatní se zde **tzv. nepřímý účinek** práva Evropské unie vycházející z rozsudku SD ve věci „Von Colson a Kamann“¹¹⁰; ten se uplatní za předpokladu, že příslušná ustanovení práva Evropské unie nespĺňují požadavky a podmínky stanovené v rozsudku SD ve věci „Van Gend en Loos“, a nemohou tak být přímo účinná.¹¹¹

¹⁰² Tedy v souvislosti s přijetím 3 zákonů: (i) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (ii) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a konečně (iii) zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

¹⁰³ Viz §§ 2939–2943 OZ, ve spojení s §§ 637 a 620 odst. 2 OZ

¹⁰⁴ Srov. SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 749.

¹⁰⁵ Srov. *Ibid.*, s. 746

¹⁰⁶ Srov. *Ibid.*, s. 748

¹⁰⁷ O uvedených odchylkách české právní úpravy ve vztahu k textu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky a příslušné judikatuře Soudního dvora bude blíže pojednáno v následujících pasážích této práce.

¹⁰⁸ Viz rozsudek SD ve věci „Pfeiffer“ (bod 113)

¹⁰⁹ Viz pak v této souvislosti zejména také rozsudek SD ve věci „Von Colson a Kamann“ (bod 26), rozsudek SD ve věci „Marleasing“ (bod 8), rozsudek SD ve věci „Faccini Dori“ (bod 26) a v neposlední řadě rozsudek SD ve věci „BMW“ (bod 22).

¹¹⁰ Viz rozsudek SD ve věci „Von Colson a Kamann“ (primárně body 26 až 28)

¹¹¹ Srov. STEHLÍK, HAMULÁK, PETR. *Ústavní základy a vnitřní trh EU*. s. 123

Nepřímý účinek práva unijního pak pro českého soudce konkrétně znamená, že, vykládá-li text české právní úpravy, který byl přijat na základě směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, musí jeho **interpretaci provést vždy s ohledem na text této směrnice**, která, jak jsme uzavřeli výše, představuje harmonizaci úplnou, nepřipouštějící jiné odchylky než ty, které sama připouští. „[P]ři použití ustanovení vnitrostátního práva určených speciálně k provedení uvedené směrnice [má tak vnitrostátní soud povinnost] vykláda[t] tato ustanovení v co možná největším rozsahu takovým způsobem, aby mohla být použita způsobem slučitelným s cíli uvedené směrnice.“^{112, 113} Jinými slovy, výše uvedené deficity české právní úpravy je nutno se primárně pokusit **odstranit v rámci aplikace a výkladu předmětné úpravy** ze strany příslušného orgánu (zejména tedy soudu).¹¹⁴

Neponechává-li nicméně vnitrostátní úprava pro *eurokonformní výklad* prostor,¹¹⁵ a ten tak nelze uplatnit, plyne „[z] přednosti práva Evropské unie¹¹⁶ povinnost vnitrostátních orgánů aplikace práva postupovat podle evropských norem **a kolidující vnitrostátní normy ponechat neaplikované** (zvýrazněno autorem). [...] Je [zároveň] důležité si uvědomit, že zásada přednosti nemá za následek okamžitou neplatnost národního práva. [...] [N]eplatnost takové normy nenastává automaticky a je zde nezbytné derogační rozhodnutí [příslušného] vnitrostátního orgánu.“^{117, 118}

Tedy v případě, kdy českou právní úpravu nebude možné vykládat výše uvedeným *eurokonformním způsobem*, bude muset český orgán aplikace práva **použít přímo** samotná relevantní ustanovení směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, s případným přihlédnutím k aplikovatelným ustanovením práva primárního a příslušné judikatuře Soudního dvora, **kdy předmětná česká právní úprava se tak nepoužije.**¹¹⁹

¹¹² Viz rozsudek SD ve věci „Pfeiffer“ (bod 117)

¹¹³ Viz v tomto smyslu také rozsudek SD ve věci „Centrosteel“ (body 16 a 17)

¹¹⁴ Pro orgán aplikující právní úpravu naplňující výše popsané předpoklady tedy *nepřímý účinek* unijního práva znamená, že je takovou úpravu třeba vykládat tzv. *eurokonformním způsobem* (tedy v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu příslušné směrnice, aby bylo dosaženo výsledku jí zamýšleného; viz výše).

¹¹⁵ Francouzský Nejvyšší soud v této souvislosti, v rozsudku ze dne 15. května 2015, sp. zn. 1er civ. n° 14-13151 (přeloženo autorem), zdůrazňuje následující limity eurokonformního výkladu: „Z konstantní judikatury Soudního dvora Evropské unie (rozsudky ze 4. července 2006, *Adeneler (C-212/04)* a ze 14. dubna 2008, *Impact (C-268/06)*) vyplývá, že povinnost národního soudce přihlédnout k obsahu směrnice tehdy, vykládá-li a aplikuje příslušná pravidla práva národního, nachází své limity v obecných principech práva, zejména principu právní jistoty, stejně tak jako zákazu zpětné působnosti, a že **tato povinnost nemůže vést k interpretaci národního práva contra legem** (zvýrazněno autorem).“

¹¹⁶ Zařazené mezi stěžejní principy práva Evropské unie na základě rozsudku SD ve věci „Costa v. E.N.E.L.“

¹¹⁷ Viz STEHLÍK, HAMULÁK, PETR. *Ústavní základy a vnitřní trh EU*. s. 117.

¹¹⁸ To, že „neslučitelnost normy vnitrostátního práva, která je pozdějšího data, s právem Společenství nemá za následek její nicotnost“, vyplývá také z odůvodnění nedávného rozsudku SD ve věci „Filipiak“ (body 82 a 83).

¹¹⁹ To však bez toho, aby došlo k její derogaci, resp. (automatickému) zrušení §§ 2939 až 2943 OZ, jež upravují odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem v českém právu; **ty zůstanou i nadále v platnosti, avšak bez toho, aby byly aplikovány v konkrétní věci.**

1.2.3. Směrnice č. 85/374/EHS a Francie

Francie jako taková se vyznačovala velkou snahou o ochranu spotřebitele již dlouhou dobu před přijetím samotné směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky. Už „[o]d poloviny 19. století, se francouzské soudy jaly posílit bezpečnost kupujících. Současné snahy o vyšší ochranu spotřebitele tak jen posílily a urychlily tuto tendenci. Kromě toho, s ohledem na otázku prevence, zatížil [již v roce 1983 francouzský] zákonodárce podnikatele obecnou povinností bezpečnosti výrobků (zákon z 21. července, čl. 1, přejat do zákoníku o spotřebě, čl. L221-1¹²⁰).“¹²¹ Nicméně i přes tuto skutečnost muselo nakonec uběhnout téměř třináct let, než byla Francie schopna uvedenou směrnicí do svého vnitrostátního právního řádu provést a s určitou nadsázkou ji tak lze označit za „nejvíce ostudnou“ členskou zemi při provádění tohoto legislativního textu Evropské unie.^{122, 123}

Nakonec provedla Francie implementaci směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v podobě zákona č. 98-389 ze dne 19. května 1998, o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem,¹²⁴ jehož ustanovení byla (nesystematicky) zakomponována do článků 1386-1 až 1386-18 CC, knihy III. („Rozdílné způsoby, jimiž se nabývá vlastnické právo“), kapitoly IVbis, nazvané „O odpovědnosti za vadu výrobku“.¹²⁵

I přes tento legislativní počín však francouzské „transpoziční strasti“ nebyly u konce; v roce 2002 byla Francie Soudním dvorem opět odsouzena za svou nedůslednou transpozici textu směrnice č. 85/374/EHS,¹²⁶ neboť, jak již uvedeno výše (viz poznámku pod čarou č. 51), stanovila (vedle dalších jejích prohřešků), že distributor vadného výrobku je v každém případě

¹²⁰ Od 1. července 2016 upraveno v rámci čl. L421-1 a L421-3 CCons

¹²¹ Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1667 (přeloženo autorem).

¹²² „Po pravdě řečeno, téměř ve všech členských zemích Evropské unie, nebyly texty, které byly určeny k provedení směrnice do vnitrostátních práva, promulgovány dříve než několik let po uplynutí lhůty předvídané v čl. 19, kdy Francie byla nicméně, s datem 19. května 1998, zemí zcela poslední, která prováděcí zákon přijala.“ (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 20 (přeloženo autorem).)

¹²³ Uvedené pak dokresluje také ta skutečnost, že v roce 1993 byla Francie odsouzena Soudním dvorem pro nesplnění svých povinností, resp. pro neprovedení textu směrnice do svého právního řádu včas a řádně (viz rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 1993).

¹²⁴ fr. „Loi n° 98-389 du 19/5/1998 relative à la responsabilité du fait des produits défectueux“

¹²⁵ Třeba doplnit, že nedávno, tedy v roce 2016, pak došlo od roku 1804 „[k] první významné novelizaci francouzského občanského zákoníku [...], kdy byla přijata první část reformy francouzského závazkového práva s účinností od 1. října 2016. [Zajímavostí je, že se uvedená reforma uskutečnila] toliko prostřednictvím nařízení (ordonnance) prezidenta republiky č. 2016-131 ze dne 10. února 2016. Může-li se to zdát jakkoli bizarní, uvedený postup je nicméně dle francouzského práva v zásadě možný. Ustanovení čl. 38 francouzské ústavy páté republiky obecně předvídá možnost ad hoc zmocnění vlády parlamentem k přijímání předpisů s vahou „zákona“. Uvedené zmocnění bylo vládě uděleno zákonem č. 2015-177, ze dne 16 února 2015, které ve svém článku 8 ustanovilo v tom smyslu konkrétní časovou a věcnou působnost. Obojí bylo respektováno, a tak novela nabyla účinnosti dne 1. října 2016.“ (Viz MOCEK. Změny ve francouzském obligačním právu [online].) Popsaný legislativní vývoj je zmiňován zejména z důvodu, že po této reformě je nyní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku obsažena v rámci článků 1245 až 1245-17 CC.

¹²⁶ Viz rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (body 26, 36 a 42)

odpovědný **stejně jako výrobce**¹²⁷, resp. pod souhrnný pojem „výrobce“ podřadila Francie fakticky také pojem dodavatele; tím, v rozporu se směrnicí, **popřela subsidiární charakter dodavatelovy odpovědnosti ve vztahu k výrobcí**. Francie tak *de facto* rozšířila ochranu spotřebitele nad rámec, jež s sebou přináší směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; to je však s ohledem na stupeň harmonizace, který tato představuje (tj. harmonizaci úplnou, jež v zásadě nepřipouští přijetí či ponechání v platnosti právní úpravy reprezentující vyšší stupeň úrovně ochrany spotřebitele) považováno za nesprávnou transpozici,¹²⁸ a tudíž nesplnění povinnosti členského státu **provést směrnici včas a hlavně řádně**.

Připomeňme ale, že takový odsuzující rozsudek Soudního dvora nemá „[...] *za následek okamžité zneplatnění zákonných ustanovení vytýkaných soudem, neboť se jedná o směrnici a nikoli nařízení, avšak, na základě principu přednosti práva [unijního] ve vztahu k právu národnímu, odmítnutí se podrobit [uvedeným výtkám] s sebou nese odpovědnost [členského] státu.*“¹²⁹ Francie tak byla, i přes svou snahu uvést svou příslušnou právní úpravu v soulad s tou unijní,¹³⁰ nakonec Soudním dvorem odsouzena k peněžité sankci za nesprávné provedení směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky.¹³¹ V konečný soulad pak Francie svou právní úpravu uvedla tedy **až zákonem č. 2006-406 ze dne 5. dubna 2006**, týkající se odpovědnosti prodávajícího vůči spotřebiteli za to, že bude zboží odpovídat smlouvě a odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky,¹³² čímž byl **završen více jak dvaceti letý proces** transpozice směrnice č. 85/374/EHS do francouzského práva.¹³³

Porovnáme-li však závěrem současnou podobu právní úpravy francouzské s tou českou, lze nepochybně uzavřít, že Francie nakonec dostála svým povinnostem v zásadě **mnohem lépe**; uvedené ilustruje také rozsah konkrétních pasáží: (i) česká právní úprava celý text směrnice v zásadě transponuje do **pěti ustanovení** (nového) občanského zákoníku (srov. §§ 2939 až 2943 OZ), zatímco (ii) úprava francouzská obsahuje délkou té české odpovídajících ustanovení **celkem osmnáct** (srov. čl. 1245 až 1245-17 CC).

¹²⁷ Viz čl. 1386-7 CC ve znění účinném do 9. prosince 2004; fr. „[...] [F]ournisseur professionnel est responsable du défaut de sécurité du produit **dans les mêmes conditions que le producteur** (zvýrazněno autorem).“

¹²⁸ „*Jinak řečeno, jak poznamenala Geneviève Viney, „Komise vyčítá Francii, že ve svém vlastním právu přisoudila evropským principům přehnaně velký prostor“*: G. Viney, JCP 2000. I. 280.“ (Viz BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1092 (přeloženo autorem).)

¹²⁹ *Ibid* (přeloženo autorem)

¹³⁰ Srov. čl. 29 zákona o č. 2004-1343 ze dne 9. prosince 2004, o zjednodušení práva; fr. „*Loi n° 2004-1343 du 9 décembre 2004 de simplification du droit*“ (přeloženo autorem)

¹³¹ Viz rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2006 (bod 55 ve spojení s bodem 78)

¹³² fr. „*Loi n° 2006-406 du 5 avril 2006 relative à la garantie de conformité du bien au contrat due par le vendeur au consommateur et à la responsabilité du fait des produits défectueux*“ (přeloženo autorem); srov. čl. 2 cit. zákona

¹³³ V případě diskrepancí a nesrovnalostí ustanovení francouzské právní úpravy s textem směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, jsou bez dalšího aplikovatelná výše uvedená východiska učiněná ve vztahu k úpravě české (tj. zejména otázka *eurokonformního výkladu a principu přednosti unijního práva* před tím vnitrostátním).

1.3. Právní úprava související se směrnicí č. 85/374/EHS a právní úprava z působnosti uvedené směrnice (naopak) vyňata

1.3.1. Právní předpisy Evropské unie, České republiky a Francie týkající se otázek ohledně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Pro úplnost, ve vztahu k výše uvedenému, je dále uveden přehled vybraných a (z pohledu autora této práce) **nejvýznamnějších** právních předpisů týkajících se výrobků, jejich bezpečnosti a případného uplatnění nároku za škodu v této souvislosti vzniklého, jež byly přijaty (a) na poli Evropského společenství, resp. dnes Evropské unie,¹³⁴ a (b) následně těch, jež byly za účelem provedení či adaptace prve uvedených přijaty na území České republiky a (c) těch, co byly přijaty na území Francie.

Uvedený výčet má sloužit primárně k ilustraci množství povinností, které musí osoba podnikající na národní a evropské úrovni v konkrétní oblasti své činnosti splnit, a spotřebiteli tak garantovat bezpečnost jí nabízených produktů; rozhodně jej tedy nelze považovat za výčet taxativní. S ohledem na uvedenou zátěž výrobců je pak nutno vrátit se zpět k základním principům rozebírané právní úpravy, kdy požadavky kladené na podnikatele je třeba stále posuzovat optikou přiměřenosti ve vztahu k cílové úrovni ochrany evropského spotřebitele; členské státy by tak měly přistupovat k aplikaci a výkladu příslušných ustanovení jejich právní úpravy v kontextu a ve světle textu rozebírané směrnice.

a) Právní úprava související se směrnicí č. 85/374/EHS na úrovni Evropské unie

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží;
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků**; související akty:
 - Rozhodnutí Komise 2010/15/EU ze dne 16. prosince 2009, kterým se stanoví pokyny pro řízení systému Společenství pro rychlou výměnu informací RAPEX zřízeného podle článku 12 a pro postup oznamování stanovený podle článku 11 směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků;
 - Sdělení Komise v rámci provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků;

¹³⁴ Pro přehled dalších právních předpisů týkajících se bezpečnosti výrobků viz: (i) internetové stránky Agentury ECHA (European Chemicals Agency), dostupné na <https://echa.europa.eu/cs/regulations/reach/legislation>; anebo (ii) internetové stránky Evropské komise https://ec.europa.eu/info/departments_cs a zde pak viz informace (a) k výkonné agentuře pro Ochranu spotřebitele, veřejného zdraví, zemědělství a bezpečnost potravin, anebo informace (b) ke Generálnímu ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky.

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 339/93;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 ze dne 21. října 2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě, a o zrušení nařízení (ES) č. 1774/2002 (nařízení o vedlejších produktech živočišného původu);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (platné od 10. ledna 2015, viz čl. 81) (**nařízení Brusel I bis**);
- pro nároky vzniklé do 9. ledna 2015 (včetně) se pak uplatní Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (**nařízení Brusel I**);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (**Řím I**);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (**Řím II**).

b) Právní předpisy České republiky týkající se výrobků a jejich bezpečnosti (prováděcí výše uvedené právní předpisy unijní)

- Zákon České národní rady č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci;
- **Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele;**
- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky;
- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích;
- **Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků;**
- **Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;**
- Zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích; ad.

c) *Právní úprava Francie týkající se výrobků a jejich bezpečnosti (prováděcí výše uvedené právní předpisy unijní)*

- **Francouzský zákoník o spotřebě**, jež sdružuje svým obsahem související (tj. se zaměřením na ochranu spotřebitele) francouzské prováděcí předpisy:
 - Nařízení č. 670 ze dne 9. července 2004 o transpozici směrnice č. 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku a přizpůsobení legislativy komunitárnímu právu v oblasti bezpečnosti a souladu výrobků;¹³⁵
 - Nařízení č. 2008-810 ze dne 22. srpna 2008 doplňující transpozici směrnice č. 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků¹³⁶; ad.
- **Francouzský zákoník o veřejném zdraví**,¹³⁷ který promítá např.:
 - Zákon č. 98-535 ze dne 1. července 1998 o posílení zdravotního dohledu a kontroly nezávadnosti výrobků určených pro člověka;¹³⁸
 - Zákon č. 2011-2012 ze dne 29. prosince 2011 o posílení zdravotní nezávadnosti léčiv zdravotnických prostředků¹³⁹; ad.
- V souvislosti s určením rozhodného práva v případě sporu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem stojí ve vztahu k Francii za zmínku taktéž **Haagská úmluva o odpovědnosti za škodu způsobenou výrobkem**,^{140, 141}
- Neopomenout je pak třeba také (dnes již sice jako určité historické reziduum)¹⁴² **francouzskou Komisi pro bezpečnosti spotřebitelů**,¹⁴³ jejíž stanoviska hrála v této otázce nemalou úlohu;¹⁴⁴ její místo v roce 2017 zaujal (mezi jinými) Národní spotřebitelský institut (zřízený v roce 1966)¹⁴⁵ při Ministerstvu obchodu a financí.

¹³⁵ fr. „Ordonnance n° 670 du 9/7/2004 portant transposition de la directive 2001/95/CE sur la sécurité générale des produits et adaptation de la législation au droit communautaire en matière de sécurité et de conformité des produits“ (přeloženo autorem)

¹³⁶ fr. „Ordonnance n° 2008-810 du 22 août 2008 complétant la transposition de la directive 2001/95/CE du 3 décembre 2001 relative à la sécurité générale des produits“ (přeloženo autorem)

¹³⁷ fr. „Code de la santé publique“ (přeloženo autorem)

¹³⁸ fr. „Loi n° 98-535 du 1 juillet 1998 relative au renforcement de la veille sanitaire et du contrôle de la sécurité sanitaire des produits destinés à l'homme“ (přeloženo autorem)

¹³⁹ fr. „Loi n° 2011-2012 du 29 décembre 2011 relative au renforcement de la sécurité sanitaire du médicament et des produits de santé“ (přeloženo autorem)

¹⁴⁰ fr. „Convention du 2 octobre 1973 sur la loi applicable à la responsabilité du fait des produits“ (přeloženo autorem)

¹⁴¹ Tato úmluva vstoupila v účinnost dne 1. října 1977, a jejími signatáři jsou i další (nejen) členské státy Evropské unie (přistoupily k ní např. Chorvatsko, Finsko, Lucembursko, ale také kupř. Srbsko či Černá Hora ad.).

¹⁴² S ohledem na politickou nevoli francouzské vlády pravidelně jmenovat členy této Komise, **došlo v roce 2014 k jejímu faktickému zániku**.

¹⁴³ fr. „Commission de la sécurité des consommateurs“ (přeloženo autorem)

¹⁴⁴ Zřízena tato Komise byla prostřednictvím zákona č. 83-660 ze dne 21. července 1983, o ochraně spotřebitele; fr. „Loi n° 83-660 du 21 juillet 1983 relative à la sécurité des consommateurs“ (přeloženo autorem).

¹⁴⁵ Pro bližší informace o tomto institutu viz jeho webové stránky: <https://www.inc-conso.fr/>

1.3.2. Směrnice č. 85/374/EHS a náhrada škody (újmy) způsobené v důsledku jaderné události

a) *Škoda způsobená v důsledku jaderné události a právní úprava Evropské unie*

Pro úplnost na tomto místě doplňme, že směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky se **explicitně nevztahuje** (i) na škody, jež vznikly v důsledku jaderných nehod, (ii) na které zároveň dopadá působnost mezinárodních smluv členskými státy ratifikovaných, tuto otázku blíže řešících;¹⁴⁶ uvedenými (mnohostrannými) mezinárodními úmluvami jsou pak primárně:

- **Pařížská úmluva o odpovědnosti vůči třetí straně v oblasti jaderné energie** (přijata v Paříži, dne 29. července 1960, dále jen „Pařížská úmluva“);¹⁴⁷
- **Vídeňská Úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody** (přijata ve Vídni, dne 21. května 1963, dále jen „Vídeňská úmluva“);¹⁴⁸
- **Společný protokol týkající se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy** (přijat ve Vídni, dne 21. září 1998).¹⁴⁹

Jak patrně z výše uvedeného krátkého přehledu přijatých mezinárodních dokumentů na poli odpovědnosti za jaderné události, „[r]ežim mezinárodní jaderné odpovědnosti se v současné době řídí dvěma nástroji: „vídeňskou úmluvou“ ve znění protokolu z roku 1997 a „pařížskou úmluvou“ [...], která byla pozměněna několika protokoly a doplněna bruselskou úmluvou ze dne 31. ledna 1963 [...]. Pokud jde o podstatu, hlavní principy obou úmluv jsou podobné. **Některé členské státy EU** (zvýrazněno autorem) jsou však stranami pařížské úmluvy, zatímco jiné jsou stranami vídeňské úmluvy.“¹⁵⁰ Jinými slovy, má se za to, že **všechny** členské státy jsou signatářem alespoň jedné nebo druhé z uvedených úmluv; či alespoň autoři směrnice č. 85/374/EHS tímto argumentují.¹⁵¹

Tvrzený závěr však **není zcela přesný**; najde se totiž (relativně ne zrovna) malý počet členských států, které **nejsou** signatářem ani jedné z nich (viz dále).

¹⁴⁶ Aby tak byla konkrétní událost z působnosti dané směrnice vyloučena, **vyžaduje se naplnění dvou uvedených kumulativně stanovených podmínek** (srov. čl. 14 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky).

¹⁴⁷ Ratifikována ve Francii prostřednictvím zákona č. 65-954 ze dne 12. listopadu 1965

¹⁴⁸ Ratifikována v České republice a vyhlášena jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/1994 Sb.

¹⁴⁹ Pro další relevantní (smluvní) instrumenty, jež byly přijaty, a které regulují tuto oblast, viz STÁTNÍ ÚŘAD PRO JADERNOU BEZPEČNOST. Mezinárodní úmluvy. *SÚJB* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.sujb.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-smlouvy/mezinarodni-umluvny/>

¹⁵⁰ „Přestože by bylo lepší používat v Evropské unii pro odpovědnost za jaderné škody jediný systém, kompatibilita systémů vytvořených vídeňskou úmluvou a pařížskou úmluvou umožňuje flexibilitu.“ (Viz čl. 1.1. důvodové zprávy k Návrhu rozhodnutí Rady opravňující členské státy ratifikovat protokol, kterým se mění Vídeňská úmluva, nebo k němu přistoupit (2012)) Jinými slovy, režimy obou instrumentů se obecně navzájem **nevylučují**.

¹⁵¹ Srov. recitál č. 14 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky: „[...] [O]dpovědnost za jaderná poškození nebo škody je již pokryta ve všech členských státech (zvýrazněno autorem) přiměřenými zvláštními předpisy, [kdy je tak] možné vyjmout škodu tohoto typu z oblasti působnosti této směrnice.“

b) *Škoda způsobená v důsledku jaderné události a rozdílné možnosti uplatnit nárok na její náhradu v zemích Evropské unie*

Jak jsme již popsali výše, **ne všechny členské státy jsou signatáři buďto Pařížské či Vídeňské úmluvy** upravující režim náhrady škody způsobené jadernou energií; Lucembursko, Irsko, Rakousko, Kypr a ani Malta se totiž jako (již) dlouhodobí členové Evropské unie **neúčastní** ani jednoho z uvedených režimů mezinárodní jaderné bezpečnosti.¹⁵²

Výjimka stanovená v čl. 14 směrnice č. 85/374/EHS se tak na těchto pět zemí nevztahuje, poněvadž nejsou naplněny obě výše popsané *kumulativně* stanovené podmínky; „[v] praxi to znamená, že principy a pravidla [s]měrnice se v těchto státech uplatní i v případě jaderné škody. [...] „[V] **případě jaderné události [by tak byl v uvedených pěti zemích] odpovědný výrobce vadného výrobku (v souladu se směrnici)** (zvýrazněno autorem) a ne provozovatel jaderného zařízení (v souladu s mezinárodní úmluvou).“¹⁵³ V návaznosti na uvedené tudíž bude v případě střetu právních řádů států tzv. „jaderných“ (např. českého) a tzv. „nejaderných“ (např. rakouského), nutno posuzovat danou situaci v kontextu příslušných pravidel (evropského) mezinárodního práva soukromého, s ohledem na všechna její specifika.

Ve vztahu k soudní příslušnosti pak bude třeba v těchto případech vyjít z ustanovení nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, platného od 10. ledna 2015 (viz jeho čl. 81).^{154, 155}

Naproti tomu, **v případě otázky rozhodného práva**, bude nutno vyjít buďto z mezinárodních či naopak vnitrostátních nástrojů uvedenou kolizi právních řádů řešící, neboť právo Evropské unie se v tomto případě neuplatní.¹⁵⁶

¹⁵² Srov. „informace ke statusu (angl. „status““ dostupné v rámci deponitářů uvedených úmluv; deponitářem Vídeňské úmluvy je Mezinárodní agentura pro atomovou bezpečnost pod Organizací spojených národů (viz https://www-legacy.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/liability_status.pdf), zatímco deponitářem Pařížské úmluvy je Agentura pro jadernou energii pod Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) (viz <https://www.oecd-nea.org/law/paris-convention-ratification.html>).

¹⁵³ Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 32-33.

¹⁵⁴ Jak uvedeno výše, pro nároky vzniklé do 9. ledna 2015 (včetně) se však uplatní Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nařízení Brusel I).

¹⁵⁵ Uvedený závěr je také potvrzen v recitálu č. 7 Rozhodnutí Rady opravňující členské státy ratifikovat protokol, kterým se mění Vídeňská úmluva, nebo k němu přistoupit (2013): „*Pět členských států Unie, konkrétně Irsko, Kypr, Lucembursko, Malta a Rakousko, kromě toho není smluvními stranami ani Vídeňské úmluvy, ani Pařížské úmluvy. [...] Irsko, Kypr, Lucembursko, Malta a Rakousko by se tedy měly i nadále řídit pravidly obsaženými v nařízení (ES) č. 44/2001 a používat je pro oblast upravenou Vídeňskou úmluvou a protokolem z roku 1997, kterým se uvedená úmluva mění* (zvýrazněno autorem).“

¹⁵⁶ Srov. čl. 1 odst. 2 písm. f) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), jež ze své působnosti vylučuje mimosmluvní závazkové vztahy, **které vznikají v souvislosti se škodou vzniklou z jaderné události (nehody)**.

c) *Článek 14 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky a jeho (ne)provedení do národní právní úpravy české a francouzské*

Závěrem pak doplňme, že Česká republika pro sebe přejala závazky vyplývající z uvedené Vídeňské Úmluvy **prostřednictvím zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření** (dále jen „atomový zákon“).

Co však český zákonodárce opomněl učinit je (v souladu s uvedeným čl. 14 směrnice č. 85/374/EHS) výslovně vyloučit „škodu, která vznikla následkem jaderných nehod“ z působnosti právní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem v našem občanském zákoníku. Jedná se o jeden z (mnohých) případů nesprávné transpozice ustanovení předmětné směrnice do českého právního řádu, k němuž však (s podivem) došlo až při přenesení úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku do (nového) občanského zákoníku; § 11 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky totiž uvedenou otázku explicitně řešil, když stanovil, že se „[t]ento zákon **nevztahuje na případy náhrady škod způsobených jadernými událostmi** (zvýrazněno autorem), *které jsou upraveny mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny [...]*“.

Je však nutno přiznat, že absence uvedeného ustanovení v současné soukromoprávní úpravě **nevyvolává (žádné) větší interpretační potíže**. Onen zvláštní zákon atomový totiž výslovně řeší, která úprava se pro účely občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody použije; (nový) občanský zákoník pak dopadá (subsidiárně) jen na případy, které Vídeňská úmluva či atomový zákon neupravují, resp. je tyto neupravují jinak.^{157, 158}

Jak uvedeno výše, francouzská právní úprava – naproti té české – přijala úpravu a principy Pařížské úmluvy; její ustanovení, obdobně jako český atomový zákon ustanovení Vídeňské úmluvy, pak provádí (zvláštní) francouzský zákon č. 68-943 ze dne 30 října 1968, o občanskoprávní odpovědnosti v oblasti jaderné energie.¹⁵⁹ V návaznosti na výtku učiněnou výše ve vztahu k postupu českého zákonodárce, jež explicitně nestanovil vyluku jaderných škod z působnosti české úpravy prováděcí směrnici č. 85/374/EHS, je pak třeba tuto učinit i ve vztahu k prováděcí úpravě francouzské; **ani francouzský občanský zákoník nevylučuje výslovně oblast náhrady škody způsobené provozovatelem jaderného zařízení**, implicitně předpokládajíc aplikaci úpravy zvláštní v podobě výše citovaného zákona z roku 1968. Uvedený nedostatek však **taktéž není na újmu** efektivnosti a účinnosti francouzského režimu.

¹⁵⁷ Srov. § 32 atomového zákona; obdobně pak viz čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁵⁸ Pro Českou republiku se tak primárně uplatní ustanovení Vídeňská úmluvy a Společného protokolu týkajícího se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy (vyhlášeného též pod č. 133/1994 Sb.).

¹⁵⁹ fr. „Loi n° 68-943 du 30 octobre 1968 relative à la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire“

2. Vymezení povahy a klíčových pojmů úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku ve světle judikatury (nejen) Soudního dvora

2.1. Právní pojetí unijního režimu (zvláštní) odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky

2.1.1. Odpovědnost objektivní, mimosmluvní a „*d'ordre public*“¹⁶⁰

V rovině odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je třeba si nejprve položit otázku „*Pod kterou ze současných (tradičních) kategorií právní odpovědnosti ji podřadit?*“. Jedná se o odpovědnost **deliktní** vyžadující obecně, jako jednu ze svých podmínek, zavinění škůdce, anebo je tuto třeba chápat jako odpovědnost **smluvní**, postavenou na bázi objektivnosti, jež tak v zásadě (s výjimkou posouzení aplikace možných liberačních důvodů) nepřihlíží k subjektivní stránce osobnosti škůdce?

Podřadit ji lze pod obě tyto kategorie a zároveň ani pod jednu z nich; z obou těchto kategorií totiž uvedený odpovědnostní režim přejímá určité aspekty, z nichž poté vytváří jakousi třetí cestu – „**odpovědnost smíšenou**“.

V této „obojaké právní konstrukci“ jsou těmi **převažujícími**, také s ohledem na výše rozebírané (obecné) důvody přijetí směrnice č. 85/374/EHS,¹⁶¹ prvky úpravy režimu odpovědnosti objektivní.^{162, 163} Právě ona „*objektivní odpovědnost na straně výrobce je [totiž dle členských států] jediným prostředkem, jak přiměřeně řešit problém charakteristický pro vzrůstající technizaci naší [digitální] doby, tj. spravedlivé rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou.*“¹⁶⁴ V zásadě tak nelze brát při posuzování odpovědné osoby v potaz subjektivní stránku osoby podnikatele (výrobce), resp. „**koncepti**

¹⁶⁰ Do češtiny se výraz „*d'ordre public*“, resp. jeho obsah, zvláště ještě v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, překládá jen těžko, neboť obsahově tento pojem **zcela neodpovídá** svému českému protějšku – „*veřejný pořádek*“. Ve francouzském právu kategorie pravidel označených „*d'ordre public*“ totiž představuje takové normy, na jejichž dodržování má (francouzský) stát **bezpodmínečný zájem**, což znamená, že se od nich **nemohou strany (smluvně) odchýlit** (srov. čl. 6 ve spojení s čl. 1103 CC). Čtenáře by tak mohlo napadnout, že se jedná o francouzskou podobu norem, které česká doktrína zná jako normy *kogentní*, avšak ani toto přípodobnění není zcela přesné, neboť právě v uvedeném kontextu rozebíraného odpovědnostního režimu, se k tomuto přidává ještě jeden velmi důležitý aspekt, resp. důsledek tohoto sousloví (viz dále). K bližšímu vymezení a rozsahu pojmu „*d'ordre public*“ viz např. *L'ordre public. Cours de droit* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <http://www.cours-de-droit.net/l-ordre-public-a127575828>.

¹⁶¹ Srov. recitál č. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

¹⁶² Srov. recitál č. 2 a 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

¹⁶³ „*Zákonná povinnost zajistit bezpečnost výrobku tak, aby nedošlo k [(nepředvídané)] škodě vadou tohoto výrobku způsobené, představuje odpovědnostní režim smíšený, primárně objektivní, částečně však také subjektivní*“ (fr. „*L'obligation légale de sécurité du fait des produits défectueux est un régime de responsabilité mixte, principalement objective mais pour partie subjective.*“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1669 (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem).)

¹⁶⁴ Viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1047.

zavinění nelze přijmout jako vyhovující kritérium pro řešení otázky rozdělení rizik spojených s moderní technickou výrobou (zvýrazněno autorem).^{165, 166}

Nejedná se však o odpovědnost smluvní, nýbrž **speciální odpovědnost deliktní**,^{167, 168} ta se tak řídí vlastními zvláštními pravidly, jež ve valné většina případů vycházejí z textu rozebírané směrnice č. 85/374/EHS.¹⁶⁹ **Poškozeným tak mohou být v zásadě všechny osoby**, které s (vadným) výrobkem přijdou do kontaktu, v důsledku čehož tyto utrpí újmu (ať už ve sféře majetkové či nemajetkové).

Uvedené pak dokresluje ta skutečnost, že základním předpokladem odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je jeho „vadnost“, která je představována porušením (primárně zákonné, současně ale též smluvní)¹⁷⁰ povinnosti výrobce zajistit takovou úroveň bezpečnosti jeho výrobku, kterou od něho mohou spotřebitelé (**legitimně**) očekávat.

¹⁶⁵ Viz VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*. s. 244.

¹⁶⁶ Jen dodejme, že tato technizace, a to pak především v současné digitální éře, stále vyvolává mnohé jiné a další (právní) problémy, na které nicméně naše „moderní“ právní úprava jen stěží nabízí (přijatelná) řešení; pro ilustraci uveďme např. diskutovanou a dosud (legislativně) nezodpovězenou otázku, resp. celý soubor otázek související s podobou právní regulace jednoho z dnešních fenoménů – „sdílené ekonomiky“ – zastoupenou např. v podobě (též mediálně) známé služby „Uber“. Mezi vyvstálými otázkami je pak zejména „Koho v těchto hybridních právních vztazích činit odpovědným, a vůči komu tak požadovat náhradu škody?“; k problematice „sdílené ekonomiky“ v kontextu deliktů pak viz blíže např. PICHRT, J., ELISCHER, D. a kol. *Sdílená ekonomika a delikty*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 264 s. ISBN 978-80-7598-235-3.

¹⁶⁷ Je třeba si zde uvědomit, že „[m]ezi škůdce[m], jemuž může být škoda fakticky přičítána na základě jím na trh uvedeného výrobku, a kupujícím totiž **neexistuje smluvní vztah, který by odůvodňoval použití ustanovení o smluvní odpovědnosti**. Proto by bylo možné použít pouze ustanovení o subjektivní odpovědnosti, které je však v těchto případech jen velmi těžko použitelné, neboť zavinění ve vztahu ke škodě bude v případech výrobce jen velmi těžko dovoditelné, resp. i v případech *presumpce nedbalosti* by se dokázal vyvinut“. (viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1047.) Uvedené tak podtrhuje závěr o tom, že se jedná o odpovědnost deliktní, avšak s ohledem na problematiku prokazování zavinění výrobce ve vztahu ke škodě, je ze základních předpokladů odpovědnosti deliktní tento subjektivní prvek **vyjmut**; pro dovození povinnosti výrobce k náhradě škody je tudíž dále zavinění **irelevantní** (dochází tak k posunu od *obecné* deliktní odpovědnosti k deliktní odpovědnosti *zvláštní*).

¹⁶⁸ O uvedeném taktéž svědčí zařazení režimu odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku (tedy §§ 2939 až 2943 OZ) v rámci systematiky (nového) občanského zákoníku v části věnované závazkům z deliktů (§§ 2894 až 3014 OZ), resp. deliktům *zvláštním* (srov. § 2920 an. OZ).

¹⁶⁹ S tímto zařazením pak není v rozporu ani francouzská právní doktrína, dle níž „[o]dpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku tvoří **novou část „Zvláštního práva deliktního“**“ (zvýrazněno autorem). *Tyto zvláštní podoby odpovědnosti deliktní umožňují napravit škody odlišné od nesplnění povinností smluvních; převážně se řídí pravidly speciálními, nespádajícími do „Práva obecného [(srov. fr. „Droit commun“)]“*.“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1669 (přeloženo autorem).)

Rozebíraný režim dle směrnice č. 85/374/EHS tak nepředstavuje třetí kategorii odpovědnosti (existující vedle odpovědnosti smluvní a mimosmluvní). „*Stále se jedná o povinnost nahradit škodu odlišnou od nesplnění smluvních povinností*. [Uvedená zvláštní deliktní úprava] *se toliko řídí specifickými pravidly, jež nejsou ta spadající do práva obecného*.“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1679.)

¹⁷⁰ Povinnost výrobce zajistit (legitimně očekávatelnou) úroveň bezpečnosti výrobku lze současně vnímat **ve dvou rovinách**: (i) uvedená povinnost vyplývá primárně ze směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, provedené následně v rámci příslušných předpisů národních, což pak předznamenává (především) **zákonnou** povahu této povinnosti (jejíž porušení je poté jedním z předpokladů odpovědnosti **deliktní**); (ii) zároveň však (okolnostem přiměřená) úroveň bezpečnosti vyplývá též ze **záruk**, kterými je výrobce či prodejce vůči jeho spolukontrahentovi (spotřebiteli) v rámci **smluvního** vztahu povinován.

Závěry ohledně povahy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobků jako odpovědnosti objektivní a (zvláštní) delikt ní platí, jak popsáno výše, v případě právní úpravy české, tak také francouzské. Judikatura francouzského Nejvyššího soudu však k uvedeným dvěma dodává ještě charakteristiku třetí – „*d'ordre public*“¹⁷¹. Uvedené znamená, že by se daný odpovědnostní režim měl obecně aplikovat **i v případě, kdy to strany nenavrhly, resp. z úřední povinnosti soudu;**¹⁷² jsou-li tak splněny jeho předpoklady, měl by být režim odpovědnosti dle směrnice č. 85/374/EHS aplikován, i když se jej žalobce nedovolává.¹⁷³

2.1.2. Relevantnost otázky zavinění pro posouzení odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou výrobků

Přestože jsme dospěli k závěru, že je rozebírán režim odpovědnosti povahy **objektivní**, je naproti tomu třeba zdůraznit, že se **nejedná**, jak jsme již výše uvedli, o odpovědnost objektivní *absolutní*; otázka zavinění tak zde **stále hraje** poměrně důležitou roli.

Zavinění, a to nejen výrobce, se zde totiž posuzuje primárně **v otázce liberace**, resp. zproštění se odpovědnosti výrobce za škodu jeho výrobky způsobenou; např. ve vztahu k liberačnímu důvodu v podobě „rizika vývoje“¹⁷⁴ je posuzováno zavinění výrobce v tom smyslu, zda skutečně (nezaviněně) nepřehlédl žádný dostupný poznatek, který by mu umožnil předejít oné vadě, která pak škodu způsobila¹⁷⁵. Ve vztahu k „liberaci“ výrobce je však **také posuzováno (spolu)zavinění osoby poškozené**, které může mít případně za následek (poměrné) snížení či až celkové neuznání jejího nároku.¹⁷⁶

¹⁷¹ V českém právním prostředí jsou patrně nejbližším ekvivalentem norem „*d'ordre public*“, jako těch, od nichž se nelze smluvně odchýlit (srov. čl. 6 CC), nejspíše „**normy kogentní**“; v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku však uvedené připodobnění není zcela přiléhavé (viz výše).

¹⁷² Francouzský Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 7. července 2017, sp. zn. chbre mixte n° 15-25651 k tomuto uvedl, že „[n]ení-li soudce [obecně] povinen, s výjimkou zvláštních případů, pozměnit právní základ žalovaného nároku, je povinen [bez dalšího] provést aplikaci, kde tomu odpovídají okolnosti projednávaného případu, norem „*d'ordre public*“ **pocházejících z práva Evropské unie, jako je na příklad odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, i když se těchto žalobce nedovolával** (fr. „[S]i le juge n'a pas, sauf règles particulières, l'obligation de changer le fondement juridique des demandes, il est tenu, lorsque les faits dont il est saisi le justifient, de faire application des règles d'ordre public issues du droit de l'Union européenne, telle la responsabilité du fait des produits défectueux, même si le demandeur ne les a pas invoquées.“) (zvýraznění v textu provedena autorem).“

¹⁷³ Uvedený závěr tak propůjčuje sousloví „*d'ordre public*“ další jeho vlastnost (aplikace „z úřední povinnosti“), jež v původních intencích čl. 6 CC není zcela patrná; z tohoto důvodu tak nelze (v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku) přijmout bez dalšího ztotožnění norem „*d'ordre public*“ s normami *kogentními*. **Je však otázkou (bez jasného závěru), je-li popsán závěr francouzského Nejvyššího soudu aplikovatelný též v právu českém; připomeňme zde, že judikatura obecných soudů zahraničních, je pro ty české totiž právně jakkoli (zcela) nezávazná.**

¹⁷⁴ Tedy, že „*stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit vadu*“ (viz čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky).

¹⁷⁵ Bude-li shledáno, že žádného poznatku dostupného v době uvedení výrobku na trh zanedbáno či opomenuto nebylo, může být výrobcí přiznáno beneficium tohoto liberačního důvodu.

¹⁷⁶ Viz čl. 8 odst. 2 ve spojení s recitálem č. 8 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

2.1.3. Alternativy k režimu objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku výrobce

Před přijetím a vstupem v platnosti rozebírané právní úpravy na území Evropských společenství, resp. dnes Evropské unie, se **rakouská právní doktrína** na uvedené (tedy neexistenci smluvního vztahu mezi osobou poškozenou a výrobcem, a z toho plynoucí povinnost poškozeného prokazovat výrobcovo zavinění ve vztahu ke škodě) snažila reagovat tím, že by ze vztahu dodavatele (obchodníka) s výrobcem učinila **jakousi podobu smlouvy ve prospěch třetího**,¹⁷⁷ tedy ve prospěch odběratele (zákazníka) výrobků od obchodníka.¹⁷⁸ Uvedenou hypotézu poté, jako možnou, potvrdil i rakouský Nejvyšší soud.¹⁷⁹

Ten tak v tomto ohledu uvádí, že „[j]ako podklad pro mimosmluvní odpovědnost výrobce přichází v úvahu (z důvodu chybějící příslušné speciální právní úpravy)¹⁸⁰ pouze uplatnění čistě deliktní odpovědnosti výrobce nebo **smluvní povinnosti ochrany a péče ve prospěch nabyvatele dané věci [výrobku]** (zvýrazněno autorem), které byly dovozeny a připuštěny doktrínou a judikaturou [...]“.^{181, 182} Uvedené se tak zdá jako poměrně elegantní myšlenka, jak lze případně suplovat (i současnou) úpravu směrnice č. 85/374/EHS, resp. jak se vyhnout neduhům, které tato úprava v sobě nese (primárně pak ve vztahu k důkaznímu břemeni poškozeného; k otázce důkazního břemene viz bod 2.7 této kapitoly).

Rakouský Nejvyšší soud však zároveň připustil možnost výrobce se této odpovědnosti vyhnout **prostřednictvím dvoustranné dohody mezi ním a dodavatelem** (prodejcem).¹⁸³ Takové ujednání, vylučující odpovědnost výrobce, by však bylo bez právních účinků v situaci,

¹⁷⁷ Viz §§ 881 až 882 zákona č. 946/1811 JGS, rakouského *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*

¹⁷⁸ Srov. SCHMIDT-SALZER, HOLLMANN. *Kommentar EG-Richtlinie Produkthaftung*. s. 87 an.

¹⁷⁹ Viz rozsudek rakouského Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1978, sp. zn. 5 Ob 707/78

¹⁸⁰ Je tak otázkou, zda by uvedené závěry rakouský Nejvyšší soud, s ohledem na to, že dnes již taková zvláštní úprava existuje, přehodnotil.

¹⁸¹ Viz rozsudek rakouského Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1978, sp. zn. 5 Ob 707/78 (přeloženo autorem)

¹⁸² Rakouský Nejvyšší soud pak dále doplňuje, že „[m]ožnost uplatnění smluvní ochrany nezúčastněnou třetí osobou spočívá v tom, že **pomocí objektivního výkladu smluv pro tento většinou dříve nediskutovaný případ vadného (s)plnění povinností vyplývajících z daného závazku [tedy pro případ škody způsobené vadným výrobkem] se má za to, že se smluvní strany [tj. výrobce a dodavatel] vzájemně zavazují k ochraně a péči i vůči všem třetím osobám a věcem, u nichž se dal předpokládat prostorový kontakt s hlavním plněním, které se má podle smlouvy splnit, a které mají k tomuto smluvnímu plnění blízký vztah, a na nichž má smluvní strana viditelně svůj osobní zájem nebo k jejichž ochraně je smluvní strana povinna.**“ (Viz rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1978, sp. zn. 5 Ob 707/78 (přeloženo autorem))

¹⁸³ Jinými slovy, „[p]okud smluvní strany vůči sobě **platně vyloučily nároky na náhradu škody, pak nelze bez existence skutečností zvláštního zřetele hodných týkajících se úmyslu stran ve vztahu k třetím osobám mít za to, že uvedené strany chtěly třetím osobám ponechat ochranu, kterou sobě samým smluvně upřely.** Ani tím, že třetí osoba spoléhá na to, že mezi stranami nedošlo k žádnému vyloučení [případně] odpovědnosti, jí nemůže být přiznána smluvní ochrana ze strany výrobce, protože zde nedošlo k nabytí práv pohledávky v dobré víře [v posuzovaném případě byla totiž poškozená osoba o daném ujednání smluvních stran, vylučující možnost náhrady škody, před uzavřením samotné smlouvy, informována].“ (Viz rozsudek rakouského Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1978, sp. zn. 5 Ob 707/78 (přeloženo autorem))

kdy by se jednalo o zásah do „absolutně chráněných práv“ (tedy práva na život, zdraví apod.).¹⁸⁴ V zásadě je tedy myslitelné, aby poškozený uplatnil svůj nárok jako zásah do jeho (absolutního) práva vlastnického,¹⁸⁵ ve spojení s argumentem, že se uvedené jednání **příčí dobrým mravům**; poškozený tak ale ve věci posuzované rakouským Nejvyšším soudem neučinil.

Naproti tomu judikатурní závěry českých soudů úrovně takové abstrakce a syntézy nedosahují; v jistých ohledech se tomuto nicméně blíží svou analýzou Nejvyšší soud, uvádějíc, že „[p]orušení smluvní povinnosti je protiprávním úkonem i ve vztahu k poškozenému, který není účastníkem smlouvy. [...] **[Podstatné přitom] je, že byla porušena právní povinnost, která (byť prostřednictvím smluvního ujednání jiných osob) sloužila k ochraně subjektivních práv poškozeného** (zvýrazněno autorem).“^{186, 187} Tedy, také Nejvyšší soud v zásadě připouští určité přemostění, resp. vstup třetích osob do smluvního vztahu osob odlišných, a to bez nutnosti jejich souhlasu. Dle Nejvyššího soudu je tudíž teze, že „smluvní právní povinnost je v případě jejího porušení spojená se smluvní odpovědností vůči spolukontrahentovi, zatímco mimosmluvní (zákonná) povinnost je v případě jejího porušení spojená s mimosmluvní deliktární odpovědností vůči každému“¹⁸⁸, **poměrně zjednodušující**.

Budeme-li pak v této úvaze pokračovat dále, můžeme dospět až k závěru, že v zásadě nebrání nic tomu, abychom zákazníka, resp. osobu vadnými výrobky poškozenou (ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS), považovali v rovině „smlouvy ve prospěch třetího“, kterou uzavřel výrobce a dodavatel v rámci distribuce daných výrobků, za tuto třetí osobu. Dle české ustálené judikatury zároveň „není třeba, aby ve smlouvě ve prospěch třetího podle [§ 1767 OZ] byla třetí osoba individuálně určena; **postačí je-li určena dostatečně objektivními skutečnostmi, na jejichž základě může být individualizována. Skutečností, která může určit osobu oprávněnou ze smlouvy ve prospěch třetího, je i právo užívat určitý byt** [...]“^{189, 190}

¹⁸⁴ Nicméně „[a]bsolutní (tedy proti všem) chráněné právo, že mají býti vyráběny pouze výrobky bez vady, neexistuje.“ (Viz rozsudek rakouského Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1978, sp. zn. 5 Ob 707/78; přeloženo autorem)

¹⁸⁵ V rovině práva českého se pak lze opřít o ustanovení čl. 11 usnesení předsednictva České národní rady, ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve spojení s § 3 odst. 2 písm. e) OZ.

¹⁸⁶ Dle Nejvyššího soudu se tak „poškozený může dovolávat (za účelem prokázání existence protiprávního úkonu) porušení smluvní povinnosti, nejen v případě, že je škůdcovým spolukontrahentem (druhou smluvní stranou). K naplnění uvedeného předpokladu postačuje, že je prokázáno, že příslušný subjekt (škůdce) sice porušil povinnost ze smlouvy, kterou uzavřel s jinou osobou než s poškozeným, že však závazek, k jehož porušení došlo, měl dopad do právní sféry poškozeného. Takovému závěru přitom není na překážku ani skutečnost, že smlouva, z níž porušení závazku vzešlo, nebyla (typově či z obsahového hlediska) smlouvou ve prospěch třetí osoby (smlouvou ve prospěch poškozeného).“ (Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001)

¹⁸⁷ Obdobně rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 6. října 2006, sp. zn. ass. pl. n° 05-13255

¹⁸⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001

¹⁸⁹ *Ibid* (zvýraznění v textu provedena autorem)

¹⁹⁰ Mimo uvedeného pak „nemusí třetí osoba v době účinnosti smlouvy ve prospěch třetího ani existovat.“ (Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 33 Odo 824/2005)

Učiněné závěry pak podtrhuje i skutečnost, že dle současně účinné právní úpravy¹⁹¹ není vznik práva třetí osoby na plnění spojováno s jejím souhlasem, který je nyní v zásadě presumován.^{192, 193}

Shrneme-li výše uvedené, **je myslitelné aplikovat závěry rakouské právní doktríny a příslušné judikatury i na české právní prostředí**. Jinými slovy, na základě „proniknutí“ třetí osoby do původně čistě dvoustranného smluvního právního vztahu výrobce a dodavatele (prodejce), bude rozšířena ona objektivní odpovědnost výrobce i ve vztahu k osobě kupujícího, resp. osoby poškozené. Poškozený tak (mimo režim odpovědnosti za vadné výrobky) nebude povinen prokazovat zavinění výrobce, což uplatnění jeho nároku nepochybně usnadní.

Co se týče oné možnosti smluvního vyloučení odpovědnosti výrobce ve vztahu ke třetí osobě, je v zásadě myslitelné uvedenému předejít, resp. se proti tomuto bránit (mimo výše uvedených úvah rakouského Nejvyššího soudu ve vztahu k zásahu do práv absolutních) uvažovat o možné aplikaci relativní neplatnosti z důvodu možného porušení dobrých mravů,¹⁹⁴ a to konkrétně v podobě **zkrácení spotřebitele na jeho právech**, resp. na ochraně mu přiznané. Ochrana spotřebitele se již totiž jako jeden ze stěžejních právních principů prosadil (také na úrovni unijní (viz výše), kdy jej tak lze bez dalšího považovat i za jeden ze základních principů soukromého práva členských států. Jinak řečeno, i když česká právní úprava explicitně takováto ujednání nezakazuje,¹⁹⁵ bylo by ve vztahu k osobě spotřebitele možno považovat za přípustné domáhat se jejich neplatnosti, a to právě s poukazem na **porušení dobrých mravů**.

Právě otázka dobrých mravů je ta, která (mimo jiné) postihuje případy rozporu konkrétního jednání s „*duchem zákonů neboli právními zásadami v nich vyjádřenými*“, i když toto jednání **není** v přímém rozporu s občanskoprávními předpisy.^{196, 197} Proto, „[p]řipouští-li platné právo posoudit takovou situaci s ohledem na dobré mravy, dává tak soudci příkaz, aby si domyslel, jak by zákonodárce postupoval, kdyby chtěl konkrétní situaci upravit normou. To, jak by zákonodárce postupoval, nelze ovšem dovozovat z momentálního poměru politických

¹⁹¹ Srov. § 1767 odst. 2 OZ

¹⁹² Na rozdíl od právní úpravy předchozí (srov. § 50 odst. 2 OZ 64)

¹⁹³ „V novém občanském zákoníku [...] je zakotvena vyvratitelná domněnka, že právo třetí osoba nabytá, jestliže plnění má být ku prospěchu hlavně jí. **V tomto případě tedy v zásadě presumpe souhlasu** (zvýrazněno autorem).“ (Viz HULMÁK, M. § 1767 [Plnění dlužníka třetí osobě]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář V*. C. H. Beck. s. 243.)

¹⁹⁴ Srov. § 580 odst. 1 OZ

¹⁹⁵ Jistá teoretická východiska by však mohl poskytnout § 1813 OZ.

¹⁹⁶ Srov. SPÁČIL. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a v judikatuře*. s. 667.

¹⁹⁷ S ohledem na silný rozvoj oblastí ochrany spotřebitele na unijní úrovni, promítající se plně do národních právních řádů všech členských států, lze mít za to, že by rakouský Nejvyšší soud **dnes** již rozebírané vyloučení odpovědnosti (posuzované ve výše uvedené věci **z roku 1978**) mezi výrobcem a dodavatelem shledal za odporující současným soukromoprávním zásadám, a tudíž za **neplatné** (pokud by žalobce tento argument vznesl).

sil anebo z odborné úrovně daného parlamentu, ale je třeba vyjít z právem respektovaných základních práv a svobod (ty zákonodárce nemůže obejít) a z hodnot, na kterých je založeno soukromé právo i jeho instituty (předpokládá se, že by zákonodárce respektoval i tyto hodnoty). [...] V našem platném právu to znamená úvahu o tom, zda by zákonodárce, vycházející z uvedených hodnot, s konkrétními normou nepředvídanými skutečnostmi spojil neplatnost právního úkonu nebo by odepřel ochranu výkonu práva.“¹⁹⁸

Ve vztahu k námi posuzovanému případu by tak s poukazem na (případný) rozpor s dobrými mravy (v podobě snížení úrovně ochrany spotřebitele vyvolaného vyloučením možné odpovědnosti výrobce) měla být dohoda mezi výrobcem a dodavatelem případně prohlášena **za neplatnou**, resp. takovému jejich ujednání by měla být odepřena ochrana přiznaná výkonu práva smluvně si upravit (avšak nejen) svá práva a povinnosti.¹⁹⁹ Konečné zhodnocení (přípustnosti a aplikovatelnosti) těchto úvah je však samozřejmě na soudu, který by danou věc posuzoval (k čemuž dosud nedošlo).

Závěrem je pak ale pro úplnost třeba uvést, že i v případě, kdy by daný postup byl ze strany soudu shledán jako možný a přípustný, **nebyl by tento dnes již aplikován**. Po vzniku speciální – **výlučné** – úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky je to totiž právě tento režim, založený na odpovědnosti za bezpečnost výrobku, kterou od něho může spotřebitelská veřejnost legitimně očekávat, jež se bude v případě způsobení škody vadným („nepřiměřeně nebezpečným“) výrobkem, **přednostně aplikovat** (viz bod 3.2 této kapitoly).²⁰⁰

¹⁹⁸ Viz SPÁČIL. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a v judikatuře*. s. 667 (zvýraznění v textu provedena autorem).

¹⁹⁹ „Proto je správné v těchto případech vymezit právě za pomoci zásad ovládajících občanské právo anebo právní řád vůbec, co jsou pro daný případ „dobré mravy“, resp. co je s nimi v rozporu, a poté řešení opřít o § 3 odst. 1 nebo o § 39 ObčZ [dnes pak již o zmíněný § 580 odst. 1 OZ].“ (Viz SPÁČIL. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a v judikatuře*. s. 667.)

²⁰⁰ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie z r. 2002“ (bod 22), rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 47)

* * *

S vědomím výše popsaných základních charakteristik a úvah k podobě a principům fungování odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, je třeba se dále blíže podívat na její jednotlivé dílčí otázky. Pouze jejich pochopení nám totiž umožní hledat odpovědi na otázky položené v úvodu této práce.

Zaměříme se tak nyní na definici a vymezení, resp. komplexní výklad klíčových pojmů, se kterými směrnice č. 85/374/EHS pracuje, a to v kontextu všech jejích jednotlivých ustanovení. Přihlédnuto zde tak bude samozřejmě k názorům (pro naše potřeby relevantní) právní doktríny; budou porovnávány znění legislativních textů nejen českých či francouzských; ale primárně budou tyto pojmy vykládány ve světle a v kontextu významových rovin, jež jim přiznal Soudní dvůr a jednotlivé nejvyšší soudní stolice vybraných členských států v rámci jejich (nejdůležitějších) rozhodnutí; to vše s cílem (po)odhalit maximální možný potenciál, který uvedená směrnice pro své adresáty skýtá.

Nejdříve tak přistoupíme k vymezení (v tomto kontextu asi nejdůležitějšího) pojmu, a to pojmu „výrobek“ (společně s tím pak též, kdy se jedná o výrobek „vadný“) (bod 2.2); dále se zaměříme na to, jakým okamžikem je výrobek vlastně „uváděn do oběhu (resp. na trh)“ (bod 2.3); následně se pokusíme identifikovat osoby, jež jsou případně (solidárně) povinny k náhradě škody způsobené vadným výrobkem do oběhu uvedeným, resp. si položíme otázku, kdo je vlastně „výrobce“ (bod 2.4); v této souvislosti je pak třeba také zodpovědět, kdo je vůbec považován dle směrnice č. 85/374/EHS za „osobu poškozenou“ (bod 2.5); uvedené nás poté dovede k tomu, v jaké výši může poškozený vůči výrobcu uplatňovat újmu majetkovou (s čímž nedílně souvisí otázka povahy minimální (finanční) hranice v podobě částky 500 eur, o níž uvedená směrnice hovoří) a v jaké výši pak újmu nemajetkovou (bod 2.6); s výší škody (újmou), kterou může poškozený požadovat, je bytostně spjato pak také to, jaké skutečnosti musí prokázat, aby se (úspěšně) domohl svého nároku, tedy otázka „důkazního břemene“ (bod 2.7); s ohledem na povahu rozebíraného odpovědnostního režimu připouštějícího liberaci výrobce, je nutno též vymežit, za jakých podmínek se může osoba k náhradě škody povinná této své odpovědnosti (legálně) zprostit, tedy jaké „liberační důvody“ ve vztahu k výrobcu rozebíraná směrnice připouští (bod 2.8); a na závěr se pak budeme zabývat otázkou „promlčení a prekluze“ nároku na náhradu škody způsobenou vadným výrobkem (bod 2.9).

* * *

2.2. Pojem „výrobek“ a posouzení jeho vadnosti dle směrnice č. 85/374/EHS

2.2.1. Vymezení pojmu „výrobek“ v kontextu českého právního řádu

a) *Nesprávná transpozice čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky do českého práva*

Česká právní úprava, obsažená v občanském zákoníku, týkající se odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem (na rozdíl od čl. 2 směrnice č. 84/374/EHS) explicitně pojem „výrobku“ blíže, resp. dostatečně, nevymezuje. Uvádí pouze to, že „[š]kodu způsobenou vadou movité věci určené k uvedení na trh jako výrobek [...] nahradí ten, kdo výrobek nebo jeho součást vyrobil, vytěžil, vypěstoval nebo jinak získal, a společně a nerozdílně s ním i ten, kdo výrobek nebo jeho část označil svým jménem, ochrannou známkou nebo jiným způsobem“²⁰¹. V zásadě tak český (prováděcí) zákon za „výrobek“ považuje toliko věc movitou či její součást.

To je však oproti textu směrnice pojetí velmi restriktivní, a tudíž *nesprávné*; náš zákonodárce do české právní úpravy totiž opomněl včlenit dovětek, jež obsahuje výše uvedený čl. 2 rozebírané směrnice, který říká, že „výrobkem“ jsou též ty movité věci, které jsou „zabudovány do jiné movité věci nebo do nemovitosti“. Toto upřesnění daná směrnice obsahuje „z důvodu, aby se výrobci těchto movitých věcí [tedy věcí včleněných do věcí nemovitých] nemohli zbavit své povinnosti pouze z důvodu toho, že jejich výrobek ztratil charakter samostatné věci. Například cihly, beton, klimatizační jednotky či výtahy se v důsledku zabudování do staveb stávají jejich součástí [a ztrácí tedy svou právní samostatnost], ale nepřestávají být výrobky [ve smyslu čl. 2 směrnice č. 85/374/EHS];²⁰² [...]“²⁰³

Jedná se tak o jedno z mnoha (dalších) pochybení českého zákonodárce při transpozici textu dané směrnice; dle současného znění české prováděcí úpravy se tudíž osoby poškozené vadou těch výrobků, jež jsou včleněny do věcí nemovitých, **nemohou** bránit v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky, neboť ty dle české úpravy za „výrobek“ považovány **nejsou** (viz výše).

Nápravu tohoto nedostatku tedy bude muset provést (český) orgán aplikace práva, prostřednictvím *eurokonformního výkladu* příslušné národní úpravy (mající svůj původ v litéře práva unijního); přihlédnout zde může též ke znění textů jiných (prováděcích) předpisů²⁰⁴.

²⁰¹ Viz § 2939 odst. 1 OZ (zvýraznění v textu provedena autorem)

²⁰² Naproti tomu však dle ustanovení § 2939 odst. 1 OZ svou povahu „výrobku“ (vedle právní samostatnosti) tyto movité věci ztrácejí.

²⁰³ Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1650 (zvýraznění v textu provedena autorem).

²⁰⁴ Viz např. § 2 zákona o obecné bezpečnosti výrobků nebo § 2 písm. a) zákona o technických požadavcích na výrobky, jež jsou oba transpozicí směrnice o obecné bezpečnosti výrobků; nicméně opět ani jedno z uvedených

b) *Součást věci dle českého práva jako „výrobek“ ve smyslu čl. 2 směrnice č. 85/374/EHS*

Pro naše účely se však jako nejvhodnější jeví přihlédnout, resp. vyjít z definice „výrobku“, jíž obsahoval text § 3 dnes již neúčinného zákona o odpovědnosti za vadné výrobky, dle něhož se rozuměla „výrobkem jakákoliv movitá věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k uvedení na trh. **Výrobkem jsou rovněž součásti i příslušenství věci movité i nemovité** (zvýrazněno autorem); [...]“ Všimněme si tak, že dle směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky se i „**součásti**“²⁰⁵ či „**příslušenství**“²⁰⁶ věci hlavní považují za „výrobek“,²⁰⁷ které tudíž *de facto* neztrácejí svoji (právní) samostatnost.

Připomeňme ale, že „[p]odle našeho práva se věc „včleněná“ do jiné věci **stává její součástí a tím přestává být „věcí“**“ (zvýrazněno autorem).²⁰⁸ Ponechme tak nyní stranou otázku příslušenství věci, které sice sdílí osud věci hlavní,²⁰⁹ ale neztrácí svou (právní) samostatnost, resp. individuální povahu ve vztahu k věci, k níž přísluší, a je tedy stále myslitelné je považovat za výrobek, jehož výrobce může být povinen k náhradě škody uvedeným výrobkem zapříčiněné. Naproti tomu je ale nutno se v kontextu odpovědnosti za vadné výrobky pozastavit nad (právní) povahou „**součásti věci**“ jako „výrobku“.

Za „součást věci“ je obecně považováno „*vše, co k této věci jako hlavní podle její povahy fyzicky a zároveň funkčně náleží (vzájemná sounáležitost mezi věcí považovanou za hlavní a součástí) a nemůže od ní být odděleno, aniž by se tím hlavní věc znehodnotila* (zvýrazněno autorem). *Neoddělitelnost [nicméně] není jen fyzická či technická, nýbrž i funkční. Znehodnocením je třeba [tedy také] rozumět funkční újmu, kdy hlavní věc již nemůže sloužit původnímu účelu [...]*“²¹⁰ Uvedené ale k posouzení všech myslitelných situací není dostatečné.

Proto k určení toho, zda se skutečně jedná o „součást věci“ či nikoli „*Nejvyšší soud, skrze analýzu své dosavadní praxe, definoval dvě kritéria, podle kterých je potřeba*

zákonných ustanovení dostatečně nedelimituje rozebíraný vztah, resp. povahu věci movitých, inkorporovaných do nemovitostí, jako (samostatného) „výrobku“.

²⁰⁵ Viz § 505 an. OZ; dle § 505 OZ je „[s]oučást věci vše, co k ní podle její povahy [tedy podle povahy věci hlavní] náleží a co nemůže být od věci [hlavní] odděleno, aniž se tím věc [hlavní] znehodnotí“.

²⁰⁶ Viz § 510 an. OZ; dle § 510 odst. 1 OZ je „[p]říslušenství věci vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím.“

²⁰⁷ Srov. čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (v konsolidovaném znění) dle něhož se „výrobkem“ rozumějí všechny movité věci, **také tehdy, jsou-li zabudovány do jiné movité věci nebo do nemovitosti** (zvýrazněno autorem) [...].“

²⁰⁸ Viz MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 199.

²⁰⁹ Viz § 510 odst. 2 OZ, dle něhož nevyloučí-li to strany svým ujednáním, má se za to, že „se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství (zvýrazněno autorem)“.

²¹⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 4869/2009

při hodnocení toho, zda je určitá věc součástí tzv. hlavní věci nebo ne, postupovat. Těmito kritérii jsou 1) kritérium vzájemné sounáležitosti věcí a 2) míra jejich oddělitelnosti.^{211, 212}

Přestože se nám podařilo identifikovat „součást věci“, zůstává ale stále problematickým, v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, to, že „[s]oučást hlavní věci není samostatnou věcí v právním smyslu, a tedy ani způsobitelným předmětem občanskoprávních vztahů (zvláště autorem).“²¹³ Prvním z důsledků této skutečnosti pak je, že (obdobně jako je tomu u příslušenství věci, viz výše) sdílí „součást věci“ právní osud „věci hlavní“, a to bez ohledu na vůli jejího vlastníka,²¹⁴ druhým důsledkem pak nicméně je, že samotná „součást věci“ **nemůže obecně způsobit škodlivý následek**. Výrobky představující „pouhou“ součást věci hlavní, resp. výrobku konečného (finálního), totiž **nemohou být předmětem občanskoprávních vztahů**, a v zásadě tak **ani vztahů odpovědnostních**.²¹⁵

Abstrahujeme-li zde na malý okamžik od vlastností unijního práva a zůstaneme-li pouze v dimenzi právního řádu českého, znamenalo by uvedené, že by byla škoda způsobená „součástí“ věci nemovité skutečně **vyloučena** z možnosti její náhrady v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky; jinými slovy, (i) tím, že jsou z pojmu „výrobek“ ve smyslu čl. 2 analyzované směrnice vyloučeny věci nemovité, (ii) tím, že český zákonodárce za „výrobek“ nepovažuje součásti nemovitostí, resp. dílčí výrobky do nich včleněné, a také (iii) tím, že součást věci nemůže být sama předmětem občanskoprávních vztahů, dochází pro českého spotřebitele k vyloučení možnosti domáhat se náhrady škody způsobené těmito dílčími výrobky v režimu směrnice č. 85/374/EHS. Takový závěr je však třeba **odmítnout** (viz dále).

²¹¹ Viz UDVAROS, KULAN. Součást věci ve světle aktuální judikatury [online].

²¹² „**První kritérium** představuje spíše subjektivní rovinu, neboť „to, co k věci podle její povahy náleží“ se určuje do značné míry podle lidských zvyklostí, zkušeností a norem vztahujících se ke konkrétní věci. Míra sounáležitosti se pak posuzuje prostřednictvím povahy té věci, která je považována za věc podstatnější, určující, a tedy ve vztahu více věcí za věc tzv. hlavní. Zákonný text touto obecnou úpravou dává prostor k individuálnímu posouzení, jaké vlastnosti věc hlavní vykazuje, aby odtud bylo možno odvíjet úvahy, zda jiná relativně samostatná věc k ní „patří“ natolik neodmyslitelně, že nemůže již být považována za věc odlišnou. **Druhé kritérium** je více objektivní a sleduje spojení věcí především ve smyslu fyzickém. Formulace „nemůže být oddělena, aniž by se tím věc znehodnotila“ však nevylučuje možnost faktické separace věcí, naopak vlastně v důsledcích jejich oddělení spatřuje měřítko samostatnosti věcí. [...] Definiční součástí věci pak z tohoto pohledu vyhovují ty případy, kdy oddělení kterýmkoliv z uvedených způsobů znamená pro věc hlavní (nikoliv též pro její oddělovanou součást) újmu na její hodnotě.“ (Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. září 2016, sp. zn. 20 Cdo 2736/2016)

²¹³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 4869/2009

²¹⁴ Jinak řečeno, „[s]mlouvy, kterými má být na jiného převedeno vlastnické právo pouze k provoznímu zařízení, jsou vzhledem k totožnému právnímu osudu věci hlavní a jejich součástí právně bezvýznamné a nemají žádný účinek. **Součást věci od věci hlavní nelze oddělit pouhým projevem vůle** (zvláště autorem). Dokud je totiž součást s věcí hlavní spojena, nemá vůle vlastníka vliv na to, že jde stále o jedinou věc. Samostatnou věcí se může součást stát teprve jejím faktickým oddělením (demontáží) od věci hlavní.“ (Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. září 2016, sp. zn. 20 Cdo 2736/2016; obdobně pak rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 4869/2009 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 25 Cdo 770/98)

²¹⁵ Nejvyšší soud tak dospěl k závěru, že např. i zabudovaný plynový kotel je součástí bytu (tedy nemovitosti) a nemůže tak být předmětem občanskoprávních vztahů, a tedy ani předmětem deliktivního jednání. (Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2010, sp. zn. 22 Cdo 2482/2008)

c) *Vymezení pojmu „výrobek“ a odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem jako cizorodý prvek v českém právním řádu*

Lze nepochybně uzavřít, že pojem „výrobek“ představuje jeden z nejdůležitějších pojmů, se kterými úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky operuje. Nicméně, patrná, i když nejspíše dobře míněná, snaha českého zákonodárce asimilovat, resp. co nejvíce přiblížit českému právnímu prostředí výstupy, které s sebou nese transpozice textu směrnice č. 85/374/EHS, **deformuje její možné přínosy pro české(ho) spotřebitele.**

V kontextu toho, co již bylo a dále ještě bude uvedeno, je zřetelné, že se „[p]ojetí výrobku [dle směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky] *dosti podstatným způsobem odlišuje od obecného pojetí věci v našem právním řádu, a v tomto ohledu je tak cizorodým prvkem. Z toho však vyplývá, že i režim odpovědnosti za škodu [způsobenou vadným výrobkem] dle [českého občanského zákoníku] je v případě příslušenství a součástí věci odlišný (zvýrazněno autorem)*“^{216, 217} a jako takový je třeba jej vnímat a vykládat.

Je tedy nutno odmítnout výše nastíněné závěry ohledně vyloučení dílčích výrobků (v podobě součástí věci), které byly včleněny do věcí nemovitých, z režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky, neboť by tím došlo k celkovému popření cíle, účelu a možných přínosů této (unijní) právní úpravy. Pojem „výrobek“ je totiž nutno vnímat jako **pojem průřezový**, nezapadající (zcela) ani do jedné z našich tradičních (římsko)právních kategorií (i) **věcí**, (ii) jejich **součástí** či (iii) jejich **příslušenství**, a je tedy třeba s ním zacházet a vykládat jej odpovídajícím způsobem.

Pokusíme-li se tak konečně, (snad nejen) pro účely této práce, pojem „výrobku“ komplexně definovat a stanovit, co vše je možné za něj ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS považovat, můžeme k tomuto úkolu přistoupit dvojitým způsobem; pojem „výrobek“ můžeme totiž chápat a vymezit způsobem **pozitivním** či **negativním**.

- **Pozitivní vymezení pojmu „výrobek“**

Pozitivní definice nadepsaného pojmu byla již částečně (nikoli však úplně) podána výše, v kontextu úvah o (ne)správnosti transpozice ustanovení směrnice č. 85/374/EHS, týkajících se pojmu „výrobek“, českým zákonodárcem do naší právní úpravy; připomeňme tak nejprve, že za „výrobek“ lze považovat v zásadě „*všechny movité věci, také tehdy, jsou-li zabudovány do jiné movité věci nebo do nemovitosti*“²¹⁸. „Výrobek“ tak představuje nepřehlednou škálu

²¹⁶ Viz VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*. s. 247.

²¹⁷ Obdobně MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 199.

²¹⁸ Srov. čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (v konsolidovaném znění)

produktů od výrobků zemědělských, přes produkty lovu, těžby, zpracovatelského průmyslu, až po výrobky průmyslu farmaceutického, ať už jsou do oběhu uváděny samostatně či jako součást jiného konečného výrobku (včetně těch, jež jsou zabudovány do věcí nemovitých); nemovitosti ale za výrobek ve smyslu rozebírané směrnice považovány nejsou (viz níže).

Nicméně s poukazem na **elektřinu**, považovanou dle textu směrnice č. 85/374/EHS taktéž za „výrobek“,²¹⁹ lze pak uvažovat, zda je možné tento závěr zobecnit, a vztáhnout tudíž také na množinu dalších „ovladatelných přírodních sil, s nimiž se obchoduje“²²⁰. „Přestože [totiž teplonosné látky využívané k přenosu tepelné energie v teplárenství, plyn přenášený v rámci distribuční plynárenské soustavy či voda tekoucí vodovodem nebo kanalizací zjevně představují] *ovladatelné části vnějšího světa (tedy hmotné věci), nesplňují požadavek samostatného předmětu (§ 496 odst. 1), a proto nezbývá, než je podřadit pod kategorii přírodních sil [a nikoli věcí].*“²²¹ Nejedná se tedy o (ne)movitost *stricto sensu*, neboť **jako s věcmi (hmotnými) je s nimi jen nakládáno**.

Ve vztahu ke směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky je tak jejich poměr **nejasný**; i když však pojem „ovladatelných přírodních sil, se kterými se obchoduje“ uvedená unijní úprava nezná, je třeba (výkladem logickým, systematickým a teleologickým) spíše dojít k závěru pozitivnímu, tedy že i další tyto veličiny **spadají** pod pojem „výrobku“ ve smyslu dané směrnice. Učiněný závěr pak lze opřít hned o **několik možných argumentů**. Nejprve, uvedené obchodovatelné přírodní síly nespádají mezi stanovené výjimky z působnosti rozebírané směrnice (*a contrario* by do její působnosti spadat měly).²²² Zároveň je s těmito silami obchodováno, čímž tak nepochybně vzniká vztah spotřebitel-podnikatel, v rámci něhož je spotřebitele třeba chránit, což je též (tedy vedle motivů dalších) cílem a účelem existence směrnice č. 85/374/EHS.²²³ Problematickým však stále zůstává již výše nastíněný fakt, že se nejedná o věci ať movité, či nemovité; nakonec je však nutno se spíše přiklonit k jejich vtažení do působnosti režimu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, a to zejména s ohledem na výslovné **označení elektřiny** (která též věcí *pro forma* není) **jako „výrobku“**.²²⁴

²¹⁹ Srov. poslední věta čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky („[...] ‚Výrobek‘ zahrnuje i elektřinu.“)

²²⁰ Viz § 497 OZ: „Na ovladatelné přírodní síly, se kterými se obchoduje, **se použijí přiměřeně ustanovení o věcech hmotných** (zvýrazněno autorem).“

²²¹ Viz KOUKAL, P. § 497 [Ovladatelné přírodní síly]. LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář I*. C. H. Beck. s. 1760.

²²² K výjimkám z působnosti směrnice viz část „Negativní vymezení pojmu ‚výrobek‘“

²²³ Jinými slovy, **spotřebitele je třeba chránit také v případě nehody způsobené výbuchem dodávaného plynu** obsahujícího vyšší poměr methanu, než je stanoveno, což vede k jeho vyšší vznětlivosti a tím tak k jeho vyšší nebezpečnosti než té, jakou od něho může spotřebitel legitimně očekávat (a lze jej tak označit za **vadný**).

²²⁴ Konečné posouzení této otázky, resp. zda bude zvolen výklad *extenzivní* či naopak *restriktivní*, je nicméně v konečném důsledku samozřejmě **na rozhodnutí soudu**.

- **Negativní vymezení pojmu „výrobek“**

Věci nemovité. V první řadě je z působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky vyloučena, již výše několikrát zmíněná, kategorie věcí nemovitých²²⁵.²²⁶ Nemovitosti jsou z uvedeného odpovědnostního režimu vyloučeny obecně proto, že (i) se nejedná o věci podléhající tak markantnímu technologickému pokroku, v rámci něhož by se měřítka bezpečnosti a následná nutnost vzít tyto v potaz vyvíjela takovým tempem, jako je tomu u kategorií „výrobků“ výše popsaných; a zároveň (ii) jsou nemovitosti vyloučeny, neboť mnohé členské státy mají tuto oblast upravenou samostatným zvláštním odpovědnostním režimem.²²⁷

Výrobky a předměty obsahující látky jaderné. Dále pak za výrobek dle směrnice č. 85/374/EHS nejsou považovány ani výrobky nesoucí v sobě komponenty obsahující „jaderné látky“, resp. výrobky způsobilé způsobit „jaderné škody“.²²⁸ Škody, které vznikly následkem jaderných nehod se totiž obecně řídí příslušnými zvláštními mezinárodními úmluvami, jako např. již výše zmíněná Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody z roku 1963 (blíže ke zvláštnímu režimu odpovědnosti za škody způsobené v důsledku jaderné nehody viz bod 1.3.2 kapitoly 1.).

Služby. Třetím okruhem produktů, který je vyloučen z působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky jsou „služby“ (v podobě úkonů prováděných za úplatu).²²⁹ Jejich úprava, resp. obecná úprava odpovědnosti poskytovatelů těchto služeb (i přes některé

²²⁵ **Pojem „nemovitost“** směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky již blíže **nespecifikuje**, a je tak třeba jej vykládat autonomně v kontextu právního řádu každého jednotlivého členského státu Evropské unie.

V České republice jsou pak nemovitosti definovány v § 498 odst. 1 OZ, dle něhož jsou těmito „*pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.*“ **Jakékoli další věci, ať už hmotné či nehmotné, jsou pak tedy věcmi movitými** (srov. odst. 2 citovaného ustanovení).

Naproti tomu francouzský právní řád upravuje otázku nemovitostí mnohem širěji, než jak činí úprava česká, srov. čl. 517 až 526 CC (dle francouzské úpravy totiž rozlišujeme tři možné způsoby, jak danou věc kvalifikujeme jako nemovitost: (i) **její podstatou** (fr. „*par sa nature*“), odpovídající nemovitostem v českém smyslu slova; (ii) **pomocí objektu, k němuž náleží** (fr. „*par l'objet auquel il s'applique*“), kde se za nemovitost považují pozemkové služebnosti či služebnost *usufructu* nemovitosti; anebo (iii) **jejím určením** (fr. „*par sa destination*“), kde se ze nemovitosti považují ty věci do těch nemovitých včleněné (např. cihly, nosníky a další stavební materiál).

Právě třetí uvedená kategorie nemovitostí může a také často vyvolává ve vztahu k úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku **nemalé interpretační potíže**; avšak s ohledem na přednost analyzovaného odpovědnostního režimu (srov. bod 3.2 kapitoly 3.), budou tyto „nemovitosti“ považovány za „výrobky“ ve smyslu dané směrnice a případné odškodnění bude poskytováno taktéž v jejím režimu.

²²⁶ Srov. čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky („*výrobkem*“ *se rozumějí všechny movité věci [...]*“)

²²⁷ V této souvislosti pak stojí za pozornost např. **francouzský zvláštní režim** objektivní odpovědnosti zhotovitele, prodejce a dalších osob podílejících se na konstrukci a jiných dispozicích s nemovitostmi či jejich součástmi (viz čl. 1646-1 a čl. 1792 až 17992-6 CC). K řešení kolizí mezi (také) tímto a námi rozebíraným odpovědnostním režimem pak viz bod 3.2 kapitoly 3.

²²⁸ Srov. čl. 14 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

²²⁹ Tedy **nikoli** „služby“ v přeneseném smyslu slova v podobě stočného, vodného ad. dle § 3 odst. 1 zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty.

pokusy a iniciativy) dosud na úrovni Evropské unie přijata nebyla.²³⁰ Uvedené však nevylučuje, aby členský stát zavedl režim odpovědnosti obdobný, jako v případě výrobce vadného výrobku, **i ve vztahu k poskytovatelům služeb;**²³¹ působnost směrnice ale na tyto případy **nedopadá.**²³²

Ve vztahu k odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem však ani poskytovateli služeb nesmí být upřena **možnost uplatnění regresního nároku vůči výrobci** vadného výrobku, jehož prve uvedený užil v rámci své činnosti a způsobil jím tak škodu.

Poškozený si totiž obecně může vybrat, po kom svůj nárok na náhradu bude vymáhat; tedy, zda vůči poskytovateli dané služby či vůči výrobci (dodavateli) vadného výrobku. Zvolí-li si poškozený uplatnit svůj nárok vůči poskytovateli služby (avšak nikoli v režimu směrnice č. 85/374/EHS, nýbrž v příslušném režimu národním),²³³ a ten jej odškodní, má poskytovatel služby v zásadě stejné právo (jsou-li splněny podmínky, kterým existenci takové odpovědnosti podřizuje uvedená směrnice) **jako (původní) poškozený.** Tedy, „*možnost založit odpovědnost výrobce tak musí mít nejen poškozená osoba, ale i poskytovatel služeb, který tedy musí mít za tímto účelem zejména možnost využít takový mechanismus, jako je regresní nárok, [...]*“.²³⁴

V návaznosti na výše uvedené pak nelze než dojít k závěru, že v případě úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem je v některých otázkách (např. právě v otázce vymezení pojmu „výrobek“ či vymezení „vadnosti výrobku“; viz níže), nechceme-li deformovat její možné přínosy pro české(ho) spotřebitele, třeba abstrahovat od aplikace tradičních českých institutů a přijmout východiska příslušné právní úpravy z legislativní dílny Evropské unie. Jinými slovy, buďto budeme v případě směrnic představujících úplnou harmonizaci vybraných otázek tyto implementovat v zásadě v nezměněné podobě, anebo se vždy a znovu dopustíme, v tvrdošíjně snaze ponechat našemu českému právu jistou míru autonomie, pokřivení možných benefitů, které by nám daná úprava mohla přinést.

²³⁰ Obdobně LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*. s. 312: „*Jak uvidíme dále, směrnice [č. 85/374/EHS] provádí plnou harmonizaci národního práva, ovšem pouze v rozsahu svého pole působnosti, který je omezen na škody způsobené vadou výrobků, tedy nikoli služeb, jejichž úprava na evropské úrovni doposud chybí* (zvýrazněno autorem), a dále na vymezené typy škod, které jsou takto způsobeny.“

²³¹ Srov. rozsudek SD ve věci „Dutruieux“ (body 32, 34 a 35)

²³² *Ibid* (bod 27); případně členským státem zavedená odpovědnost poskytovatele služeb, vyznávající principy a mechanismy podobné těm, které přinesla směrnice č. 85/374/EHS, by se tak pohybovala a posuzovala jen a pouze v rovině práva národního (bez ohledu na rozebíranou unijní úpravu).

²³³ **V rovině práva českého** se může jednat např. a zejména o režim odpovědnosti za „*Škodu způsobenou (vadnou) věcí*“, použité v rámci plnění dané osoby (viz § 2936 an. OZ); **v kontextu práva francouzského** pak můžeme uvést jako příklad odpovědnost nemocničních zařízení za škodu způsobenou vadným výrobkem, použitým v rámci jimi poskytovaných služeb, posuzovanou v již zmíněném rozsudku SD ve věci „Dutruieux“, vycházející z rozsudku francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 9. července 2003, sp. zn. CE 220437.

²³⁴ Viz rozsudek SD ve věci „Dutruieux“ (bod 30)

2.2.2. Vymezení pojmu „výrobek“ v kontextu francouzského právního řádu

Výše uvedené závěry ve vztahu k (pozitivnímu a negativnímu) vymezení pojmu „výrobek“ se bez výhrad uplatní i v **případě Francie**. Zároveň se ale na tomto místě ukazují vhodnost výběru francouzské právní úpravy pro srovnání s tou českou, neboť zatímco česká úprava uvedené otázky rozebírá povšechně či (častěji) zcela vůbec, francouzské právo a právní doktrína rozvádí možná východiska do dalších myslitelných směrů, kterými se právní úprava rozebírané směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky může ubírat.²³⁵

Nejprve tak bude pozornost věnována, především optikou závěrů doktríny francouzské, **a) otázce (prvotních) výrobků zemědělských a záležitostem s nimi souvisejících**; jako druhá, avšak neméně významná, pak bude rozebrána **b) oblast výrobků medicínských**; a na závěr se blíže zamyslíme, zda lze za výrobek taktéž považovat **c) odpad či věci opuštěné**.

a) *Prvotní zemědělské produkty a produkty geneticky modifikované*

Již výše bylo uvedeno, že **kategorie (prvotních) zemědělských produktů**,²³⁶ a stejně tak skupina produktů chovatelství a rybářství, které neprošly počátečním zpracováním, byly původně z působnosti směrnice č. 85/374/EHS zcela vyloučeny,²³⁷ resp. bylo ponecháno na vůli členských států, zda tyto do její působnosti zahrnou či nikoli.²³⁸

To bylo následně (ale nejen) v kontextu strachu a obav z krize „nemoci šílených krav“²³⁹ změněno, když byla přijata **směrnice č. 1999/34/ES**, jež redefinovala podobu předmětného čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky. Tato směrnice odebrala členským státům uvedenou možnost opce ve vztahu k uvedeným skupinám výrobků, když působnost směrnice č. 85/374/EHS rozšířila uniformně – bez možnosti odchýlení se – i na ně.

²³⁵ Uvedené svým způsobem také ilustruje to, že francouzský zákonodárce věnoval celé jedno samostatné ustanovení otázce vymezení pojmu „výrobek“ (srov. čl. 1245-2 CC), zatímco úprava česká na toto (zcela) rezignuje.

²³⁶ **Za prvotní zemědělské produkty** jsou považovány ty vzešlé z půdy, chovatelství a rybářství, za předpokladu, že dosud neprošly počátečním (prvotním) zpracováním (srov. čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v původním znění). **Za prvotní zpracování** pak byla považována „*taková úprava, která změni charakter výrobku nebo k němu dodá další látky. Za zpracování se považuje i balení a každá jiná úprava, která má průmyslovou povahu a která ztěžuje kontrolu výrobku uživatelem.*“ (viz § 3 odst. 2 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku).

²³⁷ Viz čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v originálním znění; jedním z důvodů této výluky z působnosti uvedené směrnice byl také argument, že na rozdíl od výroby průmyslové, není možné tyto (zemědělské) produkty předem (bez vysokých nákladů) otestovat (Obdobně LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1671.). Původně se tak měla působnost této směrnice týkat pouze produktů vyrobených průmyslově (viz recitál č. 3 směrnice č. 85/374/EHS). Následný vývoj však argumenty svědčící ve prospěch této výluky postupně převážil (viz dále).

²³⁸ Viz čl. 15 odst. 1 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; zatímco Francie této možnosti využila, Česká republika nechala uvedenou kategorii výrobků z působnosti rozebírané směrnice do přijetí směrnice č. 1999/34/ES vyloučenou (viz § 3 odst. 1 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku ve znění účinném od 1. června 1998 do 31. srpna 2000).

²³⁹ Odborně „*bovinní spongiformní encefalopatie*“, zkráceně „*BSE*“

Mimo již onu uvedenou „nemoc šílených krav“ byla dalším (racionálnější) argumentem pro toto rozšíření působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky také **vzrůstající technizace a chemizace v oblasti zemědělské a živočišné výroby**. Jinými slovy, postupy užívané v rámci výroby zemědělské se začaly silně přibližovat těm využívaným v rámci výroby průmyslové a na tuto tendenci bylo třeba adekvátně reagovat.²⁴⁰

Za „výrobky“ ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS se tak v současné době považují nejen zcela původní (tedy prvotní) zemědělské produkty (tudiž např. nedávno sklizená zelenina prodávaná na zelném trhu, maso na řeznickém pultu či čerstvě vylovené ryby na rybím trhu), ale také produkty, které prošly **již zmíněným počátečním zpracováním**; jako zpracovaný „výrobek“ můžeme označit např. konzervované ovoce či zeleninu, mražené výrobky či též výrobky mléčné²⁴¹ ad.

V této souvislosti se pak objevují také názory, že je možné za **nevhodnou kvalitu distribuované vody** činit odpovědnou „*veřejnou správu, která nepřijala nezbytná regulativní opatření zahrnující taktéž produkci zemědělců, nařčených ze zhoršování znečištění řek nitráty. V případě špatné kvality distribuované vody tak je možné [v konečném důsledku] činit odpovědným i stát.*“²⁴²

Jak ale naložit s takovými americkými (na trhu unijním však v zásadě nedostupnými) **geneticky modifikovanými produkty**? Spadají i ty do působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky? Odpověď je ano; tedy i tato skupina zboží bude spadat do její působnosti, neboť zde není žádná výjimka, která by tyto produkty z režimu uvedené směrnice vylučovala, a tedy také na ně je nahlíženo jako na „výrobek“.²⁴³

Popsané závěry lze nepochybně bez dalšího vztáhnout také na Českou republiku; i přes častou nedostatečnou reflexi textu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky českým zákonodárcem zde není důvod zemědělské a další výrobky spadající do této kategorie z působnosti české právní úpravy vyloučit.

²⁴⁰ Tedy „[...] v době, kdy zemědělství tíhne k industrializaci a kde jsou důsledky, někdy katastrofální, užívání hnojiv, pesticidů, umělé výživy pro zvířata ad., pro zdraví spotřebitelů potravinových produktů více a více známy, by se tato výlučka [tedy z působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky původně vyloučené prvotní zemědělské produkty] mohla zdát anachronická“. (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 31 (přeloženo autorem).)

²⁴¹ V dnešní době je již jen těžko představitelné, že by se spotřebitel dostal v běžném obchodu do kontaktu např. se zcela původním, resp. před jeho distribucí nijak dále nezpracovaným mlékem.

²⁴² Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1672 (přeloženo autorem).

²⁴³ Obdobně LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1671: „Geneticky modifikované [produkty], zasluhují si tyto ještě označení přírodních [(zemědělských)] produktů? Ať tak či tak, jedná se o výrobek ve smyslu zákona ze dne 19. května 1998 [tedy francouzského (prováděcího) zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem (č. 98-389)].“

b) *Léčivé přípravky, zdravotnické prostředky, krev a (další) části lidského těla*

Ani ne tak jako léčivé přípravky či zdravotnické prostředky, vyvolává kontroverzi spíše možné vnímání krve, plazmy a (dalších) částí lidského těla jako „výrobku“. Dle práva francouzského totiž lidské tělo, jeho části a to, co má v lidském těle původ (např. krev ad.),²⁴⁴ nemůže představovat předmět majetkového práva,²⁴⁵ a tedy rozhodně by tak tyto neměly představovat „komercializovaný výrobek“.²⁴⁶

Avšak i přes to, že „uvedené „produkty“ nepodléhají režimu průmyslové výroby a klasické ekonomické výměně“²⁴⁷, byly tyto jednak za podpory francouzského Senátu, a také pod silným vlivem „aféry s kontaminovanou krví“²⁴⁸, nakonec za „výrobek“ prohlášeny. Režim směrnice, resp. příslušné francouzské prováděcí právní úpravy, se tak dnes aplikuje „na všechny části lidského těla (krev, orgány, tkáň, buňky, včetně gamet, ...), včetně toho, co v něm má původ (mléko, ...), jakmile pochází od profesionální instituce pověřené tyto uchovat a předávat dále (banky s orgány či spermabanky, transfúzní centra, ...). [...] [T]aktéž léčiva, vakcíny či zdravotnické prostředky všeho druhu mohou dát za vznik odpovědnosti výrobce.“²⁴⁹

Ve vztahu k odpovědnosti za škodu případně způsobenou „vadným výrobkem“ v podobě části lidského těla či toho, co v něm má svůj původ, je však třeba pro úplnost ještě doplnit, že dle francouzské úpravy **nemohou „výrobci“, jež tyto produkty poskytují, využít liberačního důvodu „rizika vývoje“** (tedy zprostit se své odpovědnosti s poukazem na to, že stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit vadu).^{250, 251}

²⁴⁴ Srov. § 111 odst. 3 OZ: „O tom, co má původ v lidském těle, platí obdobně to, co o částech lidského těla.“

²⁴⁵ Srov. čl. 16-1 al. 3 CC (přeloženo autorem): „Lidské tělo, jeho části a to, co v něm má svůj původ, **nemůže být předmětem majetkového práva** (fr. „Le corps humain, ses éléments et ses produits **ne peuvent faire l'objet d'un droit patrimonial** (zvýrazněno autorem).“).

²⁴⁶ Obdobně viz § 112 OZ ve spojení s § 28 zákona č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), dle nichž **nemůže být** (vyjma částí lidského těla, které lze bezbolestně odejmout bez znečitlivění a které se přirozenou cestou obnovují, tedy vlasy, nehty ad.) **část lidského těla** (a tedy ani to, co má v lidském těle svůj původ), **přenecháno jinému za úplatu, resp. nemůže tato být zdrojem finančního prospěchu** (vycházejí, stejně jako francouzská právní úprava, z čl. 21 Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (Úmluva o lidských právech a biomedicině), v České republice vyhlášená jako sdělení MZV č. 96/2001 Sb. m. s.). To však nevylučuje přiměřenou kompenzaci výdajů či ušlého příjmu dárce těchto (z obchodu vyloučených) věcí.

²⁴⁷ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 32 (přeloženo autorem).

²⁴⁸ „Affaire du sang contaminé“, která otrásla několika zeměmi (zejména pak Francií) **v letech 1980-1990**, byla způsobena (mimo jiné) z důvodu v té době nedostatečných bezpečnostních opatření transfúzních stanic, v důsledku čehož došlo k několika stovkám transfúzí krve kontaminované virem hepatitidy typu C a virem HIV.

²⁴⁹ Viz SABARD, O. [Les produits. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 97 (přeloženo autorem).

²⁵⁰ Viz čl. 1245-11 CC; uvedená výluka je však v souladu s textem směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, a to konkrétně s poukazem na její čl. 15 odst. 1 písm. b) v původním znění.

²⁵¹ Vyjma této výlučky jsou však uvedené závěry, ve vztahu ke kategorii „produktů“ spojených s lidským tělem, **bez dalšího aplikovatelné také v rámci české právní úpravy**.

c) *Odpad a věci opuštěné*

S ohledem na (poměrně) velmi široké vymezení pojmu „výrobek“ ve smyslu čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky jako obecně „všechny movité věci“ může vyvstat otázka, zda je za „výrobek“ považován také odpad,²⁵² a kdo případně za jím způsobenou škodu odpovídá? Obdobná myšlenková linie pak může být (obecněji) též vedena směrem k věcem opuštěným (*derelinkvovaným*)²⁵³, do jejichž rámce námi již zmíněný odpad²⁵⁴ spadá.

Ve vztahu k odpadu je třeba uzavřít, že tento do působnosti směrnice č. 85/374/EHS spadat **nebude**, a to hned z několika důvodů. Nejprve, odpad jako takový není určen k uvedení do oběhu mezi spotřebitelskou veřejností (k otázce „uvedení výrobku do oběhu“ viz dále). I kdyby však nakonec do oběhu daný odpad uveden byl, může se jeho výrobce případně své odpovědnosti zprostit s poukazem na skutečnost, že výrobek „[...] *nevyrobil nebo nedistriboval v rámci své podnikatelské činnosti*“²⁵⁵. A konečně, „*odpadky samy o sobě nepředstavují vadu, a to i když jsou nebezpečné. Jinak řečeno, „vadný výrobek není výrobkem přirozeně nebezpečným, nýbrž věcí, jež má vadu, která jej nebezpečným činí“ (M. Leroy).*“²⁵⁶

Uvedené argumenty pak lze analogicky aplikovat i v **otázce věcí opuštěných**, do jejichž rámce spadá taktéž rozebíraná kategorie odpadu.

Ve vztahu k oběma těmto kategoriím věcí pak na úplný závěr můžeme doplnit ještě jeden argument svědčící pro závěr tyto z působnosti rozebírané směrnice vyloučit; abychom mohli hovořit o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, museli bychom držitele odpadu²⁵⁷ kvalifikovat buďto jako jeho „výrobce“, anebo jako jeho „distributora“. Tato úvaha by však mířila zcela **proti smyslu** („*contra legem*“) směrnice č. 85/374/EHS a je třeba ji tak **odmítnout**; jednalo by se o umělé, a tedy (spíše) nesprávné, rozšiřování působnosti uvedené směrnice nad rámce původně zamýšlený jejími autory, které tudíž **nelze akceptovat**.

²⁵² Ponechme zde stranou otázku **odpadu jaderného**, taktéž představující věci movité; občanskoprávní škoda jím způsobená se totiž spravuje zvláštním mezinárodním režimem popsáným výše (viz bod 1.3.2 kapitoly 1.).

²⁵³ lat. „*res derelictae*“

²⁵⁴ Aby bylo možné v naší úvaze dále pokračovat, je nutno nejprve pojem „odpadu“ více přiblížit. Pojem „odpad“ vymezuje primárně § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, dle něhož je „[o]dpad každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit“ (viz odst. 1 citovaného zákona); francouzská právní úprava (konkrétně čl. L541-1 zákoníku o životním prostředí (fr. „*Code de l'environnement*“) naproti tomu definuje „odpad“ *šířeji*, než tak činí úprava česká, avšak dospívá v zásadě, ke stejnému výsledku, když za odpad považuje „*všechna rezidua procesu výroby, zpracování či upotřebení, každou látku, materiál, produkt či obecněji každou movitou věc, jež byla opuštěna či s tímto úmyslem jejím majitelem [na nějakém místě] zanechána* (zvýrazněno autorem)“ (přeloženo autorem).

²⁵⁵ Viz čl. 7 písm. c) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, do české právní úpravy provedený v podobě § 2942 odst. 2 písm. c) OZ a do francouzského právního řádu pak prostřednictvím čl. 1245-10 al. 1 bod 3 CC.

²⁵⁶ Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1671 (přeloženo autorem).

²⁵⁷ O vlastníkovi již v tomto případě hovořit nelze, neboť věc movitá se odpadem stává až okamžikem, kdy se jí její vlastník dobrovolně vzdá, resp. se jí zbaví. Jakmile se někdo věci mající povahu „odpadu“ opět zmocní („začne ji okupovat“), ztrácí tato věc uvedeným okamžikem tuto svou vlastnost a **odpadem býti přestává**.

2.2.3. Bezpečnost výrobku a kdy je výrobek považován za vadný

a) *Vztah „vadnosti“ výrobku a jeho „bezpečnosti“ dle směrnice č. 85/374/EHS*

Dojdeme-li k závěru, že konkrétní předmět představuje „výrobek“ ve smyslu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (viz výše), je třeba pro dovození odpovědnosti jeho výrobce dále analyzovat, zda se jedná o **výrobek „vadný“**. Připomeňme, že „vada“ výrobku představuje (vedle škody a příčinné souvislosti mezi ní a vadou výrobku) jednu ze tří skutečností, které musí osoba poškozená při uplatnění svého nároku prokazovat a konečně také prokázat.²⁵⁸

Nejprve je však třeba se vůbec zastavit u pojmu „vady“ a vymezit, jak tento koncept chápe rozebíraný odpovědnostní režim. „*Pojetí vady a vadnosti je [totiž] v našem právním řádu odlišné, [vycházející] z římského práva, kdy vadné plnění spočívá v tom, že dlužník neplní řádně a včas²⁵⁹ a jestliže neučiní co slíbil. Směrnice [však naproti tomu] nedefinuje závadnost výrobku [takto] obecně, ale „nebezpečností“ výrobku.²⁶⁰ [Tedy ona „vadnost“] je v tomto pojetí důvodem odpovědnosti za škodu způsobenou nebezpečným [(vadným)] výrobkem, nikoliv důvodem odpovědnosti za vady.²⁶¹ Jinak řečeno, „[v]ady dle [§ 2941 OZ] nejsou totožné s vadami upravenými v části týkající se závazků ze smluv²⁶². Výrobek tak v zásadě může být vadný bez ohledu na to, co bylo mezi stranami ujednáno, resp. vada ve smyslu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky **nepředstavuje** újmu na možnosti danou věc užívat; o vadném výrobku tedy můžeme, ve smyslu uvedené unijní úpravy, hovořit, i když bylo plněno „řádně a včas“. „Vada výrobku“ či (možná) lépe řečeno jeho „nebezpečnost“ tedy ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS představuje pojem, resp. kategorii „objektivní“.²⁶³*

Za bezpečný by tedy měl být považován ten „výrobek, který za **normálních nebo rozumně předvídatelných podmínek použití** nevyvolává žádné riziko nebo vyvolává pouze minimální riziko spojené s použitím výrobku, jež je považované za přijatelné a slučitelné s ochranou zdraví osob. [...]“^{264, 265}

²⁵⁸ Viz čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

²⁵⁹ Srov. § 1908 odst. 2 OZ

²⁶⁰ Viz čl. 6 směrnice č. 85/374/EHS

²⁶¹ Viz VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*. s. 247; obdobně MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 200.

²⁶² Viz KINDL, ROZEHNAL a kol. *Občanský zákoník. Praktický komentář*. Čeněk. s. 811.

²⁶³ „*Nebezpečnost výrobku je nezbytně pojem objektivní, což potvrzuje také odkaz na „legitimní“ [jazykem českého zákona „rozumné“ (viz § 2941 odst. 1 OZ)] očekávání těch, jimž jsou dané výrobky určeny.*“ (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 35 (přeloženo autorem).)

²⁶⁴ Viz KINDL, ROZEHNAL a kol. *Občanský zákoník. Praktický komentář*. Čeněk. s. 811.

²⁶⁵ Uvedené podtrhuje také čl. 2 písm. b) směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, jež za „bezpečný výrobek“ považuje ten, který „za běžných nebo rozumně předvídatelných podmínek použití, včetně požadavků na životnost, a případně na uvedení do provozu, instalaci a údržbu, nepředstavuje žádné riziko nebo představuje pouze minimální rizika slučitelná s použitím výrobku a považovaná za přijatelná a odpovídající vysoké úrovni ochrany zdraví a bezpečnosti osob (zvýrazněno autorem), [...]“.

Uvedené však není zcela přesné; obecně totiž „výrobce nezaručuje bezpečnost, **ale jen absenci nadměrného bezpečnostního rizika** (zvýrazněno autorem)“²⁶⁶.

Jako nejvhodnější a poměrně nejvýstižnější, v návaznosti na výše uvedené, tak byla přijata „**funkční koncepce vadnosti výrobku**“²⁶⁷. To znamená, že „*je to nebezpečí výrobku, které představuje nedostatek bezpečnosti, avšak nebezpečný výrobek není nutně vadný. Aby bylo možné hovořit o vadnosti, je zapotřebí, aby toto nebezpečí vyplývalo z anomálie, poruchy výrobku, anebo obecněji z okolnosti, která jej činí nebezpečnějším, než by měl normálně býti.*“²⁶⁸ Uvedené posouzení se tak bude vždy a zcela odvíjet od konkrétních okolností daného případu; těmito okolnostmi rozumějme vjem konkrétního výrobku, jež bude tento **u (celé) spotřebitelské veřejnosti** vyvolávat, a to opět ve vztahu k jejímu **legitimnímu** (rozumně předpokladatelnému) očekávání ohledně bezpečnosti (posuzovaného) produktu.²⁶⁹ Konečné vyhodnocení těchto úvah pak ale samozřejmě bude vždy **na rozhodnutí soudu**.

b) *Posuzování „bezpečnosti“ výrobku v rámci Evropské unie*

Vyvstává nám však otázka, **dle jakých kritérií a hledisek** by měl příslušný soud (ne)bezpečnost výrobku, v kontextu výše uvedeného, hodnotit.

Připomeňme nejprve, že se v rámci našich úvah stále pohybujeme v rovině práva unijního, a z tohoto je třeba také zejména vycházet. Jinými slovy, bezpečnost výrobků je třeba vždy **primárně posuzovat v kontextu legislativy Evropské unie**, a teprve v situaci, kdy tato nebyla v dané otázce či oblasti přijata, je bezpečnost výrobků posuzována dle příslušných (zvláštních) vnitrostátních předpisů, za předpokladu, že tyto splňují stanovené podmínky.²⁷⁰

²⁶⁶ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 35 (přeloženo autorem): „[Le producteur] ne garantit pas la sécurité, **mais seulement l'absence d'un risque excessif concernant la sécurité** (zvýrazněno autorem).“

²⁶⁷ „Vadnost tak již nepředstavuje jen vadu, vnitřní vadu výrobku, nýbrž přistupuje k širšímu pojetí funkčnímu.“ (Viz VIGNON-BARRAULT, A. [Le défaut. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 186 (přeloženo autorem).)

²⁶⁸ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 35 (přeloženo autorem).

²⁶⁹ Pro úplnost dodejme, že na úrovni Evropské unie je pak otázka samotné bezpečnosti výrobků upravena v již několikrát zmíněné **směrnici o obecné bezpečnosti výrobků**. „Tato směrnice stanovuje na úrovni EU obecný požadavek na bezpečnost pro každý výrobek uváděný na trh nebo jiným způsobem dodávaný nebo poskytovaný spotřebitelům, určený pro spotřebitele nebo pravděpodobně za rozumně předvídatelných podmínek používaný spotřebiteli, **i když jim není určen** (zvýrazněno autorem).“ (viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1057.)

Uvedená směrnice byla konkrétně do českého právního řádu **transponována primárně dvěma zákony**, a to (i) zákonem o obecné bezpečnosti výrobků a (ii) zákonem o technických požadavcích na výrobky; dále pak byla provedena též sektorovými předpisy týkajícími se léčiv a zdravotnických prostředků či např. kosmetiky.

²⁷⁰ Správnost tohoto závěru se opírá o znění čl. 3 odst. 2 al. 1 směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, dle něhož „se výrobek považuje, v případě, že neexistují žádná zvláštní ustanovení práva [Evropské unie], kterými se upravuje bezpečnost dotyčného výrobku, za bezpečný, je-li ve shodě se zvláštními vnitrostátními právními předpisy členského státu, na jehož území je uváděn na trh, **pokud jsou tyto předpisy vypracovány v souladu [s primárním právem Evropské unie a zároveň], a stanovují požadavky na ochranu zdraví a bezpečnosti, které musí výrobek splňovat, aby mohl být uveden na trh** (zvýrazněno autorem).“

Při neexistenci závazných právních předpisů jak na úrovni Evropské unie, tak na úrovni členského státu pak „[...] bude bezpečnost výrobku stanovena s ohledem na národní technické normy, doporučení Komise stanovující pokyny pro posuzování bezpečnosti výrobku, pravidla správné praxe bezpečnosti výrobku uplatňovaných v příslušném oboru, stav vědy a techniky **a konečně rozumné očekávání spotřebitele** (zvýrazněno autorem)“.²⁷¹ Uvedené však může být poněkud zavádějící, neboť by se mohlo zdát, že posledně popsaná hlediska posouzení bezpečnosti výrobků budou brána v potaz jen v případě, kdy nebudou existovat příslušné ať už unijní či národní předpisy upravující tuto otázku; **tak to však není**.

Výrobce konkrétního produktu musí (nepochybně) v první řadě splnit kritéria a podmínky stanovené v **příslušné legislativě**; ovšem nemůže opomíjet ani předpisy technické, a to ani tehdy, jsou-li tyto **nezávazné**, resp. doporučující povahy. Stejně tak ale musí přistoupit k ostatním „**metakritériím**“ jako jsou pravidla etická v té které oblasti (podnikatelské) činnosti, otázka dobového stavu vědy a techniky či **rozumné (legitimní) očekávání spotřebitele**.²⁷²

S vědomím popsaných závěrů se však nyní vraťme zpět k vymezení bezpečnosti výrobku dle směrnice č. 85/374/EHS; ta uvádí primárně tři (demonstrativně) vypočtená kritéria, dle nichž je posuzována „bezpečnost, kterou je osoba oprávněná od výrobku očekávat“. Dle uvedené směrnice je pak vadnost, resp. nebezpečnost konkrétního výrobku posuzována „s přihlédnutím ke všem okolnostem, včetně a) prezentace výrobku; b) použití, které lze u výrobku důvodně očekávat; a c) doby uvedení výrobku do oběhu“²⁷³ (blíže viz dále).

Naproti tomu se však daný výrobek obecně **nepovažuje za vadný** jen s ohledem na tu skutečnost, že byl posléze do oběhu uveden **výrobek lepší**.^{274, 275, 276}

²⁷¹ Viz HRÁDEK, J. § 2941 [Vadný výrobek]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1058. (čteno v kontextu čl. 3 odst. 3 směrnice o obecné bezpečnosti výrobků)

²⁷² „Nedostatek bezpečnosti [tak] může být v širších souvislostech dovozen z **nerespektování pravidel „správné praxe“ a norem technických či také v případě neexistence potřebných správních povolení** (zvýrazněno autorem). Nicméně **do držování pravidel „správné praxe“ či dalších existujících norem při uvádění výrobku do oběhu nestačí k očištění výrobku [srov. fr. „purger le produit“] od všech nedostatků, stejně tak jako ani skutečnost obdržení správného povolení k uvedení výrobku na trh. Dodržování [všech] těchto norem představuje základní povinnost výrobce, která jej však nezbujuje povinnosti přijmout opatření určená k zajištění bezpečnosti uživatelů [jeho výrobků].“ (viz VIGNON-BARRAULT, A. [Le défaut. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 190 (přeloženo autorem).) Tyto závěry pak francouzský zákonodárce promítá přímo do zákonného prováděcího textu, upravujícího odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (srov. čl. 1245-9 CC).**

²⁷³ Srov. čl. 6 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

²⁷⁴ Srov. čl. 6 odst. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

²⁷⁵ „Tento komparativ „lepší“ se vztahuje nepochybně k odst. 1 čl. 6 a znamená, že za „lepší“ výrobek se považuje **výrobek, který poskytuje spotřebiteli více bezpečnosti, resp. je méně nebezpečným** (zvýrazněno autorem).“ (Viz MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 201.) Tento vyšší standard bezpečnosti **výrobku nového** (do oběhu později uvedeného) však nepovede automaticky k označení výrobku starého za vadný.

²⁷⁶ Komplementárně zde tak působí liberační důvod uvedený v čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, provedeného v § 2942 odst. 2 písm. e) OZ, resp. čl. 1245-10 al. 1 bod 4 CC, dle něhož se „výrobce“

c) *Vybraná kritéria, dle nichž je posuzována „bezpečnost“ výrobku v kontextu čl. 6 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*

Jak uvedeno, jmenuje sama směrnice č. 85/374/EHS **demonstrativně trojici hledisek**, dle nichž by měla být (primárně) bezpečnost, resp. vadnost výrobku posuzována. Jsou jimi: a) prezentace výrobku, b) užití, které je možné u výrobku důvodně (legitimně) očekávat a c) doba uvedení výrobku do oběhu.²⁷⁷ *Co konkrétně však tato kritéria znamenají?*

- **Kritérium „Prezentace výrobku“**

Český zákonodárce zvolil raději namísto výrazu „prezentace výrobku“²⁷⁸ sousloví „způsob uvedení a nabízení výrobku na trh“²⁷⁹, jímž zákon rozumí „*veškeré činnosti, kterými je výrobek představován veřejnosti či konkrétnímu uživateli – např. reklamou, popisem výrobku v prospektu či v příbalovém letáku, instrukcí k užívání věci apod.*“^{280, 281} Z uvedeného tak lze nabýt (nesprávného) dojmu, že se obecně jedná **toliko o poučení** (třeba i v širším smyslu slova), resp. informace poskytované spotřebiteli stran výrobce či jiné osoby výrobek nabízející. Taková interpretace by však byla **(nepřípustně) zužující**.

Jazykovým výkladem musíme dojít k závěru, že pojem „prezentace výrobku“ je výraz **(mnohem) širší**, než je tomu u jeho české varianty. Prezentace výrobku totiž zahrnuje taktéž určitou „sebe-reprezentaci“ či jinými slovy **samotný vjem, který má z konkrétního výrobku (průměrně rozumný) spotřebitel** (k subjektivnímu očekávání spotřebitele ve vztahu k výrobku a jeho bezpečnosti viz níže); česká podoba příslušné právní úpravy však naproti tomu předpokládá pouze jakousi „aktivní“ prezentaci výrobku ze strany výrobce či jeho distributora (prodejce), zatímco text směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky do sebe pojímá i její „pasivní“ stránku, resp. onu „prezentaci výrobku sebe sama“.²⁸²

zproští odpovědnosti za vadný výrobek (také) tehdy, prokáže-li, že „*stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit [jeho] vadu*“.

²⁷⁷ Viz čl. 6 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedený ustanovením § 2941 odst. 1 OZ a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-3 al. 2 CC

²⁷⁸ Tj. výraz používaný **směrnici** o odpovědnosti za vadné výrobky (viz čl. 6 písm. a)) a občanským zákoníkem **francouzským** (viz čl. 1245-3 al. 2 CC)

²⁷⁹ Tj. výraz používaný **českým** občanským zákoníkem (viz § 2941 odst. 1 OZ)

²⁸⁰ Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1654.

²⁸¹ Z toho je patrné, že „*se spotřebitel může o bezpečnosti výrobku dozvědět nejen od výrobce, ale i od dalších osob, které výrobek nabízejí. V případě rozporu mezi údaji výrobce (typicky poskytnutými v návodu k použití) a údaji prodejce (typicky) směřujícími k maximálnímu vychválení výrobku za účelem jeho prodeje je třeba volit pro spotřebitele příznivější řešení*“ (zvýrazněno autorem). *Spotřebitel totiž zpravidla není nadán odbornými znalostmi, ani zkušenostmi, na jejichž základě by dokázal posoudit pravdivost jedné z předkládaných variant.*“ (Viz SIMON, P. § 2940. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Leges. s. 752.)

²⁸² Českou právní úpravu s ohledem na znění textu uvedené směrnice tak lze označit spíše za **nepříliš zdařilé**. Uvedené diskrepance mezi českým a evropským řešením však lze překonat s ohledem na skutečnost, že výčet okolností, ke kterým je nutno přihlížet je stanoven demonstrativně (srov. znění čl. 6 odst. 1 směrnice

V tomto ohledu lze hledat zdařilejší provedení směrnice č. 85/374/EHS do úpravy národní (vedle níže popsané úpravy francouzské) např. v rámci **regulace německé** která pro onu „komplexní stránku“ rozebírané „prezentace výrobku“ (zahrnující tedy jak její aspekt „aktivní“, tak také „pasivní“), užívá výrazu „*Darbietung (des Produkts)*“,²⁸³ volně přeloženého jako „*obraz či podoba (výrobků)*“. Dle tohoto pojmu pak taktéž „[ú]prava [výrobku] naznačuje úroveň bezpečnosti, jemuž uživatel nebo třetí osoba přizpůsobí vlastní míru vynaložené obezřetnosti. [...] Když jsou takto vzbuzená očekávání zklamána, musí za to výrobce ručit.“²⁸⁴

Jinak řečeno, „v konkrétních případech mohou být rozhodující [vedle jednání výrobce či prodejce] **i jiné skutečnosti** (zvýrazněno autorem) – např. cena výrobku: *kupuje-li si uživatel levnější výrobek, očekává základní (minimální) stupeň bezpečnosti; sáhne-li však po dražším zboží stejného typu, jeho očekávání i vzhledem k bezpečnosti jsou samozřejmě vyšší*“.^{285, 286}

Těmito skutečnostmi pak mohou být dále ve vztahu k obrazu či dojmu ze samotného výrobku i „**zjevná rizika**“. Bezsporně nelze považovat kuchyňský nůž za vadný jen z důvodu, že je příliš ostrý a stejně tak nelze označit za vadnou zbraň, protože střílí a její účinky mohou být smrtící; analogicky nelze považovat za vadné alkoholické nápoje či tabákové výrobky, neboť mohou mít neblahý vliv na lidské zdraví.²⁸⁷ „*Vadné jsou takové výrobky tehdy, když obsahují látky vyvolávající nemoci nebo chemická rezidua, jež skrývají dodatečné zdravotní riziko*“²⁸⁸; jinými slovy, spotřebitel o těchto rizicích neví, resp. o nich nebyl výrobcem či prodejcem spraven. Připomeňme, že vadu výrobku nepředstavuje samotné (očekáva(tel)né) nebezpečí, nýbrž **nebezpečí „abnormální“**²⁸⁹, jež existuje v zásadě nezávisle na (ne)vědomosti výrobce o těchto rizicích v době uvedení výrobku do oběhu.²⁹⁰

o odpovědnosti za vadné výrobky a znění § 2941 odst. 1 OZ: „*se zřetelem ke všem okolnostem, zejména* (zvýrazněno autorem) ...“). Orgán aplikující danou právní úpravu tak může zohlednit **i jiné, další, skutečnosti** (reflektující onu „sebe-reprezentaci výrobku“), než ty, které směrnice č. 85/374/EHS explicitně jmenuje.

²⁸³ Srov. § 3 odst. 1 písm. a) PHG

²⁸⁴ Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2864 (přeloženo autorem).

²⁸⁵ Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1654.

²⁸⁶ Obdobně WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2868 (přeloženo autorem): „*Legitimní očekávání ohledně bezpečnosti produktu nelze posuzovat nezávisle na jeho ceně.*“

²⁸⁷ „*Vyžadovat absolutní bezpečnost výrobku též nelze. Zřejmá nebezpečí [tak] nezakládají vadnost výrobku (např. ostrost břitvy, nikotin v cigaretách apod.)*“ (zvýrazněno autorem).“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1654.)

²⁸⁸ Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2866 (přeloženo autorem).

²⁸⁹ fr. „*le caractère anormalement dangereux du produit*“ (srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 35.)

²⁹⁰ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2016, sp. zn. 1er civ. n° 15-11257

V kontextu dnešní doby pak nicméně může také vyvstávat otázka ve vztahu ke „zjevným rizikům“ výrobku v případě **počítačových či jiných digitálních produktů**. Uvedme zde jen, že s ohledem na jejich specifickou povahu je hájeno spíše restriktivní posouzení jejich vadnosti, kdy v případě softwaru na zakázku však samozřejmě bude standard tohoto posouzení (mnohem) vyšší.²⁹¹

V případě Francie pak ve vztahu k otázce „prezentace výrobku“ není třeba dalších hlubších úvah; v nezměněné podobě (na rozdíl od úpravy české) přejala v této souvislosti příslušnou část textu směrnice č. 85/374/EHS, kdy tak též hovoří o „prezentaci výrobku“²⁹². Také francouzská úprava tudíž zohledňuje a neopomíjí onu rozebíranou „pasivní“ stránku věci, kdy při hodnocení bezpečnosti, resp. vadnosti výrobku tak zohledňuje (mimo jiné) současně jeho **vnější aspekty, zejména v podobě etiketace, úpravy a (celkového) zpracování**.²⁹³

Francouzská právní doktrína a judikatura však dále rozvíjí též otázku poučení, jež je v rámci „prezentace výrobku“ spotřebiteli poskytnuto,²⁹⁴ a to konkrétně v tom směru, zda má být (efektivně) poučen i **spotřebitel (uživatel) daného výrobku konečný** či nikoli.²⁹⁵ Dle závěrů francouzské doktríny je povinností (primárně) výrobce také zajistit, že se s riziky spojenými s dispozicí s konkrétním výrobkem seznámí i osoby třetí, resp. (skuteční) koneční uživatelé; v případě léčiv pak uvedené, ve vztahu k vedlejším účinkům, platí dvojnásob.²⁹⁶

²⁹¹ „Ze strany zainteresovaných osob je u počítačového programu (softwaru) **hájeno restriktivní posouzení jeho vadnosti**, protože už z jejich podstaty nemohou být vyrobeny zcela bezvadně. Přejmenším v případě standardních programů o tom není pochyb, kdy vysoká míra bezpečnosti a spolehlivosti je technicky nedosažitelná, protože jinak se nedají vysvětlit značné kvalitativní rozdíly mezi softwarovými produkty různých výrobců. [Lze však] očekávat dostatečnou úroveň základní bezpečnosti (obzvláště) u specificky vyrobeného, resp. pro konkrétního zákazníka modifikovaného softwaru.“ (Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2865 (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem).)

²⁹² fr. „la présentation du produit“ (srov. čl. 1245-3 al. 2 CC)

²⁹³ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 37.

²⁹⁴ „[Francouzský Nejvyšší soud] již ustáleným způsobem setrvává na stanovisku, že nedostatek bezpečnosti může vyplývat taktéž z nedostatku poučení a podniknutých opatření proti potenciálním nebezpečím výrobku, **aniž by bylo třeba, aby byl tento postižen vlastní vadou** (zvýrazněno autorem).“ (Viz VIGNON-BARRAULT, A. [Le défaut. Rapport français]. GRECA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 190 (přeloženo autorem).) To, zda jsou (ne)poskytnuta bezpečnostní upozornění týkající se správného použití a řádného užívání výrobku totiž také může ovlivnit představu spotřebitele o úrovni „nebezpečí“, kterou daný produkt představuje, kdy je tedy třeba trvat na **řádném sdělení příslušných informací**; obdobně pak např. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. 1er civ. n° 05-11604 ve vztahu k nedostatku poučení ze strany dodavatele o rizicích vyplývajících z manipulace s betonem.

²⁹⁵ Nejsou totiž ojedinělé situace, kdy **svou informační povinnost výrobce splní řádně jen ve vztahu k jeho smluvnímu partnerovi**, který však tuto informaci již **dále nepředá**. Ilustrujme si tuto hypotézu např. na situaci, kdy byl o podmínkách použití léku poučen (pouze) lékař, který však danou informaci pacientovi již neposkytl (viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. 1er civ. n° 06-14174); nebo pak na případu, kdy byl o rizicích spojených s manipulací s plynovou láhví poučen (pouze) její kupec, ale uživatel už ne (viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2015, sp. zn. 1er civ. n° 13-19781). S ohledem na konstatované nesplnění informační povinnosti výrobce, potvrdil v těchto případech francouzský Nejvyšší soud jeho odpovědnost. (Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 38.)

²⁹⁶ Za pozornost tak stojí již zmíněný rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. 1er civ. n° 06-14174, v němž bylo shledáno nedostatečným poučení nacházející se jen v odborné lékařské literatuře.

- **Kritérium „Použití, které lze u výrobku důvodně očekávat“**

Dalším z uvedených hledisek, které může spotřebiteli napomoci relevantně posoudit, zda je výrobek (dostatečně) bezpečný či nikoli, je pak otázka „použití, které lze u výrobku důvodně očekávat“²⁹⁷, resp. „předpokládaný účel, jemuž má výrobek sloužit“²⁹⁸.

V případě tohoto hlediska a jeho transpozice do českého právního řádu stojí za (letmou) zmínku toliko rozdílná intenzita, na základě níž by mělo být posuzováno, k jakému účelu má výrobek (po)sloužit. Dle směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky by se mělo jednat o očekávání spotřebitele důvodné, a **nikoli o prostý předpoklad**, který je vyžadován ze strany české právní úpravy. Ve vztahu k posouzení legitimního očekávání tak český zákonodárce vychází spotřebiteli v jistém směru vstříc, když rozvolňuje intenzitu, s jakou by měl uživatel výrobku posoudit, jak lze (bezpečně) s konkrétním výrobkem nakládat a zacházet.

Obecně však platí, že je „[...] výrobek bezpečný, je-li užíván k účelu, k němuž má [dle očekávání spotřebitelské veřejnosti] sloužit. Na výjimky z tohoto pravidla musí výrobce spotřebitele upozornit, jinak se vystavuje riziku, že výrobek bude považován za vadný. [...] Dané upozornění se projeví zejména v návodu k použití, ve kterém výrobce stanoví, jakým způsobem má být výrobek používán, aby bylo jeho použití pro spotřebitele bezpečné.“^{299, 300}

²⁹⁷ Výraz používaný směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky (viz čl. 6 písm. b)) a občanským zákoníkem francouzským (viz čl. 1245-3 al. 2 CC)

²⁹⁸ Výraz používaný českým občanským zákoníkem (§ 2941 odst. 1 OZ)

²⁹⁹ Viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 753, který k uvedenému ještě doplňuje, že „[m]lčení návodu přitom nelze vykládat k tíži spotřebitele, neboť u něho nelze předpokládat technické znalosti, které by mu umožnily případně nebezpečí spojení s používáním výrobku odhalit. **Vzhledem ke složitosti technologie a rychlosti jejich rozvoje je přitom obtížné se odvolávat na obecnou zkušenost (ta je diametrálně odlišná mezi generacemi) a zdravý rozum** (zvýrazněno autorem), a přenášet tak riziko spojené se vznikem škody v důsledku nesprávného použití výrobku na spotřebitele.“

³⁰⁰ Uvedené pak dokresluje také § 9 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který prodejci (resp. „výrobci“) ukládá **povinnost řádně informovat spotřebitele o vlastnostech jeho prodáváných výrobků, o způsobu jejich použití a údržby a také o nebezpečí, které vyplývá z jeho nesprávného použití nebo údržby**. Odstavec dva citovaného ustanovení však uvedené povinnosti prodejce (resp. „výrobce“) zprošťuje za předpokladu, že se jedná o případ, kdy se daná skutečnost považuje za **skutečnost zřejmou či obecně známou**.

V tomto ohledu tak Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. února 2012, sp. zn. 25 Cdo 2516/2009, dovedil, že „vhodnost provedení odborné kontroly kotle po určité době používání je všeobecně známou skutečností ve smyslu § 9 odst. 2 OchSpotř., o níž není třeba spotřebitele poučovat ve smyslu § 9 odst. 1 OchSpotř.“ Nejvyšší soud zároveň dodává, že „[n]evyžadují-li kontrolu kotle (za uvedeného skutkového stavu) obecně závazné právní předpisy ani technické normy [(povinné revize kotlů zavedl až § 17 odst. 1 písm. h) zákona č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší, kdy první prohlídku museli mít provozovatelé kotle na tuhá paliva provedenou do konce roku 2016; pozn. autora)], lze souhlasit s odvolacím soudem, že žalovaný [(prodejce)] neporušil povinnost stanovenou v § 9 odst. 1 OchSpotř.“, tedy svoji povinnost informovat spotřebitele o stanovených skutečnostech.

S Nejvyšším soudem lze v uvedené věci souhlasit potud, že je „třeba hledat přiměřenou rovnováhu mezi ochranou spotřebitele na jedné straně a reálnými možnostmi prodávajícího na straně druhé a stanovit racionální hranici mezi odpovědností, již lze rozumně zatížit prodávajícího, a náhodou (vyšší mocí), která již musí zatěžovat poškozeného“. Nicméně viděno úzkou (a dle autora této práce nesprávnou) optikou posouzení Nejvyššího soudu v rozebíraném rozhodnutí by bylo možné dojít k závěru, že do roku 2012 (kdy byl přijat citovaný zákon o ochraně ovzduší a uložena povinnost pravidelné kontroly stacionárních zdrojů znečištění („kotlů na tuhá paliva“)) neměli prodejci těchto výrobků povinnost informovat spotřebitele o jejich povinnosti, a hlavně **nutnosti provádět předmětné kontroly**. Závěr Nejvyššího soudu je také třeba odmítnout s ohledem na znění § 9 odst. 1 citovaného

Jinak řečeno, „*rozhodující je [sice] použití, které může být rozumně předvídáno [...]; [nicméně také] [n]esprávné použití, jež se účelu, k němuž má být výrobku užito, blíží* (zvýrazněno autorem), *a jehož rizika tudíž nejsou pro osobu, která s ním nakládá, bez dalšího rozpoznatelná a které by tak mohlo způsobit škodu velkého rozsahu, musí pro výrobce představovat důvod k vynaložení značného úsilí uvedenému předejít.*“³⁰¹ Výrobce či dodavatel daného výrobku tak **nemůže** bez dalšího spoléhat na to, že dotyčný uživatel výrobku – neprofesionál³⁰² – bude vybaven nutnými vědomostmi a znalostmi, aby mohl případná nebezpečí včas a řádně identifikovat a (značné) škodě tak účinně předejít.^{303, 304}

Naproti tomu je však nutno souhlasit se závěrem, že „[j]e-li výrobek užít vědomě k účelu, ke kterému by jej průměrně rozumný uživatel, kterému je výrobek určen, nepoužil, nebude případná újma stíhat výrobce.“³⁰⁵ Je tedy třeba stále držet v patrnosti onen korektiv „*osoby, jež má rozum průměrného člověka*“, který ve spojení s předpokladem schopnosti jej užívat s běžnou péčí,³⁰⁶ **odnímá ochranu (zjevnému) zneužití práva.**³⁰⁷

- **Kritérium „Doba uvedení výrobku do oběhu“**

Posledním z demonstrativně vypočtených okolností, ve vztahu k níž je třeba posuzovat bezpečnost výrobku, je doba uvedení výrobku do oběhu, resp. na trh.³⁰⁸ Blíže k otázce „Uvedení do oběhu“ viz bod 2.3 této kapitoly.

zákona o ochraně spotřebitele (srov. „[p]rodávající je povinen řádně informovat spotřebitele [...] o nebezpečí, které vyplývá z jeho nesprávného použití **nebo údržby** (zvýrazněno autorem)“), dle něhož je prodejce (resp. „výrobce“) daného výrobku povinen spotřebitele poučit minimálně o rizicích, které pro posledně uvedeného plynou, **nebude-li výrobek řádně udržován**. Převzeno do roviny posuzované věci, byl prodejce kotle povinen daného spotřebitele spravit minimálně o možnosti nehody, nebudou-li na daném topném zařízení prováděny pravidelné kontroly, a závěr Nejvyššího soudu je tak třeba považovat spíše za **nepříliš přiléhavý**.

³⁰¹ „Výrobce čerstvého betonu tak musí například upozornit neživnostenského odběratele na riziko alkalického poleptání kůže.“ (viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2867 (přeloženo autorem).)

³⁰² Viz zákonná definice spotřebitele dle § 419 OZ (srov. „[...] každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání [...].“)

³⁰³ V tomto ohledu tak bude též „[v]adný ve smyslu § 2941 například přípravek na hubení parazitů u psů, který po použití za stejným účelem u kočky tuto usmrtí [...], jestliže výrobce na danou skutečnost spotřebitele neupozornil. Je přitom třeba vycházet z obecného účelu výrobku, kterým je hubení parazitů, neboť nelze a priori předpokládat, že zatímco u jednoho živočišného druhu výrobek tento účel splňuje, je pro jiný (obdobný) živočišný druh smrtelný.“ (viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Leges*. s. 753.)

³⁰⁴ „Nicméně, není-li výrobce povinen samozřejmě předvídat (po)užití výrobku zcela scestné – které by tak bylo normálně nepředvídatelné –, musí předpokládat taková (po)užití, která zcela neodpovídají „normálnímu“ účelu daného výrobku, ale i přesto jsou očekávatelná. A nemůže-li jim vždy zabránit, musí se snažit jim předejít, zejména prostřednictvím příslušných poučení“ (srov. fr. „notamment au moyen de mises en garde“). (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 38 (přeloženo autorem).)

³⁰⁵ Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1654, doplňující: „Typickým příkladem je sušení kočky domácí v mikrovlnné troubě.“

³⁰⁶ Srov. § 4 odst. 1 OZ

³⁰⁷ Srov. § 8 OZ

³⁰⁸ „Jde o odraz zásady, že následné zpřísnění bezpečnostních očekávání se nemá týkat výrobků uvedených na trh dříve. Výrobek, který byl již jednou uveden na trh jako bezvadný, nemůže být v důsledku pozdějších skutečností hodnocen jako vadný“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol.

- **Subjektivní očekávání uživatele ve vztahu k výrobku a jeho (právní) relevance**

Na závěr části věnované kritériím a hlediskům, (zejména) dle nichž je posuzována bezpečnost a tím také vadnost výrobku, se zastavme ještě alespoň krátce u otázky, jaký vliv a případný dopad, resp. právní relevanci má v tomto ohledu „subjektivní očekávání uživatele“ ohledně vlastností dotyčného výrobku. Obecně totiž platí, že výše uvedená „[p]rezentace nesmí v uživateli vzbudit představu o bezpečnosti, kterou výrobek neoplývá“.³⁰⁹

Německá právní doktrína ve vztahu k popisu produktu či jeho propagaci (reklamě) zastává názor, že „[o]čekávání vzbuzená tímto způsobem zůstávají rozhodujícími i tehdy, jsou-li v příbalovém letáku opět omezena nebo vzata zpět. [...] **Přitom se však nesmí stát měřítkem takový spotřebitel, který naivně důvěřuje každému vychválení** (zvýrazněno autorem). *Mnohem podstatnější je, zda byl každý jednotlivý reklamní výrok dostatečně konkrétní a zdůvodněný* [resp. jej za dostatečně důvodný bylo možné považovat], *aby vzbudil legitimní očekávání ohledně bezpečnosti výrobku.*“³¹⁰ Je však nepochybné, že ve vztahu k různým okruhům adresátů výrobků bude vnímání prohlášení „výrobce“ rozdílné.

Výrobce by tak měl vlastnosti, resp. onu (ne)bezpečnost výrobku uzpůsobit **přiměřeně** ve vztahu ke **každé** (rozumně myslitelné) kategorii adresátů; intenzita „přiměřených“ opatření se pak bude opět, posuzováno samostatně ve vztahu ke každé kategorii daných adresátů, odvíjet od **aplikace korektivu „osoby s rozumem průměrného člověka“**^{311, 312}. Obdobně se k této otázce staví i právní doktrína francouzská, dle níž „*není mířeno na jednotlivého uživatele, nýbrž na [širokou spotřebitelskou] veřejnost*“³¹³, resp. její jednotlivé kategorie.

Stejně řešení přijímá také již zmíněná německá právní doktrína, dle níž „[j]e-li produkt nabízen více okruhům adresátů prostřednictvím různých prodejních kanálů, má výrobce povinnost orientovat se podle skupiny nejméně informované a kompetentní ke zvládnutí rizik,

Občanský zákoník. Komentář VI. C. H. Beck. s. 1654.) Jinak řečeno, výrobek **není vadným jen proto, že byl do oběhu uveden výrobek „lepší“**, resp. skýtající vyšší úroveň bezpečnosti než ten dřívější (viz výše).

³⁰⁹ Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1654, doplňující: „[j]e-li výrobek nabízen horlivým obchodním zástupcem, který mu přisoudí bezpečnost, jakou výrobek nemá, je třeba posoudit, zda lze takový způsob prezentace přičíst výrobcí (§ 2914).“

³¹⁰ Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5.* C. H. Beck. s. 2865 (přeloženo autorem).

³¹¹ Srov. § 4 odst. 1 OZ;

³¹² Opačně pak SIMON, P. § 2941. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Leges. s. 753, který zastává názor, že „[v]zhledem ke složitosti technologie a rychlosti jejich rozvoje **je přitom obtížné se odvolávat na obecnou zkušenost (ta je diametrálně odlišná mezi generacemi) a zdravý rozum, a přenášet tak riziko spojené se vznikem škody v důsledku nesprávného použití výrobku na spotřebitele.**“ Částečně lze s tímto názorem souhlasit, avšak nelze jej přijmout bez výhrady; pokud bychom tak učinili, nepřiměřeně bychom zatížili všechny výrobce.

³¹³ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité.* s. 37 (přeloženo autorem).

tedy vždy zajistit ten nejvyšší bezpečnostní standard.“³¹⁴ **Spotřebitel však zároveň nemůže očekávat stoprocentní bezpečnost**, eliminující všechna v úvahu přicházející rizika.³¹⁵ Je totiž třeba také vážit, jaké náklady a jiné prostředky je k odstranění konkrétního (typu) nebezpečí zapotřebí vynaložit, resp. je třeba vážit **přiměřenost** vynaložených bezpečnostních opatření ve vztahu k rizikům, kterým tato mají předejít.³¹⁶

V návaznosti na uvedené tak lze uzavřít, že se „[n]elze ale spokojit s nějakým obecným stupněm bezpečnosti, ale vždy je třeba posouzení s ohledem na skupinu osob, která je konečným uživatelem výrobku.“^{317, 318} V tomto kontextu pak bude vyžadovaná úroveň konkrétních bezpečnostních opatření (ve formě odpovídající podmínkám každé jednotlivé situace)³¹⁹ **přiměřeně korespondovat nákladům nutných na její dosažení.**³²⁰ *A contrario*, ve vztahu k **profesionálům** v oboru bude úroveň jejich bezpečnostních očekávání, a tomu odpovídajících nutných bezpečnostních opatření přijatých ze strany „výrobce“, diametrálně odlišná, resp. **mnohem nižší**, než v případě (laického) uživatele daného produktu.^{321, 322}

³¹⁴ Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2861 (přeloženo autorem).

³¹⁵ „Na tomto podkladu odmítl [německý Nejvyšší soud] odpovědnost pekaře za škodu na zubech konzumenta, kterou tento utrpěl kousnutím do třešňové pecky uvnitř kousku třešňového koláče [(srov. rozsudek německého Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2009, sp. zn. VI ZR 176/08)], kdy však naopak potvrdil odpovědnost výrobce automobilů za vadné vystřelení airbagu [(srov. rozsudek německého Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2009, sp. zn. VI ZR 107/08)]. V prvním případě bylo pro VI. senát rozhodující, že spotřebiteli nehrozí žádné závažné zdravotní nebezpečí [...], přičemž stoprocentního „odpeckování“ by se dosáhlo jen při vynaložení nepřiměřeného úsilí za účelem zajištění každé jednotlivé třešňové pecky. Naproti tomu hrozí řidiči automobilu při chybném vystřelení airbagu v průběhu jízdy po silniční komunikaci závažné nebezpečí na zdraví, takže práh přiměřenosti úsilí výrobce je posazen výše.“ (viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2860 (přeloženo autorem).)

³¹⁶ Úroveň bezpečnosti, jíž musí „výrobce“ (bezpodmínečně) zajistit, tak bude **vždy odpovídat pouze objektivně** (ve vztahu ke konkrétnímu případu) **přiměřenému poměru mezi přínosy** (v podobě zvýšení bezpečnosti, kterou daný výrobek pro jeho uživatele skýtá) **a náklady přijatých bezpečnostních opatření**. (Obdobně WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2860.)

³¹⁷ „Má-li [být uživatelem tedy] např. dítě, musí výrobce přihlížet k jeho sníženým schopnostem vnímání rizika (např. dřevěné dětské hračky nesmějí způsobit újmu na zdraví ani v případě, kdy je bude dítě delší dobu cumlat). Obdobně zásady však neplatí jen v případě dětí, ale u každé skupiny lidí se sníženou schopností vnímání rizik – k nim patří např. senioři, postižení apod.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1654.)

³¹⁸ Obdobně viz recitál č. 8 ve spojení s recitálem č. 10 směrnice o obecné bezpečnosti výrobků

³¹⁹ Srov. např. výše uvedené situace posuzované BGH, kdy v rámci odpovědnosti pekaře je úroveň vyžadovaných bezpečnostních opatření (obecně) nižší, než je tomu v případě výrobce automobilů.

³²⁰ Pro úplnost dodejme, že „je třeba vzít v úvahu nejen bezpečnostní očekávání okruhu adresátů výrobku uváděného na trh, ale je třeba také určit úroveň ochrany, kterou mohou třetí osoby legitimně očekávat za předpokladu, že s věcí přijdou do kontaktu (zvýrazněno autorem).“ (Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2861 (přeloženo autorem); tato úroveň se však bude řídit stejnými východisky jako v případě adresáta daného výrobku.

³²¹ V případě odborníka či příslušníka určitého povolání či stavu je totiž předpokládáno, že je tento „schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“ (Srov. § 5 odst. 1 OZ)

³²² Jinými slovy, „[...] nejsou vadami určitá rizika výrobku, která odborník zná a dokáže je eliminovat řádným užíváním věci v souladu se znalostmi svého oboru.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2941 [Vadnost výrobku]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1654.)

2.3. Okamžik uvedení výrobku do oběhu versus uvedení výrobku na trh³²³

2.3.1. Důležitost a vymezení okamžiku „uvedení výrobku do oběhu“, resp. „uvedení výrobku na trh“³²⁴

Jak uvedeno výše, v rámci Evropské unie je samotná otázka bezpečnosti výrobku řešena speciálně ve směrnici o obecné bezpečnosti výrobků (do české právní úpravy provedené primárně ve stejnojmenném zákoně). Tato směrnice pak na unijní úrovni stanovuje obecný požadavek na bezpečnost pro **každý výrobek uváděný na trh nebo jiným způsobem dodávaný nebo poskytovaný spotřebitelům**, určený pro spotřebitele nebo pravděpodobně za rozumně předvídatelných podmínek používaný spotřebiteli, **a to i když jim tento není určen**.³²⁵

Aby však bylo možné relevantně posoudit bezpečnost výrobků, musí zde být dán fixní časový okamžik, ve vztahu k němuž bude tato posuzována. Připomeňme totiž, že výrobek není možné považovat za vadný jen z toho důvodu, že byl posléze na trh uveden výrobek „lepší“, resp. bezpečnější.³²⁶ Jinými slovy, „[v]adnost výrobku je třeba posuzovat z pohledu znalostí v době, kdy byl uveden na trh (správněji do oběhu [...]), **nikoli z pohledu zkušeností s ním nebo úrovně vědeckého poznání v době, kdy výrobek způsobil škodu** (zvýrazněno autorem), *zejména je-li mezi oběma uvedenými okamžiky velký časový odstup*“.^{327, 328}

³²³ Viz čl. 6 odst. 1 písm. c) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedené ustanovením § 2941 odst. 1 OZ a v kontextu úpravy francouzské čl. 1245-3 al. 2 CC, ve spojení s čl. 1245-4 CC

³²⁴ Česká úprava provádějící směrnici č. 85/374/EHS totiž užívá namísto sousloví „uvedení výrobku do oběhu“, s nímž operuje tato směrnice, pojem „uvedení výrobku na trh“; to je však oproti prve uvedenému **výraz poměrně zužující (restriktivní)**, neboť představuje jen jeden z možných aspektů, které pojem „uvedení do oběhu“ odráží, a českou právní úpravu je tak třeba označit za **nepřesnou** (k bližšímu rozlišení pojmů „uvedení na trh“ a „uvedení do oběhu“ viz dále).

³²⁵ Viz recitál č. 6 směrnice o obecné bezpečnosti výrobků

³²⁶ Srov. čl. 6 odst. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³²⁷ Viz SIMON, P. § 2941. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 753.

³²⁸ Tím však výčet důvodů, pro které je tato otázka (tedy okamžik „uvedení výrobky do oběhu“ a potažmo tak i „uvedení výrobku na trh“) důležitá, není zcela vyčerpán. Mimo již onoho (i) **okamžiku, ve vztahu k němuž je pro spotřebitele legitimně očekávatelná bezpečnost konkrétního výrobku posuzována** (srov. čl. 6 odst. 1 směrnice č. 85/374/EHS, provedený v podobě § 2941 odst. 1 OZ a čl. 1245-3 al. 2 CC), je další oblastí, v níž posouzení momentu „uvedení výrobku do oběhu“ hraje důležitou roli, (ii) množina (některých) přípustných, taxativně vypočtených, z odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku **liberačních důvodů** (srov. čl. 7 písm. a), b), a e) směrnice č. 85/374/EHS, provedený v rámci § 2942 odst. 2 písm. a), b), a e) OZ a čl. 1245-10 al. 1 bod 1, 2, a 4 CC); moment „uvedení výrobku do oběhu“ pak určuje též (iii) **počátek běhu objektivní promlčecí, resp. prekluzivní (desetileté) lhůty** (srov. čl. 11 směrnice č. 5/374/EHS, vtělený do § 637 OZ a čl. 1245-15 CC); a konečně je třeba neopomenout, že daný okamžik (iv) **vymezuje časovou působnost rozebírané právní úpravy**, resp. unijní režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku se nevztahuje na ty výrobky, jež byly „uvedeny do oběhu“ přede dnem nabytí účinnosti přijatých vnitrostátních danou směrnicí prováděcích předpisů (srov. čl. 17 ve spojení s čl. 19 směrnice č. 85/374/EHS, jemuž odpovídá § 11 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky (současná úprava – český občanský zákoník – totiž žádné podobné ustanovení již neobsahuje) a čl. 21 francouzského (prováděcího) zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem ze dne (č. 98-389). *V rámci této části práce však bude okamžik „uvedení výrobku do oběhu“ posuzován zejména v rovině jednoho z demonstrativně vypočtených kritérií, která jsou brána v potaz při hodnocení vadnosti, resp. bezpečnosti konkrétního výrobku (tedy ve vztahu k ad (i)).*

Kdy je však výrobek na trh skutečně uveden, resp. k jakému konkrétnímu okamžiku je posuzována bezpečnost, a tedy i vadnost daného výrobku?

Odpověď na tuto otázku nicméně nenalezneme ani v textu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, a ani v textu uvedené směrnice o obecné bezpečnosti výrobků či jejich vnitrostátních prováděcích předpisech, nýbrž v rámci zákona o technických požadavcích na výrobky, resp. v textu nařízení o dozoru nad trhem.

Dle zákona o technických požadavcích na výrobky³²⁹ se „uvedením výrobku na trh“ rozumí **„první dodání výrobku na trh v rámci obchodní činnosti, kterým se rozumí předání nebo nabídnutí k předání výrobku nebo převod vlastnického práva k výrobku (zvýrazněno autorem) za účelem distribuce, používání nebo spotřeby na trhu Evropské unie, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.“** Obdobně pak „uvedení výrobku na trh“ vymezuje též nařízení o dozoru nad trhem, které však navíc ještě definuje (v tomto ohledu širší) pojem „dodání na trh“^{330,331} pro účely této práce však rozdíl mezi dvěma posledně uvedenými pojmy (tedy mezi „uvedením“ a „dodáním“ výrobku na trh) **nemá zásadnější význam.**

Naopak je třeba se na tomto místě zastavit s ohledem na již zmíněné pojmy „uvedení výrobku do oběhu“ a „uvedení výrobku na trh“, neboť *„nelze přehlédnout, že směrnice 85/374/EHS nehovoří o uvedení výrobku na trh, ale o jeho **uvedení do oběhu.**“*³³² *Stejný rozdíl v uvedených pojmech lze vysledovat i z jiných jazykových verzí [nařízení o dozoru nad trhem] a směrnice č. 85/374/EHS, z nichž je zřejmé, že nejde o pojmy totožné. Uvedení do oběhu je totiž pojmově širší, neboť nevyžaduje, aby výrobce výrobek nabídl v rámci své obchodní činnosti jiné osobě.“*³³³

Nicméně, jak také patrně z výše uvedeného, žádný právní předpis na úrovni Evropské unie (a v mnoha případech ani na úrovni členského státu, blíže viz dále), v současné době okamžik „uvedení výrobku do oběhu“ pozitivně blíže nedefinuje,³³⁴ **a je tak nutno se opřít o relevantní judikurní závěry Soudního dvora.**

³²⁹ Viz § 2 písm. b) ZTPV

³³⁰ „Uvedením na trh“ se rozumí první dodání výrobku na trh Společenství, zatímco „dodáním na trh“ se rozumí dodání výrobku k distribuci, spotřebě nebo použití na trhu Společenství v rámci obchodní činnosti, ať už za úplaty nebo bezplatně, a to bez ohledu na počet takovýchto dodání; druhý z uvedených pojmů tak představuje pojem širší.

³³¹ Srov. čl. 2 odst. 1, 2 nařízení o dozoru nad trhem;

³³² Srov. čl. 6 písm. c) ve spojení s čl. 7 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³³³ Viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 746 (zvýraznění v textu provedena autorem); jde tak o další projev laxního přístupu českého zákonodárce k transpozici rozebírané unijní úpravy, jež bude opět nutno napravit pomocí *eurokonformního výkladu* příslušné pasáže českého zákona.

³³⁴ Tuto skutečnost, resp. nedostatek unijní úpravy potvrdil též několikrát Soudní dvůr v rámci své judikatury; srov. např. rozsudek SD ve věci „Veefald“ (bod 14), anebo rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 23)

2.3.2. Výklad pojmu „uvedení do oběhu“ a judikatura Soudního dvora

a) *Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. května 2001, ve věci Veedfald (C-203/99)*

Prvním případem, kde se Soudní dvůr otázkou „okamžiku uvedení výrobku do oběhu“ podrobně zabýval byl rozsudek SD ve věci „Veedfald“. Pan Veedfald se měl v roce 1990 podrobit transplantaci ledviny, jež mu jako dárce poskytl jeho bratr. Uvedený zákrok měl být proveden v nemocnici ve Skejby, vlastněné a spravované místními úřady („*Amtskomunne*“) jménem dánského státu. Po vynětí ledviny dárce – bratra pana Veedfald – byla tato poté propláchnuta speciálním roztokem, pro tento účel připraveným v jiném zdravotnickém zařízení (také však ve vlastnictví a správě „*Amtskomunne*“). **Uvedený roztok se ale ukázal jako vadný**, neboť po jeho použití došlo k poškození a znehodnocení ledviny, jež měla být panu Veedfaldovi transplantována. Pan Veedfald se tak následně, v kontextu této škodné události, domáhal na „*Amtskomunne*“ odškodnění; to však svoji odpovědnost odmítlo s poukazem na to, že (i) daný výrobek (použitý roztok) nebyl uveden do oběhu³³⁵ a zároveň (ii) nebyl vyroben za obchodním účelem,³³⁶ kdy obě nemocniční zařízení byla plně financována z veřejných prostředků.³³⁷

Soudní dvůr v této situaci neshledal relevantním argument, že konkrétní výrobek neopustil sféru kontroly výrobce (tedy budovu nemocnice, kde byl výrobek použit), neboť osoba, jež s výrobkem přišla do kontaktu (míněno osobu pacienta), sama dobrovolně do této sféry vstoupila. Zároveň pak nemůže hrát roli, zda byl výrobek použitý v rámci lékařské péče připraven v daném zdravotnickém zařízení, anebo byl např. získán od třetí osoby.³³⁸ Je tak třeba uzavřít, že **okamžikem použití konkrétního (vadného) výrobku (lhostejno, zda byl vyroben poskytovatelem dané služby či třetí osobou), je tento také uveden do oběhu.**³³⁹

b) *Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. února 2006, ve věci O'Byrne (C-127/04)*

V jednom z dalších navazujících rozhodnutí posuzoval Soudní dvůr ve věci „O'Byrne“ předmětnou otázku v situaci, kdy je zde vícero momentů, které mohou představovat „uvedení výrobku do oběhu“. Otázkou (mimo jiné) bylo, zda je výrobek uveden do oběhu (i) okamžikem, kdy produkt **opouští** společnost francouzského výrobce; (ii) či tehdy, kdy je výrobek **doručen výrobcově anglické 100% dceřiné distributorské společnosti**; (iii) ve chvíli, kdy je zboží **expedováno** jiné entitě (odběrateli); anebo (iv) okamžikem, kdy je dané zboží této entitě (odběrateli), která výrobek od anglické společnosti přijímá, **doručeno**?³⁴⁰

³³⁵ Tj. liberační důvod dle čl. 7 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³³⁶ Tj. liberační důvod dle čl. 7 písm. c) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³³⁷ Viz rozsudek ve věci „Veedfald“ (body 7 až 9) (volně přeloženo a upraveno autorem)

³³⁸ *Ibid* (bod 17) (volně přeloženo a upraveno autorem)

³³⁹ Srov. *Ibid* (body 17 a 18) (volně přeloženo a upraveno autorem)

³⁴⁰ Viz rozsudek SD ve věci „O'Byrne“ (bod 19)

Soudní dvůr zde došel k závěru, že „výrobek je uveden do oběhu, **když je výrobní proces provedený výrobcem ukončen a výrobek vstupuje do procesu prodeje** (zvýrazněno autorem), *kdy je nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby*“.³⁴¹ Soudní dvůr zde byl však dále postaven ještě před jednu otázku, a to jaká hlediska musí splňovat osoba (podnik) představující první, resp. druhý (neboť první je již představován samotným výrobcem) článek výrobně-dodavatelského řetězce; jinými slovy, kdy výrobek vstupuje do procesu prodeje?^{342, 343}

Otázku, kterou je třeba si v kontextu rozlišení jednotlivých článků (entit) tvořících distribuční řetězec položit, je, „**zda se jedná o podniky [rozumějme výrobce a dodavatele] vykonávající [skutečně] odlišné výrobní činnosti, nebo naopak o podniky, z nichž jeden, dceřiná společnost, jedná pouze jako distributor [či naopak] jako uschovatel výrobku vyrobeného mateřskou společností** (zvýrazněno autorem). *Vnitrostátním soudům přísluší určit, s ohledem na okolnosti každé projednávané věci a skutkovou situaci věci, která je jim předložena, zda vazby mezi výrobcem a jinou entitou jsou natolik úzké, že pojem výrobce ve smyslu článků 7 a 11 směrnice zahrnuje rovněž posledně uvedenou entitu a že převod výrobku z jedné této entity na druhou není jeho uvedením do oběhu ve smyslu uvedených ustanovení.*“^{344, 345} Tedy, přestože je **výrobek uváděn do oběhu okamžikem, kdy nad ním výrobce efektivně ztrácí kontrolu**, neodpovídá tento okamžik vždy tomu, kdy dochází k převodu vlastnictví produktu na třetí (od výrobce odlišnou) osobu.

Uvedené pak dokreslují i závěry francouzské právní doktríny, dle níž je lhostejno, kdo je adresátem (dobrovolného) odevzdání výrobků, které mají být uvedeny do oběhu, ze strany výrobce; musí se však jednat **o osobu od výrobce povahou činnosti odlišnou**.³⁴⁶

³⁴¹ Viz rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 32)

³⁴² Žalobce (pan O’Byrne) totiž namítal, že „*uvedení výrobku do oběhu závisí na ztrátě kontroly výrobce nad takovým výrobkem nebo nastává, když je výrobek převeden na osobu, nad kterou výrobce nevykonává pravomoc. Rozhodující je [tak] vstup výrobku do distribučního řetězce převedením na třetí osobu. [Potud lze s uvedeným tvrzením do jisté míry souhlasit.] Podle [žalobce pak ale] lze takovou 100% dceřinou společností výrobce, jako je dotčená společnost v původním řízení, nepovažovat za třetí osobu.*“ (viz rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 21, zvýraznění v textu provedena autorem)) S tímto názorem se však již Soudní dvůr neztotožnil.

³⁴³ Dle Soudního dvora je v tomto ohledu „*v zásadě bez významu skutečnost, že výrobek je prodáván výrobcem přímo uživateli nebo spotřebiteli nebo že se tento prodej uskutečňuje v rámci takového distribučního procesu, který zahrnuje jeden či více subjektů, jako je proces evokovaný v čl. 3 odst. 3 směrnice. Pokud je však jeden z článků distribučního řetězce úzce spojen s výrobcem, například v případě 100% dceřiné společnosti posledně uvedeného, je namístě určit, zda toto spojení má za následek, že tato entita je ve skutečnosti zapojena do výrobního procesu dotyčného výrobku. Posouzení takového úzkého vztahu [však] musí být provedeno nezávisle na tom, zda se jedná o odlišné právní osoby, či nikoliv.*“ (viz rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (body 28 až 30))

³⁴⁴ Viz rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 30)

³⁴⁵ Soudní dvůr pak závěrem ještě doplňuje, že „[v] každém případě, v rozporu s tím, co tvrdí žalované v původním řízení, skutečnost, že výrobky jsou fakturovány dceřiné společnosti a že posledně uvedená za ně zaplatí cenu podobně jako každý kupující, **není určující** (zvýrazněno autorem). Totéž platí pro otázku, která entita musí být považována za vlastníka výrobků.“ (viz rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 31))

³⁴⁶ Za uvedení výrobků do oběhu tak nelze považovat např. jejich předání zaměstnancům výrobce apod. (blíže pak viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1674.).

2.3.3. „Uvedení výrobku do oběhu“ dle českého a francouzského národního prováděcího zákonodárství

Výše uvedené judikатурní závěry Soudního dvora se bez dalšího vztahují jak k příslušné právní úpravě české³⁴⁷, tak také francouzské³⁴⁸; dovodili jsme, že uváděn do oběhu je obecně výrobek okamžikem, kdy nad ním výrobce efektivně ztrácí kontrolu, což ale ne vždy odpovídá momentu převodu vlastnického práva k danému produktu na třetí osobu. V zásadě se tak jedná o **moment, kdy se s daným (vadným) výrobkem dostává spotřebitel do kontaktu**, resp. kdy je výrobek na spotřebitele užit (kupř. v nemocničním zařízení); to i tehdy, když se nejedná o výrobek (spotřebitelské) veřejnosti dostupný, nýbrž o výrobek, jež byl zhotoven (připraven) za účelem poskytování vlastních služeb jeho výrobce (např. poskytovatele služeb zdravotních).³⁴⁹

Uvedená rozhodnutí unijní nejvyšší soudní autority však vytýčila toliko základní mantinely, jež musí být členskými státy respektovány, v jejichž rámci se ale vnitrostátní praxe může **volně pohybovat a dále rozvíjet**. Jinak řečeno, pro komplexnější pochopení toho, jakým okamžikem je výrobek uveden do oběhu, je v této souvislosti třeba ještě dále doplnit některé nezbytné (drobné) úvahy a východiska.

a) *„Uvedení výrobku do oběhu“ v. „uvedení výrobku na trh“ v. „institut vyčerpání práv“*

Všechny tyto pojmy unijní, a tedy také národní právo členských států zná a používá; tyto je však třeba (důsledně) rozlišovat, neboť každý z nich nese jiný význam a obsah, pojící se k jiným (právním) otázkám.

První z trojice nadepsaných pojmů (tj. „**uvedení výrobku do oběhu**“) jsme již do jisté míry popsali a přiblížili; jako pomyslnou definiční tečku si zde tak dopřejme ještě poslední velmi podařené vymezení tohoto sousloví z pera Centra práva závazkového Univerzity Panthéon-Sorbonne v Paříži, dle něhož se výrobek považuje za uvedený do oběhu *„tehdy, když se souhlasem výrobce fyzicky opustil jeho výrobní prostory, a to za účelem předání výrobku jiné osobě, kdy zároveň již výrobce nad ním nemůže dále vykonávat efektivní kontrolu“*.³⁵⁰

K uvedení výrobku do oběhu tak dochází **různými dispozicemi** s ním; *„[v]edle prodeje a nájmu může [pak] jít i o darování (např. v rámci předváděcí nebo reklamní akce) nebo předepsání lékařem apod.“*³⁵¹ Nemusí tedy jít jen o koupi či jiné úplatné převedení vlastnického práva, ale **i převod vlastnictví bezúplatný** (např. právě za účelem propagace výrobce).

³⁴⁷ Srov. § 2941 odst. 1 OZ (ta však používá (nesprávný) pojem „uvedení na trh“, k němuž blíže viz dále)

³⁴⁸ Srov. § 1245-3 al. 2 CC (ta pak používá (správný) výraz „uvedení do oběhu“, fr. „mise en circulation“)

³⁴⁹ Blíže viz výše uvedený rozsudek SD ve věci „Veedfald“

³⁵⁰ Viz SIMON, J. In: GHESTIN, CDOP. *Sécurité des consommateurs et responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 205 (přeloženo autorem).

³⁵¹ Viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 746.

- **Uvedení výrobku „na trh“**

Naproti tomu pak stojí výraz „uvedení výrobku na trh“ jako česká obdoba provedení pojmu prve uvedeného do českého právního řádu.³⁵² Jak jsme již však výše nastínili, jedná se o sousloví zvolené nesprávně (nepřesně), neboť se jeho použitím český zákonodárce dopouští (excesivního) zúžení ve vztahu k textu směrnice č. 85/374/EHS. S ohledem na jazykový výklad uvedeného sousloví dojdeme nakonec k závěru, že **„uvedení na trh“ představuje v zásadě „komercializaci“ výrobku**, předpokládající jistý ziskový motiv osoby výrobek na trh uvádějící; to je však **jen jedna z množin, kterou sousloví „uvedení do oběhu“ představuje**.

Pokud bychom tak akceptovali jako rozhodné kritérium pro posouzení širě působnosti režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku pojem „uvedení na trh“, implicitně bychom tím vyloučili všechny výrobky typu obdobného jako je řešen v rozsudku SD ve věci „Veedfald“,³⁵³ a stejně tak bychom z tohoto režimu vyřadili např. výrobky uváděné do oběhu za účelem, již zmíněné, propagace podnikatele; takový výklad je však **nesprávný**.

Uvedení výrobku na trh je pak často spojováno také s nutností obstarat příslušné **(správní) povolení**; jeho obstarání však **pro uvedení výrobku do oběhu není obecně třeba**. Jinými slovy, je též nesprávné ztotožňovat konkrétní okamžik „uvedení výrobku do oběhu“ s momentem obdržení nutného povolení výrobek nabízet k prodeji.³⁵⁴ V zásadě tak „uvedení výrobku do oběhu“ nevyplývá (pouze) ze samotného povolení jeho „uvedení na trh“.³⁵⁵

Popsaný deficit české právní úpravy bude opět nutno překlenout odpovídajícím interpretačním postupem – *eurokonformním výkladem* – kdy tak orgán aplikující příslušnou právní úpravu bude nucen vykládat sousloví „uvedení na trh“ jako „uvedení do oběhu“.

- **Vyčerpání práv (z ochranné známky)**

Zde se jedná o právní institut vztahující se k otázce (průmyslových) práv k označení, a to konkrétně práv k ochranné známce; dle něho se vlastník práva k ochranné známce nemůže dovolávat svých (výlučných) práv, resp. nemůže zakázat její užívání, a to pro ty výrobky, které byly pod touto ochrannou známkou již jednou na trh v Evropské unii uvedeny buďto samotným vlastníkem, anebo s jeho souhlasem (resp. nemůže je zakázat poté, co pro území unie svá práva vyčerpal).³⁵⁶ Jedná se tak o **jeden z důsledků uvedení výrobku do oběhu**.

³⁵² Srov. § 2941 odst. 1 OZ

³⁵³ To jsou „výrobky“, které (si) podnikatel připravuje sám a jichž poté (vy)užívá v rámci jeho podnikatelské činnosti, resp. jsou užívány jen v rámci služeb poskytovaných klientům tohoto podnikatele, kdy tak tyto výrobky nikdy nespatří „světlo trhu“ (byl by tak myslitelný liberační důvod dle čl. 7 písm. a) směrnice č. 85/374/EHS).

³⁵⁴ Srov. PORCHY-SIMON. *Droit civil – les obligations*. s. 357.

³⁵⁵ Obdobně rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 7. července 2017, sp. zn. chbre mixte n° 15-25651

³⁵⁶ V současné době je na unijní úrovni tato otázka upravena v čl. 15 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných

b) *Dvojitý rozměr „vedení výrobku do oběhu“*

Jak uvedeno výše, na unijní úrovni pojem „vedení výrobku do oběhu“ není v pozitivní právní úpravě nikde blíže vymezen; naproti tomu se však o jeho přiblížení snaží některé úpravy národní. Za pozornost zde stojí zejména ta francouzská, která za „vedení do oběhu“ považuje **okamžik, kdy se výrobce dispozice s konkrétním výrobkem dobrovolně vzdal**,³⁵⁷ resp. okamžikem, kdy dobrovolně pozbývá možnost jeho efektivní kontroly.

První dimenzí uvedení výrobku do oběhu je tak dle francouzské úpravy jeho (materiální) předání jiné (třetí) osobě, dobrovolně ze strany výrobce;³⁵⁸ tato podmínka tak vylučuje „vedení výrobku do oběhu“ v podobě jeho krádeže či zpronevěry, byť by tyto byly způsobeny nedbalostí výrobce.³⁵⁹ Lze tak uzavřít, že je výrobek „veden do oběhu“ **okamžikem, kdy je jiné osobě předána jeho „detence“**; je totiž nezbytné (materiální) předání dané věci (výrobku), a nikoli (právní) převod vlastnického práva.³⁶⁰ Ze strany výrobce tak musí být primárně splněn předpoklad dobrovolnosti, avšak již nikoli ziskový motiv v podobě obdržení peněžní odměny za konkrétní výrobek (stále však musí být přítomen obchodní účel takové (bezúplatné) dispozice – např. darování propagačních předmětů s vidinou zisku nové klientely).

Druhým rysem „vedení výrobku do oběhu“ dle francouzské právní úpravy je to, že každý výrobek může být takto **(spotřebitelské) veřejnosti „zpřístupněn“ pouze jednou**.³⁶¹ Jinými slovy, výrobek není uváděn do oběhu tolikrát, kolikrát dojde ke změně jeho detence v rámci výrobně-distribučního řetězce, ale pouze jednou, a to **okamžikem, kdy jej výrobce dobrovolně předá jiné další osobě** (distributorovi či přímo samotnému spotřebiteli).³⁶² V opačném případě by došlo k nepřiměřenému zatížení výrobce, resp. nepřiměřenému prodloužení a prodlužování doby, po kterou by tento odpovídal za své výrobky.³⁶³

známkách (přepřacované znění); uvedené je pak třeba vykládat v kontextu příslušné judikatury Soudního dvora, např. v návaznosti na závěry učiněné v rozsudku Soudního dvora ze dne 16. července 1998, ve věci „Silhouette“ (C-355/96), kde Soudní dvůr dospěl k názoru, že se příslušná výlučná práva nositele práva k ochranné známce vyčerpají pouze na území Evropské unie, a nikoli na celém světě, a jen ve vztahu k danému jednotlivému výrobku.³⁵⁷ Srov. čl. 1245-4 al. 1 CC (fr. „Un produit est mis en circulation **lorsque le producteur s'en est dessaisi volontairement** (zvýrazněno autorem).“)

³⁵⁸ Francouzská právní úprava zde vychází do jisté míry z **textu čl. 2 písm. d)** („výrobek byl „veden do oběhu“ jakmile jej výrobce předá jiné osobě (fr. „un produit a été « mis en circulation » lorsque le producteur l'a remis à une autre personne“)) **Evropské úmluvy o odpovědnosti za vadu výrobků v případě újmy na zdraví či smrti** (fr. „Convention européenne sur la responsabilité du fait des produits en cas de lésions corporelles ou de décès“), podepsané dne 27. ledna 1977 ve Štrasburku, která však nikdy nevstoupila v platnost.

³⁵⁹ „Je jisté, že výrobek není uveden do oběhu výrobcem, byl-li tento dále předán bez jeho vědomí či proti jeho vůli, z důvodu krádeže, zpronevěry či rekvizice, byť tato ztráta byla způsobena nedbalostí výrobce.“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1674 (přeloženo autorem).)

³⁶⁰ Obdobně *Ibid*

³⁶¹ Srov. čl. 1245-4 al. 2 CC (fr. „Un produit ne fait l'objet que d'une seule mise en circulation.“)

³⁶² Obdobně LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1675.

³⁶³ Byl-li by totiž výrobek uváděn do oběhu vždy, když by byl předán další osobě v rámci distribučního řetězce, byla by pokaždé obnovena také promlčecí, resp. prekluzivní objektivní lhůta (srov. čl. 11 směrnice č. 85/374/EHS).

c) „Uvedení do oběhu“ výrobků sériových, složených a již dříve použitých (recyklovaných)

Výše uvedená druhá dimenze „uvedení výrobku na trh“ dle francouzské právní úpravy, tedy, že výrobek je uveden na trh pouze jednou,³⁶⁴ však může vyvolávat (nelehké) otázky ve vztahu rovnou k několika kategoriím výrobků – kdy je uveden na trh výrobek, který je prodáván **sériově**, resp. kdy je pak uveden na trh výrobek **složený** z více výrobků dílčích, anebo od kdy je počítána objektivní promlčecí, resp. prekluzivní lhůta v případě (díličního) výrobku **již použitého**, který však prošel procesem recyklace a znovu se dostává do výrobního procesu?

- **„Uvedení do oběhu výrobků sériových“**

Ve vztahu k sériově vyráběným a prodávaným výrobkům vyvstává zejména otázka, zda jsou tyto uvedeny do oběhu, jakmile je takto uveden první výrobek z dané série, či je tento okamžik třeba posuzovat ve vztahu ke každému výrobku série samostatně.³⁶⁵

Logickým a teleologickým výkladem je zde však třeba dojít k závěru, že by okamžik uvedení výrobku do oběhu měl být posuzován **ve vztahu ke každému výrobku samostatně**; trvání objektivní promlčecí, resp. prekluzivní lhůty je tak třeba posuzovat vždy ve vztahu **ke konkrétnímu výrobku z dané série**, a nikoli pouze k prvnímu výrobku z této série do oběhu uvedenému.^{366, 367}

³⁶⁴ Srov. čl. 1245-4 al. 2 CC

³⁶⁵ **Tato otázka má dalekosáhlé důsledky**; pokud by totiž byla zvolena interpretace první, tedy, že by byl okamžik uvedení výrobku na trh posuzován a vztažen k momentu uvedení prvního výrobku z dané série, k čemuž došlo nicméně (třeba) ještě před samotným přijetím směrnice č. 85/374/EHS, resp. před vstupem v účinnost jejich národních prováděcích zákonů, přičemž dané výrobky do této série spadající jsou stále prodávány **i dnes**, vyloučili bychom pro tyto případy možnost uplatnění – s ohledem na jeho časovou působnost – odpovědnostního režimu zavedeného rozebíranou směrnicí.

Připomeňme totiž, že se režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku vztahuje **jen a pouze na ty výrobky, které byly uvedeny do oběhu po vstupu v platnost (a účinnost) předpisů přijatých k provedení zmíněné směrnice** (srov. čl. 17 ve spojení s čl. 19 směrnice č. 85/374/EHS); kdybychom tak za „uvedení do oběhu sériových výrobků“ považovali „okamžik, kdy byl uveden do oběhu první výrobek příslušné série“, vyloučili bychom celou tuto šarži z časové působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, a poškozeným osobám bychom tak upřeli možnost ochrany, kterou jim tato směrnice nabízí.

³⁶⁶ Ve prospěch tohoto závěru hovoří taktéž čl. 1245-15 CC, který stanoví počátek běhu objektivní promlčecí, resp. prekluzivní lhůty ve vztahu k okamžiku, kdy byl na trh uveden **konkrétní výrobek, který způsobil danou škodu** (fr. „[...] après la mise en circulation du produit même qui a causé le dommage (zvýrazněno autorem) [...]“); obdobně pak GUÉGAN-LÉCUYER, A. [La mise en circulation. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 299, nebo LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1675.

³⁶⁷ S uvedeným jsou nicméně v rozporu některé závěry francouzského Nejvyššího soudu plynoucí z rozsudku ze dne 20. září 2017, sp. zn. civ. 1re n° 16-19643, dle něhož se „**datem uvedení výrobku do oběhu rozumí, v případě výrobku vyráběných sériově, datum komercializace příslušné série (šarže), do níž tento výrobek spadá**“ (srov. fr. „la date de mise en circulation du produit qui a causé le dommage s'entend, dans le cas de produits fabriqués en série, de la date de commercialisation du lot dont il faisait partie“). Dle autora této práce však závěr francouzského Nejvyššího soudu představuje výklad jsoucí v rozporu s cílem a účelem směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky.

Je třeba si uvědomit, že se nejedná o posuzování požadavků na daný výrobek kladených, resp. že by bylo po podnikateli požadováno splnění (nových) podmínek *ex post*; posuzovaným je zde odpovědnostní režim, v rámci něhož by osoba poškozená uplatňovala svůj případně vzniklý nárok na náhradu škody. Ve vztahu k výrobkům, jež

- **„Uvedení do oběhu výrobků složených“**

Další otazník pak vyvstává v případě výrobků konečných, složených z výrobků dílčích. S ohledem na jazykový výklad³⁶⁸ se zde (opět) jako vhodné jeví „**autonomní posouzení** okamžiku uvedení do oběhu vždy ve vztahu ke každému výrobku“, k čemuž dospívá taktéž francouzská právní věda; jinak řečeno, také dílčí výrobky jsou obecně do oběhu uváděny okamžikem, kdy je jejich výrobce předá dobrovolně třetí osobě, a od tohoto okamžiku se pak počítá ona desetiletá objektivní promlčecí, resp. prekluzivní lhůta. To však jen do okamžiku, než je tento dílčí výrobek včleněn do výrobku jiného – konečného. Za škodu způsobenou vadou dílčího výrobku tak jeho výrobce nese autonomní odpovědnost **jen do okamžiku, než je tento včleněn do výrobku finálního**.³⁶⁹

Včleněním dílčího výrobku do výrobku finálního tak dochází ke vzniku výrobku nového, jež je poté znovu třeba uvést do oběhu jeho dobrovolným odevzdáním třetí osobě „z rukou výrobce finálního“. Nakolik se to však může zdát paradoxní, vznikem výrobku nového – konečného, **nezaniká onen včleněný výrobek dílčí**; to pro naše účely znamená, že též nezaniká (solidární) odpovědnost výrobce dílčího výrobku za škodu způsobenou výrobkem finálním (k solidární odpovědnosti „výrobců“ pak viz blíže bod 2.4.3 této kapitoly).^{370, 371}

- **„(Znovu)uvedení do oběhu výrobků již použitých“**

Závěr ve vztahu k poměru výrobku dílčího a výrobku konečného (finálního) pak lze v zásadě bez dalšího aplikovat také v situaci, kdy je dílčí výrobek již výrobkem „na konci svého materiálního života“, ale je poté znovu **vracen do oběhu prostřednictvím procesu recyklace**; velmi častými jsou situace, zejména v elektronickém a jiném technologicko-zpracovatelském průmyslu, kdy jsou v nových (finálních) produktech znovu používány staré (dílčí) komponenty (např. obsahující vzácné slitiny či kovy, jako ku příkladu nedostatkový kobalt³⁷² apod.).

I když lze nejspíše bez dalšího takový konečný výrobek považovat za výrobek nový, a tudíž pak (nově) do oběhu uvedený, mohou vyvstávat určité nejasnosti ohledně možnosti

sice patří do „staré“ série, avšak jsou vyráběny v „současné“ době, by tak mělo být vycházeno z individuálního posouzení každého výrobku samostatně. Nelze tak akceptovat nižší bezpečnostní standard nyní vyrobeného výrobku jen z toho důvodu, že jeho předchůdce (**patřící do stejné série**) byl vyroben o několik let dříve.

³⁶⁸ Zde konkrétně čl. 1245-4 al. 2 CC

³⁶⁹ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 45-46.

³⁷⁰ Čistě z praktické stránky věci, však bude i přes to osoba poškozená svůj nárok nejspíše uplatňovat **vůči výrobcí produktu finálního**, a nikoli vůči výrobcí produktu dílčího, jehož identita nebude poškozenému často ani známa.

³⁷¹ Uvedené závěry pak představují také jednu z možných alternativ *eurokonformního výkladu* ve vztahu k pochybení českého zákonodárce ohledně povahy věcí movitých včleněných do věcí nemovitých a působnosti režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (srov. bod 2.2.1 této kapitoly).

³⁷² Význam kobaltu v dnešním (ekonomickém) světě stále stoupá a dále (nepochybně) stoupat bude, neboť představuje jeden z klíčových komponentů při výrobě lithium-iontových dobíjecích baterií, přičemž však nalezišť kobaltových rud je ve světě poskrovnu.

poškozeného uplatnit svůj nárok na náhradu škody vůči (s výrobcem výrobku **finálního**) solidárně odpovědnému výrobcí výrobku **dílčího** (vyrobeného např. před dvaceti či více lety), jež byl z **původního** finálního výrobku vyčleněn a poté do konečného výrobku **nového** opět integrován.

V duchu idey právní jistoty a principu rovnoměrného rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou, které směrnice č. 85/374/EHS vyznává,³⁷³ je nicméně třeba se spíše přiklonit k tomu, že v daném případě již osoba poškozená nebude mít možnost se domáhat náhrady na výrobcí tohoto dílčího výrobku, neboť došlo k promlčení, resp. zániku jeho odpovědnosti.³⁷⁴ Připomeňme zde též, že (dle francouzské právní vědy) je výrobek do oběhu uváděn **pouze jednou**, kdy v případě takto recyklovaných (dílčích) výrobků pak ničeho nezmění ani skutečnost, že jsou desítky let po tomto svém uvedení dále používány a (znovu)integrovány do finálních výrobků nových.³⁷⁵

Život výrobku, resp. existenci odpovědnosti výrobce za škodu jím způsobenou, je tudíž vždy třeba posuzovat „**objektivně**“, tedy nezávisle na okamžiku, kdy s výrobkem do kontaktu přišel sám poškozený, anebo kdy byl dílčí výrobek integrován do výrobku jiného (finálního), nýbrž s přihlédnutím k (jedinému) okamžiku, kdy byl tento uveden do oběhu.³⁷⁶

Avšak, s ohledem na nepříliš zdařilou podobu české prováděcí úpravy, je velmi obtížné posoudit, zda se závěry učiněné ve vztahu k onomu (francouzskému) dvojímu charakteru „uvedení výrobku do oběhu“ a úvahy na to navazující, uplatní také v českém právním prostředí. Nakolik se mohou zdát racionální, smysluplná či logická, **není (prozatím) možné** v české dimenzi odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky obdobná tvrzení dovozovat.

³⁷³ Srov. zejména recitál č. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³⁷⁴ Viz čl. 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³⁷⁵ S uvedeným však nesouhlasí např. TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 8, dle nichž „[b]y bylo *spravedlivé vyzískaný komponent právně považovat za nový výrobek; jeho uvedení do provozu by tedy představovalo nové uvedení do oběhu ve smyslu zákona – v tomto ohledu tak nebudeme považovat za absolutní myšlenku, že daný výrobek může být předmětem pouze jednoho uvedení do oběhu*“.

Dle autora této práce se však jedná o výklad již nepřiměřeně zatěžující výrobce uvedených dílčích výrobků, a jako takový je třeba jej označit spíše za **nesprávný** (viz také principy, na nichž je úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobky dle směrnice č. 85/374/EHS vystavěna; viz blíže bod 1.2.1 písm. c) kapitoly 1.).

Pokud bychom totiž připustili (znovu)uvedení do oběhu již použitého výrobku, odpovědnost „dílčího výrobce“ by v zásadě nikdy neskončila, resp. by byl po celou dobu cirkulace jeho dílčího výrobku solidárně zavázán s výrobcem výrobku finálního; to je však ve zřejmém rozporu s cíli a účelem rozebírané směrnice (srov. čl. 11 ve spojení s recitálem č. 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky). **Dle autora této práce tak popsany starý komponent (dílčí výrobek) již nenabývá nazpět (svou) povahu „výrobku“.**

³⁷⁶ Může tudíž nastat situace, kdy se poškozenému dostane výrobek do ruky poslední den, kdy za něj (dílčí) výrobce ještě stále odpovídá, kdy den následující tak v zásadě nebude mít poškozený vůči komu svůj nárok uplatnit. Jakkoli se to může zdát přísné, uvědomme si, že byl-li daný výrobek skutečně vadný již při jeho uvedení do oběhu, musela by se tato jeho vada projevit už za oněch (dlouhých) deset let, po kterou výrobek mezi spotřebitelskou veřejností cirkuluje, a výrobce za něj (objektivně) odpovídá. Pokud však výrobek přestál tento test času, zdá se přiměřeným a legitimním daného výrobce „z okovů“ tohoto odpovědnostního režimu osvobodit.

2.4. Osoby povinné k náhradě škody způsobené vadným výrobkem

2.4.1. Vymezení pojmu výrobce a dalších osob povinných k náhradě škody způsobené vadou výrobku v českém a francouzském právu

„Základem odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je snaha jasně specifikovat povinnost k náhradě škody ze strany **osob, které jsou schopny ovlivnit nebezpečnost výrobku a jeho vliv na okolí.**“^{377, 378} Principiálně zde tak rozlišujeme dvě hlavní skupiny odpovědných subjektů: (a) „(originální) výrobce“³⁷⁹ a (b) „quasi-výrobce (v širším slova smyslu)“³⁸⁰, resp. osoby, jež se za výrobce s ohledem na jejich činnost **považují.**

V rámci oné druhé skupiny – „quasi-výrobci (v širším slova smyslu)“ – pak můžeme dále rozlišovat jednotlivé osoby na (b) quasi-výrobce (v užším smyslu slova), (c) dovozce a (d) dodavatele výrobku; ti všichni jsou též, s ohledem na svůj vztah k výrobku (tedy buďto tím, že výrobek opatří svým znakem,³⁸¹ dovezou výrobek na trh Evropské unie, či jej následně distribuují mezi spotřebitele), **považování** při splnění stanovených podmínek za „výrobce“.³⁸²

Pojem „výrobce“ tak představuje **pojem sběrný.**³⁸³ Česká prováděcí úprava jej ale **nikde jako legislativní zkratku nezavádí**, resp. nikde blíže neuvádí, kdo je za výrobce považován; je tak otázkou, zda v případě, kde (český) zákon užívá výraz „výrobce“, má tím na mysli subjekt odlišný od „výrobce skutečného (originálního)“.^{384, 385} Naopak francouzská prováděcí právní úprava této otázce věnuje náležitou pozornost (viz čl. 1245-5 a 1245-6 CC).

³⁷⁷ Viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Wolters Kluwer. s. 1047.

³⁷⁸ Jinak řečeno, „[j]eví se být spravedlivým činit objektivně odpovědným toho, kdo má profit z distribuce výrobku, jehož vada způsobí škodu. Důkazem toho je zvýhodněné postavení poškozeného, který má možnost uplatnit nárok na náhradu újmy vůči většímu množství potencionálních škůdců, které zákon výslovně uvádí.“ (Viz TINTĚRA, PETR a kol. *Základy závazkového práva.* 2. díl. s. 223 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

³⁷⁹ Viz čl. 3 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³⁸⁰ Viz čl. 3 odst. 1 až 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³⁸¹ V tomto kontextu je nutno upozornit na jednu drobnou (avšak bez praktických dopadů) odlišnost v pojetí „výrobce“ dle směrnice č. 85/374/EHS a v rámci této práce; dle směrnice se výrobcem **rozumí** i osoba, jež na výrobek umístí svůj název či jiný rozlišovací znak (a je tedy postavena na roveň výrobcí originálnímu), zatímco v rámci této práce je za výrobce tato osoba toliko **považována**, resp. je řazena mezi quasi-výrobce. Důvodem k tomuto posunu je autorovo rozlišení na „výrobce skutečně výrobky produkuje“ a „výrobce ostatní“. (Obdobně též BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1651.) K uvedenému (striktnímu) rozlišení však dospěla také francouzská právní úprava (srov. čl. 1245-5 CC).

³⁸² Vůči spotřebiteli jsou tak v postavení „výrobce“ dle směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky i osoby, jež jsou za výrobce toliko **považovány** (přičemž tyto ničeho samy nevyrábí).

³⁸³ Není-li tak v textu nutno striktně rozlišovat, zda se jedná o výrobce (originálního), quasi-výrobce, dovozce či dodavatele či bude-li se jednat o úvahu aplikovatelnou ve vztahu ke všem těmto variantám, **bude dále užíváno pojmu výrobce ohraničeného uvozovkami (tj. „výrobce“), vyjadřující označení pro osobu odpovědnou ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS.**

³⁸⁴ Obdobně HRÁDEK, J. § 2940 [Následky nemožnosti určení výrobce]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Wolters Kluwer. s. 1054.

³⁸⁵ To má pak (různě) závažné interpretační důsledky při řešení (mnohých) dalších otázek s tímto spojených (např. počítání promlčecí, resp. prekluzivní lhůty (srov. § 620 odst. 2 OZ) ad.); česká právní úprava tak znovu

a) „Originální výrobce“

Tím se rozumí producent každé suroviny a komodity nutné ke zhotovení výrobku,³⁸⁶ výrobce každé jeho součásti, anebo výrobce konečného výrobku z těchto zhotoveného.³⁸⁷ Za originálního výrobce tak označujeme všechny osoby, které se jakkoli podílely na vzniku daného produktu, ať už přispěním v podobě **materiálu** (dodáním surovin a dalších komponent) či jeho následnou **kompletací** (tedy sestavením dílčích částí do konečné podoby výrobku).

K náhradě škody způsobené vadou výrobku je tudíž (primárně) **ten, kdo konkrétní výrobek nebo jeho součást za účelem prodeje, nájmu nebo jiného takového použití vyrobil, vytěžil, vypěstoval nebo jinak získal.**³⁸⁸ Za výrobce ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS však bude považováno **také zařízení nakládající s částmi lidského těla a tím, co v něm má svůj původ** (např. krev či její deriváty); těmi pak mohou být transfúzní stanice, spermabanky či také např. centra umělé reprodukce.³⁸⁹

Nabízí se tudíž úvaha „*Kdo všechno může být konečně za výrobce považován?*“. Uvedená kritéria na výrobce kladená totiž v jisté míře splňuje také např. osoba „domácího kutila“, který ze samého nadšení ze své důmyslnosti a kreativity „do oběhu uvede“ jeden ze svých (nebezpečných) „výrobků“; bude tato hypotetická situace také spadat do rámce režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky?³⁹⁰

Nikoli. K výše uvedenému je totiž ve vztahu k osobě (originálního) výrobce³⁹¹ třeba doplnit ještě jednu důležitou podmínku, kterou tato osoba musí splňovat; musí jednat „**jako podnikatel**“.^{392, 393} Jinými slovy, musí se jednat o výrobek určený k prodeji či jiné formě distribuce, anebo produkt vyrobený v rámci podnikatelské činnosti dané osoby.^{394, 395}

Popsané závěry se pak **bez rozdílu uplatní i ve vztahu k právní úpravě francouzské.**

nesprávně – **nepřesně** – implementuje příslušná ustanovení směrnice č. 85/374/EHS, což bude opět nutno překlénout prostřednictvím *eurokonformního výkladu*, za pomoci relevantní judikatury Soudního dvora a příslušných unijních legislativních textů.

³⁸⁶ Od vstupu v platnost směrnice č. 1999/34/ES se za výrobek považují **taktéž tzv. prvotní zemědělské produkty a produkty lovu** (blíže viz bod 2.2 této kapitoly, věnovaný vymezení pojmu „výrobek“).

³⁸⁷ Viz čl. 3 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³⁸⁸ Viz § 2939 odst. 1 OZ

³⁸⁹ Srov. VINEY, G. [Les personnes responsables. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 48.

³⁹⁰ Ve vztahu k osobě dovozce, jako jedné z možných podob „výrobce“, pak může pochybnosti budit i situace „automobilového nadšence“, který svůj „výrobek“, v podobě amerického veterána, importuje na území Unie, resp. jej zde „uvede do oběhu“; bude tento odpovědný jako „výrobce“ v rozebíraném režimu odpovědnosti?

³⁹¹ Uvedená podmínka je však aplikovatelná **na všechny** (dále uvedené) osoby, které se s ohledem na svou činnost za „výrobce“ dle směrnice č. 85/374/EHS považují.

³⁹² Francouzská právní úprava uvedené popisuje jako „*à titre professionnel*“ (srov. čl. 1245-5 al. 1 CC)

³⁹³ Daná osoba tak musí uvádět své výrobky do oběhu „*za účelem prodeje, nájmu nebo jiného použití*“ (srov. § 2939 odst. 1 OZ).

³⁹⁴ Viz čl. 7 písm. c) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky *a contrario*

³⁹⁵ Popsané jednání „domácího kutila“ tak bude z působnosti směrnice č. 85/374/EHS vyloučeno.

b) „*Quasi-výrobce*“

Quasi-výrobce (v širším smyslu slova). V kontextu výše uvedeného je patrné, že pojem „výrobce“ je nutno chápat **funkčně**. Tedy vedle toho, že „výrobce“ rozumíme každou osobu, jež konkrétní výrobek vyrobila (tj. skutečný – originální – výrobce), bude za něj též **považován** (i) quasi-výrobce (v užším smyslu slova), (ii) dovozce a (iii) dodavatel výrobku.³⁹⁶

Quasi-výrobce (v užším smyslu slova). Vedle (originálního) výrobce tak bude „jako výrobce vystupovat každý, kdo na výrobku uvede své jméno nebo název, svoji ochrannou známku nebo jiné označení, které ho bude identifikovat. V těchto případech půjde např. o produkty obchodních řetězců bez uvedení konkrétního výrobce, kdy jeho identita je skryta často pod „vyrobena pro ...“.“^{397, 398}

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že **není relevantní**, zda byl tento rozlišovací znak na výrobek umístěn po právu či nikoli. „*Důležité je, že toto umístění rozlišovacího znaku je přičitatelné dané osobě*³⁹⁹ – umístí-li jej [tak] na výrobek někdo jiný bez jeho vědomí, nemůže tím založit povinnost k náhradě újmy vlastníkovu rozlišovacího znaku.“⁴⁰⁰ Takový vlastník, resp. quasi-výrobce tedy může namítat, že k umístění jeho znaku došlo bez jeho přičinění; je však obtížně představitelné dokazování takové skutečnosti.⁴⁰¹

Naproti tomu je ale zcela zřejmé, že „[z]a výrobce nebude možné považovat osobu, která výrobek pouze prodává pod svou značkou (typicky obchodní řetězec), jestliže je z označení výrobku nebo jeho obalu patrné, kdo výrobek vyrobil.“⁴⁰² Zde se již totiž nebude jednat o označení quasi-výrobce (v užším smyslu slova), ale **distributora – dodavatele**, jehož odpovědnost má ve vztahu k odpovědnosti výrobce **subsidiární charakter** (viz dále).⁴⁰³

³⁹⁶ Srov. čl. 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

³⁹⁷ Viz HRÁDEK, J. § 2940 [Následky nemožnosti určení výrobce]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1051.

³⁹⁸ V uvedené situaci tak konkrétní osoba žádné vlastní výrobky **nevytváří**, ale produkty pro ni vyrobené, resp. od jiného (originálního) výrobce odkoupené, **opatřuje** rozlišovacím znakem sobě vlastním; těmto výrobkům tak toliko **propůjčuje** záruku v podobě své pověsti. „*Lze [tak] říci, že uvedením rozlišovacího znaku tato osoba zaštiťuje svojí pověstí daný výrobek, čímž vyvolává důvěru u zákazníků; zklamání této důvěry jde k její tíži.*“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1651.)

³⁹⁹ V rovině francouzského práva, resp. francouzských judikатурních závěrů, je tak bez právního významu, zda je příslušné označení quasi-výrobce na výrobek umístěno dobrovolně, anebo v důsledku uložené právní povinnosti (viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. 1er civ. n° 13-13548).

⁴⁰⁰ Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1651.

⁴⁰¹ „*Je-li [však] veřejně známo, že daná osoba nic nevyrobí, pak ani uvedení jejího rozlišovacího znaku na výrobku z ní [s nejvyšší pravděpodobností neučiní] kvazi-výrobce.*“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1651.)

⁴⁰² Viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 747.

⁴⁰³ Otázka, zda se jedná o quasi-výrobce (v užším smyslu slova) či dodavatele, tak bude vždy třeba posuzovat s přihlédnutím ke všem okolnostem dané věci; primárně pak ale dle toho, **zda je identifikovatelný (originální) výrobce**.

Quasi-výrobce (v užším smyslu slova) v kontextu nadnárodní skupiny společností.

Při identifikaci odpovědného subjektu mohou vyvstávat určité nejasnosti v situaci, kdy je daný „výrobce“ součástí nadnárodního uskupení s komplikovanou organizační strukturou, tvořenou větším počtem subjektů (quasi-výrobců).

V tomto ohledu je „[p]ro správnou kvalifikaci subjektu rozhodujícím, zda uvedl na výrobek rozlišovací znak svou vlastní aktivitou. V této souvislosti se nelze spokojit s pouhou příslušností subjektu k nadnárodní skupině, resp. ke skupině v rámci, které byl výrobek vyroben. Příslušnost k nadnárodní skupině samu o sobě nelze interpretovat ve smyslu splnění nezbytné zákonné podmínky uvedení jména, loga, ochranné známky nebo jiného rozlišovacího znaku na výrobku. Samotná ochranná známka umístěná na výrobku tak automaticky nezakládá odpovědnost jakékoli společnosti v rámci dané skupiny.“⁴⁰⁴

Subjekty patřící do dané skupiny tedy nemohou být považovány za quasi-výrobce jen z důvodu této své příslušnosti a danou situaci je tak třeba posuzovat ve světle výše uvedeného.

Quasi-výrobce a francouzská právní úprava. Učiněné závěry týkající se podoby režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, označeného vlastním rozlišovacím znakem quasi-výrobce, se (bez rozdílu) vztahují i na příslušnou úpravu francouzskou; francouzská doktrína zde nedospívá k žádným jiným východiskům než těm výše popsaným.⁴⁰⁵

c) „Dovozce“

Mimo (quasi-)výrobce je pak k náhradě škody povinna též každá osoba, která v rámci své obchodní činnosti **doveze na unijní vnitřní trh ze třetí země (tedy země mimo Evropskou unii)**⁴⁰⁶ výrobek za účelem jeho prodeje, pronájmu, leasingu nebo jakékoliv jiné formy distribuce.⁴⁰⁷ Zde je opět nutno se krátce pozastavit nad českou transpozicí příslušných ustanovení směrnice č. 85/374/EHS týkající se odpovědnosti „dovozce“.

⁴⁰⁴ Viz KUKLINCOVÁ, VUK. Kdo odpovídá za škodu způsobenou výrobkem [online], dle nichž by totiž „[o]pačná interpretace ustanovení § 2939 odst. 1 občanského zákoníku [...] vedla k nadměrnému zatížení všech ekonomicky činných subjektů v rámci takovéto skupiny a znamenala by, že všechny subjekty této skupiny by byly kvazi-výrobci bez ohledu na to, jaké postavení v této skupině mají, v jaké zemi se nacházejí, jakou činností se zabývají a také bez ohledu na to jaký mají vztah k předmětnému výrobku.“ S uvedeným lze do jisté míry souhlasit, kdy však nelze danou společnost liberovat jen s poukazem na její příslušnost ke konkrétní skupině.

Dle autora této práce by měla být poškozeným prve identifikovaná společnost (minimálně) připodobněna „výrobci“ v podobě **dobavatele**, která by tak měla (pro svou liberaci) poškozené osobě sdělit, kdo je v rámci dané skupiny skutečným výrobcem. Je totiž těžko představitelné, že by byl poškozený sám schopen (bez skutečně velkých obtíží) v oné nepřehledné struktuře konkrétní skupiny identifikovat příslušného škůdce. V určitém počtu případů by pak tato překážka mohla **znemožnit poškozeném uplatnění jeho nároku**, což nelze připustit.

⁴⁰⁵ Srov. např. TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 8; či dále pak LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1676.

⁴⁰⁶ Uvedené je nutno vykládat v kontextu definice dovozce dle čl. 2 odst. 5 nařízení o dozoru nad trhem, podle něžž se „dovozcem“ rozumí „fyzická nebo právnická osoba usazená ve Společenství, **kteřá uvádí na trh Společenství výrobek ze třetí země** (zvýrazněno autorem)“.

⁴⁰⁷ Srov. čl. 3 odst. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

Česká prováděcí právní úprava zde totiž **(nepřípustně) rozšiřuje svou působnost;** to tím, že nikterak nespécifikuje, zda se osoba dovozcem ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS stává importováním daných výrobků na trh unijní či na trh národní.^{408, 409} Implicitně tak dochází k rozšíření okruhu, ve smyslu uvedené směrnice, odpovědných osob také na dovozce, kteří výrobek dovezli (toliko) z jiného členského státu, což pak vede, resp. minimálně může vést k výkladovým obtížím. „[Uvedenou úpravu je] *proto třeba vykládat v souladu se směrnicí tak, že vedle výrobce má povinnost k náhradě škody způsobené vadou výrobku i ten, kdo jej uvedl na trh [unijní] jako výrobek ze třetí země, nikoli ten, kdo jej dovezl v rámci trhu [Evropské unie] na český trh* (zvýrazněno autorem).“⁴¹⁰

Osoba, jež daný výrobek doveze na národní trh, resp. na trh Evropské unie, **z jiného členského státu**, tak nebude, resp. nemá být za případnou škodu způsobenou dovezeným vadným výrobkem odpovědná jako „dovozce“⁴¹¹ (poněvadž nebude naplňovat pro „dovozce“ stanovené předpoklady odpovědnosti), **nýbrž jako jeho „dodavatel“**^{412, 413, 414}

Uvedené pak dopadá také na případy tzv. **paralelních dovozů**, tedy situace, kdy obchodník („dodavatel“) v jednom členském státě originální výrobky nakoupí levněji, aby je v druhém prodal draž.⁴¹⁵ Francouzský Nejvyšší soud však při této příležitosti rozhodl, že režim odpovědnosti „dovozce“ je v zásadě **nezávislý, resp. nevýlučný ve vztahu k režimu odpovědnosti „quasi-výrobce“**; tedy, uvede-li (paralelní) dovozce („dodavatel“) na výrobku svůj rozlišovací znak, bude **odpovědný ne jako dodavatel, ale jako „quasi-výrobce“**.⁴¹⁶

⁴⁰⁸ Viz znění § 2939 odst. 2 OZ (srov. „[...] hradí škodu ten, kdo výrobek dovezl za účelem jeho uvedení na trh [unijní? / národní?] v rámci svého podnikání.“)

⁴⁰⁹ Francouzská právní úprava naproti tomu (správně) uvádí, že se za „dovozce“ považuje ta **osoba, jež výrobek dovezla do Evropského společenství**, za účelem jeho prodeje, pronájmu nebo jakékoliv jiné formy distribuce (v zásadě přejímajíc text rozebírané směrnice č. 85/374/EHS, srov. čl. 1245-3 al. 2 bod 2 CC).

⁴¹⁰ Viz připojené odlišné stanovisko JUDr. Pavla Simona k rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 23 Cdo 1053/2015

⁴¹¹ Ve smyslu ustanovení čl. 3 odst. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁴¹² Ve smyslu ustanovení čl. 3 odst. 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁴¹³ „[U] každého konkrétního výrobku je [tak] odpovědným dovozcem vždy ten, který výrobek do Evropské unie dovezl jako první a **eventuální další [„dovozce“] (z jedné členské země Evropské unie do druhé) je považován za dodavatele** (zvýrazněn autorem).“ (Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 36.)

⁴¹⁴ Okruh subjektů, vůči nimž může případně osoba poškozená požadovat náhradu škody, je zde omezen pouze na dovozce **ze třetích zemí** z důvodu, že by pro (evropského) spotřebitele bylo příliš náročné domáhat se svého nároku např. vůči výrobcí situovanému v Asii, ať už z důvodu vzdálenosti či neznalosti místních (nejen právních) poměrů. (Obdobně VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 67.) Ve vztahu k „dovozcům“ však tyto důvody odpadají a (evropského) spotřebitele tak zde není třeba v tomto smyslu chránit.

⁴¹⁵ „Dovoz takových výrobků bývá označován za paralelní, protože je zpravidla souběžný s importem stejného, ale dražšího zboží jeho výrobcem nebo autorizovaným obchodníkem. Pochopitelně ke škodě výrobce, respektive distributora. Tento obchod může fungovat v důsledku rozdílné míry zdanění, regulace nebo i odlišné životní úrovně v různých státech.“ (Viz HOŠKOVÁ. *Paralelní dovoz* [online].) V rámci Evropské unie jsou pak jedním z hlavních výrobků, jež jsou takto (paralelně) reimportovány, léčivé přípravky a další medicínské produkty.

⁴¹⁶ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. 1er civ. n° 13-13548; pro českou právní realitu je ale uvedený závěr (s ohledem na nezávaznost (zahraniční) judikatury) **bez praktického významu**.

d) „Dodavatel“

Je třeba si uvědomit, že s ohledem na složitost a spletitost odběratelsko-distribučních řetězců, bude pro samotného poškozeného poměrně obtížné zjistit, kdo konkrétně je výrobcem či dovozcem daného (vadného) výrobku. „[O]bčanský zákoník [tak] dává možnost poškozenému informaci o výrobcu získat přímo od dodavatele. Dodavatele je třeba v těchto souvislostech vnímat jakožto osobu, která výrobek poskytla k prodeji konečnému zákazníkovi, jedná se tedy o poslední článek distribučního řetězce (zvýrazněno autorem) [...]“⁴¹⁷ Dodavatelem tak může být konkrétně prodejce, pronajímatel či jakýkoli jiný profesionální distributor výrobku;^{418, 419} podstatné stále je, že osoba poškozená s ním nemusí být v (přímém) smluvním vztahu, aby se mohla dovolávat aplikace úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky.

Povinnost k náhradě škody způsobené vadným výrobkem dodavatele je ale třeba vnímat jako **odpovědnost subsidiární (doplňkovou)** ve vztahu k odpovědnosti osob výše popsanych. To vyplývá mimo jiné i ze závěrů Soudního dvora, v nichž odmítl praxi členských států, jež stavěla odpovědnost dodavatele na roveň odpovědnosti výrobce;⁴²⁰ je zde tudíž patrna vůle Soudního dvora **upřednostnit, resp. učinit primární odpovědnost samotného výrobce.**⁴²¹

Dodavatel výrobku se tak považuje za „výrobce“ **jen jsou-li splněny dva předpoklady;** (i) nelze určit konkrétního výrobce (vadného) výrobku a (ii) *v přiměřené lhůtě*⁴²² dodavatel nesdělí poškozenému totožnost (a) výrobce (tj. výrobce „originálního“ či „quasi-výrobce“), (b) osoby, jež mu výrobek dodala (tj. „dodavatele“ jeho dodavatele), či (c) osoby „dovozce“, jedná-li se o věc dovezenou na území Evropské unie ze země třetí (mimo unijní).⁴²³

Jinými slovy, „[p]ouze v situaci, kdy nelze výrobce jednoznačně určit (není-li osoba výrobce pro poškozeného spotřebitele zřejmá), nastupuje vyvratitelná domněnka, podle níž se za výrobce považuje osoba, která spotřebiteli výrobek dodala (půjde nejen o prodejce výrobku,

⁴¹⁷ Viz KUKLINCOVÁ, VUK. Kdo odpovídá za škodu způsobenou výrobkem [online].

⁴¹⁸ „Za dodavatele je [tak] možné [považovat] každou osobu, která se v určité chvíli svojí činností podílela na distribučním řetězci (tyto osoby lze kolektivně označit jako tzv. zprostředkující dodavatelé).“ (viz KUKLINCOVÁ, VUK. Kdo odpovídá za škodu způsobenou výrobkem [online].)

⁴¹⁹ „Tedy, jednoduchý příkazník – na příklad obchodní zástupce – je [také] dodavatel ve smyslu uvedeného textu; ve vztahu k poškozenému, bude jeho odpovědnost připodobněna odpovědnosti výrobce.“ (Viz TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 9 (přeloženo autorem).)

⁴²⁰ Viz v tomto ohledu např. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (body 36 a 49), rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2006 (body 49, 50 a 55) či rozsudek SD ve věci „Komise v. Dánsko“ (body 15 a 17).

⁴²¹ Francouzská právní doktrína zde hovoří o principu „tzv. svodu (usměrnění) odpovědnosti na osobu výrobce“; fr. „le principe de canalisation de la responsabilité sur la personne du producteur“. (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1678; obdobně pak VINEY, G. [Les personnes responsables. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 50.)

⁴²² Dle francouzské úpravy je přiměřená lhůta 3 měsíce (čl. 1245-6 al. 1 CC); dle české úpravy (viz § 2940 odst. 1 OZ), stejně jako dle úpravy německé (§ 4 odst. 3 PHG), je pak za přiměřenou považována lhůta 1 měsíce.

⁴²³ Viz čl. 3 odst. 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; obdobně BEZOUŠKA, P. § 2940 [Dodavatel]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1652-1653.

ale i každou osobu, která vadný výrobek pro spotřebitele použila)⁴²⁴. Vyvrátit tuto domněnku pak může dodavatel jen tím, že ve stanovené (přiměřené) lhůtě, počítané obecně ode dne, kdy byl vůči němu nárok na náhradu škody uplatněn, sdělí (dobrovolně) osobě poškozené totožnost výrobce, dodavatele či dovozce (jedná-li se o věc na unijní (vnitřní) trh dovezenou).⁴²⁵ Neuvědomí-li tak dodavatel **řádně a včas** poškozenou osobu o totožnosti vyjmenovaných subjektů, bude na něj nahlíženo, resp. **se bude považovat za výrobce** se všemi konsekvencemi z toho vyplývajícími.⁴²⁶

Ovšem toto eventuální připodobnění dodavatele výrobcí není, alespoň ve francouzské právní realitě, úplně;⁴²⁷ v případě, že je totiž dodavatel nakonec odpovědný k náhradě škody způsobené vadným výrobkem namísto osoby, jejíž totožnost měl pro svou liberaci sdělit (avšak nesdělil), je mu následně vůči výrobcí⁴²⁸ přiznána možnost **uplatnit regresní nárok za stejných podmínek jako před tím osobě poškozené**.⁴²⁹ Této možnosti však může dodavatel využít **jen jeden rok** poté, co byl soudem obtížen povinností k náhradě předmětné škody vůči němu poškozeným uplatněné.⁴³⁰ Neučiní-li tak, toto jeho právo se promlčí,^{431, 432} toto promlčení však nevylučuje možnost dodavatele domáhat se na výrobcí náhrady škody, v podobě prostředků poškozenému vyplacených, v režimu práva obecného.

⁴²⁴ Viz SIMON, P. § 2940. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 750.

⁴²⁵ „Dodavatel může domněnku stanovenou v § 2940 odst. 1 [OZ] vyvrátit pouze tím, že ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy vůči němu byl nárok na náhradu škody spotřebitelem uplatněn, **jej sám z vlastní iniciativy a řádně, tj. s odpovídajícím doložením svého tvrzení, informuje o tom, kdo mu výrobek dodal, popřípadě, kdo je výrobce výrobku**. Musí tak učinit způsobem, který umožní jednoznačnou identifikaci dodavatele. **Není přitom povinností spotřebitele na možnost vyvrácení uvedené domněnky dodavatele ani upozornit, ani jej k jejímu vyvrácení vyzývat.**“ (viz SIMON, P. § 2940. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 750-751 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁴²⁶ Je třeba doplnit, že „*pouhá skutečnost, že dodavatel dotčeného výrobku popírá, že je jeho výrobcem, nemůže postačovat v případě, že tento dodavatel nespojil toto popření s uvedením totožnosti výrobce nebo svého vlastního dodavatele, k závěru, že uvedený dodavatel uvědomil poškozenou osobu o údajích stanovených v čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374, a tedy ani k vyloučení, že může být považován za „výrobce“ na základě tohoto ustanovení.*“ (viz rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (bod 57))

⁴²⁷ Netřeba dodávat, že se toto francouzské specifikum, týkající se jednoho z aspektů režimu odpovědnosti dodavatele za škodu způsobenou vadnými výrobky dle směrnice č. 85/374/EHS, v českém právním řádu **neuplatní** (česká právní úprava v této otázce mlčí, a **nelze** tudíž dovozovat obdobnou úpravu jako dále popsanou).

⁴²⁸ Bez bližší specifikace kvality „výrobce“, může vyvstávat otázka, zda se tak může dodavatel obrátit i na quasi-výrobce či dovozce (tedy osoby, jež se za výrobce toliko *považují*), anebo jen na výrobce originálního; uvedenou otázku však nechává francouzská právní úprava a doktrína v zásadě bez odpovědi. Nicméně s přihlédnutím k výkladu systematickému a logickému, je třeba spíše uzavřít, že je zde v duchu popsaných zásad a východisek mířeno jak na (originálního) výrobce, tak quasi-výrobce (v širším smyslu slova).

⁴²⁹ Srov. čl. 1245-6 al. 2 věta první (fr. „*Le recours du fournisseur contre le producteur obéit aux mêmes règles que la demande émanant de la victime directe du défaut.*“)

⁴³⁰ Viz čl. 1245-6 al. 2 věta druhá (fr. „*Toutefois, il [(le fournisseur)] doit agir dans l'année suivant la date de sa citation en justice* (zvýrazněno autorem).“)

⁴³¹ Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1678.

⁴³² Je třeba zdůraznit, že uvedené právo svědčí toliko osobě „dodavatele“ ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS; **nelze** se jej tak dovolávat výrobce výrobku finálního vůči výrobcí výrobku dílčího (viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2017, sp. zn. civ. 1er n° 15-27740) či *vice versa*, a stejně tak ani dovozce.

2.4.2. Skupiny „výrobci“ a další okruhy osob z působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky vyloučené

a) „Stavitelé nemovitostí a osoby za ně považované“

Již v rámci (negativního) vymezení pojmu výrobek jsme si ukázali, že věci nemovité (jako „složené výrobky finální“) jsou z působnosti směrnice č. 85/374/EHS **obecně vyloučeny**. Vystává však otázka, zda jsou stavitelé nemovitostí a osoby k nim připodobněné též vyloučeni z její působnosti, či se tito naopak za „výrobce“ ve smyslu rozebírané směrnice považují?

Francouzská právní úprava (oproti té české) tuto otázku explicitně řeší, když uvedený okruh osob *de facto* (s poukazem na to, že jejich odpovědnost se zakládá na jiném právním základu) vylučuje z působnosti úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.⁴³³ Důvodem pro vyloučení odpovědnosti stavitelů a osob za ně považovaných (jako např. realitní makléři, resp. prodejci nemovitostí)⁴³⁴ za škodu způsobenou vadným výrobkem v podobě věci nemovité pak byla primárně skutečnost, že je tato v mnoha členských státech **upravena samostatně**, považována ve vztahu k unijnímu standardu ochrany spotřebitele za dostatečnou.^{435, 436} Obdobně jsou pak také z působnosti směrnice č. 85/374/EHS jako „výrobci“ **vyloučeni všichni architekti, inženýři, kontrolóři a další poskytovatelé duševních statků souvisejících se stavbou (konstrukcí) věci nemovité**.⁴³⁷

Současně pak vystává otázka, jak pohlížet na **postavení „subdodavatelů“** výše uvedených osob, které režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku nepodléhají; v rámci francouzské právní úpravy jsou však tito z působnosti rozebírané směrnice vyloučeni taktéž.⁴³⁸ Jak je tomu ale v rovině úpravy české?

Česká úprava zde jakékoli řešení či alespoň vodítko ve vztahu k výše uvedenému **nepodává**. Logickým a teleologickým výkladem je však i ve vztahu k ní třeba spíše dospět k závěru, že uvedení podnikatelé za „výrobce“ v rozebíraném smyslu považování **nejsou**.

⁴³³ Viz čl. 1245-5 al. 3 CC ve spojení s čl. 1792 až 1792-6 a čl. 1646-1 CC

⁴³⁴ Viz čl. 1792-1 CC

⁴³⁵ Srov. např. TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 8. Uvedenou dostatečnost pak podporuje také fakt, že se často jedná o režim odpovědnosti objektivní (fr. „*de plein droit*“).

⁴³⁶ „*Tato výluka je [však] odůvodněna také dalším důvodem, souvisejícím se samotnými cíli směrnice: bez ohledu na rozmanitost přijatých řešení v daných zemích, odpovědnost stavitelů nemovitostí a osob za ně považovaných se nevztahuje na věci tzv. určených k oběhu, [...] neboť jsou to kupci, kdo cirkuluje.*“ (Viz TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 8 (přeloženo autorem).)

⁴³⁷ „*To z toho důvodu, správně vzato, že tito nevyrobí výrobky včleněné do stavby, nýbrž poskytují plnění čistě intelektuální.*“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1679 (přeloženo autorem).)

⁴³⁸ To však **až od roku 2008**, kdy došlo k reformě příslušných pasáží francouzského občanského zákoníku (konkrétně pak včleněním dnešního ustanovení čl. 1792-4-2 CC); před tímto rokem **byli** subdodavatelé odpovědní za škodu v režimu směrnice č. 85/374/EHS. (Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 67.)

b) „Poskytovatelé leasingu a další dodavatelé jim podobní“

Další kategorií osob, která může budít pochybnosti ve vztahu k aplikaci směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky a národních prováděcích úprav jsou **poskytovatelé leasingu a další dodavatelé – finanční instituce – jim podobné**, jež mohou být v některých situacích (avšak nesprávně, viz dále) považováni za „dodavatele“ ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS.

Česká právní úprava tuto otázku (opět) explicitně neřeší; naproti tomu francouzská úprava výslovně stanoví, že se za „dodavatele“, ve smyslu uvedené směrnice), tento okruh (finančních) subjektů **nepovažuje**.^{439, 440} I přes absenci české regulace této otázky, lze však (opět s přihlédnutím k výkladu logickému a teleologickému) vyluku ve vztahu k nadepsanému okruhu subjektů vztáhnout i na české právní prostředí.⁴⁴¹

c) „Poskytovatel služeb“, aneb „(profesionální) uživatel výrobku“

V kontextu uvedeného se pak nabízí též otázka, „zda odpovědnost poskytovatele služeb, který v rámci poskytování takových služeb, jako je [např.] léčba poskytovaná v nemocnicích, použije vadné přístroje nebo výrobky a způsobí tím škody příjemci této služby, spadá do působnosti směrnice 85/374?“⁴⁴² Jinak řečeno, je „poskytovatel služeb“, resp. popsany „(profesionální) uživatel výrobku“ považován za „výrobce“ ve smyslu rozebírané unijní právní úpravy, či nikoli?

Jak jsme již uzavřeli výše, směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky představuje úplnou harmonizaci. Členské státy tak v jejím rámci **obecně nemohou** přijímat vlastní vnitrostátní právní úpravu, neboť tato oblast je plně podřízena právní úpravě a principům, jež tato směrnice přináší; avšak „směrnice 85/374 nemá poslání harmonizovat vyčerpávajícím způsobem oblast odpovědnosti za vadné výrobky nad rámec otázek, které upravuje.“^{443, 444}

⁴³⁹ Viz čl. 1245-6 al. 1 CC

⁴⁴⁰ Francouzská úprava tuto vyluku z působnosti odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku odůvodňuje tím, že „*majíc pouze funkci striktně finanční, nevstupujíc do výběru materiálu, ani do procesu vyjednávání, nemusí být tyto dodavatelé podřízeny stejnému režimu jako ostatní. Řešení odpovídá ekonomické logice: třebaže se jedná o vlastníky pronajatých věcí, mají tyto pronajímatelé ekonomicky pouze roli zapůjčitele; jsou toliko pronajímatelé prostředků.* (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*, s. 69 (přeloženo autorem).)

⁴⁴¹ Vzpomeňme, že se působnost rozebírané směrnice vztahuje na ty osoby, jež svým přičiněním vstupují a jistým způsobem **ovlivňují podobu výrobně-distribučního řetězce**; poskytovatelé leasingu však takto v rámci distribučního řetězce **nikterak neintervenují** (viz výše odůvodnění francouzské právní úpravy uvedené vyluky). Lze tak mít důvodně za to, že autoři směrnice č. 85/374/EHS **neměli v úmyslu** tyto „finanční zprostředkovatele“ do její působnosti zahrnout.

⁴⁴² Viz rozsudek SD ve věci „Dutrieux“ (bod 18)

⁴⁴³ *Ibid* (bod 21) ve spojení s rozsudkem SD ve věci „Moteurs Leroy Somer“ (body 24 a 25)

⁴⁴⁴ Oblasti jdoucí nad rámec působnosti směrnice tak členské země mohou upravit **dle vlastního uvážení**; připomeňme zde, že právě odpovědnost za poskytnuté služby a případnou škodu jejich výkonem způsobenou představuje jednu z oblastí, která je z její působnosti **vyloučena** (viz dále).

V této souvislosti tak Soudní dvůr uzavřel, že „*odpovědnost, která může příslušet uživateli, jenž v rámci léčby poskytované pacientovi použije takový výrobek nebo přístroj, který předtím získal, [...] nepatří mezi otázky, které směrnice 85/374 upravuje, a nevztahuje se tak na ni působnost této směrnice.*“^{445, 446} Podstatnou je v předchozí větě část „*výrobek nebo přístroj, který předtím získal*“, neboť v případě, kdy daný „uživatel“ výrobek sám připravil s úmyslem jej užít v rámci poskytování vlastních služeb, **nabývá** tento postavení „výrobce“ ve smyslu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, **se všemi důsledky s tím spojenými.**⁴⁴⁷

To však neznamená, že by odpovědnost takového „uživatele“ byla vyloučena zcela;⁴⁴⁸ osoba poškozená se může náhrady způsobené újmy domáhat **v režimu práva obecného.**⁴⁴⁹

d) „*Ostatní okruhy subjektů vyňaté z působnosti směrnice č. 85/374/EHS*

„*[V]edle osob, jež jsou ze seznamu těch, které jsou podrobeny režimu odpovědnosti vzešlého ze směrnice [o odpovědnosti za vadné výrobky], vyloučeny explicitně, jsou zde pak další, jež jsou vyloučeny implicitně.*“⁴⁵⁰ Francouzská právní doktrína tímto výstižně reaguje na závěry učiněné SD v rozsudku ve věci „Skov a Bilka“, v němž tento uzavřel, že je třeba (jelikož směrnice č. 85/374/EHS harmonizuje v plném rozsahu otázky, které upravuje) určení okruhu odpovědných osob provedené v jejich člancích 1 a 3 považovat za **taxativní.**⁴⁵¹

Jinými slovy, subjekty, které nejsou vyjmenovány v rámci výčtů odpovědných osob uvedených v příslušných pasážích prováděcích národních úprav, **nejsou odpovědní** jako „výrobci“ ve smyslu rozebírané unijní směrnice. Vyňaty z její působnosti tak budou ty osoby, jež nenaplní kritéria kladená na jednotlivé kategorie „(quasi-)výrobců“; hlavním okruhem osob takto vyloučených pak budou osoby uvádějící (vadný) výrobek do oběhu, resp. na trh **mimo rámec své podnikatelské činnosti** (viz výše).⁴⁵²

⁴⁴⁵ Viz rozsudek SD ve věci „Dutruieux“ (bod 27)

⁴⁴⁶ Jinými slovy, „*takového uživatele nelze považovat za účastníka výrobního a obchodního řetězce dotčeného výrobku, na kterého se vztahuje [...] definice „výrobce“ uvedená v článku 3 směrnice č. 85/374, a tudíž [...] jej ani nelze kvalifikovat jako dodavatele uvedeného výrobku ve smyslu odstavce 3 tohoto článku. Zvláště nelze mít za to, že [daný uživatel dodal] pacientovi výrobek určený k tomu, aby jej tento pacient použil.*“ (Viz rozsudek SD ve věci „Dutruieux“ (bod 28))

⁴⁴⁷ V zásadě by se jednalo o hypotézu, kterou řešil SD ve věci „Veedefald“ (viz výše).

⁴⁴⁸ Obdobně BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1101.

⁴⁴⁹ V rámci české právní úpravy by se tak s největší pravděpodobností domáhal poškozený svého nároku v režimu (absolutní) objektivní odpovědnosti za „*Škodu způsobenou věcí*“ (srov. § 2936 an. OZ). Pro úplnost doplňme, že poskytovatel zdravotních služeb, resp. zdravotní péče, však obecně odpovídá jen a pouze za provedení daného zákroku *de lege artis*; jinými slovy, **neodpovídá za výsledek** (srov. § 2645 OZ ve spojení s § 28 odst. 2 společně pak s § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)).

⁴⁵⁰ Viz VINEY, G. [Les personnes responsables. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 51 (přeloženo autorem).

⁴⁵¹ Srov. rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 33)

⁴⁵² „*Tato výlučka se týká primárně výrobců a prodejců nepodnikatelů* (zvýrazněno autorem). Totiž, *pouze podnikatelé jsou směrnici a prováděcím zákonem považováni za odpovědné.*“ (Viz VINEY, G. [Les personnes

2.4.3. Solidární a alternativní odpovědnost (dalších) osob zúčastněných na výrobně-dodavatelském řetězci

a) *Solidární odpovědnost „(quasi-)výrobce“*

Pro poškozenou osobu je nepochybně nejjednodušší myslitelnou cestou uplatnit svůj nárok na náhradu škody pouze vůči **jednomu** (určitému) subjektu; zejména tedy vůči jednomu konkrétnímu „výrobci“. To je však v dnešním globalizovaném a technicistním světě jen těžko myslitelné, kdy „[v] převážné většině se dnes na trhu vyskytují výrobky, na jejichž výrobě se různými podíly (a různými komponenty) podílí více výrobců, přičemž je dnes také vcelku běžné, že se na výrobě podílí i výrobci z různých států ([...] i ze států mimo Evropskou unii)“.⁴⁵³

Z důvodu vyšší ochrany spotřebitele tak zavádí směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky solidární odpovědnost všech osob (s výjimkou „dodavatele“, viz dále), jež jsou odpovědny za stejnou škodu, resp. těch, jež jsou zúčastněny na odběratelsko-dodavatelském řetězci **stejného výrobku**.⁴⁵⁴ Jinými slovy a jednoduše shrnuto, společně a nerozdílně s (originálním) výrobcem jsou za škodu odpovědny také ti, „kdo výrobek označili svým jménem (např. parfém vyrobí firma zabývající se výrobou kosmetiky, ale je označen jménem nebo ochrannou známkou [společnosti] zabývající se prodejem sportovního oblečení či aut). Spolu s těmito osobami odpovídá i dovozce výrobku [ze třetí (mimo unijní) země].“⁴⁵⁵

Odpovědnostní systém se tak zde „rozpadá na tři hypotézy, stanovujíc svého druhu hierarchizaci odpovědností jednotlivých [„výrobců“]“⁴⁵⁶. (i) Jako prvním by měl poškozený adresovat svůj nárok (**originálnímu**) výrobcí či osobě, jež se se za výrobce v konkrétním případě považuje (tj. především quasi-výrobce a dovozce).⁴⁵⁷ (ii) Jsou-li však tyto osoby poškozenému neznámy, může se tento obrátit se svým nárokem na „dodavatele“ výrobku. (iii) Sdělí-li ale daný „dodavatel“ v příslušné přiměřené lhůtě (viz výše) poškozenému totožnost výrobce, resp. osoby, jež se se za výrobce v daném případě považuje, musí se poškozený obrátit (zpět) na tyto subjekty a po „dodavateli“ **nemůže** již dále žádnou škodu vymáhat.⁴⁵⁸

responsables. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 51 (přeloženo autorem).

⁴⁵³ Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 53.

⁴⁵⁴ Viz recitál č. 4 a 5 ve spojení s čl. 5 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, jež do českého právního řádu byly provedeny v podobě § 2939 odst. 1, 2; francouzská úprava se zde (oproti té české) zdá býti poměrně **nedostatečná**, neboť otázce solidární odpovědnosti „výrobců“ věnuje toliko jedno ustanovení upravující pouze solidární odpovědnost výrobce dílčího výrobku a výrobce výrobku finálního, kdy je tak opomenuta s tímto související úprava (solidární) odpovědnosti quasi-výrobce (v užším smyslu slova) a dovozce (srov. čl. 1245-7 CC).

⁴⁵⁵ Viz TINTÉRA, PETR a kol. *Základy závazkového práva*. 2. díl. s. 223-224.

⁴⁵⁶ Viz JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 385 (přeloženo autorem).

⁴⁵⁷ Uvedené subjekty jsou odpovědny solidárně, a poškozený se tak může náhrady škody domáhat na kterémkoli z nich (tedy jak na (originálním) výrobcí, quasi-výrobci, tak také na dovozci), **zná-li jejich totožnost**.

⁴⁵⁸ Obdobně LASSERRE, DRUFFIN-BRICCA, DEMARCHI. *Droit des obligations*. Licence 2. s. 179.

b) *(Solidární) odpovědnost „dodavatele“*

Jak jsme již uvedli výše, je odpovědnost „dodavatele“, v režimu zavedeném směrnicí č. 85/374/EHS, ve vztahu k odpovědnosti výrobce či osob, jež se za výrobce považují, toliko **odpovědností subsidiární (podpůrnou)**. Co konkrétně to ve vztahu k ostatním „výrobci“ ale znamená? A je „dodavatel“ s ostatními „výrobci“ vůči poškozenému odpovědný solidárně?

Odpověď na položené otázky **není zcela jednoznačná**. Jak jsme si již ukázali, „dodavatel“ je v režimu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky povinný k náhradě škody jen v případě, kdy identita výrobce, resp. osoby, jež se za výrobce považuje, není poškozenému blíže známa; tedy jakmile je poškozenému totožnost „(quasi-)výrobce“ ozřejmena, **nemůže** dále požadovat náhradu utrpěné škody po „dodavateli“. To však staví najisto pouze subsidiární charakter „dodavatelovy“ odpovědnosti, ale nic to neříká o charakteru odpovědnosti solidární.

Ve vztahu k této dílčí otázce je třeba vyjít z textu rozebírané směrnice; ta totiž stanoví, že jsou-li v důsledku jejích ustanovení odpovědní za stejnou škodu dvě nebo více osob, jsou zavázány společně a nerozdílně (solidárně).⁴⁵⁹ Přestože je tudíž odpovědnost „dodavatele“ pouze subsidiární, je **taktéž solidární**.⁴⁶⁰ A budeme-li chtít být úplně přesní, jedná se o odpovědnost solidární **podmíněnou**; podmíněnou předpoklady za nichž se tato uplatní, odrážející plně její charakter subsidiární (viz výše).^{461, 462}

c) *Pravidla rozdělení účasti odpovědných osob na konečné náhradě škody*

Poslední otázkou, která v souvislosti se solidární odpovědností „výrobci“ vyvstává, je, jakým poměrem, resp. dle jakých pravidel se jednotliví (společně a nerozdílně zavázaní) „výrobci“ mezi sebou vypořádají.^{463, 464} Směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky totiž v tomto ničeho bližšího nestanoví, a je tak třeba přihlídnout **k úpravě národní**.

⁴⁵⁹ Srov. čl. 5 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁴⁶⁰ Srov. § 1872 odst. 1 OZ

⁴⁶¹ Obdobně pak např. TINTĚRA, PETR a kol. *Základy závazkového práva*. 2. díl. s. 224 (zvýraznění v textu provedena autorem), kteří uvádí: „V případě marné identifikace výrobce **bude vedle výše uvedených osob nést solidární povinnost k náhradě újmy i kdokoliv, kdo výrobek dodává, pokud do měsíce nesdělí, kdo je výrobcem nebo kdo výrobek dodal. Podobná je i úprava v případě, že jde o dovezený výrobek.**“

⁴⁶² K opačnému závěru však dospívají BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1100 (přeloženo autorem): „Odpovědnost dodavatele tak představuje odpovědnost subsidiární, a nikoli odpovědnost hlavní či **‘in solidum’** (zvýrazněno autorem).“ Autor práce se však s tímto neztotožňuje.

⁴⁶³ „Rozlišení poměru účasti každého ze žalovaných, tedy toho, jakým konkrétním způsobem se na vzniku škody konkrétní škůdce podílel, má [však] význam pouze z hlediska vymezení poměru, v jakém se žalovaní účastníci na vzniku škody, tedy k jejich vzájemnému vypořádání [...]. Nicméně v řízení o nároku poškozeného na náhradu škody proti solidárně odpovědným škůdcům se poměr, v jakém každý z nich za škodu odpovídá podle účasti na jejím vzniku, neřeší.“ (Viz VÍTOVÁ. Spoluzpůsobení škody a postih [online].)

⁴⁶⁴ Jinými slovy, „[p]řípadně finanční vypořádání mezi všemi nebo alespoň mezi všemi zbylými odpovědnými subjekty [...] zůstává **pouze jejich interní záležitostí [a spotřebitele tak nemusí již blíže zajímat]** (zvýrazněno autorem).“ (Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 54) Pro dané „výrobce“ však bude nepochybně tato otázka jednou z nejzajímavějších.

V rámci českého právního řádu pak bude rozhodujícím kritériem konečného vypořádání solidárně zavázaných škůdců jejich „**míra účasti na způsobení vzniklé škody**“.⁴⁶⁵

Naproti tomu francouzský právní řád speciální soukromoprávní úpravu vypořádání solidárně, z deliktního jednání, zavázaných škůdců **neobsahuje**;⁴⁶⁶ tato otázka je tak upravena (toliko) prostřednictvím závěrů francouzské judikatury.⁴⁶⁷ Uvedená, judikaturou dovozená konstrukce je poměrně složitá, kdy tak pro účely této práce uvedme jen, že je rozlišováno, zda se jedná o škůdce, jež ke vzniku újmy přispěl svým zaviněním, anebo škůdce, který je povinen k náhradě škody bez ohledu na své zavinění; podstatné pro tuto část pak je konkrétně to, že (i) v případě **škody zaviněné** se dané odpovědné osoby vypořádají **dle závažnosti tohoto jejich zavinění** (resp. dle míry, jakou svým jednáním ke škodě přispěly), zatímco (ii) v případě **škody nezaviněné** se osoby povinné k náhradě škody vypořádají **rovným dílem**.⁴⁶⁸ Ve vztahu k odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky tak samotné vypořádání mezi jednotlivými (solidárně zavázanými) „výrobci“ (za předpokladu absence jejich zavinění)⁴⁶⁹ proběhne dle druhé z uvedených modalit, to znamená *rovným dílem*.⁴⁷⁰

V případě, že pak některý z „výrobců“ vyplatí prostředky ve větším rozsahu, než činí jeho poměr na daném dluhu, má možnost uplatnit vůči jeho spoludlužníkům **regresní nárok**. Jinak řečeno, „[k]do je povinen k náhradě škody způsobené jinou osobou, má proti ní postih“.⁴⁷¹ V rovině odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky pak je z praktického hlediska nejvíce pravděpodobné, že poškozený svůj nárok uplatní vůči výrobcí výrobku finálního; nahradí-li tento danou škodu, bude se pak moci domáhat (poměrné) náhrady takto vyplacených prostředků vůči výrobcí konkrétní součástky či suroviny, která stála za vadou, a jež tak vedla ke škodě (újmě) ve sféře uživatele výrobku.⁴⁷²

⁴⁶⁵ Viz § 2916 OZ, jako ustanovení speciální ve vztahu k § 1875 OZ; obdobně tuto otázku upravoval také § 7a odst. 3 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky (který však do (nového) občanského zákoníku přejet nebyl)

⁴⁶⁶ Srov. čl. 1310 an. CC

⁴⁶⁷ Srov. JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 362.

⁴⁶⁸ *Ibid* s. 363.

⁴⁶⁹ Francouzský Nejvyšší soud zde totiž dovodil, „že dopustí-li se jedna ze spoluodpovědných osob zavinění, zatímco osoba druhá je odpovědná na základě nedostatečné míry bezpečnosti, je to právě osoba, jež se dopustila zavinění, která na sebe nakonec musí vzít břímě odškodnění.“ (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 73 (přeloženo autorem), ve spojení s rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2007, sp. zn. chbre comm n° 05-11203)

⁴⁷⁰ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2014, sp. zn. sp. zn. 1er civ. n° 13-18819, který konkrétně řešil otázku vypořádání osob solidárně zavázaných ve smyslu čl. 5 směrnice č. 85/374/EHS, a jež dospěl k závěru, že se „[v] rámci vnitrostátního práva, přispění k dluhu [rozuměj míra účasti na škodě], v případě absence zavinění, rozdělí mezi spoludlužníky rovným dílem (fr. „*En droit interne, la contribution à la dette, en l'absence de faute, se répartit à parts égales entre les coobligés.*“) (zvýraznění v obou textech provedena autorem)“.

⁴⁷¹ Viz § 2917 OZ, jako ustanovení speciální k § 1876 odst. 2 OZ

⁴⁷² Nicméně ve vztahu k solidární odpovědnosti výrobce výrobku díličího a výrobce výrobku finálního může docházet k určitým, avšak podstatným výkladovým **nejasnostem a absurditám s tímto spojeným**.

d) *Alternativní odpovědnost „výrobců“*

Od výše popsané hypotézy odpovědnosti solidární je však třeba **odlišit situaci tzv. alternativní odpovědnosti „výrobců“, resp. alternativní kauzality.**

Představme si, že poškozený užil v krátkém časovém odstupu dvou výrobků (např. léčivých přípravků), od dvou různých „výrobců“ („*alternativních škůdců*“), kdy oba tyto produkty byly před jejich užitím poškozeným řádně – se všemi náležitostmi – uvedeny do oběhu. Následně se nicméně u poškozeného, v souvislosti s požitím daných přípravků, objevily nežádoucí účinky (např. v podobě popálení žaludku), kdy však poškozený uživatel **není schopen blíže určit**, který z těchto dvou výrobců, resp. *alternativních škůdců*, tuto újmu způsobil; jinými slovy, není schopen objektivně dovodit příčinnou souvislost ve vztahu ani k jednomu z nich.⁴⁷³ *Jak s touto situací naložit?*

Dle českého práva je důležitým předpokladem, že každý z *alternativních škůdců* mohl způsobit škodlivý následek s pravděpodobností blížící se jistotě, kdy však nelze určit, která osoba konkrétně škodu způsobil.⁴⁷⁴ V takovém případě, ve snaze usnadnit postavení poškozeného, je pak zákonem stanovena **solidární povinnost** všech takto označených *alternativních škůdců*. „Poškozený [však] musí prokázat, že všichni alternativní škůdci patří do okruhu osob, u kterých lze s jistotou dospět k závěru, že jedna z nich újmu skutečně způsobil. Jednotliví solidárně zavázaní škůdci se poté vypořádají [obecně, tedy není-li zde důvod zvláštního zřetele hodný (srov. § 2915 odst. 2 OZ)] dle pravidla rozvrhového regresu zakotveného v § 2916.“⁴⁷⁵ Tedy, **dle účasti na způsobení vzniklé škody.**

Francouzské právo, resp. judikatura (s ohledem na to, že tato otázka dosud nebyla na úrovni zákona upravena) pak vychází do jisté míry z řešení podobného tomu českému; tedy s cílem chránit poškozeného taktéž připouští **solidární odpovědnost** takto označených *alternativních škůdců*.

„Například [může vyvstávat otázka] jak zabránit tomu, aby se nabyvatel vadného auta nemohl hojit na výrobcí (bezvadných) stěračů, které byly do auta „včleněny“. Z logiky věci (a preambule) vyplývá, že v úvahu přichází pouze takový závadný výrobek dílčího výrobce, který má za následek škodu způsobenou celým finálním výrobkem. [Nicméně] [o]tázka je, kdo určí, že škoda byla způsobena právě určitým dílčím výrobkem, a právě tento výrobek byl „závadný“. (Viz MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 200.) Nezbude tak nejspíše ničeho jiného, než **nechat vyhotovovat nespočet (nákladných) znaleckých posudků**, které (snad) do této otázky (v rámci soudního řízení) vnesou více světla.

⁴⁷³ „Z rakouské judikatury lze poukázat na další případy: více subjektů podílejících se na stavebních pracích odvede vadné plnění, přičemž každé je způsobilé být příčinou pozdějšího poškození vodního zdroje (rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu 1 Ob 628/92), při rvačce s více účastníky nelze zjistit, kdo z nich způsobil konkrétní zranění (rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu 7 Ob 57/01k).“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2915 [Škoda způsobená více škůdci]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1585.)

⁴⁷⁴ Viz § 2915 odst. 1 věta druhá OZ

⁴⁷⁵ Viz BEZOUŠKA, P. § 2915 [Škoda způsobená více škůdci]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1584.

Avšak co se týče rozdělení účasti těchto „výrobců“ na případné náhradě škody, bylo judikaturně dovozeno **pravidlo proporcionality**,⁴⁷⁶ a to ve vztahu **k míře rizika, která je jednotlivým „výrobcům“ přiřitatelná**. Uvedená přiřitatelnost je pak posuzována primárně s ohledem na **konkrétní výši tržního podílu** těchto jednotlivých „výrobců“, neboť právě tržní podíl „výrobce“ má nejlépe vyjadřovat míru rizika, s jakou mohl danou škodu způsobit.^{477,478}

⁴⁷⁶ Česká úprava k **míře pravděpodobnosti** (tj. otázce proporcionality) přihlíží až jako k hledisku **subsidiárnímu** (srov. § 2915 odst. 2 věta první OZ); primárním je u nás míra účasti na způsobení dané škody (srov. § 2916 OZ).

⁴⁷⁷ Viz rozsudek Cour Versailles ze dne 14. dubna 2016, sp. zn. 16-00296; blíže k této otázce pak viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 75-77.

⁴⁷⁸ Jinými slovy, čím vyšší podíl na trhu zabírá výrobek daného producenta, **tím vyšší je taktéž míra rizika**, že to bude právě tento (vadný) výrobek, který bude stát za vznikem škody (újmou) způsobené některému z jeho případných uživatelů.

2.5. Osoba poškozená a odškodnitelné formy způsobené škody

2.5.1. Osoby, které jsou chráněny ustanoveními směrnice č. 85/374/EHS

Již víme, v jakých intencích je pojímán výrobek dle směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, jakým okamžikem je tento uveden do oběhu a víme též kdo je považován ve smyslu uvedené unijní úpravy za „výrobce“, resp. která osoba je povinna k náhradě případně způsobené škody (vadným) výrobkem. **Kdo konkrétně je však oprávněn se této náhrady domáhat?**

Úvodem připomeňme, že je zde **lhosejno**, zda je osoba poškozená ve smluvním vztahu s daným „výrobce“ či nikoli (viz výše).⁴⁷⁹ V zásadě tak mohou být oprávněnými i ty osoby, které se s „výrobce“ nikdy samy neselekaly, ať už tedy jako osoby (náhodně) zúčastněné na škodné události⁴⁸⁰ či jako faktičtí uživatelé výrobku (za předpokladu, že jej **používají řádně**).

Jisté pochybnosti ale, s ohledem na konstrukci a podobu textu směrnice č. 85/374/EHS, může budít otázka, zda ve smyslu tohoto předpisu může být osobou oprávněnou jen spotřebitel, či se její působnost vztahuje **též na okruh podnikatelů**. Řešení je totiž v tomto ohledu trochu složitější; věcně z působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky osoby právnické, resp. ani podnikatelé vyloučení nejsou, v jejím režimu se však náhrady škody způsobené vadou výrobku na svých věcech mohou domáhat jen (skutečně velmi) **omezeně** (viz dále).

Jazykovým výkladem nejprve dojdeme k tomu, že poškozeným může být spotřebitel, tedy výlučně osoba fyzická,⁴⁸¹ stejně tak ale osoba právnická, a to ať už podnikatelská⁴⁸² či nepodnikatelská.⁴⁸³ Směrnice č. 85/374/EHS ve svém textu totiž neuzivá výraz „spotřebitel“,⁴⁸⁴ nýbrž primárně pojmu „**poškozený**“, jež však blíže nevymezuje; v zásadě jej užívá jako pojem **neutrální**,⁴⁸⁵ pod nějž je tak možno podřadit všechny výše uvedené okruhy (právnických) osob.

⁴⁷⁹ Francouzská úprava toto stanoví explicitně (viz čl. 1245 CC): „*Výrobce je za škodu způsobenou vadou jeho výrobku odpovědný, ať již je či není vázán smlouvou uzavřenou s poškozeným*“ (fr. „*Le producteur est responsable du dommage causé par un défaut de son produit, qu'il soit ou non lié par un contrat avec la victime.*“). Naproti tomu česká úprava žádné takové ustanovení neobsahuje (ponechává tak prostor pro reflexi jejího čtenáře).

⁴⁸⁰ Řeč je v tomto ohledu o tzv. *bystanders* (tedy „*náhodných přihlížejících*“), jimiž mohou být např. osoby zraněné v důsledku pádu výtahu vyvolaného jeho konstrukční vadou či „*pasažéři, kteří byli zraněni díky konstrukční vadě dopravního prostředku*“ (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 534.)

⁴⁸¹ Viz § 419 OZ; obdobně pak viz úvodní článek (fr. „*article liminaire*“) francouzského zákoníku o spotřebě

⁴⁸² Viz § 420 a 421 OZ; obdobně pak viz úvodní článek (fr. „*article liminaire*“) francouzského zákoníku o spotřebě

⁴⁸³ Obdobně BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1650; stejně tak VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 50.

⁴⁸⁴ S pojmem „*spotřebitel*“ rozebíraná směrnice ve vlastním textu operuje především v rámci své **preambule**, kde hovoří o „*ochraně spotřebitele*“ jako jednom ze svých ideových zdrojů, v jehož kontextu je třeba ji vykládat; z uvedeného však **nelze** obecně dovozovat, že by měla v úmyslu ze své působnosti (právě tímto) vyloučit (ne)podnikatelské osoby právnické (viz dále).

⁴⁸⁵ Obdobně LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1678; nutno uznat, že se zde autor vyjadřuje ve vztahu k francouzskému prováděcímu zákonu, a ne přímo ve vztahu k rozebírané směrnici; **jeho závěry jsou nicméně v zásadě aplikovatelné taktéž na ni**.

Budeme-li však pokračovat dále, narazíme na jednu z podmínek stanovených pro možnost poškozeného uplatnit vadným výrobkem způsobenou škodu; v zásadě se totiž musí jednat o poškození věcí **obecně** určených a **převážně** používaných pro osobní potřebu⁴⁸⁶ (tedy nikoli pro účely podnikatelské); tím tak dochází k **částečnému** (nikoli však celkovému) implicitnímu vyloučení fyzických a právnických osob podnikatelských.

Shrneme-li uvedené, je „[r]ozsah oprávněných osob zásadně omezen účelem normy, [...] Ačkoliv podnikatelé, resp. právnické osoby, z rozsahu použití normy vyloučení nejsou,⁴⁸⁷ vznikne-li škoda na věci, která je užívána k podnikatelskému využití, není tato pokryta úpravou (zvýrazněno autorem).“⁴⁸⁸ Je tak třeba neztotožňovat (podnikatelský) účel věci a povahu osoby jako podnikatele; jinými slovy, generální tvrzení, že jsou podnikatelé z působnosti směrnice č. 85/374/EHS vyloučení by bylo **příliš restriktivní**, jsoucí zároveň v rozporu s cíli a účelem uvedené unijní úpravy, a tudíž **nesprávné**.^{489, 490} Dle autora této práce je tedy v zásadě myslitelné, že podnikatel v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku bude uplatňovat jak možnou škodu materiální (i když v rozsahu značně omezeném), tak také (za určitých podmínek) újmu nemateriální⁴⁹¹ (viz dále).⁴⁹²

⁴⁸⁶ Viz čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁴⁸⁷ Je tedy otázkou, zda se náhrady škody v režimu odpovědnosti dle směrnice č. 85/374/EHS mohou případně domáhat také osoby právnické *nepodnikatelské* (tedy primárně spolky, avšak i jiné právnické osoby zřízené k veřejně prospěšným účelům). Pomocí jazykového výkladu textu rozebírané směrnice však lze dojít k závěru, že v situaci, kdy se bude jednat o věci **obecně** určené a **převážně** užívané k jiným než podnikatelským činnostem (*a contrario* se tak jedná o věci určené a používané pro osobní (s)potřebu dané osoby), bude také hypotéza uvedená v úvodu tohoto odstavce spadat do působnosti směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky.

Tedy také (právnická) osoba zapsaná do obchodního rejstříku, se zřetelem k čemuž je považována za podnikatele (viz § 421 odst. 1 OZ), by se tak případně mohla domáhat škody na věcech, jež v rámci své činnosti používá, kdy se však nejedná o činnost podnikatelskou, resp. výdělečnou (myslitelná je tedy např. v této souvislosti uplatnitelná náhrada škody způsobené konstrukční vadou plynové láhve, jež vybuchne ve spodním patře budovy, čímž poškodí prostory, které tato právnická osoba využívá ke svým (veřejně) prospěšným činnostem).

⁴⁸⁸ Viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1048.

⁴⁸⁹ „Co do osobní působnosti jsou [tudíž] chráněni nejen spotřebitelé (byť jeden z cílů směrnice spočívá v ochraně spotřebitelů), ale jsou chráněni též podnikatelé (s omezením vyplývajícím z § 2943) (zvýrazněno autorem). [Podstatným je zde tolika to, že z] věcného hlediska musí být újma uskutečněním rizika vyplývajícího z vadnosti výrobku.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2939 [Výrobek, výrobce, kvazivýrobce, dovozce]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1650.)

⁴⁹⁰ Uvedený závěr však **není přijímán jednotně**, a to ani v doktríně francouzské, a stejně tak ani v té české. S uvedeným názorem nesouhlasí např. MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*. s. 204. Obdobně negativně se k popsání závěru staví někteří francouzští autoři, jako např. BOURDOISEAU, J. [Le dommage et sa réparation. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 135 (přeloženo autorem); ten však nezpochybňuje uvedený názor (nejen) ve vztahu k podnikatelům, ale také ve vztahu k právnickým osobám, když uvádí: „Není zcela jisté, že měla směrnice v úmyslu v rámci komentovaného ustanovení chránit taktéž právnické osoby.“ Dle autora této práce se však jedná, jak uvedeno, o výklad příliš zužující, a tudíž **nesprávný**; jak dovozeno výše, nelze přijmout interpretaci považující *de facto* za ekvivalentní pojmy „věc určená k podnikatelským účelům“ a „podnikatel“.

⁴⁹¹ Na tomto místě jen uvedme, že tato újma nezahrnuje jen újmu způsobenou úmrtím či úrazem, nýbrž také újmu v podobě újmy morální, resp. újmy na dobré pověsti, jichž se může případně domáhat také podnikatel (viz dále).

⁴⁹² Doplníme, že **francouzská úprava žádné omezení, jako to výše popsané, nestanoví** (viz čl. 1245-1 al. 2 CC); k důsledkům a „unijní“ přípustnosti tohoto „opomenutí“ francouzského zákonodárce viz dále.

2.5.2. Odškodnitelné podoby škody (újmy) způsobené vadným výrobkem

V rámci náhrady škody (újmy) přichází v úvahu v zásadě **dvě její hlavní podoby**: náhrada újmy nemajetkové (imateriální) a náhrada škody majetkové (materiální),⁴⁹³ kdy tuto kategorizaci následků (protiprávního) jednání příslušného „výrobce“ v podobě nezajištění „dostatečné míry bezpečnosti výrobku“⁴⁹⁴ respektuje taktéž text směrnice č. 85/374/ESH. Jaké jsou však konkrétní podmínky jejich uplatnění v režimu této směrnice, a je myslitelné vůči „výrobci“ uplatnit také ještě nějaké jiné formy škody (újmy)?

a) *Poškození nebo zničení (části) majetku a jeho náhrada*

Ve vztahu k majetku, resp. věcem, které přišly v důsledku vady výrobku k úhonně, je pro úspěšné uplatnění nároku poškozeného v režimu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky zejména třeba **kumulativně naplnit tři stanovené podmínky**.⁴⁹⁵ (i) Škoda na věcech zasažených vadou výrobku musí činit více, než je hodnota 500 eur;^{496, 497} a zároveň se musí jednat o věc (ii) **druhu běžně určeného** pro osobní potřebu nebo spotřebu, (iii) poškozenou osobou pro tuto osobní potřebu nebo spotřebu **převážně používanou**.⁴⁹⁸

⁴⁹³ Myslitelné jsou pak v zásadě tři obecné kategorie škod, projevující se ve sféře poškozeného; „[p]oškozený má nárok na náhradu **osobních škod** (poškození zdraví, náklady na léčení, bolestné, ušlý výdělek) [...]; **věcných škod** (poškození, popř. zničení věci); a **majetkových škod** (soudní náklady, náklady právního zastoupení, ušlý zisk, nároky z odpovědnosti vůči třetím osobám). (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 534.)

⁴⁹⁴ V návaznosti na výše uvedené je zde třeba zdůraznit, že **ve vztahu ke konkrétnímu vadnému výrobku, jež je příčinou škody (újmy) ve sféře poškozeného**, je zcela lhostejno, zda se jedná o výrobek určený k soukromým účelům, či naopak se jedná o věc destinovanou k účelům podnikatelským (směrnice č. 85/374/EHS v tomto ohledu na daný (vadný) výrobek neklade žádné bližší požadavky či podmínky); viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2017, sp. zn. civ. 1er n° 16-11726, dle něhož se rozebíraná směrnice aplikuje „na výrobce vadného výrobku, **bez ohledu na účel, soukromý či podnikatelský, k němuž má být výrobek užit** (fr. „[...] *la même directive s'applique, en revanche, au producteur d'un produit affecté d'un défaut, quelle que soit la destination, privée ou professionnelle, de l'usage de ce produit.*“) (zvýraznění v textech provedena autorem)“. **Posouzení účelového určení věci je tudíž podstatné jen ve vztahu k těm, které onen vadný výrobek poškodil**, a v důsledku čehož vznikla poškozenému škoda (blíže viz dále).

⁴⁹⁵ Srov. čl. 9 al. 1 písm. b směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁴⁹⁶ Viz § 2939 odst. 3 OZ; obdobně čl. 1245-1 al. 2 CC ve spojení s dekretem č. 2005-113, ze dne 11. února 2005

⁴⁹⁷ K povaze této finanční částky viz blíže (následující) bod 2.6 této kapitoly

⁴⁹⁸ Viz § 2943 OZ; naproti tomu **francouzská právní úprava** žádné takové omezení prostřednictvím druhu věci a účelu, k němuž tyto mají sloužit **nezavádí** (srov. znění čl. 1245-1 al. 2 CC). Uvedená francouzská úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku se tak vztahuje též na případnou náhradu škody na věcech určených k podnikatelské, resp. výdělečné činnosti. Jinými slovy, taktéž podnikatelé mohou využít této regulace, a to za stejných podmínek jako osoby nepodnikatelské; i přes možný a pochopitelný údiv se však ze strany Francie nejedná o porušení unijního práva.

Tento postup francouzského zákonodárce byl totiž následně ze strany unijních institucí **aprobován**, a to samotným Soudním dvorem ve věci „Moteurs Leroy Somer“, v roce 2009. Soudní dvůr zde dospěl k závěru, že sic „náhrada škody způsobené na věci určené pro podnikatelské použití a použité pro takový účel **nenáleží do působnosti směrnice 85/374** [nebrání tato harmonizace, neupravujíc tuto oblast] **tomu, aby členský stát v tomto ohledu stanovil režim odpovědnosti odpovídající režimu zavedenému uvedenou směrnicí**“. (Viz rozsudek SD ve věci „Moteurs Leroy Somer“ (body 28 a 31)) Francouzská úprava náhrady škody způsobené na věci určené a převážně používané pro podnikatelské účely tak má **toliko vnitrostátní rozměr**, a nejedná se tudíž rozhodně o provedení textu směrnice č. 85/374/EHS (ta totiž, jak uvedl Soudní dvůr, na tuto oblast právní úpravy nedopadá). V konečném důsledku se však jedná o **úpravu komplementární** ve vztahu k té unijní.

Posouzení výše škody by nejspíše nemělo pro poškozeného činit větší obtíže, alespoň ne v porovnání s posouzením dvou dalších podmínek; zdůrazněme ještě jednou, že kumulativně se musí jednat o věc svou povahou **běžně určenou pro osobní užití a současně k této osobní (s)potřebě převážně užívanou**.^{499, 500} V této souvislosti však může vyvstávat otázka ve vztahu k věci používané převážně za tzv. **dvojitým účelem**, tj. jak soukromým, tak i podnikatelským.⁵⁰¹ Určujícím, dělicím hlediskem by měl být bezpochyby onen výraz „**převážně**“, ale jak převažující (intenzivní) musí konkrétně ona osobní (s)potřeba být?

Soudní dvůr v tomto ohledu uzavřel (byť ve vztahu k jiné situaci), že „*osoba, jež [užívá zboží určené] zčásti k účelu podnikatelskému a zčásti k účelu, jež se netýká její podnikatelské činnosti, nemá právo dovolávat se prospěchu ze zvláštních pravidel [...], ledaže je podnikatelský účel natolik okrajový, že má zanedbatelnou úlohu v celkovém kontextu (zvýrazněno autorem), přičemž skutečnost, že nepodnikatelská stránka převažuje, nemá v tomto ohledu vliv.*“^{502, 503, 504} Osobní (s)potřeba tak obecně musí být posuzována **téměř absolutně**.

⁴⁹⁹ „*Takový požadavek vede k tomu, že v první řadě musí být hodnocen charakter věci s ohledem na její použití a teprve poté bude zkoumáno faktické použití poškozeným. Taková formulace vede k závěru, že je-li věc použitelná k podnikatelskému účelu, musí být zkoumáno, zda je použitelná i k soukromému účelu.* (zvýrazněno autorem) Jinými slovy, ze směrnice jsou automaticky vyloučeny věci, které jsou ze své podstaty použitelné jen k podnikatelským účelům. Takový závěr je odůvodněný tím, že kvalifikaci skutečného použití vyžaduje druhá podmínka čl. 9 směrnice. Uvedené případy přichází v úvahu u věcí jako automobily, domácí nářadí či výpočetní technika“ (Viz HRÁDEK, J. § 2943 [Omezení povinnosti nahradit škodu]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1065.)

⁵⁰⁰ Z působnosti směrnice č. 85/374/EHS tak **bude nejspíše vyloučena** škoda (újma) způsobená (vadným) výrobkem na vysokotlaké peci (běžně užívané pro různé aplikace, zejména ve výzkumu a vývoji), užívané „nedělním kutilem“ pro své soukromé potřeby. Naproti tomu by do její působnosti s velkou pravděpodobností **spadala** situace škody způsobené (vadným) výrobkem na kávovaru situovaného v objektu zaměstnavatele (běžně však určeného pro osobní (s)potřebu), jež je v převážné míře využíván zaměstnanci pro jejich denní osobní (s)potřebu kávy; avšak v situaci, kdy by byl tento kávovar užíván převážně za účelem servírování kávy klientům daného zaměstnavatele, nejednalo by se již o režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky.

⁵⁰¹ Pro ilustraci můžeme uvést situaci, kdy si „[p]odnikatel například pořídí počítač za účelem vedení svého účetnictví a provozování webové stránky, ale má jej u sebe doma, kde jej k soukromým účelům používá jeho manželka a děti. Manželka téhož podnikatele si zakoupí osobní vůz, který také pro svou potřebu a potřebu své rodiny využívá. Příležitostně jej však zapůjčí svému manželovi za účelem cest v rámci jeho podnikání.“ (Viz SIMON, P. § 2943. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 758.)

⁵⁰² Viz rozsudek SD ve věci „Gruber“ (bod 54); je pak věcí soudu, který danou věc rozhoduje, aby tento poměr relevantně posoudil a určil, v jakém rozsahu byly naplněny výše uvedené závěry.

⁵⁰³ Z uvedeného se podává, že „[v]yloučena tak není jen náhrada škody na věci určené a užívané převážně k podnikatelským účelům, ale náhrada škody na jakékoliv věci, která je užívána k výdělečné činnosti (užívá-li např. zaměstnanec svůj automobil v rámci pracovního poměru, není tento automobil rovněž chráněn, [...]). Toto omezení je nejspíše vedeno úvahou, že podnikatelé by měli své právní vztahy řešit na smluvním základě s výrobcí a dodavateli. Přitom bylo ale přehlédnuto, že třetí osoby, které mohou být též vadou výrobku poškozeny, nemají žádnou možnost takové smluvní úpravy; vně stojící podnikatelé tak mají horší pozici.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2943 [Omezení ochrany při škodě na věci]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1660 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁵⁰⁴ Zároveň v této souvislosti vyvstává otázka, jak řešit hypotézu, v České republice tolik typickou, kdy si podnikatel koupí věc tzv. „na firmu“; předpokládejme, že je tato (vadným) výrobkem poškozena, přičemž je tato ale užívána výlučně k účelům soukromým. Může se pak poškozený v tomto případě dovolávat režimu směrnice č. 85/374/EHS? Je třeba se zde přiklonit k závěru, také s ohledem na výše uvedené, že se tímto postupem,

Připomeňme však, že uvedené **neplatí** v případě právní úpravy francouzské, dle níž lze v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky uplatňovat také škodu způsobenou na věcech určených a převážně užívaných **k podnikatelským účelům** (viz výše).

A pro úplnost pak závěrem ještě doplníme, že možnost požadovat náhradu za hodnotu samotného (vadného) výrobku je z působnosti směrnice č. 85/374/EHS **vyloučena**;^{505, 506} to z důvodu snahy předejít nadměrnému počtu případných sporů.⁵⁰⁷ Tato skutečnost však oprávněnému nebrání v tom daný nárok uplatnit **v rámci jiného odpovědnostního režimu**.⁵⁰⁸

b) *Újma poškozené osoby způsobená úmrtím či úrazem a její náhrada*

Naproti výše popsáním závěrům ve vztahu ke škodě materiální, nestanovuje směrnice č. 85/374/EHS ve vztahu k uplatnění újmy nemajetkové, způsobené vadným výrobkem, žádné bližší podmínky (kromě jejího vlastního vzniku); uvedené pak znamená, že se bez dalšího uplatní národní právo členských států.⁵⁰⁹ Tedy „[v] případech, kdy půjde o škodu na jiných právních statcích, než je věc ve smyslu § 489, bude oprávněnou osobou kdokoliv, neboť se legální výjimka [dle čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice č. 85/374/EHS, resp. § 2943 OZ] neuplatní.“⁵¹⁰

V zásadě se tak v případě újmy nemajetkové aplikují příslušná vnitrostátní pravidla, dle nichž je „výrobce“ obecně povinen k náhradě **veškerých škodlivých následků, jež poškozenému způsobil**.^{511, 512} Myslitelná je tedy principiálně náhrada všech možných podob újmy nemateriální, jako jsou duševní útrapy, bolestné, snížení společenského uplatnění, obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví ad.⁵¹³

tedy zastíráním skutečného účelu koupě dané věci s cílem využít daňových výhod podnikatelům v této souvislosti poskytovaných, podnikatel této možnosti (dobrovolně) **vzdává**, a speciální unijní úpravy se tak dovolávat nemůže.

⁵⁰⁵ Srov. čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁰⁶ Viz např. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 14. října 2015, sp. zn. 1re civ. n° 14-13847

⁵⁰⁷ Srov. recitál č. 9 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁰⁸ Např. v režimu odpovědnosti za vadné plnění v případě koupě věci (§ 2099 an. OZ; obdobně čl. 1641 an. CC); nebude-li se však jednat o smluvního partnera „výrobce“, bude muset poškozený uplatnit svůj nárok prostřednictvím (obecných) ustanovení o deliktovní odpovědnosti (§ 2909 an. OZ; obdobně čl. 1240 an. CC).

⁵⁰⁹ Viz čl. 9 al. 1 písm. a), al. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky ve spojení se závěry SD ve věci „Veedefald“ (zejména body 27 a 29)

⁵¹⁰ „Takové omezení se tedy již neuplatní při vzniku škody na zdraví, kdy konkrétní zaměstnanec právnické osoby bude poškozen na zdraví. Tomuto zaměstnanci vznikne nárok na náhradu škody v rozsahu vytrpěné bolesti, ztížení společenského uplatnění a dalších nároků vyplývajících z titulu imateriální újmy dle § 2958, jeho zaměstnavatel však bude též oprávněn k náhradě utržené škody, zejména v rozsahu skutečné škody a ušlého zisku.“ (Viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1048.)

⁵¹¹ Viz § 2956 an. OZ; obdobně čl. 1240 CC, jež je pokládán za východisko jednoho z klíčových principů francouzské úpravy deliktovní odpovědnosti, tzv. „princip plné náhrady újmy“ (fr. „le principe de la réparation intégrale du préjudice“; blíže k tomuto principu pak viz např. JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 281-284).

⁵¹² Obdobně pak též rozsudek SD ve věci „Boston Scientific Medizintechnik“ (bod 49)

⁵¹³ Myslitelná je dokonce, alespoň dle francouzské judikatury, náhrada nemateriální újmy **v podobě ztráty zvířete** (viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 1962, sp. zn. 1er civ. (bez čísla), v němž tento soud uzavřel, že mimo škodu materiální může ztráta zvířete představovat pro jeho majitele také újmu subjektivní (nemajetkovou), kdy uvedený případ se pak týkal konkrétně běžeckého koně jménem *Lunus*).

c) *Újma (nejen) osob poškozenému blízkých a její náhrada*

S ohledem na to, že je obecně „*újma nemajetková spojená [také] se ztrátou drahé bytosti nebo s bolestí způsobenou tím, že ji vidíme trpět*“⁵¹⁴, není zde okruh možných oprávněných subjektů omezen pouze na samotného poškozeného, nýbrž připadají v úvahu taktéž osoby jemu blízké (nejčastěji – avšak nikoli výlučně – v podobě jeho rodinných příslušníků). Obecně i tyto osoby jsou tak oprávněny na „výrobci“ požadovat náhradu svých psychických útrap (příp. újmy morální), majících **původ v újmě přímého poškozeného** (vadným) výrobkem, jež byl osobou jim blízkou.^{515, 516}

Francouzská judikatura však, mimo výše uvedené okruhy osob, připouští, aby se náhrady nemateriální újmy domáhala **také osoba právnická**, která (v důsledku škody způsobené vadným výrobkem) přijde např. o část své klientely⁵¹⁷ či je jinak **zkrácena na jí přiznaných nemajetkových právech**. Naproti tomu česká právnická veřejnost je v tomto ohledu již skeptičtější a zdrženlivější; přestože je obecně české právnické osobě umožněno, aby se bránila proti zásahu do její právní sféry (tzn. jejího názvu, pověsti či soukromí), tedy aby se domáhala upuštění od neoprávněného zásahu či odstranění jeho následků,⁵¹⁸ **neexistuje zde obecný konsenzus** (s výjimkou případů nekalosoutěžního jednání)⁵¹⁹ ohledně možnosti této právnické osoby se domáhat – v případě takového zásahu – přiměřeného zadostiučinění, jako jednoho z nástrojů náhrady způsobené nemajetkové újmy.⁵²⁰

V českém právu bychom tuto situaci nejspíše podřadili pod otázku „*ceny oblíby*“ (lat. „*pretium affectionis*“) dle § 2969 odst. 2 OZ; osoba je však povinna ji nahradit jen při splnění zákonných podmínek, jež francouzská judikatura v daném případě nemajetkové újmy **nevyžaduje**.

⁵¹⁴ Viz JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 278 (přeloženo autorem).

⁵¹⁵ Hovoříme zde tak o (poškozených) osobách vadou výrobku zasažených **nepřímo**, tj. „**obětech sekundárních**“ (fr. „*victime immédiate*“ či „*victime par ricochet*“), jejichž utrpenou újmu nazýváme jako „**újmu reflexní**“. V tomto kontextu pak francouzský Nejvyšší soud (ve vztahu k režimu směrnice č. 85/374/EHS) uzavřel, že je obecně „*každý výrobce za škodu způsobenou vadou jeho výrobku odpovědný taktéž ve vztahu k nepřímým poškozeným, aniž by zde byl prostor rozlišovat, zda se jedná o stranu smluvní či třetí osobu*“. (Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 1998, sp. zn. 1er civ. n° 96-20421 (přeloženo autorem)). Uvedený soud konkrétně v této věci přiznal náhradu nemajetkové újmy (újmy reflexní) členům rodiny osoby, jež byla nakažena virem AIDS z infikované krevní transfúze, poskytnuté transfúzním centrem v Bordeaux.

⁵¹⁶ Česká právní úprava (oproti té francouzské) je však v tomto ohledu poměrně striktnější, neboť osobě blízké (srov. § 22 OZ) přiznává možnost domáhat se odčinění duševních útrap **pouze v případě** (i) usmrcení nebo (ii) zvláště závažného ublížení na zdraví daného poškozeného (viz § 2959 OZ); dochází tak k poměrně velkému **zúžení možných případů**, kdy se tyto sekundární oběti mohou domáhat náhrady jím způsobené (reflexní) újmy.

⁵¹⁷ Viz např. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2012, sp. zn. chbre comm n° 11-10278

⁵¹⁸ Viz § 135 OZ

⁵¹⁹ Viz § 2988 OZ

⁵²⁰ Přestože již české obecné soudy přijaly některá rozhodnutí týkající se předpokladů vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do (dobré) pověsti právnické osoby (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010), nejsou tyto závěry obecně v českém právním prostředí přijímány. „*S ohledem na znění § 2894 odst. 2, podle kterého se [totiž] k povinnosti odčinit jinému nemajetkovou újmu vyžaduje, aby takovou povinnost stanovil zákon (pokud nebude tato povinnost ujednána), by právnická osoba neměla mít právo na náhradu nemajetkové újmy v případě neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby nebo jejího práva k názvu. Na rozdíl od újmy způsobené na přirozených právech člověka,*

2.5.3. Nepřípustnost (smluvního) omezení odpovědnosti „výrobce“

Stejně jako v rámci ostatních oblastí ochrany spotřebitele,⁵²¹ tak i v případě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je **zakázáno**, ať už jednostranným, dvoustranným či vícestranným právním jednáním, omezit či vyloučit odpovědnost „výrobce“ (podnikatele) ve vztahu k osobě poškozené.⁵²² Osoba (sekundárně) poškozená se tak **předem** nesmí s výrobcem dohodnout či výrobce sám nesmí (ku příkladu) v rámci obchodních podmínek předem deklarovat, že se kupující uzavřením smlouvy vzdává (ať už zcela či jen částečně) svého práva na náhradu škody.^{523, 524}

Francouzská úprava, stejně jako ta česká, pak řádně provádí výše uvedené závěry do svého textu; zároveň však (na rozdíl od úpravy české) tyto rozšiřuje o odstavec druhý, který za určitých předpokladů tato odpovědnost „výrobce“ omezující či zcela vylučující ujednání mezi stranami připouští. Platnými jsou tato jen (i) pro případ škod na věcech,⁵²⁵ jež nejsou převážně určeny pro osobní (s)potřebu a (ii) jsou-li uzavírána mezi podnikateli.⁵²⁶

Připomeňme však, že francouzské právo připouští, **pouze ale v režimu národním**, taktéž odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku na věcech (převážně) užívaných pro podnikatelské účely (viz výše); a tomu odpovídá i tato v předchozím odstavci popsaná možnost smluvních ujednání mezi podnikateli. Je tak třeba zdůraznit, že se jedná o úpravu dále rozvíjející onen čistě vnitrostátní odpovědnostní režim, a **nejedná** se tak o (nesprávnou) transpozici textu směrnice č. 85/374/EHS. Z toho důvodu tak v rovině právního řádu českého, a v zásadě ani právního řádu jiného členského státu, nebude-li daná země v rámci svého vlastního práva připouštět popsanou podnikatelskou adaptaci úpravy rozebírané směrnice, výše uvedená možnost mezi podnikatelských odpovědnost limitujících ujednání aplikovatelná.

u které je právo na náhradu nemajetkové újmy stanoveno v § 2956, není zákonem výslovně stanoveno právo na náhradu nemajetkové újmy v případě porušení práv právnické osoby stanovených v § 135.“ (Viz CHALOUPOKOVÁ, HOLÝ, URBÁNEK. *Mediální právo*. s. 374 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁵²¹ Např. v případě smluv distančních (viz § 1820 an. OZ); primárně však potom viz ustanovení § 1812 odst. 2 OZ, dle něhož se „[k] ujednáním odchylicím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele nepřihlíží. **To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje** (zvýrazněno autorem).“

⁵²² Viz čl. 12 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵²³ Sankcí je při porušení tohoto zákazu **nicotnost** (viz § 2942 odst. 4 OZ; obdobně § 2898 OZ); dle francouzské úpravy (viz čl. 1245-14 al. 1 CC) se však nejedná o nicotnost, nýbrž o **zvláštní druh neplatnosti** svými účinky se blížící naší neplatnosti absolutní, k níž soud přihlíží z úřední povinnosti (fr. „la clause réputée non écrite“).

⁵²⁴ „**Vzdání se práva předtím, než dojde ke vzniku práva na náhradu škody, tak nepřichází v úvahu.** [...] Lze se tak vzdát práv vyplývajících z ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku **jen tehdy, pokud již skutečně existují.** Bude tomu tehdy, jestliže již budou **naplněny podmínky odpovědnosti**, byť nárok na náhradu škody ještě existovat nemusí. Proto dojde-li ke vzniku škody, avšak poškozený o tom ještě neví anebo naopak neví, kdo za škodu odpovídá, lze se již práva na náhradu škody platně vzdát.“ (Viz HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1063 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁵²⁵ Vztahovat se tak mohou jen ke škodám majetkovým, a **nelze** jimi tudíž vyloučit náhradu újmy nemajetkové.

⁵²⁶ Viz čl. 1245-14 al. 2 CC

2.6. Výše náhrady újmy způsobené vadným výrobkem a povaha hranice 500 eur

2.6.1. Náhrada újmy majetkové a otázka povahy hranice 500 eur

Bližší vymezení toho, co rozumí pojmem škoda či jaké jsou její jednotlivé složky text směrnice č. 85/374/EHS nijak nestanoví, a je tak třeba vyjít z **úpravy (definice) národní**. V rovině práva českého „[j]e tak nutné vyjít z definice škody, jak je uvedena v § 2894. Oproti některým právním řádům (§ 1 rakouského Produkthaftungsgesetz) tak české právo neomezuje rozsah náhrady škody na skutečnou škodu, ale může být žalován i ušlý zisk, který utrpí poškozená strana v přímé příčinné souvislosti s vadou výrobku.“^{527, 528}

Pro uplatnění újmy majetkové, resp. škody (způsobené na věcech od samotného vadného výrobku odlišných), však stanovuje směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky,⁵²⁹ potažmo její národní prováděcí úpravy,⁵³⁰ **finanční omezení ve výši 500 eur**. Není však zcela jasné, zda směrnice uvedenou podmínkou „stanoví spoluúčast poškozeného v tom smyslu, že mu škoda na věci do výše 500 EUR nebude uhrazena, nebo zda „škodou“ rozumí poškození nebo zničení jakéhokoli majetku s vyšší hodnotou než 500 EUR. Jasně do této otázky nevnáší ani porovnání různých jazykových verzí směrnice [...].“⁵³¹

Vyvstává tak otázka, zda tato finanční hranice představuje a) **podmínku** aplikace úpravy směrnice č. 85/374/EHS,⁵³² či se jedná „jen“ o její b) **důsledek** (účinek)^{533, 534}. Přestože by se možná mohlo zdát, že uvedené rozlišení v zásadě postrádá praktického významu, není tomu tak (viz dále).

Budeme-li totiž onu prahovou hodnotu 500 eur pokládat za podmínku aplikace úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, bude poškozenému, je-li jeho nárok na náhradu škody vyšší než tato částka, vyplaceno **plné odškodnění** (tedy bez ponížení přiznané náhrady o danou částku 500 eur).⁵³⁵

⁵²⁷ Viz HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1052.

⁵²⁸ Nicméně ani francouzská prováděcí úprava (srov. čl. 1245-1 CC) **blíže neomezuje rozsah**, v jakém se může poškozený případně náhrady újmy způsobené vadným výrobkem domáhat; stejně tak jako v případě úpravy české, se tudíž může poškozený i dle práva francouzského domáhat **kupř. ušlého zisku ad.**

⁵²⁹ Viz čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵³⁰ Viz § 2939 odst. 3 OZ; obdobně čl. 1245-1 al. 2 CC ve spojení s dekretem č. 2005-113, ze dne 11. února 2005

⁵³¹ Viz SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 748.

⁵³² Tedy, když **nebude překročena** hodnota poničeného majetku činit alespoň 500 eur, **nemůže** poškozený uvedeného odpovědnostního režimu využít.

⁵³³ To ve smyslu tom, že i když **není překročena** uvedená hodnota 500 eur, **může** se poškozený uvedeného odpovědnostního režimu úspěšně dovolat, avšak z konečné výše náhrady škody mu před jejím přiznáním bude **odečtena** ona částka 500 eur.

⁵³⁴ Obdobně pak JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 388.

⁵³⁵ Uvedené pojetí je obecně přijímáno např. v Nizozemí, Spojeném království a fakticky také ve Španělsku (ve španělských prováděcích předpisech je totiž daná částka stanovena jako spoluúčast (viz dále), avšak prakticky

Naproti tomu, budeme-li částku oněch 500 eur interpretovat jako důsledek či účinek rozebíraného odpovědnostního režimu, bude daná hodnota obecně pokládána za *de facto* **spoluúčast poškozeného** na utržené škodě; jinak řečeno, konečná výše odškodnění přiznaného poškozenému (v případě poničení majetku) bude v této souvislosti o stanovenou částku snížena.

Pokud bychom tedy interpretovali onu minimální (finanční) prahovou hodnotu jako spoluúčast poškozeného, byla by majetková škoda způsobená (vadným) výrobkem v režimu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky hrazena jen **částečně**, tedy po snížení (soudem) přiznané náhrady škody o hodnotu 500 eur. Uplatnit tuto částku by pak musela osoba poškozená **v rámci řízení vedeného odděleně**, a to dle (obecných) ustanovení o deliktní odpovědnosti;⁵³⁶ úspěšné uplatnění tohoto (zbytkového) nároku však bude, s ohledem na povinnost poškozeného prokazovat také **zavinění „výrobce“** (byť v podobě **nedbalostní presumovaného**)⁵³⁷, poměrně složité (a někdy až, z důvodu nedostatečných technických znalostí poškozené osoby ve vztahu ke konstrukci či složení vadného výrobku, nemožné).⁵³⁸

Nebude-li pak ale způsobená škoda dosahovat částky vyšší, než-li daných 500 eur, ztrácí výše popsané rozlišení její povahy jakéhokoli smyslu; pro poškozeného totiž nepředstavuje rozdíl to, zda mu náhrada nebude v režimu směrnice č. 85/374/EHS vyplacena z důvodu, že se jej nemůže dovolávat, neboť nebyla naplněna jedna ze stanovených podmínek, anebo se svého nároku v tomto režimu (úspěšně) dovolá, ale v konečném důsledku mu přiznaná náhrada nebude vyplacena, neboť je třeba jí nejprve zkrátit o uvedenou částku 500 eur (kterou však uplatněný nárok dosahovat nebude).

V této souvislosti je nicméně podstatným, že popsaná prahová hodnota má za cíl **bránit nadměrnému počtu vedených (spekulativních) sporů**;⁵³⁹ ať je tedy zvolena její interpretace dle úvahové linie ad a) či východiska ad b), toto své poslání uvedená částka plní.

Pro úplnost pak už jen připomeňme, že možnost uplatňovat náhradu škody za poškození **výrobku samotného** je z rozebíraného odpovědnostního režimu **vyloučena zcela**, a tudíž také zcela podléhá příslušné obecné národní úpravě (viz výše).

ji vnitrostátní soudy vykládají jako hranici, od jejíhož překročení svědčí poškozenému právo se svého nároku domáhat v rozebíraném režimu směrnice č. 85/374/EHS. (Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2006). s. 11.) S ohledem na jazykový výklad příslušných ustanovení (srov. čl. 12451 al. 2 CC), lze pak uzavřít, že také právní úprava **francouzská** se kloní spíše k této interpretaci oné hraniční (finanční) částky (konsenzus francouzské odborné veřejnosti v této souvislosti prozatím dosažen nebyl).

⁵³⁶ Viz § 2909 an. OZ; obdobně čl. 1240 an. CC

⁵³⁷ Viz § 2911 OZ

⁵³⁸ Problémem však je, že je tato interpretace, tedy výklad ad b), zastávána **jako většinová**, resp. uplatňovaná ve většině členských zemí včetně Rakouska, Dánska, Finska, Německa a Itálie. (Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2006). s. 10-11.) A po provedení jazykového výkladu ustanovení § 2939 odst. 3 OZ se pak zdá, že také právní úprava **česká** se spíše přiklání k tomuto výkladu.

⁵³⁹ Viz recitál č. 9 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

2.6.2. Náhrada újmy nemajetkové

Jak jsme popsali již výše, újma nemajetková (v podobě všech svých možných alternativ) se obecně nahrazuje **v plné výši, bez jakéhokoli zákonného omezení**.

Pro její výpočet však v současné právní úpravě, a to ani české, ani francouzské, **neexistují žádná právně závazná pravidla**;⁵⁴⁰ s ohledem na tuto skutečnost se jaly národní soudní autority vytvořit alespoň určité **metodologické dokumenty**, které případně poškozeným osobám pomohou se v souboru v úvahu připadajících uplatnitelných nároků (tzn. bolestné, ztížení společenského uplatnění ad.) zorientovat.^{541, 542} Takto vypracované dokumenty nicméně představují jen zdroje inspirační, **právně nezávazné**, které však obecně na praxi (nejen) soudů působí silou své (vysoké) autority.

Primárním hlediskem tak stále zůstává zásada „plné náhrady utrpěné újmy“;⁵⁴³ jejíž konečná výše pak bude často stanovována pomocí (mnoha), velmi nákladných, **znaleckých posudků**.

⁵⁴⁰ Uvedený výrok je do jisté míry relativizován existencí nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (s fixní bodovou hodnotou ve výši 250 Kč, viz § 3 odst. 1 citovaného nařízení); nicméně, jak patrné z názvu, řeší tento předpis toliko újmu způsobenou **pracovním úrazem nebo nemocí z povolání**, a nejedná se tedy o řešení obecné, nedopadající na všechny myslitelné okruhy poškozených osob, a tudíž ani na osoby, jež utrpěly újmu způsobenou (vadným) výrobkem.

⁵⁴¹ V rámci České republiky se pak jedná o tzv. **Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku**, vypracovanou Nejvyšším soudem, a kterou jeho občanskoprávní a obchodní kolegium vzalo na vědomí dne 12. března 2014 (dále jen „metodika“); „[p]ro určení [konečné] výše náhrady [dle této metodiky] je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu [která se odvozuje] od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest ([pokud tak např.] průměrná mzda za rok 2013 činila 25 128 Kč, hodnota jednoho bodu činí 251,28 Kč, vznikla-li bolest v roce 2014)“ (viz odst. 1 bodu VI. metodiky).

⁵⁴² Obdobné řešení zvolila i Francie; na přelomu roku 2004 a 2005 (tedy o 10 let dříve než Česká republika) tak započala pod vedením Jean-Pierre Dintilhaca, předsedy druhého občanskoprávního kolegia francouzského Nejvyššího soudu, svou činnost pracovní skupina pověřená vypracovat seznam (přípustných) podob nemajetkové újmy, jež vyústila v červenci 2005 ve vydání dokumentu, dnes známého jako „**Dintilhacova nomenklatura (fr. „la nomenclature Dintilhac“)**“. Tento dokument je dnes využíván v rámci činnosti soudů, pojištěven a dalších zúčastněných stran. Pro bližší informace viz tento [odkaz](#); pro text uvedeného dokumentu pak viz [zde](#).

⁵⁴³ Viz § 2956 an. OZ; v rámci francouzské právní úpravy pak viz čl. 1240 CC, z něhož je dovozován onen tzv. „princip plné náhrady újmy“ (fr. „le principe de la réparation intégrale du préjudice“), k tomu viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu např. ze dne 24. února 2009, sp. zn. chbre crim. n° 08-83956 (fr. „le préjudice [...] doit être réparé **dans son intégralité** (zvýrazněno autorem), *sans perte ni profit pour aucune des parties*“).

2.7. Otázka důkazního břemene a prokazování vady výrobku ve sporech o náhradu škody způsobenou vadou výrobku

Jednou z nejdůležitějších otázek pro uplatnění nároku na náhradu utrpěné škody (nejen v režimu směrnice č. 85/374/EHS) je pak otázka důkazního břemene, tedy určení toho, **kdo a jaké skutečnosti a v jaké míře musí obecně prokázat.**

Jak jsme si již výše ukázali, jsou za škody na zdraví či majetku, jež jeho uživateli skrze vadu daného výrobku vznikly, **odpovědní v zásadě všechny osoby, které se podílely na konkrétním výrobně-distribučním řetězci** (tj. samotný (originální) výrobce, quasi-výrobce, dovozce výrobku ze třetí (mimo unijní) země a za určitých podmínek (subsidiárně) pak také dodavatel, resp. distributor výrobku).

Uvedené „nároky z náhrady škody způsobené vadou výrobku [lze ale v zásadě] uplatňovat na základě tří právních institutů, které se v průběhu doby vyvinuly: 1) odpovědnost subjektivní (negligence),⁵⁴⁴ 2) odpovědnost ze záruky (warranty),⁵⁴⁵ 3) objektivní odpovědnost (strict liability)⁵⁴⁶“. ⁵⁴⁷ Autoři směrnice č. 85/374/EHS se nicméně, jak již víme, přiklonili k popsanému řešení třetímu, tedy pro odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku na vnitřním trhu zvolili **režim odpovědnosti objektivní** (avšak s možností liberace „výrobce“).

V unijním režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je to pak **osoba poškozená**, která musí nést, a hlavně též unést důkazní břemeno; pro úspěšné uplatnění svého nároku tak musí prokázat **obecně tři skutečnosti**, a to (i) vznik škody, (ii) existenci vady výrobku a také (iii) dovodit příčinnou souvislost mezi nimi (blíže viz následující text).^{548, 549}

⁵⁴⁴ „**Předpokladem subjektivní odpovědnosti je porušení povinnosti pečlivosti (duty of care) vůči poškozenému a s tím související vznik škody** (zvýrazněno autorem), tzn. musí existovat povinnost pečlivého chování žalovaného vůči žalobci, žalovaný tuto povinnost porušil a konečně porušením této povinnosti vznikla škoda (kausální nexus). Měřítkem pečlivosti je chování osoby srovnatelného postavení a vzdělání ve stejné situaci.“ (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 533.)

⁵⁴⁵ „**Záruka vzniká buďto smluvně nebo je stanovena zákonem. Za záruku je [pak] třeba považovat jakékoliv výslovné či konkludentní smluvní ujištění o vlastnostech a kvalitě výrobku. [Pro úspěšné uplatnění svého nároku na náhradu škody žalobce] musí prokázat existenci takové záruky a dále, že škoda byla způsobena právě vadou, která byla zárukou kryta** (zvýrazněno autorem). Na rozdíl od subjektivní odpovědnosti za zavinění [(negligence)] a objektivní odpovědnosti [(viz dále)] se u odpovědnosti ze záruky jedná o smluvně založený nárok na náhradu škody.“ (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 533.)

⁵⁴⁶ „**Základem objektivní odpovědnosti za škody způsobené vadou výrobku je „nepřiměřená nebezpečnost“ výrobku [...]** a to bez ohledu na to, zda byla někým zaviněna (zvýrazněno autorem). Nepřiměřená nebezpečnost je dána vždy, když výrobek neodpovídá normálním očekáváním běžného spotřebitele.“ (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 533.)

⁵⁴⁷ Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 533.

⁵⁴⁸ Viz čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; obdobně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 32 Cdo 1885/2011

⁵⁴⁹ Prokazování (relevantní) škody, resp. újmy ve sféře uživatele výrobku nejspíše větší obtíže činit nebude; nicméně prokazování existence vady výrobky (též v závislosti na tom, o který konkrétní druh vady se jedná) a zároveň její příčinnou souvislost s uvedeným zásahem do (ne)majetkové sféry poškozeného, je pro osobu, která často není vybavena příslušnými a potřebnými technickými znalostmi (*know-how*) značně obtížná, a v některých případech (jako jsou např. léčiva) **až téměř nemožná** (viz dále).

2.7.1. Prokazování vady výrobku (v závislosti na jejím druhu)

Pojmu „vada“ výrobku⁵⁵⁰ jsme se již obšírně věnovali v jedné z úvodních částí této kapitoly a nebudeme jej tak již dále (znovu) rozebírat; připomeňme jen pro účely této pasáže, že „vadu“ výrobku je třeba **vykládat nezávisle** na interpretaci, jakou tomuto pojmu tradičně přiznávají členské státy Evropské unie (tj. země kontinentální právní kultury), tedy nikoli v kontextu odpovědnosti za vadné plnění, resp. za vady skryté (viz výše).

Výraz „vada“ výrobku v režimu směrnice č. 85/374/EHS je nutno vykládat v rovině (ne)dostatečné míry bezpečnosti,⁵⁵¹ jakou ve vztahu ke konkrétnímu produktu může (legitimně) očekávat nikoli jen jeho konkrétní uživatel, ale celá (spotřebitelská) veřejnost jako celek.^{552, 553} Je tak očividné, že tento standard bude v čase i místě (v závislosti na zařazení výrobku na trhu) **proměnlivý**, avšak principiálně se vždy bude odvíjet od vady konkrétního výrobku.

Myslitelné jsou pak v zásadě **tři druhy vady**: (a) vada konstrukční, (b) vada výrobní a (c) vada instrukcí (tedy vada informační), kdy ve vztahu ke každému z těchto druhů jsou posuzovány jiné skutečnosti, na základě nichž je dovozována „vadnost“ výrobku.⁵⁵⁴

a) *Vady konstrukční a jejich prokazování*

Trpí-li výrobek touto vadou, znamená to, že **nemá s ohledem na své složení či konstrukci** takové atributy, jež by od něho bylo možné důvodně (legitimně) očekávat.⁵⁵⁵ Obecně se jedná o vadu **generickou**, týkající se všech exemplářů daného „výrobku“, resp. celé příslušné výrobní série; v tomto ohledu se tak jako vhodným pro posouzení přítomnosti této vady jeví použít tzv. **test přínosů a rizik**^{556, 557}.

Nejvíce ilustrativním je v tomto ohledu právě **okruh výrobků v podobě léčiv**; dle uvedeného testu je ve vztahu k otázce vadnosti výrobků (medikamentů) váženo,

⁵⁵⁰ Ať už určeného pro užití **soukromé** či **podnikatelské**; resp. všechny (vadné) výrobky, až na stanovené výjimky, spadají do působnosti směrnice č. 85/374/EHS. (Srov. LASSERRE, DRUFFIN-BRICCA, DEMARCHI. *Droit des obligations. Licence 2*. s. 176.)

⁵⁵¹ A to jak bezpečnosti **fyzické** (kdy za vadný tak lze nepochybně označit např. samo vybuchující chytrý telefon), tak také bezpečnosti **duševní, resp. mentální** (v tomto ohledu lze uvažovat, zda za vadné ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS nelze považovat také některé videohry dětem přístupné). (Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1679.)

⁵⁵² Srov. recitál č. 6 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁵³ „Znamená to, že legitimní očekávání uživatele výrobku nemá být posuzováno ‘in concreto’, nýbrž ‘in abstracto’. [...] Legitimní očekávání je tak **přiměřené přirozené neškodnosti** výrobku a naproti tomu **přiměřené jeho potenciálnímu nebezpečí**.“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1680 (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁵⁵⁴ Srov. HRÁDEK, J. § 2941 [Vadný výrobek]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1058.

⁵⁵⁵ „Jedná se tedy o vadu v samotném plánování výrobku.“ (Viz HRÁDEK, J. § 2941 [Vadný výrobek]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1058.)

⁵⁵⁶ fr. „le test bénéfices-risques“; angl. „risk-utility test“; v češtině pak obecně „metoda srovnání rizika a užitku“

⁵⁵⁷ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 52.

zda **příznivé** (léčivé) účinky, jež tyto v sobě nesou, **převažují** případné účinky **nežádoucí** (vedlejší), které taktéž mohou dané výrobky (léky) vyvolat.⁵⁵⁸

Aby tak nebyl výrobek označen za vadný, **měly by (očekávané) příznivé účinky převažovat ty negativní**; poměr přínosů by tedy měl převážit poměr rizik, resp. nákladů nutných k jejich eliminaci (viz výše požadavek „přiměřenosti bezpečnostních opatření k jejich nákladům“). Při tomto vyhodnocení by pak měla být nepochybně zohledněna také otázka vědeckého a technického pokroku, jehož v době uvedení daného výrobku do oběhu bylo dosaženo (viz bod 2.8.2 písm. e) této kapitoly) a od něhož jsou popsána hodnocení odvíjena.

Francouzský Nejvyšší soud pak tyto úvahy posvětil, když při několika příležitostech uzavřel, že je vadný takový lék (výrobek), u něhož, v době, kdy byl předepsán, **nebyl** poměr přínosů ve vztahu k možným rizikům již považován za **příznivý**.^{559,560} Naproti tomu však **nelze** výrobek považovat za vadný, je-li projev v léku obsažených nebezpečných látek **vzácný**, aniž by byl brán zřetel na okolnosti a zejména [...] závažnost zjištěných škodlivých účinků.⁵⁶¹

b) Vady výrobní a jejich prokazování

Naproti tomu je pak dána vada výrobní, o kterou se jedná, „*jestliže při zhotovování výrobku, který je řádně naplánovaný z hlediska své konstrukce, dojde k odchýlení se od těchto plánů a není tak dosažena plánovaná vlastnost výrobku.*“⁵⁶² V této otázce se tak výše popsany test již neuplatní, neboť **zde už nejsou váženy přínosy a negativa nastavení konkrétního složení či konstrukce** do oběhu uváděného výrobku;⁵⁶³ posuzován zde je totiž už samotný **materiální výsledek** popsanych úvah a přijatého kompromisu mezi přínosy a možnými riziky.

O výrobní vadu se tak bude jednat, **nebude-li konkrétní exemplář odpovídat výrobku dané řady modelovému**, resp. nenaplní-li daný exemplář (legitimní) očekávání týkající se míry bezpečnosti, které ostatní výrobky dané řady s ohledem na okolnosti jejich uvedení do oběhu (tj. zejména jejich prezentace ze strany „výrobce“), v široké veřejnosti legitimně vzbudí.⁵⁶⁴

⁵⁵⁸ Taktéž právní kultura angloamerická dospívá k závěru, že není jednoduché stanovit objektivní měřítko pro posouzení přítomnosti konstrukční vady, kdy za nejvíce přílehavou byla nakonec vybrána právě uvedená **metoda srovnání rizika a užitku**. „*Tato metoda srovnává mezi rizikem, které je spojeno s konstrukcí určitého výrobku, užitečností a výrobními náklady výrobku. Je-li riziko vyšší než užitečnost výrobku, má se za to, že výrobek má konstrukční vadu.*“ (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 533-534.)

⁵⁵⁹ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2006, sp. zn. 1er civ. n° 02-16648

⁵⁶⁰ Učiněné závěry však **nejsou** v rámci francouzské doktríny, a ani judikatury přijímány jednotně a bezvýhradně; pro zdrženlivější postoj ve vztahu k výše uvedenému tak viz např. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 1er civ. n° 12-21314.

⁵⁶¹ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2005, sp. zn. 1er civ. n° 02-11947 a 02-12065

⁵⁶² Viz HRÁDEK, J. § 2941 [Vadný výrobek]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1058.

⁵⁶³ Srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-17738; obdobně pak viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 1er civ. n° 12-21314

⁵⁶⁴ Obdobně VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 53.

c) *Vady informační a jejich prokazování*

Výrobek však může být „vadný“ i v případě, když neobsahuje žádný materiální, resp. hmotný defekt; ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS se totiž o vadu – nedostatečnou míru bezpečnosti – jedná také v situaci, kdy nebyl uživatel či jakákoli jiná (poškozená) osoba, která do styku s výrobkem přišla, poučena o jeho vlastnostech a možných (nezjevných) rizicích (k otázce zjevných rizik a některým dalším úvahám ve vztahu k informační povinnosti „výrobce“ ohledně jeho výrobku viz výše bod 2.2.3 písm. c) této kapitoly).

Jinými slovy, uživatel výrobku se na „výrobci“ může domáhat náhrady škody (újmy) i v situaci, kdy výrobek byl správně zkonstruován, bezvadně vyroben, avšak **poškozený nebyl „výrobce“ upozorněn, resp. poučen** o tom, k jakým škodám může případně dojít (také) v situaci, kdy je s výrobkem řádně a bezpečně nakládáno;⁵⁶⁵ to nicméně za předpokladu, že „výrobce“ **mohl či měl taková nebezpečí** v době uvedení výrobku do oběhu předvídat.⁵⁶⁶

*„Proto by měl být výrobek vybaven odpovídajícím, snadno srozumitelným návodem, který upozorní spotřebitele na nebezpečnost výrobku (např. přiloženým letáčkem, návodem k použití nebo nápisy na samotném výrobku).“⁵⁶⁷ Informační povinnost „výrobce“ však nelze redukovat toliko na přiložený návod či příbalový leták (je však pravdou, že tato forma komunikace nutných informací ze strany „výrobce“ bude nejprůkaznější); jedná se totiž o všechny formy sdělení „výrobce“, ať už ve zmíněné formě **písemné**, ale také formě **verbální**. Hlavním totiž je, aby se informace dostala do sféry konkrétního uživatele výrobku.⁵⁶⁸*

Konstatace existence vady v poučení tak může být pro poškozeného spásná např. tehdy, kdy není dost dobře možné, s ohledem na stav současného vědeckého poznání, relevantně posoudit, zda je či není výrobek vadný z důvodu své výroby anebo své konstrukce (tedy v případě, kdy není možné aplikovat výše zmíněný tzv. test přínosů a rizik).⁵⁶⁹

⁵⁶⁵ „*Informační vadou (vadou instrukcí) je pak pochybení výrobce dostatečně informovat spotřebitele o nebezpečí výrobku, tedy o jeho nebezpečných vlastnostech, které mohou vést ke vzniku škody.*“ (Viz HRÁDEK, J. § 2941 [Vadný výrobek]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1058.)

⁵⁶⁶ „*Vadná instrukce přichází v úvahu v případech, kdy žalovaný neupozornil žalobce na nebezpečí výrobku, ke kterým může docházet i při jeho řádném používání, ačkoliv žalovaný takové nebezpečí mohl v době uvedení výrobku na trh předvídat.*“ (Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 534.)

⁵⁶⁷ *Ibid*, s. 534.

⁵⁶⁸ Nelze tak považovat za dostatečné sdělení nežádoucích (sekundárních) účinků toliko ordinujícím lékařům, resp. **není dostačující poučení poskytnuté prostřednictvím imperativu, obsaženého v reklamní informační brožůře, odkazující na poradu s ošetřujícím lékařem**, který by měl uživatele výrobku následně poučit; i v tomto případě je tak výrobek považován za vadný z důvodu nedostatku poučení jeho uživatele (viz již výše zmíněný rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. 1er civ. n° 06-14174).

⁵⁶⁹ Zároveň však ale také není možné bez dalšího uzavřít, že „*samotné poučení o nežádoucím účinku, jakkoli závažném, automaticky liberuje výrobce z veškeré odpovědnosti, vylučující tak povahu vadného výrobku, projeví-li se tento účinek. Totiž, jakmile riziko, i když [uživateli] sdělené, není vyváženo podstatným přínosem pro společnost, je třeba připustit, že daný výrobek nepředstavuje bezpečnost, jakou od něho lze legitimně očekávat.*“ (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 54 (přeloženo autorem).)

2.7.2. Dovozování příčinné souvislosti mezi škodou a vadou výrobku

Již výše jsme si uvedli, že pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody (újmy) vůči „výrobci“ je třeba, aby **poškozený** prokázal tři (hlavní) skutečnosti: (a) vznik a existenci relevantní škody, (b) vadu výrobku, která danou škodu (újmu) způsobila a (c) následně pak příčinnou souvislost mezi těmito dvěma.⁵⁷⁰

a) Škoda

Otázku škody jsme si již výše popsali poměrně detailně; na tomto místě tak jen připomeňme a zdůrazněme, že se musí jednat o **škodu relevantní**, tedy újmu – majetkovou či nemajetkovou – způsobenou vadou konkrétního výrobku. Nelze tak vůči „výrobci“ uplatňovat škodu s daným vadným výrobkem nikterak blíže nesouvisející.⁵⁷¹

b) Vada výrobku

Stejně tak jsme již výše zevrubně pojednali o jednotlivých dílčích otázkách vážících se k pojmu „vada“. Je však třeba ještě zodpovědět otázku poslední, a to „*Konkrétně k jakému okamžiku se existence vady, která je příčinou uplatňované (relevantní) škody, posuzuje?*“.

Zde je odpověď poněkud složitější; dle některých autorů totiž není ani tak náročné posoudit, zda je výrobek vadný či nikoli, nýbrž posouzení okamžiku, kdy se vada objevila.⁵⁷² Výrobce je totiž odpovědný pouze za ty vady, **jež se na výrobku objevily do doby, než byl tento uveden do oběhu.**⁵⁷³ Znamená to však, že výrobce uvedením výrobku do oběhu za něj dále nikterak neodpovídá?

Ve vztahu k **vadám konstrukčním a výrobním** je tomu skutečně tak; tedy uvede-li „výrobce“ do oběhu věc, jejíž vadu konstrukční či výrobní v daný okamžik nemohl (za předpokladu, že takovou skutečnost „výrobce“ prokáže), s ohledem na dosažený vědecký a technický stav poznání, odhalit, není za tento defekt „výrobce“ vůči uživateli odpovědný.⁵⁷⁴ Ovšem, v případě **vady informační (tedy vady v poučení)** je situace opačná; „*jestliže [tak] výrobce v průběhu času odhalí vadu výrobku, která může vést ke vzniku škody a na danou skutečnost [uživatele výrobku nikterak] neupozorní, nebude mu uvedený liberační důvod k dispozici*“, a odpovědný tak bude z titulu porušení své informační povinnosti.^{575, 576}

⁵⁷⁰ Srov. čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁷¹ Viz HRÁDEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1048.

⁵⁷² Viz např. TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 10.

⁵⁷³ Viz čl. 7 písm. b) ve spojení s čl. 6 odst. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁷⁴ Srov. čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁷⁵ Viz SIMON, P. § 2941. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 753; obdobně pak PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 534.

⁵⁷⁶ Poškozený tak musí dobře posoudit, jakou konkrétní vadu bude vůči „výrobci“ v řízení uplatňovat.

c) *Příčinná souvislost mezi (relevantní) škodou a vadou výrobku a její posouzení*

- **Základní (obecná) teoretická východiska ve vztahu k francouzskému a českému pojetí příčinné souvislosti**

Přestože by byl poškozený uživatel schopný prokázat vadu daného výrobku, neznamená to ještě automatické přiznání jím požadované náhrady způsobené škody; dovozena totiž musí být také existence příčinné souvislosti mezi uplatňovaným nárokem a defektem daného výrobku. Jinými slovy, ze všech možných příčin, musela danou újmu uživatele (fakticky) zapříčinit **právě vada příslušného výrobku**.

K posouzení uvedeného se pak v rámci českého právního řádu obecně užívá dvou teoretických východisek, a to (i) **teorie podmínky** a (ii) **teorie adekvátní příčinné souvislosti**. Principiálně je pak „[z]ákladem příčinného vztahu teorie podmínky (*condicio sine qua non*), podle níž je příčinou každý jev, bez něhož by jiný jev vůbec nenastal, anebo nenastal způsobem, jakým nastal (Novotný, O., Vanduchová, M. a kol. *Trestní právo hmotné – I. Obecná část. Praha: ASPI, a. s., 2007, s 173*).“⁵⁷⁷ To však pro komplexní posouzení rozebírané otázky nelze považovat za dostatečné; sic příčinná souvislost představuje primárně **otázku skutkovou** (vyjádřenou právě prostřednictvím *teorie podmínky*), je třeba ji dále doplnit o hlediska – **korektivy** – **právní** (ty naproti tomu představované *teorií adekvátní příčinné souvislosti*).⁵⁷⁸ Právě pomocí této druhé z uvedených teorií jsme schopni z množiny v úvahu připadajících příčin (identifikovaných pomocí *teorie podmínky*) vybrat ty, které skutečně stojí na pozadí relevantní škody (újm).⁵⁷⁹

Shrneme-li uvedené, „[p]rávně relevantními příčinami tedy nemohou být kterékoli faktické příčiny, sebvíce vzdálené od škodního následku, nýbrž je třeba vyčlenit (izolovat) jen ty příčiny, s nimiž právo spojuje vznik odpovědnosti (tzv. **umělá izolace jevů**), které jsou pro způsobení následku významné (tzv. **gradace příčinné souvislosti**) a které podle obvyklého

⁵⁷⁷ Dále pak viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 5 Tdo 912/2011

⁵⁷⁸ „Existenci či neexistenci příčinnosti mezi určitými jevy tak hodnotíme jako otázku skutkovou, nicméně vždy v respektu k jejím právním důsledkům (zvýrazněno autorem). Z hlediska práva nás totiž zajímá jen příčinnost mezi právně relevantními jevy, tedy mezi právně relevantním jednáním [(v případě odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky tedy vadou daného výrobku)] a právně relevantním následkem [(tj. škodou)].“ (Viz VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 87.)

⁵⁷⁹ Jak jsme si již uvedli, „teorie podmínky (*sine qua non*) stanovuje, že kauzalita mezi příčinou a následkem je tehdy, pokud by následek bez příčiny nenastal [...]. Z hlediska české občanskoprávní teorie je však větší důraz kladen na teorii adekvátní příčinné souvislosti. Podle této teorie je příčinná souvislost dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věci a zkušeností **adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události** (zvýrazněno autorem). *Současně se [však] musí prokázat, že škoda by nebyla nastala bez této příčiny [...].* (Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. září 2011, sp. zn. 28 Cdo 4845/2009) Dle Ústavního soudu pak „pro odpovědnost za škodu není nutné, aby vznik určité škody byl pro jednajícího [škůdce] konkrétně předvídatelný, nýbrž je dostatečné, že pro optimálního pozorovatele není vznik škody vysoce nepravděpodobný (zvýrazněno autorem).“ (Viz náleží Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05)

*chodu věci i podle obecné zkušenosti mají zpravidla (typicky) za následek způsobení určité škody (tzv. adekvátní příčinná souvislost). Příčinná souvislost jako jeden z nezbytných předpokladů odpovědnosti za škodu je tedy dána tehdy, je-li škoda podle obvyklého (přirozeného) chodu věci i obecné zkušenosti, resp. poznatků adekvátním důsledkem protiprávního úkonu či škodní události.*⁵⁸⁰

V rovině práva francouzského je však uvedené třeba **do jisté míry relativizovat**. Francouzská úprava, stejně jako ta česká, v rámci zákona příčinnou souvislost explicitně nikterak nedefinuje, a její konkrétní podoba je tak vymezena především prostřednictvím právní doktríny a relevantní judikatury; ty francouzské pak výše uvedené závěry dále doplňují ještě o hledisko to, zda posuzovaná situace spadá do rámce odpovědnosti za zavinění, či naopak do odpovědnosti objektivní. Bez nároku na povahu (absolutní) obecnosti, platí v rámci francouzského právního řádu totiž pravidlo, že v případě odpovědnosti za zavinění (tedy odpovědnosti **subjektivní**) se uplatní **čistě teorie podmínky**, bez toho, aniž by pak byla tato doplněna o východiska teorie adekvátní příčinnosti;⁵⁸¹ východiska **teorie adekvátní příčinné souvislosti** se pak totiž uplatní až v případě odpovědnosti **objektivní**.^{582, 583}

Závěrem k těmto obecným úvahám je pak třeba doplnit, že příčinná souvislost nepředstavuje hledání skutečných příčin dané škody; jinými slovy, „*právní kauzálnost totiž nepředstavuje kauzálnost vědeckou. [...] Právnik tak nehledá pravdu: on zkoumá dvě známé skutečnosti, škodu a protiprávní jednání či událost a mezi těmito dvěma se snaží rozvinout vztah pravděpodobnosti. Je možné, aby předmětné protiprávní jednání či událost způsobily danou škodu? Je-li odpověď pozitivní, a není-li podán důkaz opaku, příčinná souvislost zde bude prokázána. V tomto ohledu tak právní kauzálnost představuje honbu za pravděpodobností* (zvýrazněno autorem).“⁵⁸⁴ Pro poškozeného je ale často, s ohledem na jeho informační deficit a s tím související důkazní nouzi, **velmi problematické** dovodit i „jen“ tuto pravděpodobnost (k dokazování příčinné souvislosti a tzv. míry důkazu viz dále).

⁵⁸⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. února 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012 (zvýraznění učiněna autorem)

⁵⁸¹ Francouzská doktrína východiska uvedená u českého postoje, týkajícího se vymezení příčinné souvislosti, dále doplňuje v případě **teorie podmínky** ještě o aspekt **rovnocennosti identifikovaných příčinných jevů**, a to z důvodu rozšíření okruhu možných odpovědných subjektů. Z logiky věci totiž po aplikaci východisek **teorie adekvátní příčinné souvislosti** dojde ke zúžení tohoto okruhu, neboť za relevantní budou považovány jen některé z množiny původně identifikovaných příčin. (Srov. JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 351-352.) Francouzské právo tak ke korekci (zúžení) onoho (často) širokého okruhu potenciálně odpovědných subjektů využívá právě aplikaci východisek odpovědnosti subjektivní, která vyžaduje, jak již vyplývá z jejího označení, naplnění taktéž subjektivní složky osoby škůdce, tedy jeho zavinění; **roli teorie adekvátní příčinné souvislosti tak zde plní korektiv zavinění škůdce**.

⁵⁸² srov. JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 352.

⁵⁸³ V případě režimu **objektivní** odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku dle směrnice č. 85/374/EHS tak francouzská teorie používá k identifikaci odpovědných osob závěrů **teorie adekvátní příčinné souvislosti**.

⁵⁸⁴ Viz JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 348-349 (přeloženo autorem).

- **Praktické otázky spojené s prokazováním příčinné souvislosti ve sporech o náhradu škody způsobené vadnými výrobky**

Text směrnice č. 85/374/EHS⁵⁸⁵ bližší podmínky dokazování, resp. podmínky, za nichž má poškozený důkazní břemeno (u)nést, **nikterak nespécifikuje**,⁵⁸⁶ a bude tak na každém členském státu, resp. jeho procesních pravidlech, aby tuto otázku blíže upravil;⁵⁸⁷ to však za podmínky, že taková národní úprava (i) nezpůsobí obrácení důkazního břemene (jež nese a musí nést poškozená osoba) a (ii) nemění podmínky pro liberaci „výrobce“ stanovené v textu rozebírané unijní úpravy.⁵⁸⁸

Z uvedeného se tak (implicitně) podává, že k prokázání skutečností, pomocí nichž poškozený hodlá uplatňovat náhradu škody způsobené mu vadou výrobku, **lze obecně využít všech prostředků, na základě nichž lze relevantně zjistit stav věci.**⁵⁸⁹

Problematickým však zůstává fakt, že se v rámci Evropské unie stále liší přesnost (intenzita), s jakou musí poškozený danou vadu výrobku v jednotlivých členských státech prokázat; „u některých soudů, jako např. ve Francii, v Belgii, Itálii nebo ve Španělsku, stačí, aby žalující strana prokázala, že výrobek neplnil svou funkci. U jiných soudů, jako např. v Německu nebo ve Spojeném království⁵⁹⁰, musí žalující strana prokázat s co největší přesností přesnou povahu vady výrobku.“⁵⁹¹ Nelze se však ale domnívat, že by „průměrný“ evropský spotřebitel (a stejně tak soud, resp. konkrétní soudce) byl nadán znalostí toho, jak všechny na vnitřním trhu nabízené výrobky fungují, jaký mechanismus je pohání, anebo jaké (kontra)indikace mohou vyvolat jednotlivé účinné látky obsažené v daném léčivém přípravku. Z uvedeného tak vyplývá, že v konečném důsledku tudíž budou nejvíce využívány jako důkazní prostředky **(nákladné) znalecké posudky⁵⁹² či tzv. odborná vyjádření⁵⁹³.**

⁵⁸⁵ Srov. čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁵⁸⁶ Viz stanovisko generálního advokáta k věci „Novo Nordisk“ (bod 46): „Podle článku 4 směrnice 85/374 je na poškozeném, aby prokázal vadu, utrpěnou újmu a příčinnou souvislost mezi vadou a škodou. **Toto ustanovení však neupravuje způsob podání tohoto důkazu** (zvýrazněno autorem). [...]“

⁵⁸⁷ „České právo bude vycházet z obecných procesních pravidel uvedených v občanském soudním řádu, a bude tak na žalobci, aby prokázal přesnou povahu vady výrobku v rámci své povinnosti tvrzení a důkazní (zvýrazněno autorem). Zřejmě zásadním bodem pro prokázání je příprava znaleckého posudku, který však může být v komplexnějších případech velmi nákladný.“ (Viz HRADEK, J. § 2939 [Relevantní škoda způsobená výrobkem]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1049.)

⁵⁸⁸ Srov. rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“ (bod 28)

⁵⁸⁹ Srov. § 125 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „občanský soudní řád“ či také „OSŘ“); obdobně pak čl. 1358 CC

⁵⁹⁰ Ve věci *Ide v. ATB sales* (2008, WECA Civ 424) však anglický odvolací soud nakonec rozhodl, že pro určení odpovědnosti výrobce **není** poškozený povinen prokázat přesný mechanismus (povahu) závady výrobku.

⁵⁹¹ Viz Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011). s. 7.

⁵⁹² Viz § 127 a 127a OSŘ

⁵⁹³ Srov. § 127 odst. 1 OSŘ: „Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce.“

Jinými slovy, ve jménu jistého ulehčení své důkazní pozice se poškozený uživatel výrobku často uchýlí, s ohledem na svůj informační deficit a s tím související důkazní nouzi (zapříčiněnou mj. také složitostí technických a jiných specifikací se k výrobku vázících), **ke znaleckému posouzení dané situace**. Je však třeba zdůraznit, že takový „vědecký důkaz“, v ideálním případě nade vši pochybnost prokazující existenci příčinné souvislosti, **není zákonem (explicitně) vyžadován**;⁵⁹⁴ ba co víc, jedná se pouze o jeden z prostředků (přímé) kompenzace uvedené informační asymetrie. „*Přímá kompenzace informačního deficitu [totiž] může být provedena několika způsoby, a to za pomoci různých procesních nástrojů, které můžeme vyjmenovat následovně: 1) znalecký posudek, 2) individualizace břemene substancování, 3) vysvětlovací povinnost procesní strany nezátížené důkazním břemenem (neboli sekundární povinnost tvrzení) a 4) aplikace skutkových a právních domněnek.*“⁵⁹⁵

S ohledem na téma této práce, nebude již otázce znaleckého posudku⁵⁹⁶ a individualizace břemene substancování⁵⁹⁷ dále věnována pozornost; naopak se podíváme blíže na prostředek cílící na vyrovnání informační asymetrie **třetí** („sekundární povinnost tvrzení“) a **čtvrtý** („aplikace skutkových a právních domněnek“).

Vysvětlovací povinnost procesní strany nezátížené důkazním břemenem (neboli sekundární povinnost tvrzení). Uvedenou otázku, resp. její poměr k režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku byl Soudní dvůr nucen vyřešit v jednom ze svých rozhodnutí týkajícího se německé právní úpravy.⁵⁹⁸ Soudní dvůr zde zdůraznil,

Pro odborná vyjádření tak platí, že „z důvodu hospodárnosti [mají] přednost před znaleckými posudky zejména tam, kde se jedná o jednodušší věci a kde nevznikají pochybnosti o správnosti takového odborného vyjádření. Uvedené ovšem neznamená, že by odborná vyjádření měla sama o sobě nižší důkazní sílu (NS 2 Cdon 1619/96, SR 11/1999 s. 362).“ (Viz HROMADA, M. § 127 [Znalecký posudek a odborné vyjádření]. In: SVOBODA, SMOLÍK a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. C. H. Beck. s. 547.)

⁵⁹⁴ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 24. října 2008, sp. zn. CE 305622; obdobně rozsudek francouzského Nejvyššího soud ze dne 25. června 2009, sp. zn. 1re civ. n° 08-12781

⁵⁹⁵ Viz VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 169.

⁵⁹⁶ Ve vztahu ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením jako důkazním prostředkům a jejich hodnocení viz blíže HROMADA, M. § 127 [Znalecký posudek a odborné vyjádření], § 127a [Znalecký posudek předložený účastníkem]. In: SVOBODA, SMOLÍK a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. C. H. Beck. s. 545-551; dále pak viz též VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 146–156 a 171-172 (zohledňující aspekty a specifika civilních sporů v rámci poskytování zdravotních služeb).

⁵⁹⁷ Blíže k otázce břemene substancování viz např. MACUR, J. *Břemeno substancování v civilním soudním řízení*. Bulletin advokacie. 1999, č. 6-7, s. 7-19.; anebo dále pak též náleží Ústavního soudu ze dne 28. února 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07 (body 14 a 16).

⁵⁹⁸ Viz rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“; Soudní dvůr zde posuzoval, s ohledem na režim a povahu směrnice č. 85/374/EHS, slučitelnost práva na informace, jež zakotvuje § 84a německého zákona o léčivých přípravcích (Arzneimittelgesetz), r roku 1976. Dle citovaného ustanovení, existují-li skutečnosti, které odůvodňují domněnku, že léčivý přípravek způsobil škodu, může poškozená osoba od podnikatele v oblasti farmaceutického průmyslu požadovat **informace týkající se účinků, vedlejších účinků a interakcí známých tomuto podnikateli, jakož i týkající se případů podezření na působení vedlejších účinků a interakcí**, o nichž se tento podnikatel dozvěděl a všech dalších případných poznatků, které mohou mít význam pro posouzení **vady daného léčivého přípravku** (dále viz rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“, body 9 až 13).

že (i) nedojde-li k obrácení důkazního břemene, jež má nést poškozený, a (ii) nejsou-li měněny podmínky pro zproštění „výrobce“ tak, jak jsou stanoveny v textu směrnice č. 85/374/EHS, (iii) resp. není-li prostřednictvím dané národní právní úpravy zpochybněna či ohrožena účinnost a cíle (sledované unijním zákonodárcem) systému odpovědnosti zavedeného touto směrnicí, nebrání nic aplikaci takové vnitrostátní právní úpravy.⁵⁹⁹ Právo spotřebitele požadovat od výrobce určitého produktu informace o jeho vedlejších účincích, ani rozsah takto požadovaných informací, tak nenáleží k otázkám upraveným směrnicí č. 85/374/EHS, a proto nespadá do oblasti její působnosti,⁶⁰⁰ v zásadě je tak „sekundární povinnost tvrzení“ jako prostředek kompenzace informačního deficitu ve vztahu k uživateli vadného výrobku v členských státech přípustná.⁶⁰¹

Aplikace skutkových a právních domněnek. Režim tohoto prostředku rozvinula především 1) judikatura francouzská, a to zejména v souvislosti s výrobky medicínskými. Na ní pak navázal, resp. se k ní vyjádřil 2) ve věci „Sanofi Pasteur“, také Soudní dvůr, který tak na unijní úrovni stanovil základní východiska pro aplikaci tohoto prostředku.⁶⁰²

1) *Aplikace skutkových a právních domněnek dle závěrů francouzské judikatury.* Francouzský Nejvyšší soud nejprve uzavřel, že příčinnou souvislost nelze dovozovat pouze s poukazem na skutečnost, že „výrobce“ (údajně) nedostál – ve spojení s tvrzeným nerespektováním principu prevence – povinnosti zajistit výslednou (absolutní) bezpečnost daného výrobku.⁶⁰³ Naproti tomu však odpovědnost „výrobce“ lze již dovodit v situaci, kdy tento zanedbá svou povinnost náležitě péče; výrobce poruší tuto svou povinnost tehdy, kdy i přes vědecká (klinická) pozorování, kontraindikující používání daného výrobku (léku), nepřijme žádná vhodná opatření k nápravě tohoto (závadného) stavu.⁶⁰⁴

Přestože dle uvedeného soudu není pro dovození příčinné souvislosti obecně nutné, aby příslušné vědecké studie jednotně přijímaly tvrzené riziko spojené s (vadným) výrobkem, musí být příslušné tvrzené skutečnosti postaveny (alespoň) **na domněnkách pádných, konkrétních a jednotných**^{605 606}.

⁵⁹⁹ Srov. rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“ (body 28 a 30)

⁶⁰⁰ Srov. rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“ (body 25 a 29)

⁶⁰¹ Ve vztahu k otázce „sekundární povinnost tvrzení“ v rámci českého práva viz např. VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 175 an.

⁶⁰² Dále zde budou příslušné úvahy vztahující se k „aplikaci skutkových a právních domněnek“ činěny, pro větší ilustrativnost, pouze ve vztahu, k již zmíněným výrobkům medicínským (zejm. pak lékům a vakcínám).

⁶⁰³ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2008, sp. zn. 1er civ. n° 06-18848

⁶⁰⁴ Viz rozsudky francouzského Nejvyššího soudu ze dne 7. března 2006, sp. zn. 1er civ. n° 04-16179 a 04-16180

⁶⁰⁵ fr. „des présomptions graves, précises et concordantes“ (srov. čl. 1382 CC)

⁶⁰⁶ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2008, sp. zn. 1er civ. n° 05-20317

V tomto kontextu je pak třeba rozeznávat **dva druhy situací**.⁶⁰⁷ situaci, kde jednotný vědecký důkaz o možném riziku daného výrobku **stále absentuje**;⁶⁰⁸ a situaci, kde již takovýto vědecký důkaz o potenciální rizikovosti výrobku (avšak vedle dalších možných příčin újmy uživatele) **existuje a byl podán**.⁶⁰⁹

V situaci první, je domněnka odrážející atributy pádnosti, konkrétnosti a jednotnosti považována za naplněnou, jsou-li prokázány (i) blízká časová souvislost mezi užitím daného výrobku a projevem škodného následku a (ii) výborný (újmě předcházející) zdravotní stav poškozeného (společně s tím, že se dané onemocnění, resp. reakce na podanou látku v jeho rodině nevyskytovala a nevyskytuje).⁶¹⁰ V určitém směru pak francouzský Nejvyšší soud uvedená kritéria ještě doplňuje o hledisko třetí, a to „(ne)přítomnost statisticky významného pozorování ohledně vazby mezi daným výrobkem a tvrzeným škodlivým následkem“.⁶¹¹

V případě situace druhé, pak již daným léčivým přípravkům lze tvrzené riziko vědecky a statisticky připsat, avšak s ohledem na další možné příčiny újmy uživatele, nelze bez dalšího spolehlivě určit, že původcem onemocnění je právě tento medikament. Domněnka pádná, konkrétní a jednotná je zde tak obecně dovozena, jsou-li splněny zejména tyto tři předpoklady.⁶¹² (i) nebezpečný charakter výrobku je vědecky uznán, (ii) poškozený je tomuto výrobku vystaven, (iii) absence jiné možné příčiny škody, jež sice neeliminuje možné pochybnosti, nicméně favorizuje přijetí příčinnosti tohoto výrobku.⁶¹³ Přestože jsou uvedená tři kritéria splněna, nelze však danou domněnku považovat za splněnou, je-li poškozený zcela lhostejný k informacím (varováním) ze strany výrobce poskytnutým.^{614, 615}

⁶⁰⁷ Viz WESTER-OUISSE, V. [La causalité et le risque de développement. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s 241-243.

⁶⁰⁸ V rámci Francie se jedná zejména o stále velmi diskutabilní a do dnešního dne neuzavřený případ vakcíny proti hepatitidě typu B, která údajně způsobuje pacientům onemocnění roztroušenou sklerózou. (Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 56 a 58.)

⁶⁰⁹ Také zde můžeme čerpat **ze zkušeností Francie**, kde byla řešena otázka příčinné souvislosti např. mezi primární plicní arteriální hypertenzí a podáním některých produktů (např. Isoméride), či spojitost mezi tzv. toxickou epidermální nekrolýzou (známou též jako Lyellův syndrom) a některými přípravky (např. Colchimax či Zyloric).

⁶¹⁰ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-17738; obdobně pak též rozsudky francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 25. července 2007, sp. zn. CE 288052 či rozsudek francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 9. března 2007, sp. zn. CE 285288

⁶¹¹ fr. „association statistique significative permettant de déduire un tel lien“ (viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-14287)

⁶¹² Srov. WESTER-OUISSE, V. [La causalité et le risque de développement. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s 244.

⁶¹³ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2005, sp. zn. 1er civ. n° 02-11947 a 02-12065; obdobně pak rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2006, sp. zn. 1er civ. n° 02-16648

⁶¹⁴ Francouzský Nejvyšší soud tak v tomto ohledu odmítl nárok dlouholetého konzumenta tabákových výrobků s poukazem na to, že byl s možnými zdravotními riziky, které z takového chování vyplývají, více než srozuměn (srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 8. listopadu 2007, sp. zn. 1er civ. n° 06-15873).

⁶¹⁵ Ignorance poskytnutého poučení „výrobce“ poškozeným tak způsobuje **přetržení (přerušeni) případně existující příčinné souvislosti**. (Srov. WESTER-OUISSE, V. [La causalité et le risque de développement. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s 246.)

Pro úplnost pak už jen doplňme, že francouzský Nejvyšší soud pro některé okruhy obdobných situací přijal princip (oproti výše uvedenému) **nevyvratitelné právní domněnky**; vstříc tak vyšel např. zaměstnancům, jež při výkonu své pracovní činnosti přišli do kontaktu s **azbestem**, a to i když byli spraveni o jeho škodlivých účincích.^{616, 617}

2) *Aplikace skutkových a právních domněnek dle Soudního dvora*. S ohledem na popsanou francouzskou praxi vyvstávala otázka, zda je takové doplnění režimu směrnice č. 85/374/EHS přípustné, či se naopak už jedná o narušení její účinnosti. Francouzský Nejvyšší soud tak v roce 2015 položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se přípustnosti a aplikace daných domněnek v rámci režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.

Soudní dvůr zde dospěl k závěru, že takový režim jako je ten, co jsme si výše vykreslili, jež legitimuje soud, který danou věc projednává, dovést existenci vady výrobku a příčinné souvislosti mezi touto vadou a vzniklou škodou „na základě souboru nepřímých důkazů, jejichž závažnost, přesnost a to, že se shodují, mu umožňují mít s dostatečně vysokou mírou pravděpodobnosti za to, že takový závěr odpovídá skutečnosti“⁶¹⁸, je obecně **přípustný**;⁶¹⁹ to však za podmínky splnění předpokladů, jež jsme si popsali výše.⁶²⁰

Zároveň však soudní dvůr **odmítl** takovou konstrukci, dle níž by se považovala existence příčinné souvislosti za prokázanou vždy, byly-li by předloženy **předem určené** nepřímé skutkové důkazy tuto osvědčující.⁶²¹ Jinými slovy, nelze zde stanovit výčet konkrétních důkazních prostředků, které když poškozený předloží, bude jeho nároku vždy vyhověno. Danou situaci je tudíž **třeba vždy hodnotit ve světle konkrétních okolností**.⁶²²

⁶¹⁶ „Na základě pracovní smlouvy, je zaměstnavatel ve vztahu ke svému zaměstnanci vázán povinností zajistit tomuto výslednou bezpečnost, zejména co se týče nemoci z povolání vyvolaných u tohoto zaměstnance z důvodu vady výrobků vyráběných či užívaných daným podnikem.“ (Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2004, sp. zn. 2e civ. n° 02-30688 (přeloženo autorem))

⁶¹⁷ Skutkově podobnou situaci pak řešil francouzský Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 2. dubna 2003, sp. zn. chbre social n° 00-21768, v němž dovedl, že **je za pracovní úraz považováno** onemocnění zaměstnance roztroušenou sklerózou, utrpěné v důsledku povinné (zaměstnavatelem uložené) vakcinace spojené s konkrétní podnikatelskou činností. Lze se pak domnívat, že, poté co se vyrovná se svým zaměstnancem, se zaměstnavatel bude na „výrobci“ této vakcíny domáhat v rámci regresního nároku celkové výše takto vyplacené částky, a to v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku dle směrnice č. 85/374/EHS.

⁶¹⁸ Viz rozsudek SD ve věci „Sanofi Pasteur“ (bod 28)

⁶¹⁹ K přípustnosti a uplatnění domněnek právních a skutkových v rámci českého práva viz např. VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 186 an.

⁶²⁰ Viz rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“ (body 28 a 30)

⁶²¹ Viz rozsudek SD ve věci „Sanofi Pasteur“ (bod 55)

⁶²² Z výše uvedeného je tak patrné, že vedle obecných vlastností konkrétního výrobku je třeba **vždy přihlížet také** k vlastnostem a predispozicím **(celkové anamnéze) konkrétního uživatele**; tedy „[d]ůkaz o způsoblosti výrobku vyvolat škodu typu odpovídajícího tomu, jež je uplatňován poškozeným, není dostačující pro přičitatelnost uplatňované škody použití daného výrobku. Zákon v zásadě vyžaduje prokázání, mimo jiného, že je to právě vada předmětného výrobku, která, při té příležitosti, vyvolala konkrétně škodu, jejíž náhrada je požadována.“ (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 59 (přeloženo autorem).)

- **Okamžik, kdy lze příčinnou souvislost považovat za (dostatečně) prokázanou**

Přestože jsme se zabývali otázkou, jakými způsoby lze dovozovat příčinnou souvislost, nevěnovali jsme se dosud otázce míry, s jakou musí být postaveno na jisto, že ono tvrzené právně relevantní jednání (tj. vada výrobku) vedlo právě k onomu právně relevantnímu následku (tj. ke škodě uživatele daného výrobku); jinými slovy, otázce tzv. **míry důkazu**.⁶²³ Musí se jednat o **praktickou jistotu** či postačuje toliko příčinnost **pravděpodobná**?

Obecně platí, že „[p]ro civilního soudce kontinentálního právního systému⁶²⁴ [(na rozdíl od právního systému angloamerického)] jsou (až na nepatrné a bezvýznamné výjimky) určité sporné skutečnosti dokázány, jestliže na základě svého vnitřního přesvědčení nemá žádné pochybnosti o jejich existenci a tyto skutečnosti tedy považuje za prakticky jisté. Z hlediska nauky o pravděpodobnosti to znamená, že přiznává pravdivost tvrzení procesní strany o určitých skutečnostech nejvyšší, mezní stupeň pravděpodobnosti, který splývá s praktickou jistotou o těchto skutečnostech.“⁶²⁵ Jak soudce francouzský, tak soudce český, oba vyznávající principy kontinentální právní kultury, postavené na římskoprávní tradici, tedy tendují k **požadavku prokázání příčinné souvislosti s praktickou jistotou**.^{626, 627}

Ve většině případů lze s tímto závěrem (do jisté míry) souhlasit,⁶²⁸ avšak ve vztahu k produktům medicínským, je třeba tento „požadavek jistoty“ určitým způsobem **relativizovat**. Výše uvedené ve vztahu k režimu domněnek dovozeného francouzským Nejvyšším soudem je v zásadě svědkem akceptace této relativizace v rovině práva francouzského; *jak se ale k uvedenému staví právo české?*

V rámci sporů mezi lékařem a pacientem jsou dle Ústavního soudu požadavky „stoprocentního“ prokázání objektivní příčinné souvislosti **nereálné, resp. nedosažitelné a neudržitelné**. „*Určovat v lékařských postupech jednoduchý vztah příčiny a následku je samo*

⁶²³ „Míra důkazu“ [...] určuje, jak vysoký stupeň pravděpodobnosti je potřebný k tomu, aby tvrzená skutečnost mohla být uznána za dokázanou.“ (Viz MACUR. *Dokazování v civilním procesu VB a USA*. s. 404.)

⁶²⁴ Uvedené tak v zásadě platí pro všechny členské státy Evropské unie.

⁶²⁵ Viz MACUR. *Dokazování v civilním procesu VB a USA*. s. 403-404.

⁶²⁶ Ve vztahu k českému právnímu prostředí srov. ŠUSTEK a kol. *Zdravotnické právo*. s. 318.

⁶²⁷ „V [českém] právním řádu můžeme rozlišovat míry důkazu dvě: 1) prokázání na úroveň praktické jistoty a 2) osvědčení. [...] **Osvědčení** je považováno za nižší stupeň pravděpodobnosti, kdy je podle převažujících názorů důkaz o nějaké skutečnosti dán tehdy, je-li z více než 50% pravděpodobné, že tato skutečnost nastala tak, jak je tvrzena. Osvědčení se v praxi používá jen u některých, svou povahou spíše procesních rozhodnutí (např. rozhodnutí o předběžném opatření). Osvědčení se s ohledem na požadavek pravděpodobného prokázání pravdivosti určité skutečnosti podobá míře důkazu založené na převažující pravděpodobnosti (on the balance of probabilities) používané v angloamerickém právním systému a z hlediska českého právní řádu představuje výjimku. **Za obecně platnou míru důkazu je považována praktická jistota** (zvýrazněno autorem).“ (Viz VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 158-160.)

⁶²⁸ K důsledkům popsané rozdílnosti míry důkazů v rámci kontinentální právní kultury a angloamerické právní kultury viz bod 3.3.1 písm. c) kapitoly 3.

*o sobě velmi obtížné. Podstatou lékařství je vlastně vstupovat do celého řetězce příčin a následků, do procesů, které probíhají v lidském těle, a vnějším zásahem tyto procesy ovlivňovat, měnit jejich směr, působení atd. Zásah lékaře tak vlastně sám o sobě mění "přirozený běh věci" v lidském těle, zasahuje do komplexních vztahů příčin a následků.*⁶²⁹ Uvedené pak nepochybně platí také ve vztahu k uživateli farmak a dalších léčivých přípravků, u nichž je (někdy velmi) obtížné určit, zda právě účinky tohoto přípravku jsou (hlavní) příčinou újmy poškozeného.

V zásadě tedy také české právo připouští v oboru zdravotnictví určité zmírnění požadavků na důkazní břemeno poškozeného kladených, a to **s ohledem na složitost a komplexnost daných vztahů**; dle Nejvyššího soudu tak „[o]kolnost, že znalec v posudku formuloval své závěry jako pravděpodobnostní (což je při složitosti biologických procesů pochopitelné a v praxi znaleckého dokazování z oboru zdravotnictví nikoli výjimečné) a že soudy ve svých závěrech o skutkových zjištěních tuto formulaci převzaly, na splnění uvedeného předpokladu odpovědnosti nemá žádný vliv. Zásada volného hodnocení důkazů totiž nevylučuje, že i na základě znaleckého posudku, jehož závěry jsou formulovány s užitím výrazů pravděpodobnosti, může soud dospět (na základě zhodnocení dokazování) ke skutkovým závěrům na úrovni praktické jistoty.“⁶³⁰

Lze tak uzavřít, že v rámci uplatnění nároku na náhradu škody způsobenou vadou výrobku může poškozený využít všech prostředků, pomocí nichž lze zjistit (skutečný) stav věci; jejich posouzení, resp. posouzení skutečností z nich vyplývajících se však bude v rámci jednotlivých řízení **lišit**. Ve valné většině případů se jako **obecné pravidlo**, platné v zásadě ve všech členských státech Evropské unie, týkající se prokázání (dovození) příčinné souvislosti a s tím spojených relevantních právních skutečností, prosadí **požadavek tzv. praktické jistoty** (tedy „zjištění skutečného stavu věci [blížíci se] praktické realitě“)⁶³¹; avšak v řízeních **specifických**, v rámci nichž je pro poškozeného velmi obtížné, ba až téměř nemožné, takový požadavek splnit (zejména pak v rámci sporů souvisejících se škodou způsobenou vadou výrobku medicínského), bude uvedená úroveň vyžadované pravděpodobnosti ohledně skutečné podoby příčinné souvislosti poměrně snížena (resp. **bude postačovat příčinnost pravděpodobná**).

⁶²⁹ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08

⁶³⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. února 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012

⁶³¹ Viz VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. s. 158

2.7.3. Specifické otázky související s domáháním se a prokazováním nároku ve sporech o náhradu škody způsobenou vadou výrobku

a) *Prokazování vady výrobku sériového*

Určité aspekty vztahující se k otázce výrobků sériových v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (zejména okamžik uvedení takového výrobku do oběhu) jsme již nastínili výše; nezamysleli jsme se však ještě nad tím, zda konstatování vady u jednoho výrobku z příslušné série, umožní tuto zjištěnou vadnost vztáhnout **na všechny výrobky do dané šarže spadající**.

Popsanou otázku (vyřešil Soudní dvůr v rámci jednoho ze svých rozsudků, konkrétně ve věci „Boston Scientific Medizintechnik“; Soudní dvůr zde (opět) nejdříve zdůraznil, že úroveň bezpečnosti, kterou lze ve vztahu k výrobku legitimně očekávat, je nutno hodnotit „*se zohledněním zejména účelu, objektivních charakteristik a vlastností dotčeného výrobku, jakož i specifických znaků skupiny uživatelů, jimž je tento výrobek určen* (zvýrazněno autorem).“⁶³²

Je tedy třeba odlišit (i) výrobky, na něž jsou, s ohledem na jejich funkci či účel a situaci zvláštní zranitelnosti jejich uživatelů (tedy zejména lékařská zařízení, jako jsou např. v posuzovaném případě kardiostimulátory a implantovatelné automatizované defibrilátory), kladeny bezpečnostní požadavky, které od nich mohou tyto osoby legitimně očekávat, obzvláště vysoké a (ii) výrobky ostatní.⁶³³ Jinými slovy, z obecného režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je nutno vyčlenit ty, které představují **neobvykle nepřiměřenou potenciálnost škody**, hrozící jejich zvlášť zranitelným uživatelům.

Dle názoru Soudního dvora pak „[z]a těchto podmínek zjištění potenciální vady takových výrobků patřících do stejné skupiny nebo náležejících do téže série výroby **umožňuje všechny výrobky této skupiny nebo této série kvalifikovat jako vadné, aniž by bylo třeba prokazovat vadu dotčeného výrobku** (zvýrazněno autorem).“⁶³⁴

Nicméně v rámci obecného režimu platí to, že „*jeden vadný výrobek neznamená, že je automaticky vadná celá výrobní série*“.⁶³⁵ „Výrobce“ je pak tudíž obecně odpovědný jen za tu škodu, kterou způsobil **konkrétní** výrobek do oběhu uvedený; *a contrario* poškozený uživatel musí obecně svůj nárok vždy prokazovat ve vztahu ke **konkrétnímu** (vadnému) výrobku z příslušné šarže.

⁶³² Viz rozsudek SD ve věci „Boston Scientific Medizintechnik“ (bod 38)

⁶³³ Srov. rozsudek SD ve věci „Boston Scientific Medizintechnik“ (bod 39)

⁶³⁴ Viz rozsudek SD ve věci „Boston Scientific Medizintechnik“ (bod 41)

⁶³⁵ Viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 29.

b) *Prokazování okamžiku, kdy vada vznikla*

Jak jsme si již výše uvedli, odpovídá „výrobce“ pouze za vady, které se na výrobku objevily před tím, než byl tento do oběhu uveden. Kdo je však povinen prokazovat to, že byl inkriminovaný výrobek vadný ještě před svým uvedením do oběhu a nestal se ve vztahu k legitimnímu očekávání (nepřiměřeně) nebezpečným až poté – „výrobce“ či poškozený?

V tomto případě zde dochází k obrácení důkazního břemene,⁶³⁶ kdy tak prokázání této skutečnosti **tíží samotného „výrobce“**, a to ze dvou důvodů.

Pro to, že je okamžik, kdy vada vznikla, povinen prokazovat výrobce hovoří nejprve povaha výčtu skutečností, jež musí osoba poškozená pro uplatnění svého nároku osvědčit; tento seznam lze v zásadě označit za **taxativní**,⁶³⁷ bez možnosti jej dále rozšiřovat. Naopak je zde patrná tendence členských států a také samotného Soudního dvora ono (nepřiměřeně) tíživé důkazní břemeno poškozeného jistým způsobem odlehčovat (viz výše uvedené závěry). Jinými slovy, poškozený je dle směrnice č. 85/374/EHS povinen tvrdit a prokázat **toliko** škodu, vadu a příčinnou souvislost mezi těmito dvěma.

S tím pak souvisí skutečnost druhá, týkající se jednoho z liberačních důvodů „výrobci“ směrnici č. 85/374/EHS přiznaných; dle něho se „výrobce“ zproští odpovědnosti, prokáže-li, že „*vada která způsobila škodu, neexistovala v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebo že tato vada vznikla později*“.⁶³⁸ *A contrario* se má tedy – ve prospěch poškozeného – za to, že **vada existovala již v době uvedení výrobku do oběhu** (neprokáže-li „výrobce“ opak, tedy že vznikla později).⁶³⁹

Uvedené závěry pak podtrhují také východiska úprav národních; sic je režim směrnice č. 85/374/EHS, jak jsme si výše popsali, v mnoha ohledech v zásadě autonomním, jehož jednotlivé otázky je tak třeba vykládat nezávisle na obecné vnitrostátní právní úpravě, lze z této do jisté míry vycházet. To konkrétně ve vztahu k otázce důkazního břemena vážícího se k vadám **v rámci odpovědnosti prodávajícího za jakost věci při jejím převzetí kupujícím**; jak dle úpravy české,⁶⁴⁰ tak také úpravy francouzské,⁶⁴¹ se má totiž za to, že projeví-li se vada v průběhu šesti (resp. dvaceti čtyř v případě úpravy francouzské) měsíců od převzetí, byla daná věc vadná již v okamžiku jejího předání kupujícímu. Vyvrátit tuto domněnku musí prodávající.

⁶³⁶ Obdobně TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 10.

⁶³⁷ Srov. znění čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶³⁸ Viz čl. 7 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶³⁹ „Je na [výrobci] poskytnout [o této skutečnosti] důkaz; jeho tudíž tíží břímě právní a finanční vztahující se k danému důkazu, z něhož však má, v konečném důsledku, prospěch poškozený.“ (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1683 (přeloženo autorem).)

⁶⁴⁰ Viz § 2161 odst. 2 OZ

⁶⁴¹ Viz čl. L217-7 CCons

c) *Prokazování účelu, k němuž vadným výrobkem poškozené věci sloužily*

Další a v našem výčtu zde poslední skutečností, která může budít pochybnosti, je, na čí straně leží povinnost prokazovat účel, k němuž uživatel danou poškozenou věc užíval; připomeňme totiž, že se poškozený může v režimu směrnice č. 85/374/EHS obecně domáhat náhrady škody způsobené **jen na těch věcech, jež nejsou určeny či užívány převážně k podnikatelským účelům** (viz výše).

Dle Soudního dvora musí být směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky interpretována tak, že „*nebrání výkladu vnitrostátního práva nebo použití ustálené vnitrostátní judikatury, podle kterých se poškozená osoba může domáhat náhrady škody způsobené na věci určené k podnikatelskému použití a použité k takovému účelu, pokud tato poškozená osoba předloží pouze důkaz škody, vady výrobku a příčinné souvislosti mezi touto vadou a škodou* (zvýrazněno autorem)“⁶⁴². Je tak připuštěno, aby se poškozený domáhal náhrady škody na věci určené a užívané převážně k účelu podnikatelskému, avšak mimo úpravu rozebírané směrnice. To nás však neposouvá nikterak blíže k odpovědi; čí povinnost je skutečný účel daných věcí tvrdit a hlavně prokázat?

S ohledem na znění české prováděcí právní úpravy, je povinen prokazovat, že se jednalo o věc užívanou a určenou převážně pro účely podnikatelské (a nikoli pro potřebu osobní), škůdce, tedy „výrobce“.⁶⁴³ Tím, že se totiž český zákonodárce (nepříliš šťastně) odklonil od pozitivně vymezeného znění čl. 9 směrnice č. 85/374/EHS, dochází v této otázce k obrácení důkazního břemene (a to v neprospěch „výrobce“); poškozený uživatel by totiž jinak byl nucen dokazovat tzv. negativní skutečnost (tedy, že daných věcí **nebylo** převážně užíváno pro podnikatelské účely), což náš právní řád obecně nepřipouští.⁶⁴⁴

Fakticky (a nesprávně) zde tak dochází k rozšíření působnosti režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky také na (poškozené) věci, jichž bylo užíváno převážně **k účelům podnikatelským** („výrobce“ totiž v zásadě nebude schopen prokázat opak).⁶⁴⁵

V kontextu úpravy francouzské je toto rozlišování věcí sloužících převážně k účelům podnikatelským, a naopak k osobní (s)potřebě, jak jsme si již ukázali, zcela **irelevantní**, neboť francouzský zákonodárce přijal (komplementární) úpravu národní, vztahující se také na věci sloužící účelům ryze podnikatelským, odpovídající principiálně té unijní (viz výše).

⁶⁴² Viz rozsudek SD ve věci „Moteurs Leroy Somer“ (bod 32)

⁶⁴³ Obdobně HRÁDEK, J. § 2943 [Omezení povinnosti nahradit škodu]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1065.

⁶⁴⁴ Je však obtížně představitelné, že bude škůdce („výrobce“) schopen jakkoli tuto skutečnost prokázat.

⁶⁴⁵ Je tak patrné, že bude nutné, aby tato otázka (tj. ustanovení § 2943 OZ v kontextu rozložení důkazního břemene mezi „výrobce“ a poškozeného) byla podrobena soudnímu výkladu.

2.8. Liberace „výrobce“ z odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem

Jak jsme si již (nejednou) ukázali, představuje unijní podoba odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky odpovědnostní režim „**quasi-objektivní**“, resp. „**smíšený**“ (viz výše); tedy přestože směrnice č. 85/374/EHS primárně vyznává zásady a přístup úpravy odpovědnosti objektivní, zůstává v rámci jejího režimu stále relevantní otázkou také „zavinění“, a to nejen poškozeného, ale též samotného „výrobce“. ⁶⁴⁶ Uvedené se pak konkrétně projevuje tím, že „výrobce“ neodpovídá za dané škody absolutně (bezvýjimečně), avšak **text rozebírané směrnice v jeho prospěch připouští několikero tzv. liberačních („odpovědnosti zprošťujících“) důvodů**, jejichž podmínky když „výrobce“ naplní, nebude povinen nahrazovat (celou) předmětnou újmu jeho (vadným) výrobkem způsobenou.

Hned úvodem je však třeba zdůraznit, že s ohledem na „*spravedlivé rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou*“⁶⁴⁷ mezi (poškozeného) uživatele a „výrobce“, je třeba připuštěné výjimky **interpretovat restriktivně**.⁶⁴⁸

Množinu liberačních důvodů pak můžeme samozřejmě **dělit dle různých hledisek**, kdy v kontextu výše uvedeného, je patrně prvním v úvahu připadajícím kritériem 1) **požadavek (ne)naplnění podmínky zavinění**; liberační důvody tak mohou být rozlišeny na (a) ty, pro něž je otázka zavinění důležitá⁶⁴⁹ a na (b) důvody, pro něž je toto hledisko naopak irelevantní⁶⁵⁰. Dalším dělicím znakem je pak 2) **to, k jaké skutečnosti se dané liberační důvody vážou**; jednu skupinu tak budou tvořit (a) důvody, jež se váží k prokázání toho, že nebyl naplněn jeden ze stanovených předpokladů⁶⁵¹ rozebíraného režimu odpovědnosti⁶⁵² a druhou pak (b) liberační důvody *stricto sensu*⁶⁵³.⁶⁵⁴ Pro nás však v rámci této práce bude směrodatným především rozdělení liberačních důvodů 3) **dle příslušné právní úpravy, a to na (a) obecné**, tedy vycházející z obecné právní úpravy⁶⁵⁵ a (b) **speciální**, vycházející z úpravy zvláštní, vlastní režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku⁶⁵⁶ (blíže viz dále).⁶⁵⁷

⁶⁴⁶ Připomeňme ale, že poškozený **zásadně není povinen prokazovat zavinění „výrobce“** (srov. např. recitál č. 2 ve spojení s čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; ve vztahu k francouzské právní úpravě pak uvedené dokládá čl. 1245-8 CC, zatímco česká právní úprava naproti tomu žádné takové ustanovení **neobsahuje**); Blíže k otázce prokazovaných skutečností v režimu směrnice č. 85/374/EHS viz bod 2.7 této kapitoly.

⁶⁴⁷ Viz recitál č. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁴⁸ Viz rozsudek SD ve věci „Veefald“ (bod 15); obdobně pak též rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 25)

⁶⁴⁹ Viz čl. 7 písm. e) a čl. 8 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵⁰ Viz čl. 7 písm. a), b), c), d) a f) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵¹ Viz čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵² Viz čl. 7 písm. a), b) a písm. c) ve spojení s písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵³ Viz čl. 7 písm. d), e), f) a čl. 8 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵⁴ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l’assurance de responsabilité*. s. 78-79.

⁶⁵⁵ Viz čl. 8 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵⁶ Viz čl. 7 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵⁷ Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1682.

2.8.1. Liberační důvody *obecné*

a) *Zavinění osoby poškozené a jeho právní relevance v režimu směrnice č. 85/374/EHS*

V zájmu výše uvedeného „spravedlivého rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou“⁶⁵⁸ nelze přijmout závěr, že poškozený není nikterak povinen dbát (nejen) o svou bezpečnost při užívání daného výrobku;⁶⁵⁹ jinými slovy, platí zde obecná **zásada „reciprocity ochranných opatření“**, dle níž jsou bezpečnostní opatření *sui generis* též předpokládána a vyžadována ze strany uživatele (vadného) výrobku; těmito bezpečnostními opatřeními *sui generis* jsou pak zejména pečlivost a bdělost takového uživatele při seznamování se s funkcionalitami výrobku, tedy přečtení „výrobce“ přiloženého manuálu apod.

Pokud těmito svým povinnostem konkrétní uživatel nedostojí, svědčí „výrobci“ možnost tuto skutečnost namítat v rámci případně zahájeného řízení o jeho povinnosti k náhradě škody (vadným) výrobkem uživateli způsobené. **(Spolu)zavinění poškozeného a také osoby, za níž je poškozený odpovědný**⁶⁶⁰, tak představuje jeden z možných (obecných) liberačních důvodů „výrobce“, který když prokáže, zproští se **zcela či částečně** své odpovědnosti za škodu, která vznikla s přispěním jeho (vadného) výrobku.^{661, 662}

Základním kritériem, které zde bude hrát roli pro stanovení míry (spolu)zavinění uživatele výrobku pak bude jeho **závažnost**,⁶⁶³ vnímáno optikou předvídatelnosti excesu uživatele pro daného „výrobce“. Bude-li tak zavinění uživatele v zásadě naplňovat, ve vztahu k legitimnímu očekávání „výrobce“, znaky **vyšší moci**, bude „výrobce“ zproštěn odpovědnosti **úplně** (nebude-li se však jednání poškozeného této míře (ne)předvídatelnosti blížit, bude „výrobce“ zproštěn jen **částečně**).^{664, 665}

⁶⁵⁸ Viz recitál č. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁵⁹ „[...] [P]řiměřená úroveň bezpečnosti se dá zaručit jen tehdy, když škůdce a poškozený, výrobce a konzument spolupůsobí v zájmu předcházení škodám. [...] Výrobce nemusí a nepotřebuje přijímat nákladná bezpečnostní opatření, pokud se škodě dalo snáze a levněji předejít pečlivým chováním uživatele výrobku. [...] [Např. rizika] produktu, která jsou školenému personálu známá a jejichž uskutečnění lze předejít vlastním obezřetným chováním, [tak] nepředstavují žádnou vadu [...]“ (Viz WAGNER, G. In: HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5*. C. H. Beck. s. 2861 (přeloženo autorem).)

⁶⁶⁰ Tedy např. dítě poškozeného či jiná osoba, nad níž je poškozený povinen vykonávat dohled (např. opatrovanec).

⁶⁶¹ Viz čl. 8 odst. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, jemuž v rámci české úpravy odpovídá § 2942 odst. 1 OZ, a v rámci úpravy francouzské pak čl. 1245-12 CC

⁶⁶² „Jedná se o obdobné pravidlo, které je obsaženo v § 2918. Je však užší, pokrývá toliko zaviněný protiprávní čin poškozeného. Může vést jak ke snížení povinnosti nahradit újmu na straně škůdce, tak k tomu, že se této povinnosti zcela zproští (pokud zavinění poškozeného ke vzniku újmy zcela převáží příčinu na straně škůdce).“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1656.) Pro vypořádání poškozeného a osoby, za níž tento odpovídá, se však **uplatní § 2916 OZ**.

⁶⁶³ Srov. TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 16.

⁶⁶⁴ Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1684.

⁶⁶⁵ Popsané závěry si můžeme ilustrovat např. na uživateli medikamentů, který si řádně nepřečte všechny potřebné informace obsažené v příbalovém letáku, a nesprávným užíváním si tak přivodí újmu např. v podobě poleptání dutiny ústní; „výrobce“ **zde nebude povinný k náhradě této újmy**.

b) *Zavinění osoby třetí a jeho právní relevance v režimu směrnice č. 85/374/EHS*

V režimu směrnice č. 85/374/EHS je „výrobce“ obecně odpovědný taktéž za škodu způsobenou jak vadou výrobku, tak také za přispění **jednání či opomenutí osoby třetí** (tedy od „výrobce“, (poškozeného) uživatele či osoby za níž takovýto uživatel odpovídá, osoby zcela odlišné). V zásadě se tak **nejedná např. o zaměstnance „výrobce“ či jinou osobu jeho jménem jednající.**⁶⁶⁶

Jako příklad popsané hypotézy můžeme uvést lékaře (**třetí osobu**), který v rámci své praxe pacientovi (uživateli výrobku) předepsal jeden z (mnoha) léčivých přípravků (**vadný výrobek**), jež následně způsobil jeho uživateli – pacientovi – tělesnou **újmou**; jedná se o osobu od „výrobce“ odlišnou, jež (**vedle vady výrobku**) přispěla svým jednáním (tím, že vadný výrobek předepsala) k újmě dané osoby – pacienta. Tedy i v tomto případě bude „výrobce“ vadného léčivého přípravku (**solidárně** s onou třetí osobou – lékařem) odpovědný v režimu rozebírané směrnice za vzniklou (nemajetkovou) újmu.^{667, 668}

⁶⁶⁶ Viz čl. 8 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁶⁷ Dalším příkladem pak může být „*např. jednání podnapilého řidiče [(třetí osoby)], k němuž si poškozený dobrovolně přisedne na místo spolujezde a za jízdy se následně stane dopravní nehoda vyvolaná [(vadnou)] konstrukcí protijedoucího automobilu*“. (Viz HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1060.)

⁶⁶⁸ Problematickou zde je však opět **česká prováděcí právní úprava**, která tuto otázku – na rozdíl od uvedené směrnice a úpravy francouzské (viz čl. 1245-13 CC) – **nikterak neřeší**. Dle české úpravy tedy „výrobce“ za takováto jednání osob třetích odpovědný **není**, čímž nicméně dochází ke zkrácení ochrany spotřebitele, resp. všech osob směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky chráněných (což je však zcela v rozporu s jejím účelem a cíli, které sleduje). Opřít se zde nelze ani o obecnou úpravu občanského zákoníku, neboť české právo připouští odpovědnost za škodu způsobenou při činnosti jiné (samostatné) osoby toliko, jedná-li se (vedle zmocněnce či zaměstnance) o pomocníka (viz § 1935 a § 2914 OZ); to však na tento případ nedopadá.

Vyvstává tudíž otázka, jak lze uvedený nedostatek zhojit. Nejprve, **otázka nepřímého účinku směrnice – eurokonformního výkladu** – je zde problematická, neboť zde chybí v rámci české úpravy ustanovení, které by bylo možno ve světle práva unijního vykládat. Nabízí se tak možnost další, tedy nahlížet na čl. 8 odst. 1 směrnice č. 85/374/EHS jako na **přímo účinný**, pročež jsou (téměř) všechny judikaturou Soudního dvora stanovené předpoklady splněny (viz rozsudek SD ve věci „Van Duyn“ (body 12 a 13), společně s rozsudkem SD ve věci „Ratti“ (body 22 až 24 ve spojení s bodem 43)). Jediným, avšak podstatným, předpokladem, který zde není naplněn je „[...] **zákaz přímého uložení povinností jednotlivci**. Je [totiž] pravidlem, že **přímá aplikace směrnice nemůže zhoršit postavení jednotlivce tím, že by mu v souvislosti s ní byla přímo uložena povinnost určitého chování**.“ (Viz STEHLÍK, HAMULÁK, PETR. *Ústavní základy a vnitřní trh EU*. s. 110.) Jinými slovy, platí zde zákaz tzv. **horizontálního přímého účinku směrnic** (viz rozsudek SD ve věci „Marshall“ (body 46 až 49)), čímž je tedy vyloučen taktéž **přímý účinek** citovaného ustanovení směrnice č. 85/374/EHS (podnikateli (jednotlivci) nelze tímto způsobem zakládat další (novou) odpovědnost – povinnost – k náhradě újmy způsobené vadným výrobkem, v našem případě způsobenou ve spojitosti s jednáním či opomenutím třetí osoby).

Jediným možným způsobem, jak může poškozený uplatnit v rámci této hypotézy svůj nárok, se tak zdá být **žalovat přímo stát (Českou republiku)**, který nedostal svým povinností z unijního práva vyplývajícím, neboť nesprávně (neúplně) provedl text směrnice č. 85/374/EHS. Za předpokladu existence skutečné a určité škody jednotlivce jsou zde pak splněny všechny předpoklady pro aktivaci tohoto postupu Soudním dvorem dovozeného (viz rozsudek SD ve věci „Francovich“ (body 39 až 41), ve spojení se závěry učiněnými v rozsudku SD ve věci „Brasserie du pêcheur“), kdy posouzení takového nároku poté provádí soudy národní, v našem případě tedy soudy české. Ty však nebudou vycházet, jak by se na první dojem mohlo zdát, primárně ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (viz dále).

Jak jsme již nastínili v předchozím odstavci, jsou dle směrnice č. 85/374/EHS „výrobce“ a daná třetí osoba, jež přispěla svým jednáním ke vzniku škody, vůči poškozenému **zavázáni společně a nerozdílně (solidárně)**; a jejich vzájemné vypořádání se pak bude řídit výše popsanými pravidly (viz bod 2.4.3 písm. c) této kapitoly).

Jedním z hlavních důvodů pro toto opatření spatřoval unijní zákonodárce patrně ve snaze **zajistit uživatelům výrobků vyšší míru ochrany**, a to konkrétně s ohledem na solventnost oné třetí osoby; lze totiž obecně předpokládat, že „výrobce“ bude spíše schopný nahradit případně způsobenou škodu, než tento třetí (na „výrobci“ i poškozeném nezávislý) aktér, který se na vzniku škody přičinil více či méně náhodou.⁶⁶⁹ Ve většině případů tak újmu v plné výši uhradí poškozenému „výrobce“ vadného produktu, a ten se pak (prostřednictvím regresního nároku) již s konkrétní osobou sám vypořádá; v konečném důsledku je to tedy „výrobce“, který nese riziko nesolventnosti dané třetí osoby.

Z uvedeného pravidla týkajícího se (spolu)odpovědnosti třetí osoby však platí **jedna výjimka**, a to ve prospěch (originálního) výrobce výrobku dílčího;⁶⁷⁰ ten se totiž může odpovědnosti zprostit poukazem na to, že je vada přisuzována (i) konstrukci výrobku, ve kterém je součást osazena, nebo (ii) návodu poskytnutého „výrobce“ výrobku.⁶⁷¹ Důkazní břemeno však ohledně těchto skutečností leží **výhradně na výrobcu výrobku dílčího**.⁶⁷²

Na popud Ústavního soudu (viz náleze ze dne 28. června 2011 sp. zn. II. ÚS 1518/10 (bod 14), ve spojení s nálezem ze dne 9. února 2011, sp. zn. IV. ÚS 1521/10) dovodil Nejvyšší soud, že „za okolností, kdy neexistuje adekvátní úprava odpovědnosti státu za porušení unijního práva na vnitrostátní úrovni, se v situaci, kdy dojde k porušení unijního práva, aplikují v souladu se zásadou přednosti podmínky odpovědnosti státu vyplývající z judikatury Soudního dvora a vnitrostátní zákon č. 82/1998 Sb. se použije pouze pokud, pokud právo Evropské unie (včetně judikatury SD), nestanoví jinak (zvýrazněno autorem). Jinými slovy řečeno, zákon č. 82/1998 Sb. se použije tam, kde je jeho úprava souladná s úpravou unijního práva, nebo na otázky, které unijní právo neřeší, a to za předpokladu, že nijak neznemožní ani nadměrně neztíží právo jednotlivce na získání náhrady škody.“ (Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2927/2010 (bod 35))

Z uvedeného pak konkrétně vyplývá, že „je možné se u [českých] obecných soudů domáhat i náhrady škody, která je způsobená jednáním moci zákonodárné, ačkoli to zákon č. 82/1998 Sb. [explicitně] nestanoví“. (Viz TOMÁŠEK a kol. *Právo Evropské unie*. s. 145.) Tedy osoba, která je v situaci odpovídající námi popsané hypotéze, a která se tak nemůže domáhat svého nároku přímo na „výrobci“ vadného výrobku, bude moci tento svůj nárok uplatnit, v souladu s uvedenými závěry, vůči státu – České republice.

⁶⁶⁹ Srov. TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 16.

⁶⁷⁰ Srov. BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1112.

⁶⁷¹ Ve vztahu k otázce (konečné) konstrukce výrobku žádné složitější otázky pravděpodobně vystávají nebudou; nicméně pojem „návod“ lze vnímat ve dvou významových rovinách. (i) V rovině **unijní** (viz čl. 7 písm. f) směrnice č. 85/374/EHS, ve spojení s čl. 1245-10 al. 2 CC) – **správné** – se „návodem“ rozumí **instrukce** jdoucí od výrobce produktu konečného směrem k výrobcu produktu dílčího, týkající se koncepce, konstrukce či složení dané (sou)části. (Srov. BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1658.) Naproti tomu (ii) v rovině **české** (srov. § 2942 odst. 3 OZ) – **nepřesné!** – je „návodem“ myšlen v zásadě **manuál** k danému (nejspíše konečnému) výrobku pro jeho uživatele.

Oba výklady lze považovat za **komplementární**, avšak úmysl unijního zákonodárce byl spíše mířen na interpretaci prvou. Konečným cílem nicméně je zohlednit skutečnost, že po uvedení dané součásti do oběhu, ztrácí nad ní její výrobce moc, kdy plnou kontrolu, a tedy i odpovědnost za vady výrobku, získává výrobce konečný.

⁶⁷² Pro úplnost je třeba doplnit, že „[s]tejně postavení, jako má výrobce součásti výrobku, je nutno přiznat též tomu, kdo součást výrobku vytěžil, vypěstoval nebo jinak získal, jak stanoví § 2939 odst. 1. Tento liberační důvod svědčí

c) *Vyšší moc a její právní relevance v režimu směrnice č. 85/374/EHS*

S ohledem na povahu výčtu liberačních důvodů, který někteří autoři považují za **taxativní**,⁶⁷³ a to jak ve vztahu k otázce jeho rozšíření, tak případnému (smluvnímu) zúžení,⁶⁷⁴ lze mít jisté pochybnosti ohledně toho, zda lze za možný liberační důvod považovat taktéž vyšší moc.⁶⁷⁵

Vyšší moc totiž na jednu stranu představuje v **případě porušení smluvní povinnosti**⁶⁷⁶ obecně uznávaný liberační důvod, eliminující jednu ze tří základních skutečností, které musí poškozený při uplatnění svého nároku bezpečně prokázat, tj. příčinnou souvislost;⁶⁷⁷ tím pak tato skutečnost *de facto* „výrobce“ liberuje, aniž by musel cokoli prokazovat. Na stranu druhou by však jejím přijetím byl rozšířen výčet skutečností, pomocí nichž se může „výrobce“ své odpovědnosti zprostit; taková opatření, tedy ty, jež omezují, resp. vyjímají v daném případě „výrobce“ z odpovědnosti, jsou ale dle směrnice č. 85/374/EHS **zakázána**).⁶⁷⁸ *Ke které ze skutečností je pak nicméně třeba nakonec přihlídnout?*

Francouzská doktrína zde dospívá k závěru, že „[není] *nikterak jisté, že mlčení zákona znamená vyloučení tohoto tradičního liberačního důvodu. Mimo to, zdálo by se nespravedlivé zatížit výrobce riziky plynoucími z náhodných událostí*, [kdy přijetí vyšší moci jako

těž kvazi-výrobci součástí nebo jejímu dovozci (zvýrazněno autorem). *Konečný výrobce se [však] nemůže zprostit povinnosti nahradit újmu tím, že prokáže, že vadná byla dodaná součást výrobku*“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI.* C. H. Beck. s. 1658-1659.)

⁶⁷³ Srov. např. SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Leges. s.755.

⁶⁷⁴ Je samozřejmě pravdou, že směrnice č. 85/374/EHS představuje harmonizaci úplnou (totální), a v zásadě tak nelze ze strany členského státu daný výčet v rámci prováděcí úpravy nikterak, a to ani ve prospěch spotřebitele, resp. uživatele výrobku, modifikovat; zároveň však text uvedené unijní úpravy nedává prostor k závěru, že by byla vyloučena i **smluvní ujednání zužující plejádu možných liberačních důvodů** „výrobci“ přiznaných, která zároveň reflektují (zachovávají) standard ochrany poškozených osob (srov. čl. 12 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky). Mimo to, směrnice současně nikterak nestanoví jakoukoli sankci, byl-li by tento (neexistující) zákaz smluvního zúžení možných liberačních důvodů porušen.

Nelze tak než dospět k závěru, že česká právní úprava (zejména v podobě ustanovení § 2942 odst. 5 OZ, vyjadřující kogentnost tohoto ustanovení) opět nesprávně transponuje (rozšiřuje) působnost rozebírané směrnice, což je v (přímém) rozporu nejen s jejími cíli a účelem, ale také její povahou jako harmonizace úplné. Autor se tak s výše uvedeným názorem, ohledně taxativnosti daného výčtu, (plně) neztotožňuje, neboť jej spatřuje jako rozporný – přinejmenším – s jazykovým výkladem (samotného) textu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky.

⁶⁷⁵ V této souvislosti je třeba rozlišovat dva pojmy; **náhodu** (např. straka odnese otevřeným oknem drahocenný prsten odložený na stole) a **vyšší moc – síla** (např. přírodní katastrofa). „*Náhodě je možné zvýšenou opatrností zabránit, či jinak se jí vyhnout. Naproti tomu vyšší mocí je taková příčina události, resp. sama událost, která není předvídatelná a která není ani při vynaložení veškeré možné náležité (řádné) péče (úsilí) odvrátitelná, něco, co vlastně ovlivnit nelze [...]*.“ (Viz DVORÁK a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část.* s. 203.)

⁶⁷⁶ Uvědomme si, že odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, přes její **systematické** zařazení mezi zvláštní deliktní podstaty (viz výše), představuje úpravu (spíše) **na pomezí** odpovědnosti deliktní a smluvní, a **o režim čistě deliktní se tak nejedná**. Poškozeným sice může být (a často bude) osoba třetí, která se dostala do kontaktu s vadným výrobkem, **ale zároveň jím může být též samotný smluvní partner „výrobce“**; tato **transverzální** povaha směrnice č. 85/374/EHS jí tak (v určité míře) propůjčuje jak povahu odpovědnosti deliktní, tak také té kontraktuální, a lze tudíž případně uvažovat o vyšší moci jako liberačním důvodu (srov. dále).

⁶⁷⁷ Srov. § 2913 odst. 2 OZ

⁶⁷⁸ Srov. čl. 12 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

důvodu liberace] se zdá být též naznačeno zproštěním odpovědnosti výrobce z důvodu rizika vývoje, [...]. V každém případě si vyšší moc drží roli v otázce příčinné souvislosti, prokazujíc kladně, že vada není příčinou škody, **nedbaje možná některých skutečností.**⁶⁷⁹

Jinými slovy, s poukazem na argument *a minori ad maius* (tedy připouštíme-li jako liberační důvod „riziko vývoje“ (viz níže) mající původ v **interních** poměrech „výrobce“,⁶⁸⁰ měli bychom též akceptovat liberační důvod vycházející z poměrů „výrobce“ **externích**⁶⁸¹ tj. vyšší moc), a s ohledem na vztah vyšší moci k příčinné souvislosti,⁶⁸² měla by dle doktríny francouzské být do výčtu směrnic č. 85/374/EHS připuštěných liberačních důvodů **zahrnuta**.

Někteří autoři zde dále doplňují, že zvláštní (deliktní) odpovědnostní režimy nelze považovat za zcela nezávislé a oddělené od právní úpravy obecné; **právní řád je tak třeba vykládat v jeho celistvosti** (samozřejmě se zřetelem ke zvláštnostem té které právní úpravy), neboť jinak lze v konečném důsledku dospět ke zcela absurdním závěrům.⁶⁸³

Tyto závěry je nicméně třeba **spíše odmítnout**, a to v návaznosti **na konkrétní (časový) okamžik vzniku odpovědnosti „výrobce“** za škodu (újmu) vadným výrobkem způsobenou; bez nutnosti zkoumat zavinění, vzniká povinnost „výrobce“ k náhradě škody v momentu, kdy vadný výrobek působí škodu (újmu), tedy **současně s projevem jeho legitimním očekáváním uživatelů nepřiměřené nebezpečnosti**. Tímto okamžikem je dán odpovědnostní vztah mezi „výrobce“ a poškozeným,⁶⁸⁴ kdy projevit se může vyšší moc případně až po jeho vzniku, čímž tak na existenci odpovědnostního vztahu jako takového nebude mít vliv.⁶⁸⁵

Je tudíž třeba uzavřít, že i když lze mít o taxativnosti výčtu v rámci odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku připuštěných liberačních důvodů jisté pochybnosti, **nebude do něj vyšší moc spadat**.

⁶⁷⁹ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 85-86 (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem).

⁶⁸⁰ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 85-86.

⁶⁸¹ Srov. dikci § 2913 odst. 2 OZ: „Povinnosti k náhradě se škůdce zprostí, prokáže-li že mu ve splnění povinnosti ze **smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli**.“ (zvýraznění v textu provedena autorem)“

⁶⁸² Tedy, s ohledem na to, že vyšší moc **fakticky neutralizuje** příčinnou souvislost mezi vadou a škodou, čímž tak **fakticky plní úlohu** liberačního důvodu.

⁶⁸³ Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1685-1686 (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem): „Ostatně, **nevěříme v autonomii zvláštních odpovědnostních režimů, jež jsou komplementární ve vztahu k odpovědnostním režimům obecným, jímž prve uvedené podléhají** (fr. „*Au demeurant, nous ne croyons pas à l'autonomie des régimes spéciaux de responsabilité, qui sont complémentaires des régimes généraux et leur son assujettis.*“).“

⁶⁸⁴ Je třeba důsledně rozlišovat mezi **okamžikem vzniku odpovědnostního vztahu** – tedy momentem, kdy vzniká příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním (vadou výrobku) a způsobeným následkem (škodou) – a **okamžikem kdy, resp. zda je poškozený relevantní příčinnou souvislost schopen prokázat**.

⁶⁸⁵ Uvedené dokresluje také to, že v rovině smluvní odpovědnosti je **prakticky téměř nepředstavitelná situace**, kde by se mohla vyšší moc, v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, skutečně projevit.

2.8.2. Liberační důvody *zvláštní*

Vedle výše uvedených liberačních důvodů *obecných*, upravených i mimo režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (*tedy a) spoluzavinění poškozeného či osoby, za niž tento odpovídá, b) spoluzavinění třetí osoby, anebo c) vyšší moc*), připouští směrnice č. 85/374/EHS také **skupinu několika liberačních důvodů zvláštních, vlastních pouze této právní úpravě**. Těmito důvody jsou konkrétně *a) (ne)uvedení výrobku do oběhu „výrobce“, b) skutečnost, že vada v době uvedení výrobku do oběhu pravděpodobně ještě neexistovala, c) skutečnost, že výrobek nebyl určen k žádné formě (podnikatelské) distribuce, d) plnění závazných předpisů vydaných orgány veřejné moci, e) riziko vývoje a nakonec f) vadná konstrukce (konečného) výrobku či nesprávná instrukce od výrobce konečného*^{686, 687}

Taktéž ve vztahu k těmto důvodům platí, že je **třeba je vykládat restriktivně**; důkazní břemeno pak ve vztahu k těmto skutečnostem **tíží „výrobce“**, který je tudíž musí (s určitými výjimkami) **prokázat na úrovni praktické jistoty**.

*a) (Ne)uvedení výrobku do oběhu „výrobce“*⁶⁸⁸

Ve vztahu k „okamžiku uvedení výrobku do oběhu“ bylo již poměrně obsírně pojednáno výše (viz bod 2.3 této kapitoly). Připomeňme tak zde pouze, že výrobek je „uveden do oběhu“ tím okamžikem, kdy je jiné osobě, v rámci podnikatelské činnosti „výrobce“, **skutečně předána jeho detence** (a nejedná se tedy v zásadě o (právní) převod vlastnického práva).⁶⁸⁹

Chce-li se tudíž „výrobce“ zprostit své odpovědnosti za škodu v kontextu tohoto liberačního důvodu, musí prokázat, že výše popsané nenastalo. Bude se tak jednat zejména o situace, kdy byl výrobek z prostor jeho „výrobce“ ukraden, či byl proti jeho vůli do oběhu (osobou od „výrobce“ odlišnou) jinak uveden.^{690, 691}

⁶⁸⁶ Ve vztahu k tomuto důvodu byl již výklad podán výše (viz bod 2.8.1 písm. b) této kapitoly), a nebude již v této části dále rozebírán.

⁶⁸⁷ Srov. čl. 7 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁶⁸⁸ Viz čl. 7 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedený ustanovením § 2942 odst. 2 písm. a) OZ (hovoříc však **nesprávně** o „uvedení na trh“) a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-10 al. 1 bod 1 CC

⁶⁸⁹ Nestačí tedy jen hypotetická možnost toho, že výrobek bude do oběhu uveden, jak by se mohlo zdát z textu české právní úpravy (srov. „*Škodu způsobenou vadou movité věci určené k uvedení na trh* (zvýrazněno autorem) *jako výrobek [...]*“; viz § 2939 odst. 1 OZ); obdobně HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1061. Směrodatným je totiž v této otázce **(materiální) předání dané věci**, neboť tím vzniká (pravděpodobná) možnost, že se s výrobkem do kontaktu dostane jeho uživatel (spotřebitel), čímž pak vzniká potřeba jeho ochrany.

⁶⁹⁰ Viz rozsudek ve věci „Veedfald“ (bod 16)

⁶⁹¹ „*Uvedený liberační důvod je praktický zejména u prototypů, u nichž není dokončen proces jejich vývoje, a u vadných výrobků, které vytřídil již sám [„výrobce“]. Je-li výrobek ukraden (zpronevěřen apod.), nebude [„výrobce“] stíhat povinnost k náhradě újmy. Omyl ani záměna při uvedení na trh však k liberaci nevedou* (zvýrazněno autorem).“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1656.)

b) *Vada v době uvedení výrobku do oběhu pravděpodobně (důvodně) ještě neexistovala, resp. vznikla až později*⁶⁹²

Nadepsaný důvod liberace je nutno posuzovat a vykládat v kontextu liberačního důvodu výše uvedeného (viz bod 2.8.2 písm. a) této kapitoly); řešeno je totiž to, zda je „výrobci“ **přičitatelná** vada, kterou byl již výrobek postižen **při jeho uvedení do oběhu**. Je patrné, že „výrobce“ nelze povínovat k náhradě škody, je-li výrobek již mimo **sféru jeho vlivu**; činit jej odpovědným tak lze – z logiky věci – jen za vady, které vznikly po dobu, kdy měl nad výrobkem a možností odstranění jeho vad kontrolu (dozor).⁶⁹³

Jak jsme si výše ukázali, je existence vady výrobku (jež zapříčinila předmětnou škodu), v okamžiku jeho uvedení do oběhu v zásadě **presumována**, a je tudíž na „výrobci“ podat důkaz opaku.^{694, 695} Vystává však otázka „*S jakou určitostí musí tuto skutečnost prokazovat?*“.

Je totiž třeba se opět vypořádat s rozdíly mezi úpravou unijní, resp. francouzskou (hovořící o **prosté pravděpodobnosti**) a tou českou (hovořící o **důvodném předpokladu**).⁶⁹⁶

Dle znění směrnice by měl v zásadě dostačovat důkaz na úrovni **osvědčení**, kdy tak postačí, když s více než 50 % pravděpodobností, lze očekávat, s ohledem na všechny okolnosti případu, že daný výrobek – v době jeho uvedení do oběhu – vadný nebyl.⁶⁹⁷ Nezapomínejme však, že procesní pravidla, a mezi nimi tedy i již rozebíraná „míra důkazu“, zůstávají plně v působnosti jednotlivých členských států, které jako státy kontinentální právní kultury obecně požadují důkaz **na úrovni praktické jistoty** (viz výše); ve spojení s **požadavkem restriktivního výkladu liberačních důvodů**, tak lze uzavřít, že „výrobce“ zde bude muset podat důkaz s mírou pravděpodobnosti **spíše hraničící s jistotou**.⁶⁹⁸

⁶⁹² Viz čl. 7 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedený ustanovením § 2942 odst. 2 písm. b) OZ (hovoříc však opět **nesprávně** o „uvedení na trh“) a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-10 al. 1 bod 2 CC

⁶⁹³ „Zákonodárce měl při formulaci tohoto důvodu na zřeteli především ty případy, ve kterých je vada způsobena např. při transportu výrobku, při jeho skladování u dodavatele, nebo když ji způsobil sám poškozený (mnoho výrobků mění při nesprávné přepravě nebo skladování své vlastnosti a mohou se stát i nebezpečnými pro spotřebitele; klasickým příkladem jsou potraviny). K liberaci [pak] vede též sabotáž, kterou na výrobcích **po jejich uvedení na trh** provedla třetí osoba. Pokud např. třetí osoba otráví potraviny **poté, co byly umístěny do regálů v supermarketu, jedná se o liberační důvod**. Naopak jestliže by potraviny kontaminoval zaměstnanec výrobce **ještě před jejich dodáním obchodníkovi, liberace nepřichází v úvahu**.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1657 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁶⁹⁴ K otázce „*Či povinností je prokazovat okamžik vzniku vady výrobku?*“ viz bod 2.7.3 písm. b) této kapitoly.

⁶⁹⁵ Obdobně TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 11.

⁶⁹⁶ To pak ještě s ohledem na **požadavek restriktivního výkladu** uvedených důvodů liberace.

⁶⁹⁷ „*Takovým důkazem by např. mohlo být, že porucha se vyskytla velmi specificky či pouze u konkrétního výrobku, když všechny ostatní výrobky vyrobené v rámci stejné série takovou vadu nevykazovaly*“ (Srov. HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1061.)

⁶⁹⁸ Obdobně SIMON, P. § 2942. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 756.

c) *Výrobek nebyl vyroben ke žádné formě distribuce z hospodářských (podnikatelských) účelů, resp. výrobek nevyrobil či nedistribuoval v rámci své podnikatelské činnosti*⁶⁹⁹

Úvodem připomeňme, že je **lhotejno**, zda byl výrobek podnikatelem („výrobce“) určen soukromé či podnikatelské části (anebo oběma těmito částem) okruhu jeho potenciálních uživatelů.⁷⁰⁰ Účel zkoumaný v rámci tohoto liberačního důvodu je vázán spíše na cíle (motivy), s jakými se konkrétní „výrobce“ do zhotovení daného produktu pustil; je tak třeba primárně posoudit, **zda je „výrobce“ daný výrobek konečně určen ke komercializaci či nikoli**.⁷⁰¹

Pro to, aby se „výrobce“ své odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výroku zprostil dle nadepsaného liberačního důvodu je třeba, aby byly **kumulativně naplněny dvě podmínky**; (i) „výrobce“ musí prokázat, že daný produkt nevyrobil z hospodářských (obchodních) motivů, s cílem jeho následné distribuce (tedy za účelem zisku, **a to i zprostředkovaně**; viz níže), a zároveň (ii) jej nevyrobil ani dále nedistribuoval v rámci své podnikatelské činnosti⁷⁰².⁷⁰³ **Nesmí se tudíž jednat o činnost (i) hospodářskou a zároveň (ii) podnikatelskou**.⁷⁰⁴

Dle unijní a české právní úpravy tak nebude hypotézu daného liberačního důvodu naplňovat situace, kdy „výrobce“ konkrétní produkty užívá (výlučně) pro své vnitřní potřeby;

⁶⁹⁹ Viz čl. 7 písm. c) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedené ustanovením § 2942 odst. 2 písm. c) OZ a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-10 al. 1 bod 3 CC

⁷⁰⁰ Viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2017, sp. zn. 1er n° 16-11726

⁷⁰¹ Při porovnání znění směrnice č. 85/374/EHS a prováděcí české úpravy je nicméně třeba opět dojít k závěru, že česká transpozice je předobraz směrnice **nesprávný**. Zvolená česká formulace „[...] výrobek nevyrobila pro prodej **nebo jiný způsob použití pro podnikatelské účely** (zvýrazněno autorem)“ vyvolává spíše dojem, že daný „výrobce“ nemůže destinovat své výrobky podnikatelům, resp. je užití těchto produktů pro podnikatelské účely vyloučeno; to je však závěr nepřesný, a tudíž chybný, neboť dané **posouzení se vztahuje, z povahy věci, k činnosti samotného „výrobce“, a nikoli uživatele výrobku**.

Nelze tak souhlasit s tím, že „[t]řetí liberační důvod reaguje na požadavek dále rozvedený v § 2943, [tedy] že výrobek, jenž je základem povinnosti k náhradě škody, by neměl být používán pro podnikatelské účely (zvýrazněno autorem). Z tohoto předpokladu pak plyne, že využívá-li poškozený výrobek, jenž pro podnikatelské účely nebyl zamýšlen a ani nebyl vyroben či šířen v rámci podnikatelské činnosti odpovědné osoby, pak za škodu nemůže odpovídat v rámci § 2939 a násl. (Viz HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1061.)

Česká úprava tak tenduje k nepřesnému a proti účelu směrnice jdoucímu výkladu rozebíraného ustanovení, a je třeba ji tedy (ještě jednou) označit na nesprávnou; jedná se však o nedostatek, jež lze překonat pomocí (již tolikrát v kontextu ne příliš zdařilé české transpozice zmíněného) *eurokonformního výkladu* (viz výše).

⁷⁰² Ve vztahu k této druhé podmínce je třeba zdůraznit, že pro liberaci „výrobce“ nepostačí pouze prokázat, že byl výrobek skutečně zhotoven k soukromému účelu, nýbrž **je též vyžadováno, aby takto vyrobená věc nebyla dále v rámci podnikatelské činnosti šířena**. „Zhotoví-li např. prodejce automobilů ve svém volném čase vůz dle svých vlastních představ a pro své soukromé užití, přičemž jej nakonec prodá ve svém obchodě, nebude moci tento liberační důvod užit. Upeče-li pekařka na vlastní oslavu koláče, je chráněna tímto liberačním důvodem; pokud však jejich část bude prodávat ve svém obchodě, již chráněna není.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1657.)

⁷⁰³ Srov. čl. 7 písm. c) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷⁰⁴ Ve vztahu k úpravě francouzské se však druhá z těchto podmínek (ii) neuplatní, neboť jak jsme si výše uvedli, rozšířila Francie režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky (avšak mimo působnost směrnice č. 85/374/EHS, blíže viz závěry Soudního dvora vyslovené v rozsudku ve věci „Moteurs Leroy Somer“) taktéž na oblast podnikatelskou (srov. ustanovení čl. 1245-10 al. 1 bod 3 CC, ve spojení s čl. 1245-1 al. 2 CC). **Dle francouzského práva tak postačuje, naplní-li „výrobce“ toliko podmínku první (i).**

přestože tyto výrobky nebyly nejspíše vyrobeny za účelem jejich distribuce dalším subjektům z hospodářského popudu, jsou tyto **používány** v rámci „výrobce“ vlastní podnikatelské činnosti, čímž není naplněna druhá z uvedených (**kumulativních**) podmínek.⁷⁰⁵

Naproti tomu však uvedená kritéria bude naplňovat **činnost povahy dobročinné (charitativní)**; tedy činnosti nepředstavující aktivitu podnikatelskou, resp. nesouvisející s podnikáním daného „výrobce“, a zároveň nemající lukrativní – ekonomický – motiv.^{706, 707} Tento okruh aktivit bude pravděpodobně jediným, který splňuje daná kritéria.⁷⁰⁸

Je však třeba zdůraznit, že **oním dělicím kritériem není bezprostřední (bez)úplatnost předmětného závazku** mezi „výrobce“ a uživatelem výrobku. „*Liberace se totiž nepřipouští ani v případě, kdy šíření výrobku sice bezprostředně nevede k zisku, ale zprostředkovaně ano – např. výrobky rozdávané zdarma za účelem reklamy, výrobky určené na výstavu, na zkoušku apod.*“⁷⁰⁹ Výše uvedený pojem „hospodářské účely“ (viz podmínka (i)) je tak třeba vykládat **extenzivně**, zahrnujíc tak odměnu „výrobce“ ve všech myslitelných podobách, resp. vedoucích k zisku **i nepřímo – zprostředkovaně**.^{710, 711} Na uvedeném nemění ničeho ani povaha výrobce, kdy tak **není** činěno rozdílu mezi „výrobci“ ze sféry veřejné a ze sféry soukromé.⁷¹²

⁷⁰⁵ Uvedené závěry však naproti tomu **neplatí v rovině práva francouzské**, kde, jak jsme již připomněli, nejsou vyloučeny z náhrady škody taktéž věci převážně užívané k podnikatelským účelům (viz výše), čímž dochází k vyloučení druhé z uvedených podmínek. S ohledem na to, že první z popsanych podmínek je naplněna (tedy chybí zde úmysl dané produkty dále šířit za účelem jejich komercializace, resp. zisku) a druhá podmínka se zde nikterak neprojevuje, je **dle francouzské úpravy přípustné**, aby se „výrobce“, který dané produkty užívá čistě ke své interní potřebě, z povinnosti k náhradě škody v této situaci **liberoval** (viz čl. 1245-10 al. 1 bod 3 CC; srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 79).

⁷⁰⁶ Srov. rozsudek SD ve věci „Veefald“ (bod 21)

⁷⁰⁷ Jisté pochybnosti o bezúplatnosti však může vyvolávat situace, kdy si bude prostřednictvím těchto počínů podnikatel budovat své **dobré jméno**; v některých případech lze totiž také to považovat za určitou formu odměny. Nezbyvá tak než uzavřít, že posouzení této hypotézy se bude vždy odvíjet od konkrétních okolností dané věci.

⁷⁰⁸ Obdobně SIMON, P. § 2942. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 756.

⁷⁰⁹ Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1657.

⁷¹⁰ Dalším příkladem takto zprostředkovaného zisku mohou být např. i vzorky výrobků rozdávanych k nalákání nové klientely; i za tyto výrobky je jejich „výrobce“ odpovědný v režimu směrnice č. 85/374/EHS. (Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1683.)

⁷¹¹ **Uvedený liberační důvod se o to spíše neuplatní ani tehdy, je-li „zdarma“ poskytována jen část plnění**; viz SIMON, P. § 2942. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 756, ve spojení se stanoviskem Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. Cpjn 200/2013: „*K otázce plnění ze strany spotřebitele je třeba uvést, že zavázal-li se poskytovatel ke „zpracování údajů potřebných pro umístění na internetovém serveru“, za což mu měl spotřebitel zaplatit určitou částku a zavázal-li se dále v prvním roce trvání smluvního vztahu zdarma propagovat reklamní plochu spotřebitele umístěním údajů a informací o ní na inzertní server, nelze uvažovat o tom, že by šlo o dva různé závazky, na sobě nezávislé, z nichž první by byl úplatný a druhý bezúplatný. Naopak, vzájemná provázanost daných plnění vede k závěru, že jde ze strany poskytovatele o plnění jediné, a to v plném rozsahu úplatné* (zvýrazněno autorem). *Informace nelze totiž inzerovat na internetové stránce bez jejich předchozího zpracování, stejně jako nelze očekávat, že by poskytovatel umožnil spotřebiteli inzerci jím dodaných a zpracovaných podkladů zdarma.*“

⁷¹² „*Soudní dvůr [(v rozsudku ve věci „Veefald“ (bod 21 a 22))] nepřipustil, aby bylo zakotveno rozdílné zacházení mezi soukromou a státní nemocniční sférou. Lze se domnívat, že stejné pravidlo platí i pro ostatní sektory služeb, v nichž se střetávají soukromá a veřejná sféra.*“ (Viz LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*. s. 317-318 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

d) *Plnění závazných předpisů vydaných orgány veřejné moci*⁷¹³

Dalším ze speciálních liberačních důvodů je (prokázání) plnění pokynů a instrukcí vyplývajících z předpisů pro „výrobce“ závazných, vydaných orgány veřejné moci⁷¹⁴.⁷¹⁵ Jedná se v zásadě o **předem neuzavřenou množinu norem**, která se bude navíc lišit u každého „výrobce“ dle toho, v jaké oblasti se tento (podnikatelsky) angažuje;⁷¹⁶ **není** však určující, zda se jedná o právní předpisy české, jiného členského státu, anebo unijní.⁷¹⁷

Podstatné naproti tomu však je, že se musí jednat o **předpisy pro „výrobce“ závazné**; jinými slovy, „výrobce“ je postaven do situace, kde si musí vybrat, zda se danými předpisy bude řídit, či bude nést sankční následky spojené s jejich nerespektováním.⁷¹⁸ „*K liberaci [však] nepostačuje, že škůdce jednal v souladu s právním předpisem. S ohledem na účel tohoto důvodu je vždy nutno prověřit, zda dotčený předpis stanoví pro výrobek určitou vlastnost (výrobní postup apod.) a pro škůdce neexistuje možnost odchýlit se – stojí tak před volbou zhotovit výrobek buď tímto způsobem, anebo vůbec.*“⁷¹⁹ Norma [tak] musí být dostatečně určitá a její porušení sankcionováno.“⁷²⁰ Jinými slovy, „[v]ýrobce musí prokázat, že předmětná nedostatečná míra bezpečnosti je **způsobena výlučně tím, že byl respektován příslušný závazný právní text vydaný orgány veřejné moci** (zvýrazněno autorem).“⁷²¹

⁷¹³ Viz čl. 7 písm. d) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedené ustanovením § 2942 odst. 2 písm. d) OZ a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-10 al. 1 bod 5 CC, ve spojení s čl. 1245-9 CC

⁷¹⁴ Přestože česká právní úprava blíže nespecifikuje autora (níže rozebíraných) závazných právních předpisů, je třeba s ohledem na znění textu směrnice, v rámci *euromodálního výkladu*, taktéž v rovině právní úpravy české uvažovat pouze předpisy **pocházející od orgánů veřejné moci**, tedy moci zákonodárné a výkonné (viz dále).

⁷¹⁵ Těmito závaznými právními předpisy, vydávanými orgány veřejné moci (viz výše), rozumíme **primárně** zákony, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a samozřejmě legislativu unijní (a to jak primární, tak sekundární). Naproti tomu se nicméně nejedná o množinu předpisů stavovských či aktů individuální (správní) povahy (jako např. správní povolení či koncese udělená „výrobci“).

Ve světle dále uvedených závěrů tak nadepsaný liberační důvod **nesvědčí** „výrobci“, je-li vada výrobku způsobena z důvodu respektování pravidel správné praxe a pravidel etických toho kterého oboru; i když může být s jejich nedodržováním spojena sankce, např. v podobě zahájení kárného řízení, nejedná se o předpisy vydávané orgány veřejné moci, a jako takové **nejsou** zahrnuty do působnosti tohoto liberačního důvodu.

Francouzská úprava – na rozdíl od úpravy české – uvedený závěr stanoví **explicitně** (srov. čl. 1245-9 CC); nicméně také v rámci české úpravy je třeba uvedené závěry respektovat, primárně pak v kontextu příslušných ustanovení směrnice č. 85/374/EHS, neboť prováděcí právní úprava česká je zde totiž opět zcela **nedostatečná**.

⁷¹⁶ Je zřejmé, že požadavky kladené na „výrobce“ léčivých přípravků budou zcela odlišné od těch, jež jsou kladený na „výrobce“ papírnických potřeb.

⁷¹⁷ Obdobně HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1061.

⁷¹⁸ „*Zákonný požadavek povahy závaznosti daných pravidel tak umožňuje vyloučit normy technické, jejichž aplikace je fakultativní.*“ (Viz TERRE a kol. *Le Consommateur & Ses Contrats*. s. 927 (přeloženo autorem).)

⁷¹⁹ V zásadě se tak **nejedná** o situaci, kdy příslušný (závazný) předpis stanoví jen základní – obecné – požadavky na vlastnosti (a primárně pak bezpečnost) výrobku, kdy samotný způsob, jak těchto dosáhnout, ponechává daná norma **na uvážení „výrobce“**. (Srov. TERRE a kol. *Le Consommateur & Ses Contrats*. s. 927.)

⁷²⁰ Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1657.

⁷²¹ Viz TERRE a kol. *Le Consommateur & Ses Contrats*. s. 927 (přeloženo autorem).

e) *Riziko vývoje (angl. „development risk defence“)*^{722, 723}

Jedná se o liberační důvod, obsažený v rámci textu směrnice č. 85/374/EHS, vyvolávající mezi členskými státy jedny z největších kontroverzí. Vůči sobě totiž stojí **dva protijdoucí, avšak neméně důležité, zájmy**; (i) zájem na pokroku vědy a techniky, nedílně spojeným s uváděním **nových** výrobků do oběhu, který ale s sebou nese (značné) riziko vzniku nepředvídatelné újmy, kteroužto však obecně není „výrobce“ ochoten nést a (ii) zájem uživatelů těchto **nových** výrobků, v případě, že takováto nepředvídatelná újma nastane, být „výrobce“ (plně) kompenzován.^{724, 725}

Jak výše uvedeno, bylo **ponecháno na vůli členských států**, zda tento důvod liberace do svého právního řádu promítnou, či nikoli;⁷²⁶ většina členských států jej bezpodmínečně přijala,⁷²⁷ avšak stále se potýká s nemenšími interpretačními potížemi. Tedy, „*Kdo a v jakém rozsahu je povinen jej prokazovat?*“. Resp. jak je třeba rozumět frázi „*stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy byl výrobek uveden do oběhu*“, k němuž směrnice č 85/374/EHS nadepsaný liberační důvod váže?

Odpověď na otázku „*Kdo?*“ je poměrně jednoduchá, resp. je stejná jako v případě liberačních důvodů ostatních, kdy tak důkazní břemeno zde **leží na straně „výrobce“**.⁷²⁸

⁷²² Viz čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedené ustanovením § 2942 odst. 2 písm. e) OZ a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-10 al. 1 bod 4 CC, ve spojení s čl. 1245-11 CC. Původ tohoto liberačního důvodu na evropském kontinentu lze nalézt v **judikatuře německé**, a to zejména v rozsudku německého Nejvyššího soudu, ze dne 26. listopadu 1968, sp. zn. VI ZR 212/66 (věc „Hühnerpest-Fall“; bod 42, ve spojení s body 43 a 44), která následně pomohla tomuto důvodu *exonerace* „výrobce“ se prosadit i na úrovni komunitární, resp. dnes unijní. Pro právní řád mnoha členských států se však jedná o **liberační důvod cizí**, s jehož výkladem a uplatněním tak vznikají mnohé nesnáze (viz dále).

⁷²³ Někteří (francouzští) autoři pak poukazují ještě na **nepřesné označení** tohoto liberačního důvodu v doktríně jako „riziko vývoje“ (fr. „*le risque de développement*“); „[...] *ve skutečnosti to nikdy není riziko, které [„výrobce“] liberuje, nýbrž neznámá vada existující v okamžiku uvedení výrobku do oběhu*“. (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1683 (přeloženo autorem).)

⁷²⁴ „*Vedle [samotného procesu testování výrobků výrobcem] se stav techniky zvyšuje díky reakci společností na selhání výrobků na trhu. Používané produkty poskytují průmyslu velké množství informací, které jsou klíčové pro zlepšení bezpečnosti výrobků při různých podmínkách používání (konečné užití výrobku, různé počasí atd.) a v průběhu času (např. opotřebení, dlouhodobé účinky na zdraví atd.). V podstatě nyní řídíme bezpečnější vozy díky v oblasti průmyslu provedeným studiím ohledně toho, jak lidé v průběhu minulého století při autonehodě utrpěli újmu*“. (Viz FONDAZIONE ROSSELLI. *Economic Impact of the Development Risk Clause*. s. 51 (přeloženo autorem).)

⁷²⁵ Uvedený liberační důvod tak lze považovat za jeden „[...] z **klíčových faktorů** při určování relativní stability nákladů na pojištění odpovědnosti za vadné výrobky v evropském průmyslu [který zároveň] **udržuje soudní spory na přiměřené úrovni**“. (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1658.)

⁷²⁶ Srov. čl. 15 odst. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷²⁷ Připomeňme jen, že popsany liberační důvod **zcela vyloučili** (jen) dva členské státy, Finsko a Lucembursko, kdy některé členské země – Maďarsko, Španělsko a Francie (k té viz dále) – jej **vyloučili pouze částečně**, resp. jen ve vztahu k některým oblastem průmyslu a obchodu (zejm. pro oblasti výrobků potravinových a farmaceutických). (Blíže viz Commission SWD (2018): *Přívodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*. s. 10-11.)

⁷²⁸ Srov. TERRE a kol. *Le Consommateur & Ses Contrats*. s. 925; „výrobce“ tak musí prokázat, že stav vědeckých a technických znalostí, v době uvedení výrobku do oběhu, **objektivně neumožňoval vadu zjistit** (viz dále).

Řešení otázky druhé, s ohledem na to, že směrnice v rámci svého textu k jejímu objasnění nikterak nepřispívá, se poté ujal v jednom ze svých rozsudků Soudní dvůr. Dle něho je třeba „*stavem vědeckých a technických znalostí v době uvedení výrobku do oběhu*“ rozumět – **bez návaznosti na konkrétní oblast činnosti** – stav takovýchto znalostí **nejvíce pokročilý** (existující v době uvedení daného výrobku do oběhu); tedy nikoli stav praxe a bezpečnostních norem užívaných, resp. obecně uznávaných v dané oblasti průmyslu či obchodu, v níž působí konkrétní „výrobce“.^{729, 730}

Dle Soudního dvora je zároveň důležité, že zde není posuzován stav znalostí, o nichž konkrétně či subjektivně daný „výrobce“ měl či mohl být spraven, nýbrž **směrodatným je stav znalostí objektivní, o nichž se má za to, že je „výrobce“ informován**; to samozřejmě za předpokladu, že byly konkrétní poznatky v okamžiku uvedení výrobku do oběhu „výrobci“ dostupné.^{731, 732}

„*Souhrn těchto požadavků vede k tomu, že nemožnost odhalit danou vadu musí být téměř absolutní, aby se mohl výrobce platně zprostit odpovědnosti.*“^{733, 734} Jako příklad takové situace pak můžeme uvést jeden ze starších případů posuzovaných v rámci činnosti

⁷²⁹ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Spojené království“ (bod 26)

⁷³⁰ Ve vztahu k posouzení (dostupného) **technického** stavu, resp. *a contrario* toho, co (široké) veřejnosti dostupné prozatím není, lze využít také **závěrů týkajících se „patentovatelnosti vynálezu“**, a to konkrétně jedné z jejích podmínek, tedy „**novosti výrobku**“ (srov. § 5 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích; v rámci právní úpravy francouzské pak viz čl. 611-11 francouzského zákoníku duševního vlastnictví (fr. „*Code de la propriété intellectuelle*“). (Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1684.)

⁷³¹ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Spojené království“ (bod 27 a 28)

⁷³² Soudní dvůr ale již blíže nevysvětluje, co se míní oním **kritériem dostupnosti**. Je tak unijní „výrobce“ povinen brát v potaz taktéž vědecké závěry asijského, resp. indického výzkumníka, který byl (samozřejmě bez jakékoli spojitosti s daným „výrobce“) schopný identifikovat vadu inkriminovaného výrobku, přičemž však tyto závěry byly publikovány toliko v tamním – lokálně dostupném – periodiku? Budou tak při uplatnění liberačního důvodu „rizika vývoje“ unijním „výrobce“ zohledněny též vědecké studie spadající pod uvedenou hypotézu?

Odpověď na tuto otázku lze hledat v závěrech obsažených ve stanovisku generálního advokáta k věci „Komise v. Spojené království“, kde byla posuzována situace podobná té v předchozím odstavci popsané; sic generální advokát souhlasí, že by měla být zahrnuta **všechna (dostupná) data** do informačního okruhu vědecké komunity **jako celku** (tedy do rámce dobového stavu vědeckých a technických znalostí), je třeba také brát ohled, v kontextu zásady zdravého rozumu, na konkrétní možnosti šíření, resp. dostupnosti daných informací a poznatků. (Srov. stanovisko generálního advokáta k věci „Komise v. Spojené království“ (body 23 a 24))

V zásadě tak „*časové hledisko existence metod pro zjištění vady [...] nemůže být kvalifikováno jako souběžné s objevem nové metody. Naopak, výrobci či jiné osobě musí být dána určitá přiměřená lhůta na prostudování účinnosti a aplikovatelnosti nových metod. Měla by však platit přímá úměra mezi složitostí výrobku a velikostí výrobce k rychlosti seznamování se s novými metodami.*“ (Viz HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1062.)

⁷³³ Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1684 (přeloženo autorem).

⁷³⁴ Také česká doktrína dochází ke stejným závěrům jako jsou výše učiněné, dle níž tak **objektivně** posuzovaný stav vědeckých a technických znalostí představuje „[...] *souhrn všech vědomostí, které jsou ve vědeckých a technických kruzích běžně uznávané a přístupné (do tohoto souhrnu patří jak panující, tak menšinové názory – nelze pomíjet, že nové vědecké poznatky mají své kořeny právě v pracích autorů, kteří se odchylojí od hlavního vědeckého proudu* (zvýrazněno autorem). *Je však třeba přihlížet i ke zvláštním znalostem či schopnostem škůdce.*“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1658.)

francouzského Nejvyššího soudu, kde se jednalo o **neslučitelnost účinků dvou léčivých přípravků**, které však samy o sobě žádné škodlivé účinky na zdraví uživatele nezanechávaly (k újmě docházelo jen při jejich současném užití); francouzský Nejvyšší soud zde uzavřel, že se jednalo o **vadu konstrukční**, kterou v době předepsání těchto dvou medikamentů nebylo možné, s ohledem na stav vědeckých a technických znalostí, zjistit.⁷³⁵

„Podle dostupných informací Komise pozoruje, že se vnitrostátní soudy [nicméně] neshodují v odpovědi na otázku, zda tento způsob obhajoby platí pro všechny typy vad.⁷³⁶ Nejvyšší soud v Německu tak např. rozhodl, že čl. 7 písm. e) nelze nikdy uplatnit v případě výrobních vad. Jiné soudy, např. v Nizozemsku a ve Spojeném království, údajně s tímto výkladem nesouhlasí.“⁷³⁷ Je tak v zásadě na členských státech, pro jaké řešení se rozhodnou; v rovině úpravy české, či francouzské, však k vyloučení žádného z možných typů potenciálních vad **nedošlo**, a liberační důvod v podobě „rizika vývoje“ tak může „výrobce“ uplatnit **bez ohledu na poškozenou osobou tvrzený konkrétní typ vady** daného výrobku.

V rámci francouzské podoby unijní odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku byly ale z působnosti nadepsaného liberačního důvodu **vyloučeny „výrobky mající původ v lidském těle“**.⁷³⁸ Důvody, které k této výluce vedly nicméně byly spíše důvody politické, neboť konečná podoba francouzského prováděcího zákona byla rozhodována v době, kdy francouzskou společností zmítaly nepokoje a nejistota spojené s kauzou „krve kontaminované“ virem HIV a virem hepatitidy typu C (viz výše). S ohledem na (politickou) průchodnost této úpravy tak byl okruh daných výrobků z možnosti liberace z důvodu „rizika vývoje“ vyňat.⁷³⁹

Naproti tomu, v dimenzi práva českého **k žádnému omezení** přikročeno ze strany českého zákonodárce nebylo, a tudíž „výrobce“ z **jakékoli** oblasti průmyslu či zemědělství se může dovolávat rozebíraného liberačního důvodu.⁷⁴⁰

⁷³⁵ Srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 8. dubna 1986, sp. zn. 1er civ. n° 84-11443; prve však liberační důvod ve smyslu čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky promítnutý do čl. 1245-10 al. 1 bod 4 CC aplikoval francouzský Nejvyšší soud ve věci „*Médiateur*“, rozsudek ze dne 20. listopadu 2017, sp. zn. 1er civ. n° 16-19643 (srov. BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1113.). Autorovi naproti tomu ke dni uzavření rukopisu této práce není známo žádné rozhodnutí české, vyjadřující se explicitně k tomuto liberačnímu důvodu dle § 2942 odst. 2 písm. e) OZ.

⁷³⁶ Tedy vady a) *konstrukční*, b) *výrobní* a c) *informační (vady v poučení)*; blíže k jejich vymezení a významu viz výše bod 2.7.1 této kapitoly.

⁷³⁷ Viz Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011). s. 8.

⁷³⁸ Viz čl. 1245-11 CC

⁷³⁹ Blíže k diskuzím a pozadí celého procesu přijetí francouzské prováděcí úpravy v kontextu této výluky, tedy výluky ve vztahu k „výrobkům majícím původ v lidském těle“, viz např. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 84 či také TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 14-15.

⁷⁴⁰ Srov. znění § 2942 odst. 2 písm. e) OZ

2.8.3. Další způsoby ochrany před rizikem odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem

V kontextu výše uvedeného pojednání o přípustných liberačních důvodech, je třeba se na závěr této pasáže ještě (alespoň krátce) pozastavit u **otázky prevence**, resp. způsobů, jimiž může „výrobce“ předejít případnému vzniku, či alespoň plnému uplatnění jeho případně vzniklé povinnosti k náhradě škody způsobené jím zhotoveným či distribuovaným (vadným) výrobkem.⁷⁴¹ Jsou to totiž právě preventivní opatření, která „výrobci“ mohou pomoci ušetřit nemalé částky v konečném důsledku vynaložené na (mimo)soudní vyrovnání s poškozeným uživatelem; je obecně platným pravidlem, že **prevence je pro podnikatele vždy levnější alternativou** k nákladnému řešení vyvstalého problému (sporu).

Jak tedy „výrobce“ může minimalizovat či zcela eliminovat nepříznivé dopady případné nehody (škody) vyvolané jeho (vadným) výrobkem na jeho podnikatelskou činnost?

V rámci dnešního globalizovaného a digitálního světa nelze objektivně vyloučit všechna možná nebezpečí, resp. rizika, která s odpovědností za škodu způsobenou výrobkem souvisí. To však neznamená, že by se o to „výrobce“ neměl pokusit. V první řadě je tak třeba, aby „výrobce“ vynaložil **maximální snahu na zhotovení onoho „bezvadného“ výrobku**, resp. výrobku představující pouze „legitimně očekávatelná nebezpečí“; tedy výrobek splňující všechny výše popsané závěry. Měla by být tudíž promyšlena do nejzazších mezí **konstrukce** produktu, následně by měla být co nejlépe supervizována jeho **výroba** a na úplný závěr by měl být výrobek opatřen **potřebnými informacemi a návodem** v příslušném jazyce (daného země, na kterou „výrobce“ cílí svou podnikatelskou činnost). *„V této souvislosti je důležité zmínit nezbytnost řádné archivace dokumentů, týkajících se zkoušek vlastností a kvality výrobku, dokumenty týkající se kontroly výroby, popř. certifikáty státních a zkušebních institucí. Tyto dokumenty pak slouží zejména jako důkazní prostředky.“*⁷⁴²

Jako druhé z důležitých prevenčních opatření je pak **třeba si dát bedlivý pozor na propagaci konkrétního výrobku**, a to zejména ve smyslu tom, aby v potenciálním uživateli výrobku nevyvolala nepřiměřená očekávání ohledně míry jeho bezpečnosti; *„[z]vláštní pozornost je [tak] třeba věnovat případné reklamě, např. reklamním letáčkům, inzerátům atd. Ty je nutno podrobit důkladnému přezkumu, zda neobsahují nějaké zavádějící,*

⁷⁴¹ V rámci této části tak **prevencí** rozumíme předcházení vzniku odpovědnosti, resp. povinnosti k náhradě škody „výrobce“, a nikoli tak předcházení vzniku újmy způsobené vadou výrobku uživateli. I v tomto případě je však naplněna **generální klauzule prevence** (viz § 2900 OZ), neboť skrze opatření přijímaná v zájmu „výrobce“ předejít vlastní odpovědnosti, je zároveň předcházeno i „*nedůvodně újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného*“, tedy uživatele. Jedná se tak o oblasti prevence **komplementární**, podmiňující jedna druhou.

⁷⁴² Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 535.

popř. přehnané informace, které by mohly vyvolat klamný dojem o vlastnostech a kvalitě výrobku. Veškeré návody, upozornění apod. by měly být přezkoumány zejména z hlediska jejich srozumitelnosti a dostatečnosti.“⁷⁴³ **Jedná se v zásadě o určitou podobu prolongace informační povinnosti „výrobce“**, a to v tom ohledu, že mají být sdělovány jen informace pravdivé a přesné.

Nicméně, ve znamení onoho principu rovnoměrného rozdělení zatížení účastníků právních vztahů vznikajících v kontextu přeshraničního obchodu s výrobky (avšak nejen) v rámci Evropské unie, resp. rovnoměrného rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou,⁷⁴⁴ je třeba za nejvhodnější preventivní opatření považovat **sjednání (dobrovolného) pojištění** odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, které dnes může „výrobce“ uzavřít v zásadě v každé pojišťovně.⁷⁴⁵ Uvedený princip se pak projevuje zejména v tom, že i když je to „výrobce“, kdo podstupuje riziko spojené s podnikatelskou činností, může náklady s tímto související do jisté míry **přenést na své zákazníky**; „bývá [tak] zpravidla výrobcí umožněno zahrnout nezbytné výdaje spojené s touto odpovědností, tj. pojistné za pojištění pro tento druh odpovědnosti, do celkových výrobních nákladů, které jsou **promítnuty do tržní ceny výrobku** (zvýrazněno autorem).“^{746, 747}

Přestože však může „výrobce“ prostřednictvím (tohoto) pojištění^{748, 749} zmírnit finanční dopad uplatněného nároku na náhradu škody způsobené vadou jeho výrobku na vlastní

⁷⁴³ Viz PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*. s. 535.

⁷⁴⁴ Srov. recitál č. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷⁴⁵ Blíže k otázce vývoje a prosazení se pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadnými výrobky v kontextu (nejen) unijním pak viz ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 74-77.

⁷⁴⁶ Viz VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*. s. 244.

⁷⁴⁷ Jinými slovy, „[p]řijetí přísné povinnosti k náhradě újmy způsobené vadou výrobku je úzce spojeno s myšlenkou, že výrobce může s tím spojené zvýšené náklady převést na své odběratele. V tomto ohledu můžeme kolektiv neurčitého počtu spotřebitelů považovat za jakéhosi „pojistitele“ konkrétního poškozeného. Proto je působnost směrnice, a tím i zákonného pravidla omezena pouze na případy podnikatelské činnosti a s tím související distribuce (chce-li výrobce se svým výrobkem docílit zisku). Zjednodušeně řečeno – pouze v těchto případech může výrobce očekávané náklady spojené z náhrady újmy promítnout do ceny výrobku a přenést na spotřebitele.“ (Viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1657.)

⁷⁴⁸ Ve vztahu k dalším, alespoň v hrubých rysech vykresleným, (právním) otázkám vztahujícím se k pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (jako jsou např. hlavní principy (nejen však) tento druh pojištění ovládající – tedy **princip „loss occurrence“ a princip „claims made“** – či některé aspekty uzavírání pojistné smlouvy k rozebíranému režimu odpovědnosti se vztahující) pak viz např. ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 78-86.

⁷⁴⁹ Je však vhodné zmínit a upozornit na to, že pojistná smlouva uzavřená pro případ odpovědnosti „výrobce“ za škodu způsobenou vadou výrobku (velmi často) nezahrnuje taktéž **tzv. pojištění právní ochrany**, resp. náklady spojené s případně vzniklým soudním řízením, v rámci něhož se poškozený rozhodl uplatnit svůj nárok. Je tak na „výrobci“, aby si řádně přečetl pojistné podmínky a zvážil všechny aspekty jejich nastavení. (Blíže k pojištění právní ochrany pak viz např. KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kol. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. 432 s. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 351-353.)

podnikání, nemůže tato finanční kompenzace poškozeného uživatele zhojit také **negativní vliv na jméno konkrétního „výrobce“**.

Přitom je to právě tato v očích spotřebitelské veřejnosti pozitivní reputace „výrobce“, která představuje to nejcennější „aktivum“ jeho činnosti. To nás tak opět vrací zpět na začátek, kdy je třeba za **skutečně nejvhodnější** (a v porovnání s potenciální kompenzací poškozených **také nejlevnější**) opatření, jakým může „výrobce“ předejít vzniku jeho povinnosti k náhradě škody, označit výrobu „*bezvadných*“ výrobků.

Tento závěr pak podporuje také ta skutečnost, že poškozený může vůči „výrobci“ uplatňovat nárok na náhradu škody (újmy) způsobené vadou výrobku i v případě, kdy se této kompenzace domáhá na základě jiného (právního) důvodu, a tedy v rámci jiného režimu odpovědnosti než toho, který je tématem této práce.⁷⁵⁰ Takovému uplatnění nároku poškozeného však může „výrobce“ předejít stejným způsobem, tedy, bude-li vyrábět jen výrobky bezvadné (ve smyslu textu směrnice č. 85/374/EHS), resp. **k dosažení tohoto (nedosažitelného) ideálu alespoň vynaloží všechny jemu dostupné prostředky**.

⁷⁵⁰ Tedy např. v situaci, kdy „[...] stav techniky neumožňoval zjištění vady ke dni uvedení [výrobku do oběhu], výrobce či jiná osoba, která výrobek [do oběhu uvede], by měla odpovídat za porušení řádné péče a předcházení škodám, **a to dle obecných ustanovení o deliktní odpovědnosti** (zvýrazněno autorem). Zde však již poškozený nemůže využít výhody objektivní odpovědnosti a musí tedy prokazovat i zavinění.“ (Viz HRÁDEK, J. § 2942 [Zproštění povinnosti nahradit škodu způsobenou vadou výrobku]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1062.)

2.9. Promlčení a prekluze nároku na náhradu škody způsobené vadným výrobkem

„Výrobci“ obecně svědčí **dvě, resp. tři kategorie opatření (skutečností)**, jimiž svou odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku může snížit, či případně zcela vyloučit;⁷⁵¹ (i) v rámci právní úpravy francouzské může „výrobce“ svou odpovědnost (smluvně) vyloučit či snížit, jedná-li se o právní vztah s podnikatelem a škodu způsobenou na věcech převážně užívaných k podnikatelským účelům (viz výše);^{752, 753} (ii) dále se pak „výrobce“ může odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (částečně) zprostit, prokáže-li skutečnosti rozhodné pro dovolání se jednotlivých výše popsaných liberačních důvodů; (iii) a konečně se pak může „výrobce“ bránit vůči vznesenému nároku poškozeného uživatele námitkou promlčení, resp. tehdy, kdy již uplynula objektivní lhůta směrnicí č. 85/374/EHS stanovená pro uplatnění daného nároku.

V následujícím textu se pak budeme věnovat právě **oné možnosti (iii)**, tedy otázce promlčení, resp. prekluze, kterou jsme dosud, avšak úmyslně, opomíjeli.⁷⁵⁴

Zastavme se však na tomto místě ještě okamžik u otázky **časové působnosti** směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky a jejích národních prováděcích úprav. Přestože totiž ona rozebíraná unijní úprava, jak jsme si již výše řekli, přináší v zásadě úplnou (totální) harmonizaci otázek jí regulovaných, **nepůsobí tato nikterak retroaktivně**; je tudíž nutno zdůraznit, že závěry a východiska, které jsou zde předkládány, jsou aplikovatelná pouze ve vztahu k výrobkům uvedeným do oběhu poté, co nabyly účinnosti ty předpisy, jež provádí směrnici č. 85/374/EHS na úrovni členských států do jejich právních řádů.^{755, 756}

⁷⁵¹ Srov. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1682.

⁷⁵² Srov. čl. 1245-14 al. 2 CC

⁷⁵³ Uvedená možnost však není použitelná v rámci právní úpravy české; naše úprava obecně uplatnění režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku ve vztahu ke škodě na věcech převážně určených a používaných k podnikatelským účelům totiž vylučuje (srov. § 2943 OZ), kdy tak popsané francouzské řešení je v českém právním řádu neaplikovatelné (viz výše bod 2.5.3 této kapitoly). V rovině úpravy české se však plně uplatní východiska a závěry následující (tedy (ii) důvody liberace a (iii) možnost promlčení, resp. prekluze).

⁷⁵⁴ Francouzská právní doktrína v tomto směru hovoří – z pohledu „výrobce“ – o tzv. „**lhůtách pro zproštění se odpovědnosti**“ (fr. „*délais d'exonération*“), kdy tímto pojmem konkrétně rozumí oba právně relevantní časové úseky, o nichž text směrnice č. 85/374/EHS hovoří. (Viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1683.) Jeden z těchto úseků totiž ohraničuje dobu, v níž může osoba poškozená uplatnit svůj nárok (žalobu) na náhradu škody vadným výrobkem způsobenou, podmíněnou znalostí v textu uvedené směrnice stanovených skutečností (v rovině práva českého jej obecně označujeme jako „**subjektivní lhůtu**“), zatímco časový úsek druhý pak blíže vymezuje celkové trvání existence odpovědnosti „výrobce“ za škodu jeho vadným výrobkem způsobenou (dle práva českého obvykle označována jako „**objektivní lhůta**“); viz dále. Obecně však obě tyto lhůty vedou ke zproštění odpovědnosti výrobce, proto pak výše uvedené označení.

⁷⁵⁵ Srov. čl. 17 ve spojení s čl. 19 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷⁵⁶ Tento závěr však není tak jednoduchý, jak by se mohl na první pohled zdát; jak jsme si již totiž výše také uvedli, většina členských států nebyla schopná rozebíraný unijní text do jejich národních právních řádů provést včas, resp. nedodrželi tříletou transpoziční lhůtu jim směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky přiznanou (srov. čl. 19).

Jako příklad si zde uveďme rozebíranou úpravu francouzskou, do níž byl francouzský zákonodárce text dané směrnice schopen promítnout až **v roce 1998**, kdy uvedená tříletá lhůta pro transpozici uplynula **v roce 1988**.

2.9.1. *Promlčení* a úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Principy a východiska úpravy „promlčení“ vyznává v rámci nadepsaného odpovědnostního režimu ten časový úsek, jež ohraničuje dobu, v níž může osoba poškozená, za předpokladu znalosti stanovených okolností, uplatnit svůj nárok na náhradu škody vadou výrobku způsobené; poškozenému je tak k podání žaloby směrnicí č. 85/374/EHS přiznaná **tříletá subjektivní promlčecí lhůta**.⁷⁵⁷

Okolnostmi rozhodnými pro její počátek jsou vědomost o (i) škodě, (ii) vadě výrobku a (iii) totožnosti „výrobce“⁷⁵⁸; jedná se o **skutečnosti kumulativně stanovené**, kdy tak daná lhůta nezačne běžet dříve, než má poškozený znalost o všech třech.^{759, 760}

S ohledem na text výše citovaných ustanovení čl. 17 ve spojení s čl. 19 tak vyplývá v této souvislosti otázka, kdy, resp. jakým okamžikem se unijní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku skutečně uplatní?

Je vcelku bez větších pochybností, že do onoho roku 1988, tedy než uplynula přiznaná transpoziční lhůta, zůstal text směrnice č. 85/374/EHS bez jakýchkoli právních účinků; k jeho plnému prosazení se tak došlo až vstupem v účinnost francouzského prováděcího zákona č. 98-389 ze dne 19. května 1998. *Jaká právní úprava se však uplatňovala po dobu oněch deseti let, než francouzský zákonodárce přijal příslušná prováděcí opatření?*

Otázku uplatnění unijní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v tomto mezidobí, je třeba hodnotit s přihlédnutím k právnímu řádu každého členského státu **zvláště**, neboť je třeba zkoumat, zda konkrétní podoba národního zákonného textu (který však zatím neobsahuje prováděcí úpravu směrnice č. 85/374/EHS) **dovoluje** užití *eurokonformního výkladu*. Ve vztahu k úpravě francouzské, konkrétně k otázce subjektivní lhůty, francouzský Nejvyšší soud uzavřel, že francouzský národní text, který zatím nebyl poznamenán transpozicí rozebírané směrnice, nedovoloval souladný výklad s právem unijním, a užije se tak obecná úprava národní. (Srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-18117, následně pak potvrzený rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2015, sp. zn. 1er civ. n° 14-13151 a rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2016, sp. zn. 1er civ. n° 15-20022)

Do doby, než byla v roce 1998 přijata francouzská prováděcí úprava (čl. 1245 an. CC), používala se tak obvykle **úprava obecná**; rozhodnutí, která čl. 1245 an. CC skutečně aplikují, se objevují **až v roce 2006**, kdy za jedno z prvních je poté považován rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. 1er civ. n° 04-10994 (Srov. BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1101.)

Připomeňme v této souvislosti, že v případě, kdy není aplikovatelný *eurokonformní výklad*, měl by se prosadit **přímý účinek** směrnice č. 85/374/EHS; avšak s ohledem na to, že jednou z podmínek aplikace přímého účinku směrnice je obecně striktní **zákaz horizontálního účinku konkrétní směrnice**, tedy zákaz ukládat na základě jejich nesprávné či neúplné transpozice povinnosti jednotlivci (a tedy také „výrobci“), nepřichází v úvahu ani toto „náhradní řešení“. V případě vzniku škody spojené s touto nedůsledností národního zákonodárce je pak tedy povinen k její náhradě **příslušný členský stát** (viz výše poznámku pod čarou č. 668).

⁷⁵⁷ Viz čl. 10 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedený ustanovením § 620 odst. 2 OZ, ve spojení s § 629 odst. 1 OZ a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-16 CC. Směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky současně upřesňuje (srov. čl. 10 odst. 2), že se v této souvislosti uplatní taktéž příslušná národní úprava týkající se „stavění nebo přerušování promlčecí lhůty“.

⁷⁵⁸ Jak víme, česká úprava (bohužel) nikde blíže pojem „výrobce“ nevymezuje, resp. neříká, kdo konkrétně jím je či kdo je za něj považován. „*Zákon totiž stanovuje základní odpovědnost pro osobu, která věc vyrobí (výrobce), osobu, která výrobek nebo jeho část označí svým jménem (jako by výrobce), a konečně osobu, která výrobek dovezla (dovozce). Protože ale není pro všechny tyto osoby užíván jednotný pojem výrobce, nýbrž jsou pojmenovávány svými pozicemi ve výrobně-dodavatelském řetězci, nelze dovodit, že užívá-li zákon pojem výrobce, má tím na mysli jinou osobu než skutečného výrobce.*“ (Viz Obdobně HRÁDEK, J. § 2940 [Následky nemožnosti určení výrobce]. In: ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer. s. 1054.)

Čistě jazykový výklad by nás tak zde mohl svést na scesti, neboť „**totožností výrobce**“ není míněna pouze totožnost výrobce originálního, **nýbrž také výše uvedených osob dalších**. Je tudíž nutno podrobit ustanovení § 2939 OZ *eurokonformnímu výkladu*, kdy za „výrobce“ tak bude i v kontextu § 620 odst. 2 OZ považován quasi-výrobce, dovozce či za stanovených podmínek (viz výše) též dodavatel.

⁷⁵⁹ Srov. znění čl. 10 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷⁶⁰ Jedná se tak o určení času *dies a quo*.

Zároveň však vyvstává otázka, k jakému okamžiku je považována za dostatečně určitou ona okolnost vědomosti o „škodě“⁷⁶¹; v souvislosti s **újmou tělesnou (nemajetkovou)** pak s tímto také souvisí, od jakého momentu mohou případnou sekundární (reflexní) újmu uplatňovat poškození nepřímí, nejčastěji v podobě osob poškozenému blízkých.⁷⁶²

Je třeba rozlišovat pojmy „vznik újmy samotné“ a její „uplatnitelnost u soudu“; je totiž očividné, že v okamžiku vzniku újmy nebude poškozený ještě sto vyčíslit její konečnou výši, a tedy ani uplatnit ji u soudu.⁷⁶³ „*Při posuzování otázky, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, je [tak] třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě (nikoli z jeho předpokládané vědomosti o této škodě). Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozvěděl o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčíslit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu (zvýrazněno autorem) (viz R 3/1984 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).*“⁷⁶⁴ V případě újmy nemajetkové, kdy jako příklad si můžeme uvést újmu v podobě „ztížení společenského uplatnění“, se pak „[o škodě dozví poškozený] *v době, kdy lze objektivně provést bodové ohodnocení ztížení jeho společenského uplatnění* (zvýrazněno autorem), *neboť až tehdy má k dispozici skutkové okolnosti, z nichž lze škodu, resp. její rozsah, zjistit.*“⁷⁶⁵ *Posouzení otázky, kdy se zdravotní stav poškozeného ustálil, je závislé na vyjádření lékaře.*“⁷⁶⁶

V kontextu **promlčení újmy nemajetkové**, v rámci českého práva, ještě zdůrazněme, že se obecně nepřijímá koncepce tzv. jediného nároku, resp. Nejvyšším soudem je vyznávána koncepce nároků na náhradu újmy na zdraví **samostatných (dílcích)**.⁷⁶⁷ Jinak řečeno, „[...] *nárok na náhradu újmy na zdraví dle § 2958 o. z. tvoří jednotlivé, dílčí, samostatné nároky na náhradu za bolest, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkovou újmu, jež samostatně vznikají i zanikají, a tedy se i samostatně promlčují* (zvýrazněno autorem).“⁷⁶⁸

⁷⁶¹ Směrnice č. 85/374/EHS obecně **nerozlišuje** pojem „škoda“ a „újma“, jak činí právo české; pro újmu tělesnou, resp. nemajetkovou, tak uvedená směrnice užívá **taktéž pojmu „škoda“** (srov. čl. 9 al. 1 písm. a).

⁷⁶² Autor si je vědom rozsáhlosti a složitosti položené otázky, a nikterak si nečiní ambici o otázkách vztahujících se k vyčíslení újmy (ne)majetkové podat komplexní pojednání; lze jen o to čtenáři **přiblížit základní východiska**, ve vztahu k okolnostem, o nichž musí mít poškozený znalost, aby mu zde počala běžet subjektivní promlčecí lhůta.

⁷⁶³ Jinými slovy, „[...] *poškozený se musí dozvědět o škodě samé, ne o tom, že došlo k protiprávnímu úkonu, resp. protiprávnímu stavu; ty samy o sobě nestačí k úspěšnému uplatnění práva před orgánem veřejné moci. Až škoda, resp. újma vzniklá v příčinné souvislosti s protiprávním úkonem, resp. protiprávním stavem zakládá subjektivní právo poškozeného na náhradu.*“ (Viz LAŽÍKOVÁ, J., ŠTEVČEK, M. § 620 [Počátek promlčecí lhůty při náhradě škody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář I.* C. H. Beck. s. 2200.)

⁷⁶⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001 vycházející ze závěrů zprávy Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. listopadu 1983, sp. zn. Cpj 10/83

⁷⁶⁵ Obdobně pak rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2010, 2e civ. n° 09-15391

⁷⁶⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2001, sp. zn. 25 Cdo 1169/2000; k obdobnému závěru pak dospívá Nejvyšší soud také ve svém rozsudku pozdějším ze dne 7. července 2011, sp. zn. 21 Cdo 752/2010

⁷⁶⁷ V rámci úpravy francouzské je v zásadě přijímáno východisko **obdobné** (srov. znění čl. 2226 al. 1 CC).

⁷⁶⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. listopadu 2017 sp. zn. 25 Cdo 2245/2017

Pro úplnost pak již jen dodejme, že uvedená tvrzení a východiska se aplikují taktéž na **případy tzv. obětí nepřímých (sekundárních)**, jež utrpěly tzv. **újmou reflexní (sekundární)**, vztahující se k újmě (jím blízkého) poškozeného primárního. Subjektivní lhůta promlčecí týkající se nároku na náhradu utrpěné (duševní) újmy těchto nepřímo poškozených osob⁷⁶⁹ se však váže k okamžiku počátku běhu promlčecí lhůty přiznané poškozené osobě primární.^{770, 771} Jinými slovy, **jakmile se ustálí (konsoliduje) stav primárně poškozeného**, čímž principiálně dojde k „vyčíslení“ konkrétní formy, resp. forem jím utrpěné nemateriální (tělesné) újmy, začíná subjektivní promlčecí lhůta k uplatnění duševních útrap běžet také jeho blízkým, resp. osobám pociťujícím jeho újmu jako újmu vlastní^{772, 773}.

Závěrem pak je třeba silně zdůraznit, že úprava promlčení, resp. ona subjektivní lhůta se zde neřídí obecnými pravidly národní úpravy, nýbrž se jedná o **úpravu speciální**. Je pak tedy zejména otázkou, jíž směrnice i judikatura Soudního dvora nicméně nechává prozatím nezodpovězenou, zda se může uplatnit ona obecně členskými státy připuštěná **smluvní prolongace promlčecí lhůty**,⁷⁷⁴ řešení zde bude třeba odvíjet od posouzení principů, jimiž se směrnice č. 85/374/EHS spravuje (viz výše), a to současně s ohledem na (všechny) hodnoty obsažené a popsané v textu jednotlivých recitálů její preambule.⁷⁷⁵

⁷⁶⁹ Viz § 2959 OZ; obdobně pak viz čl. 2226 al. 1 CC

⁷⁷⁰ Obdobně PIGNARRE, G., PIMONT, S. [L'action en responsabilité et la prescription. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 354.

⁷⁷¹ Srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 3. listopadu 2011, sp. zn. 2e civ. n° 10-16036: „*Nepřímá újma utrpěná blízkými poškozeného, který sám utrpěl přímou tělesnou újmu, se v celé své šíři neprojeví, jako v případě poškozeného primárního, dříve než se ustálí jeho stav* (fr. „*Le préjudice par ricochet subi par les proches d'une victime ayant elle-même subi un dommage corporel direct ne se manifeste, dans toute son étendue, comme pour celle-ci, qu'à compter de la consolidation de l'état de la victime directe.*“) (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem).“

⁷⁷² Srov. § 22 odst. 1 OZ

⁷⁷³ Bylo by totiž iracionální vázat promlčecí lhůtu přiznanou těmto sekundárním obětem na jiný časový okamžik či událost, když je původ jejich nároku pevně svázán se vznikem (avšak nikoli již trváním) újmy poškozeného primárního. Jinak řečeno, **sekundární poškozený nebude moci relevantně posoudit rozsah jemu způsobené újmy do doby, než se (zdravotní) stav poškozeného primárního stabilizuje**.

⁷⁷⁴ Srov. § 630 OZ; obdobně pak čl. 2254 CC

⁷⁷⁵ Pro posouzení uvedené hypotézy pak bude klíčovým její recitál č. 2, stanovující „**požadavek spravedlivého rozdělení rizik spojených s moderní technologickou výrobou**“; bude tedy třeba posoudit, zda by nebylo připuštěním uvedené smluvní modifikace délky promlčecí lhůty (či jiné národní úpravou případně připuštěné změny úpravy promlčení vycházející z textu směrnice č. 85/374/EHS) popsané spravedlivé rozdělení narušeno způsobem **neslučitelným** s účelem a cíli vytýčenými unijním zákonodárcem v rozebírané směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky. Jistě bychom našli argumenty pro i proti, a v konečném důsledku tak bude na soudech obecných rozetnout tento (unijní) *gordický uzel*. (Obdobně VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 63.)

2.9.2. *Prekluze a úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*

Dle směrnice č. 85/374/EHS mají členské státy ve svých právních rádech stanovit, že práva na jejím základě poškozené osobě udělená **zanikají (tzn. prekludují)** uplynutím deseti let ode dne, kdy „výrobce“ do oběhu uvedl (vadný) výrobek;⁷⁷⁶ to ale jen tehdy, pokud poškozený v mezidobí nepodal podnět k zahájení řízení⁷⁷⁷ proti tomuto „výrobci“.^{778, 779}

Přestože se deset let může zdát poměrně jako krátký časový úsek, neboť škodlivé účinky některých okruhů výrobků (zejména pak léčivých přípravků) se mohou projevit až s odstupem několika desetiletí, je třeba uzavřít, že se obecně jedná o lhůtu **poměrně protekcionistickou**. *Proč?* Její délka má totiž zohledňovat průměrnou dobu, po níž je užívána většina inzerovaných a distribuovaných výrobků, resp. výrobků na trhu nejběžnějších. Tedy poté, co těchto deset let uběhne, kdy dojde v průběhu času k opotřebení výrobku, a jeho uživatel se jej přesto rozhodne dále užívat, **činí tak (vědomě) na vlastní riziko a nebezpečí**.^{780, 781}

Jisté výhrady však lze mít ke zvolené „povaze“ této objektivní (prekluzivní) lhůty; unijní zákonodárce zvolením režimu prekluze totiž (nevědomě?) **vyloučil případnou možnost dobrovolného plnění „výrobce“ poškozenému** poté, co již příslušných deset let od uvedení výrobku do oběhu uplynulo. Tím, že práva poškozeného uživatele (marným) uplynutím této lhůty zanikají, představovala by pak dobrovolná kompenzace v zásadě „plnění nedluhu“, a tedy optikou poškozeného „bezdůvodné obohacení“, jež by pak mohl „výrobce“ obecně v jakémkoli okamžiku požadovat nazpět (což je samozřejmě pro poškozeného uživatele situace překerní). **Vhodnějším řešením by tak zde byla úprava *promlčení***.⁷⁸²

⁷⁷⁶ Jedná se tak o určení času *dies ad quem*.

⁷⁷⁷ Zde je třeba se spíše přiklonit k závěru, že oním **podnětem** má unijní zákonodárce na mysli uplatnění nároku **na základě úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku**; nárok uplatněný formou žaloby zakládající se na jiném právním základu tak nebude vést k (poza)stavení oné desetileté lhůty. (Obdobně TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 17.)

⁷⁷⁸ Viz čl. 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v rámci české úpravy provedený ustanovením § 637 OZ a v kontextu úpravy francouzské pak čl. 1245-15 CC. Směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky zde však, na rozdíl od úpravy promlčení (srov. čl. 10 odst. 2 směrnice č. 85/374/EHS), **nepřipouští uplatnění příslušné národní úpravy týkající se stavení nebo přerušování této (objektivní) lhůty** (viz dále).

⁷⁷⁹ Závěry vztahující se k subjektivní lhůtě promlčecí je tak třeba vnímat jako kousky (kamínky) mozaiky, jejíž podklad je tvořen závěry vztahujícími se ke lhůtě objektivní (ony **subjektivní kamínky** nelze vložit jinam, než na onen **objektivní podklad**); jinými slovy, uplyne-li tedy lhůta objektivní, nemůže se již osoba poškozená odvolávat na trvání lhůty subjektivní a ztrácí tak provždy možnost se svého nároku dovolat.

⁷⁸⁰ Obdobně VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 64; anebo pak obdobně též TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. s. 17.

⁷⁸¹ „[Z]a dobu deseti let se koneční uživatelé mohli relativně snadno seznámit s případnými negativními účinky daného výrobku a buď se jeho nákupu vyhnout, anebo riskovat kratší lhůtu pro uplatnění svých nároků.“ (Viz LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*. s. 313.)

⁷⁸² To jednak **s ohledem na zásadu autonomie vůle**, jako jeden z vůdčích principů uplatňovaných v závazkových právních vztazích, kdy by tak „výrobci“ mělo být umožněno případné dobrovolné odčinění škodlivých následků jeho vadných výrobků; a jednak s ohledem na to, že úprava promlčení pak svou povahou ani **nikterak nesnižuje uznávaný standard ochrany spotřebitele**. Učiněný závěr pak ani **není v rozporu s výše zmíněnou zásadou**

Ve světle popsaných úvah (paradoxně však až ku příležitosti přenesení české podoby prováděcí úpravy do (nového) občanského zákoníku) přistoupil následně k regulaci této otázky i český zákonodárce; na rozdíl od úpravy obsažené v zákoně o odpovědnosti za vadné výrobky, ve znění účinném v mezidobí od 1. září 2000 do 31. prosince 2013,⁷⁸³ tak pro výrobky uvedené do oběhu **po 1. lednu 2014 stanovil úpravu promlčení**. Jinak řečeno, právo na náhradu škody způsobené vadou výrobku, který byl uveden do oběhu po 1. lednu 2014, se dle § 2939 OZ **promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy jej „výrobce“ poprvé inzeroval k prodeji**.^{784, 785}

Současná česká úprava tak svým způsobem zvýhodňuje spotřebitele na úkor výrobce,⁷⁸⁶ neboť po uvedených deseti letech daný nárok poškozeného **jen oslabuje** (na úroveň naturální pohledávky) a nestanovuje jeho zánik (prekluzi), jak tomu chce směrnice č. 85/374/EHS.^{787, 788}

rovnoměrné rozložení rizik spojených s moderní technologickou výrobou (srov. recitál č. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky), jež slouží jako korektiv opatření, jimiž je text směrnice doplňován (viz výše).⁷⁸³ Pro výrobky uvedené v tomto mezidobí, tedy od 1. září 2000 do 31. prosince 2013, platí, že právo na náhradu škody (dle § 9a zákona o odpovědnosti za vadné výrobky) **zaniká (prekluduje)** uplynutím 10 let ode dne, kdy výrobce na trh uvedl vadný výrobek, který škodu způsobil. Naproti tomu však pro výrobky uvedené na trh v období od 1. června 1998 do 31. srpna 2000 stanovila česká úprava ve vztahu k uvedené objektivní lhůtě jako důsledek jejího uplynutí „toliko“ **promlčení** (viz § 9 odst. 2 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky ve znění účinném v této době). (Obdobně ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 48-49.)

⁷⁸⁴ Ve vztahu k existenci (resp. síle) nároku osoby poškozené vůči výrobcí, v kontextu data uvedení (vadného) výrobku do oběhu, je tak **nutno rozeznávat v zásadě 3, resp. 4 období**:

- (i) **období do 31. května 1998 (včetně)**: před vstupem v účinnost (českého) prováděcího zákona, se v celém svém rozsahu uplatnila jen úprava obecná (*a contrario* § 11 zákona o odpovědnosti za vadné výrobky);
- (ii) **období od 1. června 1998 do 31. srpna 2000**: tehdy byla uvedená 10ti letá objektivní lhůta upravena toliko jako **lhůta promlčecí**, a výrobce by tak v zásadě mohl a stále může osobě poškozené vyplatit případné finanční odškodnění či poskytnout jinou kompenzaci za škodu způsobenou jeho vadným výrobkem, v tomto období na trh uvedeným, taktéž poté, co již tato lhůta uplynula (nejednalo by se zde tudíž o „plnění nedluhu“ „výrobce“ (viz výše) a pro poškozeného by tak tato kompenzace nepředstavovala „bezdůvodné obohacení“, ale toliko uspokojení naturální/ho povinnosti/práva);
- (iii) **období od 1. září 2000 do 31. prosince 2013**: na uplynutí oně 10ti leté objektivní lhůty byl v tomto období **vázán zánik (prekluze)** daného nároku poškozeného, plynoucího z případné škody způsobené vadným výrobkem uvedeného v této době na trh (dobrovolná kompenzace ze strany „výrobce“ vůči poškozenému by tak představovala „plnění nedluhu“ a z pohledu poškozeného tak „bezdůvodné obohacení“);
- (iv) **období od 1. ledna 2014 dosud**: (nový) občanský zákoník se vrátil zpět k původní koncepci následku uplynutí rozebírané 10ti leté objektivní lhůty, tedy **promlčení** (dle české právní úpravy tak poškozený může být za škodu způsobenou vadným výrobkem, uvedeným na trh po 1. lednu 2014, odškodněn i po jejím uplynutí, aniž by se jednalo z jeho perspektivy o „bezdůvodné obohacení“) – k souladnosti uvedené právní úpravy s úpravou směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky viz dále.

⁷⁸⁵ Připomeňme zde, že uvedený do oběhu může být každý výrobek pouze jednou (srov. např. čl. 1245-4 al. 2 CC); nelze tedy souhlasit s tvrzením, že se „[...] *pro* [výrobce, kvazi-výrobce, dovozce a dodavatele] *okamžik uvedení na trh posuzuje samostatně a může být odlišný* (viz BEZOUŠKA, P. § 2942 [Liberační důvody]. In: LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck. s. 1656).“ S tímto závěrem nelze vyslovit souhlas také s ohledem na solidární odpovědnost uvedených osob, neboť pokud by se okamžik uvedení výrobku do oběhu posuzoval ve vztahu ke každé z nich samostatně, mohlo by docházet k situacím, kdy by výrobce originální mohl být solidárně odpovědný s quasi-výrobce či dodavatelem výrobku více než oněch uvedených deset let; to je však zcela v rozporu s nastavením směrnice č. 85/374/EHS, a je tak třeba tento závěr bez dalšího odmítnout.
⁷⁸⁶ Obdobně KRÁL. *K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*. s. 421.

⁷⁸⁷ Blíže k pojmu „promlčení“ a „prekluze“ viz např. DVORÁK a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. s. 403-404.

⁷⁸⁸ Český zákonodárce uvedený krok odůvodňuje tím, že „[...] „výrobce“ *nebude ani po uplynutí promlčecí lhůty nucen škodu nahradit, a v tom směru je tedy dostatečně chráněn*. [Zároveň zde není] *rozumný důvod bránit mu v dobrovolném nahrazení škody, pokud na tom bude mít zájem (např. z obchodních důvodů, v péči o vlastní*

I přes to, že se jedná o vědomé odchýlení se českého zákonodárce od původního textu dané směrnice, připomeňme, že tato představuje harmonizaci totální (úplnou); ve vztahu k otázkám, které sama (výslovně) upravuje tudíž nepřipouští žádnou (zákonnou) odchylku, a to ani ve jménu vyššího stupně ochrany spotřebitele (viz výše). Popsanou „nedůslednost“ tak **nelze – i přes zřejmý dobrý záměr českého zákonodárce – považovat za správnou**, a naopak je třeba ji označit za nekonformní a neslučitelnou se směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky.^{789, 790}

V návaznosti na uvedené pak dále (ještě jednou) připomeňme, že unijní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku představuje **úpravu speciální**, jíž je nutno ve vztahu k úpravě národní vykládat autonomně. Tím se dostáváme k otázce zde poslední, a to konkrétně k otázce kolize uvedené unijní úpravy s ustanoveními národními, jež (odděleně) upravují zvláštní promlčecí a prekluzivní lhůty ve vztahu k utrpěným **újmám na svobodě, životě nebo zdraví**.⁷⁹¹ V těchto případech, totiž v rámci úprav národních, dochází k vyloučení aplikace lhůt objektivních⁷⁹² a prosazuje se zde **vylučně úprava lhůt subjektivních**.⁷⁹³

V kontextu rozebíraného unijního režimu odpovědnosti se nicméně tato národní východiska **neuplatní**; je-li tedy poškozený uživatel (vadného) výrobku rozhodnut uplatnit utrpěnou újmu na zdraví v režimu směrnice č. 85/374/EHS, musí tak učinit v době, kdy stále plyne ona objektivní desetiletá lhůta (jinak toto privilegium **ztrácí**). Důvodem je zde právě ona specialita rozebíraného unijního odpovědnostního režimu ve vztahu k (v tomto smyslu) obecné úpravě národní, pro jejíž uplatnění v této situaci **není místo**.⁷⁹⁴

*pověst apod.), a dovozovat, že takovým plněním dojde k obdarování nebo k bezdůvodnému obohacení spotřebitele.“ (Viz Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Zvláštní část, k § 637.) Uvedené závěry jsou nicméně **nesprávné**, a to primárně s ohledem na onu povahu směrnice č. 85/374/EHS, představující **úplnou harmonizaci otázek spadajících do její působnosti** (viz dále).*

⁷⁸⁹ Obdobně SIMON, P. § 2939. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges. s. 749.

⁷⁹⁰ Opačně ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*. s. 49; tito dva autoři zastávají názor, že bychom výše popsanou českou právní úpravu za nesprávnou považovat **neměli**, a to s poukazem na skutečnost, že (mimo to, že vylepšuje postavení poškozených) „kompenzuje“ jiná ustanovení (nového) občanského zákoníku, která jsou pro poškozeného nevýhodná. Tento názor je ale **nutno odmítnout**, neboť směrodatným je v tomto případě toliko text uvedené směrnice, v rámci jejíž transpozice (jak uvedeno výše) **neponechává** zákonodárce unijní tomu českému, **kromě taxativně stanovených případů**, žádný prostor pro podobné diskrepance.

⁷⁹¹ Viz zejména § 636 odst. 3 OZ; obdobně pak čl. 2226 al. 1 CC

⁷⁹² To platilo taktéž ve vztahu k občanskému zákoníku z roku 1964 (srov. § 106 odst. 1 OZ64).

⁷⁹³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2001, sp. zn. 25 Cdo 1169/2000: „*Pro právo na náhradu škody způsobené na zdraví platí pouze subjektivní promlčecí doba* (zvýrazněno autorem).“

⁷⁹⁴ To však neznamená, že by se uživatel nemohl tohoto nároku domoci již vůbec. „*Promlčení odpovědnostního nároku [totiž] nevylučuje souběžnou aplikaci dalších nároků, založených jinými unijními předpisy či národními právy, jak bylo vysvětleno v případě Dutrueux, kterými jsou např. nároky vyplývající z porušení kupní smlouvy. V každém případě je tak konečný spotřebitel chráněn i po uplynutí výše uvedené desetileté promlčecí doby.*“ (Viz LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*. s. 313.) K otázce souběhu v úvahu připadajících odpovědnostních režimů viz dále bod 3.2 kapitoly 3.

2.9.3. Objektivní (prekluzivní) lhůta a procesní substituce „výrobce“

„[Nakonec se však] samotný Soudní dvůr – zdá se – rozhodl zmírnit dopad aplikace oné hraniční lhůty, připomínajíc možnost národních právních řádů oddálit okamžik, od níž tato počíná běžet – uvedení do oběhu – v případě, kdy je žaloba uplatněna vůči osobě namísto výrobce, tedy pobočce či dodavatel, nemůže-li být výrobce identifikován.“⁷⁹⁵ Tato možnost je představována **tzv. procesní substitucí**, která připouští v době trvání konkrétního soudního řízení záměnu jeho (původních) účastníků.⁷⁹⁶ *Jakými pravidly se však tato „substituce“ řídí?*

V jednom ze svých rozsudků (viz rozsudek SD ve věci „O’Byrne“) Soudní dvůr uzavřel, že **přísluší úpravě národní, aby blíže vymezila předpoklady, za nichž může dojít k záměně účastníků již probíhajícího řízení o náhradu škody způsobené vadným výrobkem**, resp. že směrnice č. 85/374/EHS žádné (procesní) nástroje pro případ, kdy se poškozený uživatel dopustí omylu ohledně určení osoby „výrobce“, neuvádí.⁷⁹⁷ Příslušné závěry však byly učiněny pro situaci, kdy desetiletá objektivní (prekluzivní) lhůta⁷⁹⁸ **ještě nedošla svého konce**.

Následně tak byl Soudní dvůr konfrontován s otázkou v zásadě obdobnou (viz rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteurs“), ale nyní ohledně toho, jak pohlížet na uplatnění procesní substituce v situaci, kdy již ona **objektivní desetiletá lhůta celá (marně) uplynula**.

Soudní dvůr zde nejprve zdůraznil, že jedinou okolností, která může vést k (poza)stavení rozebírané objektivní lhůty, je proti „výrobci“ zahájené soudní řízení; musí se však jednat o toho „výrobce“, jehož vadný výrobek byl příčinou utrpěné újmy uživatele, a onu podmínku zahájeného soudního řízení, vedoucí ke stavení běhu objektivní lhůty, tak nelze považovat za splněnou, bylo-li dané řízení zahájené **proti osobě jiné, od „výrobce (zcela) odlišné**.⁷⁹⁹ V této souvislosti Soudní dvůr podotýká, že zde obecně **nehraje roli ani omyl poškozeného**, resp. že jeho nesprávná identifikace „výrobce“ údajně vadného výrobku je irelevantní.^{800, 801}

Dle Soudního dvora „je [tedy] třeba článek 11 směrnice 85/374 vykládat tak, že brání tomu, aby vnitrostátní právní úprava, která povoluje záměnu žalovaného v průběhu soudního řízení, byla použita způsobem, který by umožňoval žalovat „výrobce“ [...] po uplynutí lhůty, kterou stanoví, jako žalovaného v soudním řízení zahájeném v této lhůtě proti jiné osobě.“⁸⁰²

⁷⁹⁵ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l’assurance de responsabilité*. s. 65 (přeloženo autorem).

⁷⁹⁶ V našem případě bude na místo původně žalovaného dodavatele dosazen (quasi-)výrobce či dovozce (viz níže).

⁷⁹⁷ Srov. rozsudek SD ve věci „O’Byrne“ (bod 34 a 39)

⁷⁹⁸ Viz čl. 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁷⁹⁹ Srov. rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (body 43 až 45)

⁸⁰⁰ „Odpovědnost za chybu tak zůstává s osobou, která ji učinila.“ (Viz LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*. s. 314.)

⁸⁰¹ Srov. rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (bod 48)

⁸⁰² Srov. rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (bod 49)

Soudní dvůr učiněné závěry legitimuje s odvoláním na **úplnou harmonizaci** (této otázky), kterou směrnice č. 85/374/EHS představuje a **právní jistotu „výrobce“**; „výrobce“ by totiž měl být schopen posoudit výši svých existujících a potenciálních závazků, kdy byla-li by umožněna výše uvedená procesní substituce i po uplynutí oné desetileté subjektivní lhůtě, tak nejen, že by došlo **fakticky k jejímu prodloužení**, ale „výrobci“ by byla upřena možnost s (větší či menší) jistotou určit výši prostředků, které je třeba si držet stranou pro případ uložené povinnosti k náhradě škody způsobené jeho vadným výrobkem a které z těchto prostředků je možné již dále použít.^{803, 804}

Z uvedeného však **platí dvě výjimky**, kdy je tak možné i **po uplynutí** objektivní desetileté lhůty, stanovené v textu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, možné provést rozebíranou substituci osoby žalované za osobu „výrobce“.

První z těchto výjimek je představována situací, kdy je **jako dodavatel žalovaná 100% dceřiná společnost původního „výrobce“**. Dle Soudního dvora je zde třeba zkoumat, zda *„vedení dotyčného výrobku do oběhu nebylo ve skutečnosti vyvoláno mateřskou společností, která ho vyrobila.“*⁸⁰⁵ Shledá-li vnitrostátní soud existenci této okolnosti za prokázanou, je oprávněn připustit záměnu společnosti dceřiné za mateřskou.^{806, 807}

Druhou výjimkou je pak situace **řízení zahájeného proti dodavateli výrobku (zde však již bez konotace na vztah dodavatele a „výrobce“)**, kdy konkrétně je zde posuzováno splnění podmínek pro to, aby mohl být za „výrobce“ považován taktéž **dodavatel** příslušného výrobku.⁸⁰⁸ Jsou-li tyto podmínky splněny, a je-li řízení zahájeno v rámci příslušné desetileté objektivní lhůtě, je dle Soudního dvora takové řízení třeba považovat za řízení ve smyslu čl. 11 směrnice č. 85/374/EHS; tím pak dochází ke stavení dané objektivní lhůty. Vyjde-li tedy následně najevo identita „výrobce“, **může být tento (procesně) substituován na místo žalovaného dodavatele.**⁸⁰⁹

⁸⁰³ Srov. rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (body 45 až 47)

⁸⁰⁴ Jinými slovy, „[v]ýrobce, který neobdržel žádnou žádost o odškodnění ve lhůtě deseti let poté, co byl jeho výrobek uveden do oběhu, je tak zproštěn veškeré povinnosti k náhradě škody způsobené jeho vadou.“ (Viz PIGNARRE, G., PIMONT, S. [L’action en responsabilité et la prescription. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 363 (přeložen autorem).)

⁸⁰⁵ Viz rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (bod 52)

⁸⁰⁶ Srov. rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (body 52 až 53)

⁸⁰⁷ „Soudní dvůr zde uplatňuje pravidlo, které je typické pro soutěžní právo či spory týkající se korporátních vztahů, kde dceřiná společnost, zejména pokud má jediného akcionáře či vlastníka, je považována za pouhý nástroj mateřské společnosti. Jinými slovy, za těchto okolností **dceřiná společnost zůstává i procesním nástrojem, či převodníkem, pro nárok vůči mateřské společnosti** (zvýrazněno autorem).“ (Viz LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*. s. 314.)

⁸⁰⁸ Srov. čl. 3 odst. 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸⁰⁹ Srov. rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“ (body 60 a 61)

3. *Neminula se regulace zavedená směrnicí č. 85/374/EHS svým zamýšleným účinkem? A je tato úprava stále relevantní i dnes?*

3.1. Syntéza ve vztahu k deliktní odpovědnosti obecné a dalším (alternativním) způsobům uplatnění nároku na škodu způsobenou vadným výrobkem

Odpovědnost je obecně důsledkem nám demokratickou společností a právním státem propůjčené (lidské) svobody, je jejím **neoddělitelným protějškem**. Nebudeme-li totiž moci přijímat vlastní rozhodnutí, nemůžeme za ně být poté (legitimně) poháněni k odpovědnosti, neboť my sami jsme na jejich konečnou podobu neměli žádný vliv. Odpovědnost je tak svou povahou **daň za naši svobodu, kterou denně svému okolí odvádíme...** „[...] *a je to proto, že jsme svobodní, že jsme plně odpovědní za naše jednání...*“^{810, 811}

Nicméně, „[m]á poškozený obdržet náhradu újmy, protože utrpěl škodu, anebo [...] *proto, že je jiná osoba [za tuto škodu] odpovědná?*“⁸¹² Odpovědí je, z obou těchto důvodů; odpovědnost totiž musí, resp. by měla, plnit (vedle dalších) dvě elementární funkce, a to jednak funkci **reparační** (mířící na plné odčinění utrpěné újmy), a jednak také funkci **preventivní** (odrážející snahu škodám předcházet).⁸¹³ Tedy, je-li někomu způsobena (protiprávně) újma, měla by mu být tato plně kompenzována; uvedená (nucená) kompenzace však současně preventivně působí na škůdcovo okolí – celou lidskou společnost – aby k podobným zásahům do osobní sféry jiného již (v budoucnu) znovu nedocházelo.

„*Známý Coaseho teorém nám [však] říká, že soukromé vyjednávání umožňuje za určitých podmínek minimalizovat jakoukoli škodu a že lidé při vyjednávání nacházejí nejefektivnější řešení nezávisle na právu* (zvýrazněno autorem). *Proč tedy vůbec potřebujeme závazkové [...] právo? [...] Proč neponecháme tuto oblast života neviditelné ruce trhu a budeme spoléhat na lidi, že sami odškodní své závazky?*“⁸¹⁴

Dle uvedeného tvrzení jsou tak sami lidé – bez ingerence třetí osoby – obecně schopnější najít to nejekonomičtější řešení dané situace, **bez konotace na příslušné pozitivní právo**. Kritériem, ze kterého je přitom třeba vycházet, pak je (**mezní**) **užitek konkrétní osoby** jí z dané situace plynoucí, resp. plynoucí z jejího subjektivního práva;⁸¹⁵ sporná situace by pak byla

⁸¹⁰ Viz JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 258 (přeloženo autorem).

⁸¹¹ Jinými slovy vyjádřeno: „*Člověk je veliký tím, že pocituje odpovědnost. Odpovědnost tak trochu za osud lidí, v dosahu své činnosti.*“ – Antoine de Saint-Exupéry, francouzský spisovatel, letec a humanista (1900–1944)

⁸¹² Viz JÉRÔME. *Droit des obligations*. s. 258 (přeloženo autorem).

⁸¹³ Srov. GERLOCH. *Teorie práva*. s. 163-164.

⁸¹⁴ Viz KRÍŽKA. *Ekonomická analýza práva: deliktní odpovědnost* [online].

⁸¹⁵ Představme si např. majitele domu, situovaného na periferii obce, kde nikdo další v dohledu ani doslechu jeho nemovitosti nežije. Tento vlastník – pan Kalič – si tuto lokalitu zvolil s ohledem na jeho zálibu v pořádání bujarých

(vyřešena skrze **obchodování s příslušnými soukromými subjektivními právy**, prostřednictvím čehož by byla zohledněna (skutečná) hodnota, jakou pro jejich nositele tato oprávnění představují.^{816, 817}

To nás však nedostalo nikterak blíže k odpovědi na výše položené otázky; k čemu potřebujeme závazkové právo, když je z výše uvedeného patrné, že nejefektivnější řešení jsou lidé schopni nalézt v zásadě sami?

Jen pro pořádek připomeňme, že právo závazkové se obecně rozlišuje na **právo deliktní** a **právo smluvní**; „[z]atímco [však] závazkové právo smluvní se zabývá vztahy, při kterých jsou transakční náklady poměrně nízké (obchodování je snadné), deliktní právo reguluje vztahy s vysokými transakčními náklady (obchodování je často nemožné). [...] Delikty jsou obecně spojeny s vysokými transakčními náklady z důvodu nedostatku informací (nikdo přesně neví, kdo je poškozený či škůdce), lidské nesnášenlivosti či velkého počtu účastníků sporu.⁸¹⁸ Soukromé vyjednávání a smlouvání škody způsobené delikty nikdy neodstraní, ale pouze je sníží do výše transakčních nákladů.“⁸¹⁹ Z důvodu selhání řešení soukromého tak musí nastoupit řešení veřejné, v podobě státního donucení, které autoritativně stanoví, na čí straně právo leží.

Deliktní odpovědnost pak rozlišujeme na **obecnou** a **zvláštní**. Obecný režim vyžaduje ke své aktivaci naplnění v **zásadě čtyř skutečností**, tedy (i) porušení právní povinnosti (delikt), (ii) vznik újmy, (iii) příčinnou souvislost mezi (i) a (ii) a nakonec (iv) **zavinění škůdce**;⁸²⁰ odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku ale představuje režim zvláštní, který **zavinění škůdce obecně nevyžaduje**,⁸²¹ a podstatnými tak zde jsou jen skutečnosti (i) až (iii).

nočních oslav se svými přáteli; avšak následně se do nově zbudované vedlejší nemovitosti nastěhoval jeho nový soused pan Klidný, který si naproti tomu tuto lokalitu zvolil v očekávání klidného popracovního rozjímání. Je tak patrné, že jsou zde zájmy obou majitelů neslučitelné, resp. zcela proti sobě jdoucí. **Je nicméně jejich mezní užitek, resp. subjektivní ohodnocení daných zájmů stejné či se naopak liší?** (Adaptováno z KRÍŽKA. Ekonomická analýza práva: deliktní odpovědnost [online].)

⁸¹⁶ Budeme-li tak v našem příkladu pokračovat... pan Kalič si své výše uvedené kratochvíle cení natolik, že je ochotný (s vědomím existence ustanovení § 1013 odst. 1 OZ, zakazující obtěžování vlastníka sousedního pozemku imisemi v podobě **světla, hluku** ad.) nabídnout jeho sousedovi – panu Klidnému – **finanční kompenzaci** nočního vyrušování **ve výši 5 tisíc Kč**, přičemž pan Klidný si ale nerušeného ticha považuje **pouze na 3 tisíce Kč**.

Je tak patrné, že klidné popracovní rozjímání má pro pana Klidného nižší subjektivní hodnotu než pro pana Kaliče noční návštěvy jeho přátel u něho v příbytku. V konečném důsledku by tedy **(ekonomicky) nejefektivnějším řešením bylo ze strany pana Kaliče finančně kompenzovat pana Klidného**, jehož “útrapy“, způsobené nočními estrádami jeho souseda, by tak byly plně odčiněny (a deliktní odpovědnosti zde není třeba).

⁸¹⁷ Připomeňme však, že se jednalo o vlastníky nemovitostí situovaných v oblasti, kde nežili další osoby, resp. **nejednalo se např. o dům bytový**, v němž by bylo nutno kontaktovat další dotčené sousedy; pro pana Kaliče a pana Klidného tak dosažení popsaného řešení **nepředstavovalo přílišné „transakční náklady“** např. v podobě času stráveného rozmluvou ohledně konečné výše kompenzace apod.

⁸¹⁸ Představme si zde tak např. již zmíněný bytový dům, kde se všichni sousedé buďto dosud neznají a případně ti, co se již poznali, se navzájem nesnáší, kdy tak v rámci jejich velkého počtu nelze dosáhnout pro všechny přijatelného řešení.

⁸¹⁹ Viz KRÍŽKA. Ekonomická analýza práva: deliktní odpovědnost [online].

⁸²⁰ Viz RABAN. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. s. 440; ve spojení s § 2910 OZ.

⁸²¹ Srov. čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky.

Jinými slovy, přestože je odpovědnost deliktní **obecně pojímána jako subjektivní, tedy vyžadující prokázání taktéž zavinění** (viz výše), byl zvolen, s ohledem na snahu unijního zákonodárce pomoci osobě poškozené vadným výrobkem domoci se na jeho „výrobci“ příslušného odškodnění, v případě směrnice č. 85/374/EHS, **režim odpovědnosti objektivní** (nevyžadující po poškozeném, aby prokázal zavinění příslušného „výrobce“).⁸²²

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku však nepředstavuje jediný (zvláštní) odpovědnostní režim, který zde může přicházet do úvahy...

Jedním z těchto dalších zvláštních odpovědnostních režimů je „**Škoda z provozu (vadných) dopravních prostředků**“;⁸²³ je bez větších pochybností, že taktéž dopravní prostředek můžeme označit za (konečný) výrobek, který je bez dalšího způsobilý, je-li navíc postižen vadou, být příčinou vzniku újmy ve sféře jeho uživatele.

Dalším takovým zvláštním režimem deliktní odpovědnosti je pak právní úprava „**Škody způsobené (vadnou) věcí**“;⁸²⁴ již samotný zákonný text explicitně předpokládá, že se jedná o věc vadnou, použitou v rámci poskytovaného plnění, s důrazem položeným na plnění (služby) zdravotnické či sociální.

V kontextu (nejen) výše uvedených (národních) úprav tak zcela očividně vyvstává otázka jejich vzájemného poměru ve vztahu k režimu směrnice č. 85/374/EHS. „*Uplatní se tak, a případně za jakých podmínek, přednostně úprava unijní či úprava národní?*“

⁸²² Nicméně ve snaze zmírnit skutečnost, že je „výrobce“ povinen k náhradě škody způsobené vadou jeho výrobku v zásadě bez ohledu na zavinění, připustil zde unijní zákonodárce (mimo možnost liberace „výrobce“) fixní časové omezení této jeho odpovědnosti (v délce trvání deseti let ode dne uvedení výrobku postiženého vadou do oběhu); toto řešení je pak odůvodněno „*zejména skutečností, že objektivní odpovědnost zatěžuje výrobce více než tradiční systémy smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti. S cílem nebránit technické inovaci, omezit další zatížení výrobce a umožnit pokrytí odpovědnosti za škodu pojištěním považoval zákonodárce za nezbytné objektivní odpovědnost časově omezit, a zaručit tak výrobcům pevné, v rámci Společenství jednotné konečné datum. V rámci celkové systematiky směrnice 85/374 je [tedy] třeba horní hranici odpovědnosti výrobce stanovenou v článku 11 považovat za protiváhu objektivní povahy odpovědnosti za vady výrobku* (zvýrazněno autorem).“ (Viz stanovisko generálního advokáta k věci „Aventis Pasteur“ (body 49 a 50))

⁸²³ Srov. § 2927 an. OZ; obdobně pak zákon č. 85-677 ze dne 5. července 1985 o zlepšení situace obětí dopravních nehod a urychlení postupů odškodnění (fr. „*Loi n° 85-677 du 5 juillet 1985 tendant à l'amélioration de la situation des victimes d'accidents de la circulation et à l'accélération des procédures d'indemnisation*“; přeloženo autorem), který však nebyl do dnešního dne zařazen do francouzského občanského zákoníku. Je nicméně **třeba zdůraznit, že se nejedná o režimy zcela totožné, resp. ani velmi podobné**. Sic mají stejný předmět zájmu – tedy nehody mající svůj původ v provozu dopravního prostředku – jsou zde markantní rozdíly, které neumožňují tyto úpravy stavět na roveň; jako jeden příklad za všechny můžeme uvést, že francouzská modifikace této regulace **nezahrnuje do své působnosti jiné, než pozemní (fr. „terrestre“)** dopravní prostředky (na rozdíl od úpravy české tudíž nedopadá na plavidla ani letadla, srov. čl. 1 citovaného francouzského zákona).

⁸²⁴ Srov. § 2936 an. OZ; v kontextu práva francouzského zde však ekvivalentní obecná úprava chybí (jen jako dílčí jsou tak upraveny některé vybrané oblasti, kde jako příklad můžeme uvést, již výše zmíněnou, objektivní odpovědnost nemocničních zařízení za škodu způsobenou vadným výrobkem použitým v rámci jimi poskytovaných služeb – vycházející z dnešního čl. 1142-1-I francouzského zákoníku o veřejném zdraví (fr. „*Code de la santé publique*“) – již pak byly dány jasně obrysy **prostřednictvím judikatury** francouzského Nejvyššího správního soudu zvané *Marzouk*, poprvé vyslovené v rámci rozsudku ze dne 9. července 2003, sp. zn. CE 220437 a následně posuzované a aprobované v rozsudku SD ve věci „Dutruieux“ z roku 2011).

3.2. Konkurence (souběh) nároku plynoucího z režimu směrnice č. 85/374/EHS a nároků plynoucích z dalších odpovědnostních režimů národních

Připomeňme si nejprve, již výše popsanou, časovou působnost nadepsané směrnice; text této unijní úpravy se mohl skutečně plně projevit až okamžikem, kdy **v účinnost vstoupily předpisy národní**, jež členské státy přijaly za účelem transpozice dané směrnice do jejich právních řádů.⁸²⁵ Jinak řečeno, unijní režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku se vztahuje až na ty produkty, které byly do oběhu uvedeny poté, co byla rozebíraná směrnice účinně provedena do příslušných národních úprav (což se ale ne vždy shodovalo s okamžikem, kdy uplynula členským státům přiznaná tříletá transpoziční lhůta).

Do okamžiku, než uplynula členským zemím uvedená tříletá transpoziční lhůta (tj. do 30. července 1988),⁸²⁶ se pak **vylučně uplatnila (obecná) úprava vnitrostátní**; nebyly-li do tohoto data členské státy schopny text směrnice č. 85/374/EHS účinně promítnout do svých vnitrostátních předpisů, byly následně jejich národní orgány aplikace práva povinny příslušnou (obecnou) vnitrostátní legislativu vykládat **ve světle nadepsané úpravy unijní**⁸²⁷.⁸²⁸

Když pak (konečně) vstoupila směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v účinnost, byly **právní účinky přiznány také jejímu čl. 13**, který stanoví: „*Tato směrnice se nedotýká žádných práv, která může poškozená osoba mít podle právních předpisů o smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti nebo na základě zvláštního systému odpovědnosti existujícího v okamžiku oznámení této směrnice.*“⁸²⁹ Co konkrétně nám však citované ustanovení říká o možné koexistenci úpravy směrnice č. 85/374/EHS s dalšími odpovědnostními režimy?

Na první pohled by se mohlo zdát, že daný čl. 13 přiznává poškozenému možnost volby; volby, zda svůj nárok uplatní v (unijním) režimu odpovědnosti „výrobce“ za škodu způsobenou vadou výrobku, nebo si zvolí režim odpovědnosti jiný (národní); to je však výklad, alespoň dle Soudního dvora, **nesprávný**.⁸³⁰ Režim rozebírané směrnice je totiž v případech, na něž dopadá, **zcela vylučný**. *Za jakých podmínek je ale hypotéza této výlučnosti naplněna (bod 3.2.1)? Jaké jsou pak její důsledky (viz bod 3.2.2)? A je skutečně směrnice č. 85/374/EHS výlučná ve vztahu ke všem skutečnostem, o nichž její text hovoří (viz bod 3.2.3)?*

⁸²⁵ Srov. čl. 17 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸²⁶ Srov. čl. 19 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸²⁷ tj. *eurokonformním způsobem* (viz výše)

⁸²⁸ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 88-89.

⁸²⁹ Ve francouzské prováděcí právní úpravě bylo toto ustanovení zohledněno prostřednictvím čl. 1245-17 CC; v rámci úpravy české však citovaný čl. 13 směrnice č. 85/374/EHS žádný svůj odraz nenalezl (jedná se tak o další projev nepřesné, nesprávné, zkratka **ne příliš zdařilé**, transpozice této unijní úpravy do českého právního řádu).

⁸³⁰ Obdobně BERRY, E. [L'articulation de la responsabilité du fait des produits défectueux et des autres régimes de responsabilité. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 430.

3.2.1. Podmínky (ne)výlučnosti režimu úpravy směrnice č. 85/374/EHS ve vztahu k dalším (národním) odpovědnostním režimům

Směrnice č. 85/374/EHS, upravující (obecně) odpovědnost (všech) osob zúčastněných na výrobně-distribučním řetězci konkrétního vadného výrobku, kdy primárně by měl být odpovědným výrobce originální (a dovozce a dodavatel pak jen za stanovených podmínek),⁸³¹ představuje **harmonizaci této oblasti úplnou**. Tedy, jak již víme, členské státy se nemohou od způsobu, jakým uvedená směrnice konkrétní otázky upravuje, nikterak odchýlit, a to ani ve snaze zvýšit standard ochrany (unijního) spotřebitele.⁸³² Jedinými připuštěnými výjimkami z působnosti jejího režimu jsou poté případy, které tato sama **taxativně stanoví**, a jež nutně podléhají **restriktivnímu výkladu**.⁸³³

Právě v této souvislosti pak Soudní dvůr dospívá k závěru, že výše uvedený a citovaný „článek 13 směrnice nemůže být vykládán tak, že ponechává členským státům možnost zachování obecného režimu odpovědnosti za vadné výrobky, odlišného od toho, jež je stanoven danou směrnicí.“⁸³⁴ Jinými slovy, v otázkách, na něž se vztahuje působnost rozebírané směrnice, představuje tato, ve vztahu k obecné úpravě národní, **regulaci výlučnou**. *Konkrétně ve vztahu k čemu, k jakým skutečnostem, je však tato exkluzivita posuzována?*

„Odpovědnostní režim směrnice je výlučný, pokud se jedná o **určení odpovědné osoby**⁸³⁵ a zároveň o **volbu právního důvodu konkrétní žaloby**.“⁸³⁶ Přiblížení toho, kdo je v režimu směrnice č. 85/374/EHS považován za odpovědnou osobu, resp. „výrobce“, jsme již věnovali poměrně dostatek prostoru v předešlých částech této práce, a nebude mu zde proto dále věnováno pozornosti;⁸³⁷ co však zasluhuje bližšího zkoumání je **onen důvod, na jehož základě svůj nárok poškozený uplatňuje** (fr. „*fondement de l'action*“).

⁸³¹ Srov. rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 29)

⁸³² K otázce dopadu popsanych závěrů na standard ochrany spotřebitele viz následující bod 3.2.2 této kapitoly.

⁸³³ Srov. čl. 15 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, ve spojení s rozsudkem SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (bod 20) či rozsudkem SD ve věci „González Sánchez“ (bod 29)

⁸³⁴ Viz rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (bod 21) či rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (bod 30) (přeloženo autorem)

⁸³⁵ Jinak řečeno, „[...] je třeba rozlišovat, zda daný konkurenční režim dopadá či nikoli na podnikatele, požívajícího kvality „výrobce“ ve smyslu [režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku].“ (Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 89 (přeloženo autorem).)

⁸³⁶ Viz BERRY, E. [L'articulation de la responsabilité du fait des produits défectueux et des autres régimes de responsabilité. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 420 (přeloženo a zvýrazněno v textu provedeno autorem).

⁸³⁷ Jen pro úplnost doplňme, že se tato výlučnost, týkající se osoby povinné k náhradě škody způsobené vadou výrobku, vztahuje (s ohledem na zásadu *eurokonformního výkladu*, viz výše) i na výrobky uvedené do oběhu v době mezi okamžikem, kdy již **uplynula** ona tříletá transpoziční lhůta a okamžikem, kdy **vstoupila** v účinnost národní prováděcí úprava.

V těchto případech tak obecně poškozený nemůže svůj nárok na náhradu škody způsobené vadou výrobku uplatnit vůči nikomu jinému, než jeho (originálnímu) výrobcí, **zná-li jeho identitu** (tedy nemůže se se svým nárokem obrátit na dodavatele nebo dovozce daného výrobku, nejsou-li pro to v daném případě naplněny

Soudní dvůr v této souvislosti vyžaduje, aby obecná národní právní úprava, jejíž aplikovatelnosti se směrnice č. 85/374/EHS nikterak nedotýká, resp. již se může poškozený dovolávat vedle režimu této unijní úpravy, byla založena **na jiném právním důvodu, než je „nedostatečná míra bezpečnosti výrobku“**⁸³⁸; jako příklad takového důvodu pak Soudní dvůr uvádí **odpovědnost za „vady skryté“** či **„zavinění“** (viz níže), na než působnost uvedené směrnice nedopadá.⁸³⁹ Dalším právním důvodem, vůči němuž není dle Soudního dvora rozebíraná unijní úprava výlučná, je pak **„povinnost dodavatele nést v plném rozsahu odpovědnost „výrobce“ za zavinění“**.⁸⁴⁰

Avšak daný, již několikrát připomínaný, čl. 13 směrnice č. 85/374/EHS nicméně rozlišuje **dvě roviny oné výlučnosti**. Jednak ve vztahu k „*právním, která může poškozená osoba mít podle obecných národních právních předpisů o smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti*“ (viz výše); a jednak ve vztahu ke „*zvláštním systémům odpovědnosti existujících v okamžiku oznámení této směrnice*“.

Dle Soudního dvora je třeba těmto „zvláštním systémům odpovědnosti“ rozumět tak, že se jedná o „*režim zvláštní, omezený na konkrétní výrobní odvětví*“.⁸⁴¹ Pro aplikovatelnost těchto zvláštních (národních) režimů zde tedy obecně platí **dvě kumulativní podmínky**, a to ona 1) omezenost na určité produkční odvětví a 2) jejich preexistence oznámení směrnice č. 85/374/EHS (tj. existující před datem 30. července 1985)⁸⁴².⁸⁴³ Mimo to by se v zásadě mělo jednat pouze o 3) **režim vztahující se na odvětví farmacie**, jež byl před oznámením rozebírané směrnice v daném členském státě již etablován.^{844, 845}

předpoklady stanovené v čl. 3 odst. 2 a 3 směrnice č. 85/374/EHS). Tento závěr pak své opodstatnění nalezne zejména v rovině právní úpravy francouzské, kde uvedené mezidobí činilo celkem deset let (od 30. července 1988, kdy uplynula tříletá transpoziční lhůta, do 20. května 1998, kdy vstoupil v účinnost francouzský prováděcí zákon). (Srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2007, sp. zn. 1er civ. n° 05-17947)

⁸³⁸ Tato míra totiž představuje právní důvod aplikace rozebírané směrnice, **ve vztahu k němuž je tato výlučná**, resp. vylučuje tak možnost poškozeného uplatnit svůj nárok založený na „nedostatečné míře bezpečnosti“ v režimu jiném, než je ten směrnice č. 85/374/EHS.

⁸³⁹ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (bod 22) či rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (bod 31)

⁸⁴⁰ Srov. rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 48)

⁸⁴¹ rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (bod 23) či rozsudkem SD ve věci „González Sánchez“ (bod 32) (přeloženo autorem)

⁸⁴² Z uvedeného tak vyplývá, že již **nemohou být přijímány „zvláštní režimy“ nové**; v tomto ohledu tak mělo ustanovení čl. 13 spíše historickou a politickou povahu, dopomáhajíc tak (snadnější) akceptaci směrnice č. 85/374/EHS ze strany členských států. (Srov. stanovisko generálního advokáta k věci „Novo Nordisk“ (bod 37))

⁸⁴³ Srov. např. rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“ (bod 21)

⁸⁴⁴ Srov. část třetí recitálu č. 13 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸⁴⁵ Na území Evropské unie se však uvedená výjimka týká **pouze jednoho případu**, jímž je právě zvláštní režim dopadající na odvětví farmacie, upravený v **rámci úpravy německé**. Jedná se o zvláštní systém odpovědnosti za vady léčivých přípravků určených pro použití u lidí (srov. německý zákon ze dne 24. srpna 1976 o léčivých přípravcích; něm. „*Arzneimittelgesetz vom 24 August 1976, BGBl. I S. 3394*“), Soudním dvorem posuzovaný ve věci „Novo Nordisk“ (viz výše).

Výše popsané závěry pak již jen dokresluje judikturně dovozená výlučnost úpravy směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky ve vztahu **k odpovědnosti „dodavatele“**, kdy dle Soudního dvora „*směrnice musí být vykládána tak, že brání vnitrostátnímu právnímu pravidlu, podle kterého dodavatel nese, nad rámec případů taxativně vyjmenovaných v jejím čl. 3 odst. 3, odpovědnost bez zavinění, kterou tato směrnice zavádí a přičítá výrobcí.*“⁸⁴⁶ Dá se tudíž říci, že je režim rozebírané směrnice pro podobu odpovědnosti „dodavatele“ v této souvislosti **absolutně výlučná**, nepřipouštějíc žádnou derogaci úpravy národní.

Soudní dvůr však zároveň zdůrazňuje, že daná směrnice č. 85/374/EHS v zásadě „*nemá – jak vyplývá z jejího osmnáctého bodu odůvodnění – poslání harmonizovat vyčerpávajícím způsobem oblast odpovědnosti za vadné výrobky nad rámec uvedených otázek.*“⁸⁴⁷ Explicitně tak Soudní dvůr uzavřel, že **do působnosti této unijní úpravy nespadá** např. odpovědnost uživatele (poskytovatele služeb) za škodu způsobenou vadou výrobku,⁸⁴⁸ právo spotřebitele požadovat od výrobce určitého produktu informace o vedlejších účincích tohoto výrobku⁸⁴⁹ ad.

Jak nicméně poznáme, že se jedná o otázku (ne)spadající do působnosti námi řešené unijní úpravy? Mimo vodítek, které nám může dát samotný **její text**, resp. **jeho judikturní výklad** (ať už z dílny Soudního dvora či obecných soudů národních), jsou to pak právě výše popsaná východiska, vztahující se k již tolikrát zmíněnému **čl. 13** směrnice č. 85/374/EHS, která nás mohou navést na správnou cestu. Vracíme se tak (obloukem) zpět k onomu kritériu, resp. právnímu důvodu – „nedostatečné míře bezpečnosti“ – jež nám pomůže určit, zda se jedná o otázku (oblast) danou směrnicí upravenou či nikoli; shrneme-li tak uvedené, „výlučnost“ unijního režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku se prosadí tehdy:

- a) bude-li se jednat o **obecnou (národní) úpravu** otázky odpovědnosti „výrobce“ za **nedostatečnou míru bezpečnosti jeho výrobků** (jinými slovy, bude se zakládat na stejném právním důvodu, jako směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky);
- b) nebude-li se (národní) úprava vztahovat **jen na jedno konkrétní výrobní odvětví** (jinak řečeno, bude mít rozsah obecný) a zároveň **nebyla členským státem přijata před oznámením směrnice č. 85/374/EHS** (tj. před 30. červencem 1985).⁸⁵⁰

Jaký dopad však tato výlučnost bude mít, resp. jak se projeví ve vztahu k ostatním zvláštním deliktním režimům odpovědnosti, které vnitrostátní úpravy členských států znají?

⁸⁴⁶ Viz rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 45)

⁸⁴⁷ Viz rozsudek SD ve věci „Moteurs Leroy-Somer“ (body 21 a 25)

⁸⁴⁸ Viz rozsudek SD ve věci „Dutrieux“ (bod 39)

⁸⁴⁹ Viz rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“ (bod 29)

⁸⁵⁰ Obdobně rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (body 33 a 34)

3.2.2. Důsledky výlučné aplikace režimu úpravy směrnice č. 85/374/EHS ve vztahu k aplikaci odpovědnostních režimů národních

a) *Obecné důsledky vyplývající z exkluzivity unijního režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*

Nadepsanou a výše popsanou výlučnost režimu unijního ve vztahu k těm národním překládaly některé členské státy jako (nepřípustné) **snížení standardu ochrany spotřebitele**; resp. při porovnání textu směrnice č. 85/374/EHS s texty úprav národních docházeli k závěru, že úprava prve uvedená je (v některých případech)⁸⁵¹ pro spotřebitele méně výhodná, než je ta národní, od čehož pak dovozovali svou (legitimní) **možnost se od úpravy unijní odchýlit**, resp. poskytnout spotřebiteli vyšší, zasloužený, standard ochrany jeho zájmů.⁸⁵²

Údělem této směrnice však není zajistit tu nejvyšší možnou úroveň ochrany spotřebitele, nýbrž předejít rozdílnostem v její úpravě v rámci příslušných předpisů členských států, a tím zajistit řádné fungování společného – vnitřního – trhu,^{853, 854} jejím cílem je tudíž obecně „unifikovat“ (představujíc harmonizaci úplnou) podobu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku na poli Evropské unie, kdy **ochrana spotřebitele je zde jen jeden z aspektů, které mají dopomoci vyrovnanosti tohoto odpovědnostního mechanismu.**⁸⁵⁵

Přestože tak lze souhlasit s tím, že je režim směrnice č. 85/374/EHS v některých bodech vůči spotřebitelům méně vstřícný, než je obdobný režim národní, je třeba mít na zřeteli hlavní účel této směrnice;⁸⁵⁶ tím se výše popsané závěry některých členských zemí stávají **irelevantní**.

⁸⁵¹ Na přetřes v této souvislosti vždy přichází **subjektivní promlčecí a objektivní prekluzivní lhůta**, které např. v porovnání s úpravou francouzskou vycházejí jako (poměrně) kratší, a tudíž pro spotřebitele nevýhodnější, než je tomu v případě úpravy národní. Dalším bodem vyvolávajícím kontroverze je pak **rozšíření přípustných liberačních důvodů**, jež členské státy tradičně neznají, čímž opět dochází ke snížení konečné ochrany spotřebitele; v této souvislosti je vždy zmiňován, výše rozebíraný, liberační důvod „riziko vývoje“, který právní řády (téměř) všech členských států před jeho zavedením směrnice č. 85/374/EHS neznaly, kdy je tak z jejich strany považován za cizorodý prvek v jejich národním právu.

⁸⁵² Srov. již výše uvedený rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002, ve věci „Komise v. Řecko“ či také rozsudek SD ve věci „Komise v. Dánsko“.

⁸⁵³ Obdobně BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*. s. 1095.

⁸⁵⁴ Dle Soudního dvora je třeba si zároveň uvědomit, jaký je právní základ rozebírané směrnice; právním úpravou, na jejímž podkladě byla ona směrnice přijata je čl. 100 Smlouvy o Evropských společenstvích, jež Radě na návrh Komise umožňoval (jednomyslně) přijímat směrnice o sblížování právních a správních předpisů členských států, které **mají přímý vliv na vytváření a fungování společného trhu** (čl. 153, jež přinesla Amsterodamská smlouva, který cílí na podporu zájmů a ochranu spotřebitele, byl do zakládacích smluv včleněn až několik let poté, co byla směrnice č. 85/374/EHS přijata). Je třeba zde zdůraznit, že uvedený čl. 100 obecně **nedovoluje členským státům** ponechat v platnosti či nově zavést ustanovení, odchylující se od úpravy unijní takto přijaté. (Srov. rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (body 23 až 25))

⁸⁵⁵ Srov. stanovisko generálního advokáta k věci „Novo Nordisk“ (bod 20): „[...] *ochrana spotřebitele obecně, zejména pak dosažení co nejvyšší úrovně této ochrany, není jediným, či dokonce hlavním cílem směrnice 85/374. Je pouze jedním z mnoha prvků rovnováhy* (zvýrazněno autorem), *jž zákonodárce zamýšlel dosáhnout pomocí tohoto právního aktu* [resp. směrnice č. 85/374/EHS].“

⁸⁵⁶ K režimu rozebírané směrnice je tak třeba přistupovat s ohledem na podmínky, za jakých byla tato přijímána; jedná se o na národní úpravě nezávislou a vůči ní zcela výlučnou úpravu, jež se řídí vlastními principy a hodnotami.

b) „Vady skryté“ či „zavinění“ jako právní důvody odlišné od toho, na němž je založena úprava směrnice č. 85/374/EHS

Jak bylo výše popsáno, představuje směrnice č. 85/374/EHS, ve vztahu k obdobným (obecným) předpisům národním, úpravu otázky odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku **výlučnou**. Přestože se jedná o oblast poměrně širokou, nejedná se o regulaci všeobjímající (obecnou), nýbrž jen o **jednu (z mnoha) podob zvláštní odpovědnosti delikt ní**. Pojd' me si tedy přiblížit, v rámci jakých jiných odpovědnostních režimů tak může poškozený vadou výrobku, resp. za přispění „výrobce“, uplatnit svůj nárok na náhradu utrpěné újmy.

Soudní dvůr v této souvislosti sám **demonstrativně** uvádí dva příklady; prvním z nich je „odpovědnost za vady skryté“, druhým je pak „odpovědnost za zavinění „výrobce““. ⁸⁵⁷

- **Odpovědnost za vady skryté**⁸⁵⁸

Přestože se nejedná o odpovědnostní režim *stricto sensu*,⁸⁵⁹ představuje tento režim mechanismus, jehož pomocí se může poškozený případně domáhat nápravy smluvního plnění, jež nebylo řádně poskytnuto. Důvodem jeho aplikace je totiž „*nevhodnost věci k jejímu užití* [...], *spíše než nedostatečná míra bezpečnosti*, [...]. *Navíc, tento nárok není mířen na získání odškodnění; v zásadě kupujícímu umožňuje si vybrat mezi odstoupením od smlouvy (actio redhibitoria) a snížením ceny (actio aestimatoria)*.“⁸⁶⁰ Je tak nepochybné, že se jedná o otázky, od těch řešených směrnicí č. 85/374/EHS, **odlišné**.

Za určitých okolností však v této souvislosti přichází v úvahu též vada v podobě oné „nedostatečné míry bezpečnosti“; resp. francouzská judikatura v tomto kontextu přiznává poškozenému **právo požadovat po prodávajícím náhradu škody**, způsobené danou vadou,⁸⁶¹ byl-li si jí prodávající vědom. *Jedná se stále o otázky mimo působnost rozebírané směrnice?*

Je třeba dojít k závěru, že **spíše nikoli**; svou povahou se již tato hypotéza natolik blíží výlučné působnosti nadepsané směrnice, že bude s velkou pravděpodobností do jejího režimu vtažena. Představíme-li si to na příkladu *zbrusu nového topinkovače*, který se při jeho prvému zapojení do elektrické sítě v domácnosti spotřebitele vznítí, nepůjde již o vadu skrytou, nýbrž o vadu ve smyslu čl. 6 směrnice č. 85/374/EHS.⁸⁶²

⁸⁵⁷ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (bod 22) nebo dále pak též rozsudek SD ve věci „González Sánchez“ (bod 31)

⁸⁵⁸ Viz § 2099 an. OZ; obdobně čl. 1641 an. CC

⁸⁵⁹ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 94.

⁸⁶⁰ Viz BERRY, E. [L'articulation de la responsabilité du fait des produits défectueux et des autres régimes de responsabilité. Rapport français]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 423 (přeloženo a zvýrazněno v textu provedena autorem).

⁸⁶¹ Srov. rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2011, sp. zn. 1er civ. n° 10-17345

⁸⁶² Obdobně VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 94.

- **Odpovědnost za zavinění „výrobce“**

Jako druhý z možných mechanismů odpovědnosti nespádajících do působnosti rozebírané směrnice, jež Soudní dvůr příkladem uvádí (viz výše), je pak režim nadepsaný.

Pro ilustraci zde uveďme možný případ **porušení „povinnosti bdělosti „výrobce“**; tato povinnost zavazuje „výrobce“ monitorovat jím do oběhu uvedené výrobky a v případě potřeby aktivně reagovat na získané poznatky ohledně chování či povahy těchto produktů.⁸⁶³ Soudní dvůr v této souvislosti výslovně dovodil, že se nejedná o otázku spadající do působnosti směrnice č. 85/374/EHS, čímž je tato ponechána na předpisech členských států (provádějících ustanovení směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, do jejíž působnosti tato otázka spadá).⁸⁶⁴

Dalším příkladem týkající se zavinění „výrobce“, který je tak vyloučen z působnosti rozebírané unijní úpravy, pak můžeme připomenout, již výše uvedené, dánské judikaturní vnitrostátní právní pravidlo,⁸⁶⁵ dle něhož má **povinnost nést v plném rozsahu odpovědnost výrobce za zavinění jeho dodavatel** (aniž by byl tento dodavatel sám výrobcem nebo byl za výrobce pokládán podle článku 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky).⁸⁶⁶

Co je však opět podstatné, „[m]usí se jednat o zavinění vztahující se ke skutečnosti odlišné od nedostatečné míry bezpečnosti“⁸⁶⁷ (zvýrazněno autorem).⁸⁶⁷ Obecně tak „výrobce“ nesplnil některou ze svých zákonných (či smluvních) povinností, ačkoli tak učinit měl či mohl, resp. si případného nebezpečí měl či mohl být vědom; na základě toho pak „výrobce“ nepřijal příslušná opatření, která by vzniku újmy poškozeného mohla (účinně) předejít.

- **Ostatní odpovědnostní režimy vyloučené z působnosti směrnice č. 85/374/EHS**

Výše uvedené a popsané právní důvody byly, jak již víme, ze strany Soudního dvora, stanoveny demonstrativně; jinak řečeno, v úvahu připadají **taktéž právní důvody jiné**, avšak za podmínky, že jsou odlišné od toho, na němž je postaven režim směrnice č. 85/374/EHS.⁸⁶⁸

Je tak patrné, že zde mohou vznikat **jisté překryvy působnosti** rozebírané směrnice a režimů ostatních – národních; jak jsme si ukázali, i režimy obecně z působnosti směrnice č. 85/374/EHS vyloučené, mohou případně řešit „nedostatečnou míru bezpečnosti“ výrobku. *Jak ale na tyto situace, s ohledem na onu výlučnost úpravy směrnice č. 85/374/EHS, nahlížet?*

⁸⁶³ Tedy příslušné výrobky stáhnout z oběhu apod. (Srov. čl. 5 směrnice o obecné bezpečnosti výrobků; do českého zákona o obecné bezpečnosti výrobků provedený § 5, a do úpravy francouzské pak čl. L423-1 až L423-4 CCons)

⁸⁶⁴ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 (body 42 až 45)

⁸⁶⁵ Srov. rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 17 odst. 5)

⁸⁶⁶ Srov. rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“ (bod 48)

⁸⁶⁷ Viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 94 (přeloženo autorem).

⁸⁶⁸ Jako příklad zde můžeme připomenout onen již několikrát rozebíraný odpovědnostní režim **osoby uživatele vadného výrobku – poskytovatele služeb** – za škodu způsobenou tímto (vadným) výrobkem v rámci poskytování konkrétních služeb (viz výše). (Srov. rozsudek SD ve věci „Dutruex“ (bod 39))

c) *Řešení překryvů režimu směrnice č. 85/374/EHS a odpovědnostních režimů národních*

Vraťme se teď k (nejen) výše nastíněným zvláštním režimům deliktní odpovědnosti (viz bod 3.1 této kapitoly); ilustrujme si tak, v kontextu popsané výlučnosti unijní podoby odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, na třech následujících příkladech rozlišení, resp. **řešení hypotézy překryvu** v úvahu přicházejících (zvláštních) odpovědnostních režimů. Připomeňme jen, že dělícím kritériem mezi aplikací úpravy směrnice č. 85/374/EHS a obecné úpravy národní je právní důvod – působnost – na něž tyto režimy dopadají, kdy právní důvod „nedostatečná míra bezpečnosti“ výlučně spadá do režimu uvedené směrnice (viz výše).

• **Odpovědnost z provozu (vadných) dopravních prostředků⁸⁶⁹**

Povinným k náhradě škody je v rámci tohoto režimu obecně provozovatel – vlastník – daného dopravního prostředku (vozidla); jeho odpovědnost pak není dotčena ani tehdy, pokud někomu užití tohoto dopravního prostředku umožnil. Tedy, „[n]apříklad otec půjčil auto dceři, která havarovala. Způsobila na jiném vozidle újmu na majetku a zranila řidiče jiného vozidla, čímž způsobila újmu na zdraví. Povinnost k náhradě škody vzniká otci, který vědomě umožnil, aby dcera auto řídila.“⁸⁷⁰ Posouzení uvedené hypotetické situace nepochybně nečiní větších potíží; jak tomu však bude, havarovala-li by dcera z důvodu, že jí při jízdě po vysokorychlostní komunikaci způsobila **výrobní vada vozidla** ztrátu obou předních kol?

A zde se právě dostáváme k onomu překryvu dvou odpovědnostních režimů, resp. režimu směrnice č. 85/374/EHS a režimu nadepsaného. *Je tak řidič druhého vozidla (osoba poškozená), zraněný v důsledku výrobní vady vozidla řízeného dcerou, povinen uplatňovat nárok na náhradu utrpěné újmy v režimu unijním či režimu národním? Jinými slovy, je povinen jeho nárok adresovat vůči „výrobci“ vadného vozidla či vůči dceři, resp. jejímu otci, jako provozovateli daného dopravního prostředku?* Provedme analýzu popsané situace...

Považujme vozidlo dceři propůjčené ze strany jejího otce za **řádně uvedené do oběhu**, kdy tak nebylo z prostor „výrobce“ ukradeno či jinak proti jeho vůli odňato. Otec, ani dcera zároveň neměli rozumný důvod předpokládat, že by dané vozidlo nebylo způsobilé účastnit se obvyklého dopravního provozu, resp. **ze strany „výrobce“ se jim nedostalo žádného relevantního varování**. Dále předpokládejme, že vozidlo bylo **řádně** udržováno a servisováno, kdy zde tak **není dán** jakýkoli důvod hledat původ této nehody v zavinění poškozených⁸⁷¹.

⁸⁶⁹ Srov. § 2927 an. OZ; obdobně pak francouzský zákon č. 85-677 ze dne 5 července 1985 o zlepšení situace obětí dopravních nehod a urychlení postupů odškodnění (blíže viz poznámku pod čarou č. 823)

⁸⁷⁰ Viz RABAN. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. s. 451.

⁸⁷¹ Poškozenými jsou zde **řidič druhého vozidla, dcera** (utrpěla-li újmu na zdraví), a **případně také otec** jako oběť nepřímá dle § 2959 OZ (tedy utrpěla-li by jeho dcera v důsledku nehody zvlášť závažnou újmu na zdraví či by byla usmrcena).

Vyjdeme-li pak v této souvislosti z výše popsaných závěrů ohledně výlučnosti režimu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, vyplývajících z uvedené konstantní judikatury Soudního dvora, mělo by řešení být takové, že by se **poškozený měl domáhat náhrady této jeho újmy výlučně v režimu rozebírané směrnice**. *Proč?* Poněvadž byla daná újma způsobena z důvodu toho, že se na dané vysokorychlostní komunikaci pohybovalo vozidlo, resp. výrobek, které nepředstavovalo onu „dostatečnou míru bezpečnosti“, jakou od něho osoby, které s ním přišly do kontaktu, mohly legitimně očekávat.⁸⁷²

- **Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem⁸⁷³**

Dalším odpovědnostním režimem, který může vyvolávat, zejména **v kontextu právní povahy zvířete**, jisté kontroverze a neshody, je „odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem“. Přestože totiž drtivá většina moderních právních řádů již zvíře jako věc nepojímá, a vidí jej tak dnes jako smysly nadaného živého tvora, podřizují jej tyto právní řády stále režimu věcí.⁸⁷⁴ *Vyvstávat tak může otázka, zda lze (živé) zvíře taktéž považovat za výrobek?*⁸⁷⁵

I v případě zvířete (např. chovné krávy) lze jistě vymyslet situaci, v níž představuje, resp. může představovat, tento tvor „nedostatečnou míru bezpečnosti“; ta může být vyvolána např. tím, že by byl postižen nějakou nemocí, která by měla za následek změnu v jeho chování, a v konečném důsledku by tak mohla vést až k („legitimně neočekávanému) zranění osoby, která by s ním přišla do kontaktu. S ohledem na zřetelný etický rozměr této otázky je však třeba se nakonec přiklonit k tomu, že živé zvíře za výrobek považovat nelze;⁸⁷⁶ aplikovatelnou tak v případě **zvířete živého** zůstává právní úprava národní.

Nazírána však odlišně bude situace, kdy se již o živé zvíře nejedná, resp. se jedná o **produkty, které jeho chov poskytl** (tj. maso, kůže ad.). V této souvislosti se již výlučně uplatní režim směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky.

Na tomto odpovědnostním režimu jsme si tak demonstrovali situaci, kde je jistý překryv obou režimů **myslitelný**, ale s ohledem na povahu řešených otázek je třeba jej spíše vyloučit.⁸⁷⁷

⁸⁷² V rovině praktické však lze legitimně očekávat, že by se onen druhý (poškozený) řidič domáhal náhrady jím utrpěné újmy na řidiče vadného vozidla, resp. na jejím otci, kdy pak jemu vyplacenou částku, společně s jejich utrpěnou újmou, by otec společně s dcerou vymáhali vůči samotnému „výrobci“. Jak jsme si již však ukázali, v rovině teoretické by mělo být řešení **odlišné**; konečné řešení je však třeba **nechat na rozhodovací praxi soudů**.

⁸⁷³ Srov. § 2933 an. OZ; obdobně pak čl. 1243 CC

⁸⁷⁴ Srov. § 494 OZ; obdobně pak čl. 515-14 CC

⁸⁷⁵ To pak zejména s ohledem na znění národních prováděcích úprav směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, kdy za „výrobek“ je obecně považováno vše, resp. všechny movité věci, které jejich „výrobce“ získal (mimo jiné) prostřednictvím rybářství, obdělávání půdy či **chovatelství**. (Viz čl. 2 směrnice č. 85/374/EHS v původním znění; do českého práva provedený prostřednictvím § 2939 OZ a do práva francouzského pak čl. 1245-2 CC)

⁸⁷⁶ To také s ohledem na dovětek, jež česká úprava – na rozdíl od úpravy francouzské – obsahuje, a to, že se na živé zvíře použijí obdobně ustanovení o věcech **jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze** (srov. § 494 druhá věta OZ). Označení jako „výrobek“ pak této povaze (spíše) **odporuje**.

⁸⁷⁷ Uvedené ale neznamená, že by někdo jiný živé zvíře za „výrobek“ ve smyslu rozebírané směrnice nepovažoval.

- **Odpovědnost za škodu způsobenou (vadnou) věcí⁸⁷⁸**

Odpovědnostním režimem posledním, který v této části zmíníme, je úprava nadepsaná. Jedná se o zástupce těch režimů, v jejichž rámci principiálně k (téměř) **žádnému** překryvu jejich působnosti s úpravou směrnice č. 85/374/EHS nedochází.⁸⁷⁹ To pak i tehdy, je-li národní úprava vystavěna na obdobných principech, jako unijní odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku,⁸⁸⁰ s odůvodněním, že **postavení „dodavatele“ nelze ztotožňovat s postavením „poskytovatele služeb“** (jež by se mohlo zdát jako podobné prve uvedenému).⁸⁸¹

Soudní dvůr však v této souvislosti vyžaduje, aby byla poškozenému či danému poskytovateli služeb zachována možnost „*založit odpovědnost výrobce na základě uvedené směrnice, jsou-li splněny podmínky stanovené touto směrnicí.*“⁸⁸²

Tedy, samotný poškozený se **vůči poskytovateli** inkriminovaných služeb **nemůže** dovolávat svého nároku v režimu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, poněvadž **odpovědnost tohoto poskytovatele je z její působnosti vyloučena**; může se nicméně vydat cestou – existuje-li v daném (členském) státě – režimu národního, obdobného tomu unijnímu (který ale nikterak do působnosti režimu posledně uvedeného nevstupuje). To však zároveň **nevylučuje** možnost poškozeného domáhat se kompenzace utrpěné újmy **vůči „výrobci“** vadného produktu, použitého v rámci poskytovaných služeb, kdy **stejný nárok svědčí i samotnému poskytovateli služeb**, jež použitím vadného výrobku způsobil předmětnou újmu. Dochází tak ke **koexistenci** dvou možných odpovědnostních režimů – jednoho unijního a jednoho národního – jež se nikterak **nepřekrývají**, resp. jeden nevylučuje ten druhý a naopak.

Tím je završen přehled potenciálních hypotéz, řešících možné podoby vztahu (překryvu) výlučné úpravy směrnice č. 85/374/EHS s obdobnými odpovědnostními režimy národními.

⁸⁷⁸ Srov. § 2936 an. OZ; v kontextu práva francouzského zde však ekvivalentní obecná národní úprava **chybí** (viz výše poznámku pod čarou č. 824)

⁸⁷⁹ Nebudeme zde uvažovat hypotézu, kterou řešil Soudní dvůr v rozsudku ve věci „Veedfald“, kde byl uživatel vadného výrobku **zároveň jeho „výrobce“** (jednalo se o situaci, kdy byla ledvina, která měla být transplantovaná panu „Veedfaldovi“, omyta speciálním roztokem, který připravilo konkrétní nemocniční zařízení; toto zařízení však uvedený roztok připravilo za účelem jej používat v rámci tímto zařízením poskytovaných služeb, a nikoli jej dále distribuovat). Dle Soudního dvora se totiž **i v tomto případě** daná osoba dostává do postavení „výrobce“ ve smyslu směrnice č. 85/374/EHS, a je třeba ji tak nazírat. V této pasáži však řešíme toliko **odpovědnost osoby v postavení jen a pouze poskytovatele služeb**, která měla tu smůlu, že použila v rámci své činnosti vadný výrobek.

⁸⁸⁰ Konstruována tedy jako odpovědnost **objektivní** (srov. rozsudek SD ve věci „Dutruieux“ (bod 39)).

⁸⁸¹ „*Směrnice 2001/95 ve svém devátém bodě odůvodnění uvádí, že „[...] [b]ezpečnost zařízení používaných poskytovateli služeb samotnými pro dodání služby spotřebitelům [...] musí být upravena společně s bezpečností poskytované služby [...]*“. *Vzhledem k souvislosti existující mezi oběma směrnicemi lze mít s ohledem na směrnici 85/374 současně za to, že použití vadného výrobku poskytovatelem služeb musí být posuzováno společně se službou, pro kterou je používán. Poskytovatel služeb se tedy odlišuje od „dodavatele“ vadného výrobku ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374, neboť nedodal výrobek, ale poskytnul službu, pro kterou byl vadný výrobek použit* (zvýrazněno autorem).“ (Viz stanovisko generálního advokáta k věci „Dutruieux“ (bod 31))

⁸⁸² Viz rozsudek SD ve věci „Dutruieux“ (bod 39)

3.2.3. Otázky z působnosti směrnice č. 85/374/EHS explicitně vyloučené, resp. vždy se spravující odpovědnostním režimem *národním*

Naproti výše uvedeným situacím, kde se buďto uplatní úprava směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky **vylučně**, či případně s odpovědnostním režimem národním **souběžně**, budeme se nyní krátce zabývat otázkami, na které se tato směrnice za žádných okolností (i přes to, že se vztahují k „nedostatečné míře bezpečnosti výrobku“) **neaplikuje**.

Tyto z působnosti směrnice č. 85/374/EHS vyloučené otázky jsme již zevrubně, na různých místech této práce, probrali, a nebudeme se tak k jejich vymezení znovu více vracet; poslední zmínka, která si v rámci této pasáže nicméně zasluhuje ještě doplnit, je ohledně konkrétního odpovědnostního režimu, jež se na tyto otázky bude obecně aplikovat.

Vedle dalších, upravených (samostatnou) zvláštní právní úpravou,⁸⁸³ se jedná zejména o tyto dílčí oblasti úpravy rozebírané směrnice: 1) **škoda způsobená výrobku samotnému**;⁸⁸⁴ 2) **hodnota odpovídající částce 500 eur**,⁸⁸⁵ z náhrady škody poškozeného vyloučená; a závěrem 3) **okruh výrobků určených a převážně užívaných k podnikatelským účelům**⁸⁸⁶. *Co mají všechny tyto oblasti společného?* To, že jsou z působnosti směrnice č. 85/374/EHS vyloučeny, buďto explicitně, či se to podává z logického výkladu jejího textu.

Důsledkem tohoto závěru je pak skutečnost, že **tyto oblasti spadají výlučně do působnosti příslušné úpravy národní**. Je pak tedy v zásadě na uvážení osoby poškozené, jakým způsobem, resp. pomocí jakého – národního – odpovědnostního režimu, se bude újmy, spadající do jedné z těchto tří oblastí, vůči „výrobci“ domáhat.⁸⁸⁷

V konečném důsledku jsou tudíž **lépe chráněni podnikatelé**, domáhající se náhrady škody na věcech určených a převážně užívaných k podnikatelským účelům, než-li okruh poškozených spotřebitelů... *Jak tomuto zcela paradoxnímu závěru rozumět?*

Již víme, že (téměř všechny) členské státy přiznávaly – před tím, než byla přijata směrnice č. 85/374/EHS – v rámci jejich obecných národních úprav odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, spotřebiteli (poškozenému) **princiálně vyšší standard ochrany**, než jak činí analyzovaná, současně platná a účinná, výlučná úprava unijní. V návaznosti na tuto

⁸⁸³ Tj. odpovědnost za škodu způsobenou **v důsledku jaderné události** (srov. čl. 14 směrnice č. 85/374/EHS; blíže viz bod 1.3.2 kapitoly 1.) a úpravu **odpovědnosti stavitelů nemovitostí a osob za ně považovaných** (srov. čl. 1792 až 1792-6 CC, ve spojení s čl. 1646-1 CC; blíže viz bod 2.4.2 písm. a) kapitoly 2.).

⁸⁸⁴ Srov. čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

⁸⁸⁵ Srov. čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (blíže viz bod 2.6.1 kapitoly 2.)

⁸⁸⁶ *A contrario* čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (blíže viz bod 2.7.3 písm. c), ve spojení s bodem 2.8.2 písm. c) kapitoly 2.)

⁸⁸⁷ Směrodatným v této souvislosti pak zejména bude, zda je předmětný odpovědnostní nárok poškozeného založen na podkladu **smluvním** či **deliktním**.

její výlučnost je však aplikace příslušné obecné úpravy **národní**, pro oblasti, na něž dopadá působnost dané směrnice, zcela vyloučena; nicméně pro oblasti jiné, resp. oblasti do její působnosti nespádající, zůstává nadále aplikovatelná ona – **pro poškozeného více příznivá** – obecná úprava národní.

Připomeňme si, že jednou z působností rozebírané směrnice vyloučených oblastí je právě ona otázka náhrady škody způsobené na věcech určených a převážně užívaných **k podnikatelským účelům**; aplikovat se ve vztahu k nim tedy nebude režim směrnice č. 85/374/EHS, nýbrž **obecná úprava národní**, která nicméně poškozeným přiznává (v některých otázkách) vyšší standard ochrany než režim prve uvedený.

V důsledku konečném tak budou **podnikatelé**, uplatňující nárok na náhradu škody způsobené vadou výrobku, v těchto situacích **lépe a více chráněni**, než je tomu v případě osob nepodnikatelských (na jejichž odškodnění se výlučně uplatní režim unijní).^{888, 889}

Daný závěr však jen znovu potvrzuje východiska výše uvedená ohledně cíle a účelu směrnice č. 85/374/EHS, jímž je **primárně přispět ke konsolidaci společného, resp. dnes již vnitřního trhu**, pro jejichž dosažení se problematika ochrany spotřebitele stává jen jedním z (mnoha) použit(eln)ých nástrojů; jinými slovy, ani tento závěr ohledně **faktické preference poškozených-podnikatelů** před poškozenými-spotřebiteli žádným způsobem nezpochybňuje onu exkluzivitu režimu směrnice č. 85/374/EHS ve vztahu k otázkám, které tato upravuje a na něž dopadá její působnost.

⁸⁸⁸ Obdobně, konkrétně ve vztahu k úpravě francouzské, viz VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 92.

⁸⁸⁹ V režimu úpravy národní tak „výrobce“ **nebude moci např. uplatňovat na svou obranu liberační důvod „riziko vývoje“** (srov. čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky); poškozenému-podnikateli pak bude obecně v rámci práva národního přiznána **delší promlčecí, resp. prekluzivní lhůta**, než je stanovena v případě úpravy unijní (srov. čl. 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky); a zároveň, v rovině práva národního, **nebude poškozený-podnikatel např. konfrontován s onou hranicí – finanční částkou – 500 eur**, kterou jinak musí poškozený v režimu unijním, aby se mohl domáhat nároku na odškodnění jemu způsobené **majetkové újmy**, překročit (srov. čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky).

3.3. Neminula se unijní úprava – směrnice č. 85/374/EHS – odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (zcela) svým účinkem?

Posledně uvedené výluky, tedy oblasti, na něž se směrnice č. 85/374/EHS nevztahuje, představují z **obecného principu výše popsané vylučnosti** unijního režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku spíše (ojedinělé) výjimky; ve většině případů by se tedy měl prosadit daný unijní režim, a nikoli (souběžná) úprava národní.

Připomeneme-li si zároveň, že poměr výdajů spotřebitelů na celkovém ročním HDP Evropské unie činí (neskutečných) 56 %, ⁸⁹⁰ kdy nezanedbatelnou část tvoří **obchod s výrobky**, uvědomíme si, jaký význam směrnice č. 85/374/EHS, potažmo její národní transpozice, nabývají, **resp. by nabývat měly**. Nicméně, opak je pravdou...

Přestože se totiž jedná o vsutku vysokou hodnotu, činí konečný počet identifikovaných případů na úrovni Evropské unie, **v letech 2000 až 2016**, vycházejících z pravidel pro odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobků, **celkem jen 798 nároků**⁸⁹¹ (viz úvod).^{892, 893}

Pozorný čtenář samozřejmě může namítnout, že, jak jsme si již výše říkali, představuje území Evropské unie od roku 1987 oblast s těmi nejprísnějšími pravidly na ochranu spotřebitele na (celém) světě, kdy tedy uvedené výrobky na unijní vnitřní trh představují nepochybně vyšší bezpečnostní standard, s ohledem na nějž je tudíž číslo uplatněných nároků opírajících se o režim směrnice č. 85/374/EHS (bezesporu) nižší. Postavíme-li však toto číslo do kontrastu s počtem nároků **každoročně vznesených ve Spojených státech amerických (cca 80 000 nároků ročně)**,⁸⁹⁴ majících téměř o dvě pětiny obyvatel méně,⁸⁹⁵ než má Unie,⁸⁹⁶ je evidentní, jak o skutečně nízké číslo – **cca 47 nároků v Unii ročně uplatněných** – se jedná.

⁸⁹⁰ Srov. Sdělení Komise, Nová politika pro spotřebitele (2018). s. 2; výdaje spotřebitelů za rok 2018 pak tudíž činily cca kolem 9,3 bilionů eur (blíže viz poznámku pod čarou č. 38).

⁸⁹¹ Jednoduchou matematikou pak dojdeme k hodnotě **necelých 47 nároků, v rámci celé Unie, ročně podaných**.

⁸⁹² Srov. TECHNOLIS. *External evaluation study of Council Directive 85/374/EEC* (2018).

⁸⁹³ „*Je ale pravděpodobné, že skutečný počet případů byl vyšší, a ne všechny případy byly zapsány do zkoumaných veřejných a soukromých databází. Mezi dotčené výrobky patří především suroviny (21,2 % případů), léčivé přípravky (16,1 %), vozidla (15,2 %) a strojní zařízení (12,4 %). Zjištěné druhy škod souvisejí se znaky každého výrobku (údaje vychází z analýzy 547 případů podle kombinované nomenklatury).*“ (Viz Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 4 (zvýraznění v textu provedena autorem).)

⁸⁹⁴ Za rok 2006 je podle amerických statistik odhadem podaných **cca 78 906 nároků** vycházejících z úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (ang. „*product liability*“), představující součet nároků uplatněných **na úrovni soudů národních** (29 163 nároků) a **na úrovni soudů federálních** (49 743 nároků). (Srov. POLINSKY, SHAVELL. *The Uneasy Case for Product Liability* [online]. s. 1439.)

⁸⁹⁵ Tj. 323,01 milionů v roce 2016. (Srov. UNITED STATES CENSUS BUREAU. *Annual Estimates of the Resident Population: April 1, 2010 to July 1, 2018. United states Census bureau: American FactFinder* [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z:

<https://factfinder.census.gov/faces/tableservices/jsf/pages/productview.xhtml?src=bkmk>)

⁸⁹⁶ Tj. 510,2 milionů v roce 2016. (Srov. EUROSTAT. *Population on 1 January. EUROPA* [online].)

Lze ale brát tento americký každoroční nápad jako bernou minci? Podívejme se na počet uplatněných nároků např. v **Japonsku**; dle dostupné americké srovnávací literatury podávají japonští spotřebitelé **cca 100-300 nároků ročně**,⁸⁹⁷ tedy téměř 400krát⁸⁹⁸ méně než uvedení spotřebitelé američtí. Je tak patrné, že deviaci bude představovat spíše přístup americký než ten unijní. *Čím je ale tento (enormní) rozdíl v počtu ročně uplatněných nároků vyvolán?*

Vysvětlení popsanych závěrů je nutno hledat primárně v **rozdílnosti právních kultur** dotčených oblastí.⁸⁹⁹ Prvním možným vysvětlením je americké „*První žaluj, pak se ptej!*“^{900,901} druhým je pak již výše rozebíraná, s uvedeným související, **rozdílná „míra důkazu“**⁹⁰², jež je v rámci angloamerického práva posazená (výrazně) níže, než je tomu v případě států kontinentální právní kultury. **V civilním soudním řízení** postačuje angloamerickému soudci prokázání tvrzených skutečností na úroveň, že jsou „**pravděpodobnější než jejich opak**“, zatímco pro soudce evropského, resp. unijního obecně není dostačující jiná míra důkazu než ta, jež **hraničí s pravděpodobností „blíží se praktické jistotě“**.⁹⁰³ Je tak důvodné se domnívat, že americké poškozené bude i tato skutečnost motivovat se alespoň pokusit uplatnit jejich nárok na odškodnění újmy způsobené jim vadou výrobku; principiálně jim totiž svědčí jednodušší důkazní pozice, resp. **důkazní břemeno pro ně není natolik tíživé**.⁹⁰⁴

⁸⁹⁷ Srov. RAMSEYER. Liability for Defective Products: Comparative Hypotheses and Evidence from Japan [online]. s. 636.

⁸⁹⁸ Za předpokladu, že budeme brát jako **reprezentativních 200 nároků** (představujících průměr mezi dvěma uvedenými krajními hodnotami počtů – 100 a 300 – nároků) v Japonsku každoročně uplatněných.

⁸⁹⁹ V nastavení podoby práva hmotného se přístup k úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (ang. „*product liability*“) jednotlivých zemí ve světě vůči sobě příliš neliší. (Srov. RAMSEYER. Liability for Defective Products: Comparative Hypotheses and Evidence from Japan [online]. s. 622.) „*Co se [ale] týče reality soudních sporů a odškodnění, jsou to stále Spojené státy proti zbytku světa. Ať už se člověk dívá na počet podaných žalob či výši přiznávaných náhrad způsobené újmy, Spojené státy jsou zcela odlišné od ostatních států světa. Žádná jiná země se tomuto ani neblíží.*“ (Viz REIMANN, Liability for Defective Products at the Beginning of the Twenty-First Century: Emergence of a Worldwide Standard [online]. s. 802-803 (přeloženo autorem).) V konečném důsledku je tak **těžiště oné rozdílnosti spíše schováno v otázce praktického uplatňování příslušné právní úpravy** újmy způsobené vadou výrobku.

⁹⁰⁰ angl. „*Sue first, talk later!*“ (Srov. REIMANN, Liability for Defective Products at the Beginning of the Twenty-First Century: Emergence of a Worldwide Standard [online]. s. 806.) „*V jiných zemích (zejména těch, kde poražený hradí náklady řízení vítězné strany), nejdříve navrhovatelé vyjednávají a návrh na zahájení řízení podají pouze, pokud jednání nepostupují dle jejich očekávání.*“ (Viz RAMSEYER. Liability for Defective Products: Comparative Hypotheses and Evidence from Japan [online]. s. 640 (přeloženo autorem).)

⁹⁰¹ Dalšími důvody je pak např. skutečnost ta, že ve Spojených státech jsou to (údajně) **pouze soudy, kde může být uplatněn nárok poškozeného**, zatímco v některých jiných zemích se může poškozený obrátit na různá centra mimosoudního řešení (spotřebitelských) sporů. (Srov. a pro další důvody, pro které Američané podávají nesrovnatelně více nároků na náhradu újmy způsobené vadou výrobku, viz REIMANN, Liability for Defective Products at the Beginning of the Twenty-First Century: Emergence of a Worldwide Standard [online]. s. 807 an.)

⁹⁰² Viz poznámku pod čarou č. 623

⁹⁰³ Srov. MACUR. *Dokazování v civilním procesu VB a USA*. s. 403-404.

⁹⁰⁴ Připomeňme, že např. v Německu musí žalobce obecně prokázat, s co největším upřesněním, **přesnou povahu vady výrobku**, což samozřejmě pro laika v oboru představuje často nepřekonatelnou překážku; tu tak buďto zdolá pomocí (nákladného) znaleckého posudku, nebo bude nucen od uplatnění svého nároku na odškodnění dále upustit. (Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011). s. 7.) Blíže pak viz bod 2.7 kapitoly 2, vztahující se k důkaznímu břemenu v režimu směrnice č. 85/374/EHS.

Do jisté míry tak lze onu (zanedbatelně) nízkou hodnotu, představující počet v Evropské unii uplatněných nároků, založených na úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, vysvětlit s ohledem na (skutečně) **vysokou bezpečnost výrobků unijních**, ve spojení s poukazem na **rozdílné právní kultury**, resp. na důsledky z toho vyplývající (tzn. **přístup** amerických spotřebitelů k uplatňování jejich nároků a **rozdílná míra důkazu**, uplatňující se v rovině právní kultury angloamerické a kontinentální).

Lze nicméně všechny „zásluhy“ přiznávat odlišné právní kultuře? Odpovědí je **nikoli**.⁹⁰⁵ Přestože mohou mít a nepochybně také mají výše popsané skutečnosti jistý vliv, je třeba hledat příčinu nevyužití potenciálu unijní úpravy odškodnění újmy způsobené vadou výrobku **jinde**, a to v samotné Unii, resp. **v samotném nastavení** – spravedlivém vyvážení dotčených zájmů – **uvedeného odpovědnostního režimu**.

V následujícím textu se tak nejdříve podíváme na *obecné důvody, jež vedou k (ne)využívání úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v rámci celé Unie* (viz bod 3.3.1). Následně se budeme snažit *promítnout získané poznatky na právní realitu námi zkoumaných dvou členských států, tedy Francie a České republiky; resp. se pokusíme identifikovat další – zvláštní – důvody, které mohou vést na národní úrovni ke skepsi a nedůvěřivosti tamních (vadou výrobků) poškozených osob* (viz bod 3.3.2). A na závěr si pak přiblížíme *současné unijní tendence a nové výzvy týkající se a ovlivňující další směřování a osud směrnice č. 85/374/EHS* (viz bod 3.3.3).

⁹⁰⁵ Uvědomme si totiž, že **i ve srovnání s výše uvedeným japonským počtem** každoročně uplatněných nároků, opírajících se o důvod nedostatečné míry bezpečnosti výrobku, je číslo evropské v zásadě počtem **tristním**, naznačujícím ze strany (unijních) poškozených „zanedbávání“ rozebíraného odpovědnostního režimu.

3.3.1. Obecné důvody (ne)využívání režimu směrnice č. 85/374/EHS v kontextu Evropské unie

Jak jsme si již výše nastínili, představuje počet uplatněných nároků na náhradu újmy způsobené vadou výrobku v celé Evropské unii (cca 800 vznesených nároků v průběhu let 2000 až 2016, viz výše),⁹⁰⁶ v porovnání s ostatními oblastmi světa, až opravdu zarážlivě nízkou hodnotu. Než-li přistoupíme k identifikaci možných příčin tohoto „úказu“ na úrovni (jednotlivých) členských států, je **třeba nejdříve analyzovat úroveň unijní**.

V kontextu samotné směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky lze pak identifikovat tři hlavní důvody, které mohou mít vliv na konečný počet vznesených nároků, resp. jež možnou skepsi a rezervovaný přístup unijních spotřebitelů k rozebírané právní úpravě mohou vysvětlit.

a) *Prevenční působení směrnice č. 85/374/EHS a mimosoudní řešení sporů*

Prvním důvodem, kde lze hledat vysvětlení onoho groteskně nízkého počtu vznesených nároků v režimu nadepsané směrnice, je její **prevenční účinek**, posunující v konečném důsledku těžiště řešení vzniklých sporů **do oblasti vypořádání sporů mimosoudního**.

Směrnice č. 85/374/EHS totiž společně se směrnicí o obecné bezpečnosti výrobků – **komplementárně** – působí na „výrobce“ v tom smyslu, aby na trh unijní, resp. do oběhu byly uváděny pouze výrobky poskytující jejich uživatelům nejvyšší možnou míru bezpečnosti.⁹⁰⁷ Tedy, jedna směrnice stanovuje bezpečnostní **požadavky a kritéria** na výrobky se vztahující a směrnice druhá pak upravuje **případný následek jejich nedodržení**.

Dojde-li tak i přes toto preventivní působení uvedených instrumentů nakonec ke vzniku újmy uživatele výrobku, hrozí pro „výrobce“ aplikace pro něho nepříliš příznivého odpovědnostního – objektivního – režimu směrnice č. 85/374/EHS; zároveň může též dojít k medializaci celé věci, mající negativní dopad na jeho dobré jméno a vůbec celou jeho podnikatelskou činnost. Proto „výrobce“ vynaloží maximální úsilí na to, aby byl daný incident vyřešen a újma vyrovnána v soukromí jednacích místnostech, jen mezi „čtyřmi očima“; tedy jen za přítomnosti poškozeného a „výrobce“, resp. **mimo (obecně veřejné) soudní řízení**.

⁹⁰⁶ Přepočítáme-li tuto hodnotu na průměrný počet případů uplatněných v uvedeném mezidobí ročně, dostaneme **číslo 47**; budeme-li pak v počtech pokračovat dále, získáme nakonec zaokrouhleně **počet 1,7 nároku, připadajícího, v uvedených letech, ročně na jeden členský stát**. Přestože bude posledně uvedená hodnota jistě reflektovat faktory mající vliv na konečné rozložení daného nápadu vznesených nároků (zejména pak lidnatost jednotlivých členských zemí), vyvolávají uvedené cifry nicméně otázku, zda **je vůbec právní úprava oblasti odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v našem, potažmo unijním právním řádu zapotřebí...**

⁹⁰⁷ „*Třeba poznamenat, že směrnice [o obecné bezpečnosti výrobků] a směrnice 85/374 mají doplňující se funkci: první nástroj zajišťuje, aby byly na trh uváděny pouze bezpečné výrobky (prevence); druhý nástroj pak stanoví pravidla, dle kterých se odškodní újma na zdraví a újma majetková způsobená vadným výrobkem (odškodnění).*“ (Viz Report from the Commission on the application of directive on liability for defective products (2000). s. 21 (přeloženo a zvýraznění v textu provedena autorem).)

Nejvhodnějším prostředkem je k tomu oblast, dnes již nepřeborného množství, existujících způsobů mimosoudního – alternativního – řešení (spotřebitelských) sporů,⁹⁰⁸ která se vyznačuje, oproti řízení soudnímu, právě oním **prvkem neveřejnosti**; tím se pak o případném sporu, mimo osobu poškozenou a „výrobce“, **nikdo dále nedozví**.^{909, 910}

Problematickým však v případě alternativních řešení (spotřebitelských) sporů zůstává skutečnost, že (mimo řízení rozhodčího, v případě spotřebitelských sporů nicméně vyloučeného a řízení před finančním arbitrem) jejich **výsledkem není právně závazné rozhodnutí** (nevzniká zde tak překážka věci rozsouzené); připočteme-li k tomu to, že tak daný výsledek pro poškozeného **nepředstavuje ani případný vykonatelný titul, resp. ne vždy bude vůbec podnikatel ochoten s poškozeným jednat**, natož s ním případnou dohodu uzavřít, docházíme tak ke značným limitům, jimiž tato alternativní řešení sporů trpí.⁹¹¹ Jinými slovy, různé způsoby mimosoudního řešení (spotřebitelských) sporů představují spíše **řešení částečné**, neboť „jejich výsledkem je nanejvýš **dohoda o narovnání, která má pouze obligační hmotněprávní účinky a není exekučním titulem** (zvýrazněno autorem) (výjimkou je případ, kdy strany přenesou dohodu o narovnání do podoby notářského zápisu se svolením k přímé vykonatelnosti závazků z ní vyplývajících).“⁹¹²

V důsledku konečném tedy nepochybně uvedené alternativní způsoby řešení případně vyvstalého sporu, vážícího se k újmě způsobené vadou výrobku, mohou vyústit a v nemalém počtu případů nakonec také **vyústit v soudní řízení**. *Proč je však těchto řízení tak málu?*

⁹⁰⁸ „Tradiční metody alternativního řešení představují rozhodčí řízení (arbitráž), mediace a conciliace.“ (Viz WINTEROVÁ a kol. *Civilní právo procesní. Díl první*. s. 571.) K tomu se však dnes přidává plejáda dalších mnoha aktérů, kteří se mohou **v rámci spotřebitelských sporů** zhostit jejich řešení; jako příklad uveďme finančního arbitra, Českou obchodní inspekci ad. (srov. § 20e zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele). Ve vztahu ke spotřebitelským sporům je však z výběru předestřených možností **vyloučeno rozhodčí řízení**, neboť od 30. listopadu 2016 (v návaznosti na přijetí zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru) nelze již nadále platně sjednat rozhodčí smlouvu pro spory ze smluv mezi podnikatelem a spotřebitelem (srov. § 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů). Uvedený přehled však ani zdaleka nelze považovat za konečný; mezi dalšími tak lze zmínit **např. opětné jednání (renegociace), miniproces či též metody smíšené jako mediace-arbitráž (MED-ARB)**.

⁹⁰⁹ Z tohoto důvodu se pak většinou tato mimosoudní vypořádání dále **nedostanou ani do rozebíraných statistik**. Uvedenou preferenci mimosoudního řešení (spotřebitelských) sporů nicméně osvědčují i závěry Evropské unie popsané v páté zprávě Komise hodnotící uplatňování směrnice č. 85/374/EHS z roku 2018, dle nichž bylo **cca 68 % vznesených nároků nakonec vyřešeno mimosoudně**. (Srov. Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 4.)

⁹¹⁰ „Rakousko a Lotyšsko poskytly např. [při přípravě čtvrté zprávy o uplatňování směrnice č. 85/374/EHS vyhotovené Komisí v roce 2011] *informace o řadě mimosoudních vyrovnání, k nimž patřil pád nemluvněte z přebalovacího stolku, který se sám náhle složil (1 500 EUR), popálení dolních končetin následkem ulomení rukojeti přístroje na přípravu fondue (2 500 EUR), bolesti a příznaky otravy po požití jídla s prosem kontaminovaným semeny durmanu obecného (1 000 EUR) nebo vážné poranění po pádu z vadného křesla (5 000 EUR)*.“ (Viz Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011). s. 4.)

⁹¹¹ Srov. SMOLÍK, P. *Procesní ochrana spotřebitele – obecné principy a zvláštnosti*. In: DVORÁK a kol. *Soukromé právo 21. století*. s. 435.

⁹¹² Viz WINTEROVÁ a kol. *Civilní právo procesní. Díl první*. s. 571.

b) *Nejasnost (některých) pojmů, které směrnice č. 85/374/EHS užívá*

Dostanou-li se strany sporu nakonec k jeho řešení soudní cestou, jsou v zásadě povinny využít v této otázce **vylučné** úpravy směrnice č. 85/374/EHS (viz výše). *Je však tato úprava pro zúčastněné strany – tedy „výrobce“, poškozeného a soud – dostatečně srozumitelná?*

Výše naznačený rezervovaný přístup osob poškozených k uplatňování jejich nároku v unijním režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je totiž do velké míry zapříčiněn právě také některými **nepříliš srozumitelnými – vágními – pojmy a souslovími**, které nadepsaná směrnice v rámci svého textu používá. Jako příklad můžeme uvést onen, již výše rozebíraný, kontroverzní **liberační důvod „riziko vývoje“**,⁹¹³ který směrnice (nově) do právních řádů členských států zavádí; jako příklad další vzpomeňme onu neurčitou povahu **minimální prahové hodnoty 500 eur**, vztahující se k možnosti uplatnění nároku poškozeného na náhradu **majetkové újmy**;⁹¹⁴ uvedené výrazy jsou totiž stále, i přes onu 30ti letou existenci směrnice č. 85/374/EHS vykládány národními soudy **různě**, resp. případ od případu **odlišně**.⁹¹⁵

Tedy, i když představuje rozebíraná směrnice harmonizaci úplnou, přispívá popsaná interpretační nekonzistentnost národních soudů k **erozi** konečného naplnění (vysokého) potenciálu této unijní právní úpravy.⁹¹⁶ S ohledem na to, že (mnohé) obecné soudy si samy příliš neví rady, jak který pojem předmětné směrnice vykládat, **odrazují** (také) tímto poškozené od toho, aby se při uplatnění jejich nároku vydali cestou rozebíraného odpovědnostního režimu.

c) *Nerovnoměrné zatížení „výrobců“ a poškozených v rámci směrnice č. 85/374/EHS*

Avšak nejen s ohledem na interpretační nekonzistentnost zůstává potenciál nadepsané směrnice nenaplněn; dle (většiny) spotřebitelských organizací není daná směrnice účinná, neboť **„chrání zájmy výrobců více než zájmy spotřebitelů** (zvýrazněno autorem). [...] *Pro velkou většinu zástupců [...] občanské společnosti je prokazování vady a spojitosti mezi ní a škodou pro spotřebitele příliš velkým břemenem. Téměř všechna sdružení spotřebitelů vnímají toto břemeno jako nejčastější překážku v získání náhrady škody, zejména pak v souvislosti s novým technologickým rozvojem a rostoucí složitostí výrobků.*“⁹¹⁷ Materiální nastavení směrnice č. 85/374/EHS **není tedy tak spravedlivé**, jak je (nejen jejími autory) proklamováno.

⁹¹³ Srov. čl. 7 písm. e) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; blíže pak viz bod 2.8.2 písm. e) kapitoly 2.

⁹¹⁴ Srov. čl. 9 al. 1 písm. b) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; blíže pak viz bod 2.6.1 kapitoly 2.

⁹¹⁵ Srov. Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2006). s. 10-11; obdobně pak též Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011). s. 8-9.

⁹¹⁶ „Harmonizace úplná, na niž si daná směrnice činila ambice, je tedy, jak vidíme, **vzdálená od toho býtí v praxi uskutečněna** (zvýrazněno autorem).“ (Viz LEDUC, F. [Questions-Réponses]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 443 (přeloženo autorem).)

⁹¹⁷ Viz Pracovní dokument útvarů Komise (2018). *Průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*. s. 3-4.

3.3.2. Důvody (ne)využívání režimu směrnice č. 85/374/EHS v kontextu prováděcích úprav národních, zejména pak té české a francouzské

V kontextu výše uvedených důvodů unijních, pro něž není úprava směrnice č. 85/374/EHS příliš využívána, je třeba se pak vydat po stopách její aplikace a interpretace taktéž **na úrovni národní**. Právě na národní úrovni lze totiž identifikovat ony příčiny konečné, které stojí za výše uvedeným (neuvěřitelně) nízkým počtem v Unii každoročně uplatňovaných nároků, opírajících se o úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.

V této souvislosti však **nelze** prováděcí úpravu francouzskou a českou stavět naroveň; jak již bylo výše naznačeno, trpí česká transpozice rozebírané směrnice značnými nedostatky, zatímco transpozice francouzská představuje více či méně věrný obraz tohoto unijního textu. V následující pasáži tak přistoupíme zvláště ke zkoumání prováděcí právní úpravy **české** a zvláště k analýze té **francouzské**.

a) *Uplatňování úpravy směrnice č. 85/374/EHS a její česká transpozice*

Českou transpozici textu nadepsané směrnice do českého právního řádu jistě nelze považovat za jednu z těch zdařilých, majících potenciál plnit svou zamýšlenou funkci a účel. Připomene-li ty hlavní problémové body české prováděcí úpravy, je třeba nepochybně zmínit: 1) problémové posouzení jako „výrobku“ věcí movitých **včleněných do těch nemovitých**;⁹¹⁸ dále 2) česká právní úprava užívá (zcela nesprávně) sousloví „**uvedení výrobku na trh**“, namísto jeho „uvedení do oběhu“;⁹¹⁹ následně 3) **absenci vymezení** toho, kdo se rozumí, resp. kdo je obecně považován za „**výrobce**“;⁹²⁰ na to navazující 4) absenci úpravy vztahu odpovědnosti „výrobce“ k **jednání či opomenutí třetí osoby**, jež – vedle vady výrobku – přispělo ke vzniku škody ve sféře uživatele daného produktu;⁹²¹ zároveň nelze opomenout 5) nepřilíš podařené **vymezení liberačních důvodů dle § 2942 odst. 2 písm. c) a d) OZ**;⁹²² a v **neposlední** řadě pak také 6) **záměnu úpravy prekluze za úpravu promlčení v případě objektivní desetileté lhůty**, jíž směrnice pro dobu trvání odpovědnosti „výrobce“ stanoví.⁹²³

⁹¹⁸ Srov. čl. 2 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, do české úpravy provedený ustanovením § 2939 odst. 1 OZ; blíže viz bod 2.2.1 kapitoly 2.

⁹¹⁹ Srov. čl. 6 odst. 1 písm. c), resp. čl. 7 písm. a) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, do české úpravy provedeny ustanoveními § 2941 odst. 1 OZ, resp. § 2942 odst. 2 písm. a) OZ; blíže viz bod 2.3 kapitoly 2.

⁹²⁰ Srov. čl. 3 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v kontextu ustanovení § 2939 a § 2940 OZ; blíže viz bod 2.4.1 kapitoly 2.

⁹²¹ Srov. čl. 8 odst. 1 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v kontextu úpravy české, resp. (neodpovídajícího) ustanovení § 2914 OZ; blíže viz bod 2.8.1 písm. b) kapitoly 2.

⁹²² Srov. čl. 7 písm. c) a d) směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky do české úpravy provedeny ustanovením § 2942 odst. 2 písm. c) a d) OZ; blíže viz bod 2.8.2 písm. c) a d) kapitoly 2.

⁹²³ Srov. čl. 11 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky do české úpravy provedený ustanovením § 637 OZ; blíže viz bod 2.9.2 kapitoly 2.

Nastíněná nedůslednost a zjevná snaha českého zákonodárce až o nezdravou úspornost zákonného textu tak v praxi učinily **současnou českou transpozici** směrnice č. 85/374/EHS **principiálně zcela nepoužitelnou**. Jak již bylo uvedeno výše, dají se některé z popsaných defektů české úpravy zhojit prostřednictvím jejího *eurokonformního výkladu*; avšak, ani tento postup nelze uplatnit, mělo-li by skrze něho být dosaženo interpretace *contra legem*.⁹²⁴

Uvedený závěr je pak již jen umocněn vrátíme-li se k výše uvedeným obecným problémům stíhajícím rozebíranou směrnici (zejména pak nespravedlivé rozložení zatížení „výrobce“ a poškozeného v kontextu otázky důkazního břemene). Než-li se ale bude moci česká transpozice, v souvislosti s otázkou jejího nevyužívání, případně odvolávat na nedostatky samotné směrnice č. 85/374/EHS, je **záhodno, aby nejprve napravila tristní nedostatky své**.

b) *Uplatňování úpravy směrnice č. 85/374/EHS a její francouzská transpozice*

Naproti tomu, francouzská transpozice se řadí mezi ty v Evropské unii (nej)zdařilejší.⁹²⁵ Popsanou francouzskou konformitu s úpravou unijní ale nelze přičítat (jen) legislativnímu umu francouzského zákonodárce; připomeňme ony francouzské legislativní peripetie v průběhu procesu přijímání příslušného prováděcího zákona⁹²⁶ (s ostudným zpožděním celých deseti let), který byl následně předmětem několika (odsuzujících) rozhodnutí Soudního dvora.⁹²⁷ Zejména tak **pod tíhou těchto judikатурních závěrů** nejvyšší unijní soudní autority, byla nakonec francouzská úprava uvedena v (plný) soulad s tou unijní.

I přes to však zůstává využití této, pro Francii draze vykoupené, regulace odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku téměř nulové (viz výše). *Kde ale hledat příčinu?*

V případě Francie – na rozdíl od České republiky – již nejspíše ne na úrovni národní, **nýbrž spíše na úrovni unijní**.⁹²⁸ Dokud totiž nebude provedena změna v samotném textu směrnice č. 85/374/EHS, nemůže francouzská (konformní) **prováděcí** úprava nikterak přispět k posílení ochoty poškozených využívat rozebíraný odpovědnostní režim (viz dále bod 3.3.3).

⁹²⁴ Jinými slovy, česká transpozice jako zákonná norma zcela jistě svůj účel, tedy být pro jejího adresáta nápomocná, resp. jasná, srozumitelná, a hlavně vnitřně nerozporná, **neplní**.

⁹²⁵ To pak nejen s ohledem na **podobu samotného textu** příslušné prováděcí úpravy; francouzská transpozice totiž podává také **výklad pojmů, jež směrnice sama blíže nevymezuje**, přičemž však jsou tato ustanovení v souladu se závěry, ke kterým Soudní dvůr v průběhu (právního) života směrnice č. 85/374/EHS dospěl. To pak podtrhuje také **očividná snaha Francie skutečně aplikovat úpravu vycházející z uvedené směrnice** na všechny situace, které spadají do její působnosti (tedy na všechny případy utrpěné újmy, jež má svůj původ v kontaktu poškozeného s vadnými výrobky). (Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 101.)

⁹²⁶ Blíže viz LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1668.

⁹²⁷ Srov. rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 1993, rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002 a rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2006

⁹²⁸ Vracíme se tak k výše uvedeným (obecným) příčinám, kvůli kterým je režim směrnice č. 85/374/EHS ze strany unijních spotřebitelů (spíše) opomíjen, a to 1) **nejasnost** některých užívaných pojmů a 2) **nespravedlivé** rozložení zatížení stran případného sporu o náhradu škody způsobené vadou výrobku (viz výše otázka důkazního břemene), důsledkem čehož je pak také 3) **většinové využívání mimosoudního řešení těchto sporů**.

c) *Uplatňování směrnice č. 85/374/EHS a přístup dalších (vybraných) členských států*

Posuzovaná úprava česká a francouzská, obě představují dva výrazné protipóly; česká regulace jako reprezentant přístupu k nadepsané směrnici téměř až **hostilního**,⁹²⁹ zatímco úprava francouzská jako představitel přístupu **více než pozitivního**. Je patrné, že ani jedno z těchto národních řešení nebude v Evropské unii *usus*, kdy tak v zájmu komplexnosti naší analýzy je třeba se též podívat na další národní řešení, jsoucí **mezi těmito dvěma extrém**y.

Přístup členských států, resp. konečné prosazení se režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je principiálně **odvislé od podoby dvou hlavních skutečností**: 1) standard ochrany spotřebitele vyznávaný národní legislativou, potažmo ostatními národními odpovědnostními režimy a 2) pružnost výkladu pojmu onoho „odlišného právního důvodu“, na němž se zakládá příslušný odpovědnostní režim (viz výše).^{930, 931}

V této souvislosti je pak třeba vzpomenout Německo a Belgie, které stanovením oné exkluzivity směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky v zásadě nebyly nikterak více dotčeny; přestože totiž jejich standard ochrany není vyšší než ten, který přináší uvedená směrnice, vyznávají oba tyto státy **(velmi) volný výklad daného sousloví „odlišný právní důvod“**. To pak znamená, že i když se přednostně aplikuje úprava směrnice č. 85/374/EHS, nebude obecná úprava národní výrazněji dotčena, neboť příslušným – volným – výkladem tyto země popsanou přednost úpravy unijní (do značné míry) limitují (ne-li rovnou zcela neeliminují). **Německé soudy** tak nadále aplikují ve většině příslušných případů obecnou smluvní, resp. delikt ní odpovědnost **národní** (namísto – exkluzivní – úpravy **unijní**).⁹³²

Jsme tak svědky důvodu dalšího – vedle důvodů obecných, vztahujících se k samotné směrnici č. 85/374/EHS, a těch týkajících se nepřilíš zdařilé transpozice národní – díky němuž dochází k rozmělnění potenciálu rozebírané směrnice; **vnitrostátní praxe členských zemí**, která rozkládá, jako *pátá kolona*, rozebíraný unijní režim zevnitř. V kontextu (nejen) výše uvedeného je tak patrný „velmi rezervovaný přístup“ většiny členských zemí k dané úpravě; v souvislosti s tím před námi vyvstává palčivá otázka „*Quo vadis směrnice č. 85/374/EHS?*“.

⁹²⁹ Ještě jednou zdůrazněme, že uvedené hodnocení se týká **současné** české prováděcí úpravy; **předchozí** český zákon o odpovědnosti za vadné výrobky byl totiž transpozicí směrnice č. 85/374/EHS **poměrně zdařilou**.

⁹³⁰ Srov. LEDUC, F. [L'articulation de la responsabilité du fait des produits défectueux et des autres régimes de responsabilité. Rapport de synthèse]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 398.

⁹³¹ Čím vstřícnější (a tím přitažlivější) budou pro spotřebitele ostatní odpovědnostní režimy, a čím volnější bude výklad onoho sousloví „odlišný právní důvod“, tím menší bude prostor se uplatnit výše popsaná výlučnost úpravy směrnice č. 85/374/EHS, **a tím menší počet nároků bude uplatněno v jejím režimu**.

⁹³² Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 101; obdobně pak LEDUC, F. [Questions-Réponses]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 443.

3.3.3. Následný legislativní osud směrnice č. 85/374/EHS

Jak jsme si výše ukázali, má režim odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku **poměrně velký potenciál** (o uvedeném svědčí nejen ono velké množství každoročně uplatněných nároků ve Spojených státech amerických, ale také samotná základní konstrukce⁹³³ tohoto odpovědnostního režimu). Naproti tomu jsme ale též identifikovali i **velmi odměřený, a místy až nepřátelský, přístup** (nejen)⁹³⁴ členských států k této úpravě na úrovni Unie.⁹³⁵

Přestože směrnice č. 85/374/EHS skutečně ztělesňuje většinu nedostatků, které jsou jí vyčítány (nižší standard ochrany poškozeného, než poskytuje odpovídající úprava národní ad.) panuje na unijní úrovni obecný konsenzus, že by tato úprava **neměla být zrušena**.^{936, 937} Shodně se členské státy přiklání spíše k tomu, že by měly být **znovu zhodnoceny a případně vyjasněny některé ze základních koncepcí**, které tato rozebíraná úprava obsahuje;⁹³⁸ zmiňovány jsou však koncepce v zásadě stále jedny a ty samé: nastavení důkazního břemene, výklad některých liberačních důvodů (zejména pak „dodržování závazných právních předpisů“ a „ochrana rizika vývoje“), požadavek „prahové hodnoty ve výši 500 eur“,⁹³⁹ kdy doplňovány pak tyto tři bývají ještě o otázku nastavení oné „desetileté (prekluzivní) objektivní lhůty“⁹⁴⁰.

⁹³³ Pro poškozeného je režim odpovědnosti **objektivní** nepochybně vstřícnější, než je úprava na bázi odpovědnosti **subjektivní**, vyžadující prokázání taktéž zavinění „výrobce“.

⁹³⁴ Uvedená vsuvka je asociována s nespokojeností většiny spotřebitelských organizací, které (v zásadě oprávněně) vnímají důkazní břemeno, tak jak je nastaveno směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky, **jako velmi tíživé**, mnohdy až poškozenému **znemožňující** se svého nároku domoci v jejím režimu (viz výše).

⁹³⁵ To zejména pak z důvodu nespokojenosti a rozčarování většiny členských států ohledně snížení standardu ochrany spotřebitele, který směrnice č. 85/374/EHS – ve snaze předejít narušování fungování vnitřního trhu a nalézti, mezi „výrobcem“ a poškozeným, spravedlivé rozdělení rizik spojených s moderní výrobou – pro mnohé národní úpravy představuje. (Obdobně CLERC-RENAUD, L. [Le domaine de la responsabilité]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 3.)

⁹³⁶ Srov. Pracovní dokument útvarů Komise (2018). *Průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*. s. 6.

⁹³⁷ Dle zjištění Komise je daná směrnice „[...] *nedílnou součástí pravidel EU pro jednotný trh. Její přínos je nesporný. Směrnice poskytuje jednotnou ochranu spotřebitele, protože slouží jako bezpečnostní síť, která doplňuje právní předpisy EU týkající se bezpečnosti výrobků. Vedle toho směrnice vytváří citlivou rovnováhu mezi inovací a ochranou* (zvýrazněno autorem), *které lze dosáhnout pouze na úrovni EU, aby nedošlo k roztržiténosti jednotného trhu a narušení hospodářské soutěže. Zrušení směrnice by mělo za následek roztržiténost a různé úrovně ochrany spotřebitele, protože vnitrostátní soudy by uplatňovaly pouze vnitrostátní pravidla, [...]*.“ (Viz Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 8.) Směrnice č. 85/374/EHS tak v jistém směru představuje **přidanou hodnotu** práva unijního a vnitrostátního.

⁹³⁸ Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 6.

⁹³⁹ Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011). s. 11.

⁹⁴⁰ Již výše bylo poukázáno na **nedostatečnou délku této lhůty** v případě výrobků, u nichž se případná vada může projevit daleko později, než v průběhu oněch 10 let od uvedení daného výrobku do oběhu; příkladem jsou zde právě již také výše diskutované **výrobky medicínské**, jejichž škodlivé účinky je (v průběhu) času velmi problematické identifikovat. **Možnými v úvahu přicházejícími způsoby řešení**, jak tento její nedostatek zhojit, je buďto její a) úplné zrušení, b) její prodloužení (třeba na 20 let), c) vyloučení její aplikace v případě výrobků medicínských, anebo d) přípustění možnosti jejího překročení v situaci, kdy se vada výrobku fakticky projeví až po uplynutí stanovené 10ti leté lhůty, přičemž však byl poškozený účinkům této vady vystaven již v jejím průběhu. (Srov. SAVAUX, E. [Questions-Réponses]. GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*. s. 443.)

Jedná se o otázky pro daný odpovědnostní režim **zcela klíčové**, na jejichž vyváženosti silně závisí jeho následné (bezproblémové) fungování v praxi. Je samozřejmě ošemetné volit mezi možnostmi poškozeného se snáz domoci jeho nároku, a naopak tím „nepřiškrtit“ tolik důležité inovativní podnikatelské aktivity; v konečném důsledku tak bude **největší roli hrát síla lobbistických aktivit** proti sobě stojících zájmových skupin (tedy skupin podnikatelských a skupin spotřebitelských).⁹⁴¹

Dle některých závěrů by zároveň měly být dořešeny taktéž **určité dílčí otázky**, jimiž na příklad jsou: **problematika (fakultativnosti) pojištění** odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku;⁹⁴² a po vzoru práva francouzského, kde se již jedná o tradiční instrument,⁹⁴³ pak návrh na **vytvoření (speciálního) kompenzačního fondu pro celou Evropskou unii**,⁹⁴⁴ z něhož by byla případně vyplácena kompenzace poškozeným, kteří se již svého nároku nemohou v rámci směrnice č. 85/374/EHS domáhat (např. z důvodu uplynutí oné 10ti leté lhůty či z důvodu „výrobce“ úspěšně uplatněného liberačního důvodu „rizika vývoje“).⁹⁴⁵

V současné době je však nejpalčivějším problémem, ve vztahu k legislativnímu směřování rozebírané směrnice, nejspíše to, jak adaptovat její právní úpravu na novodobé tendence ve společnosti, spojené se stále více se prosazujícími **moderními technologiemi**. Jsou tak řešeny jednak **otázky obecné**, tedy „definice výrobku v kontextu nových technologií“, avšak také **otázky specifické**, vztahující se např. k využívání autonomních vozidel,⁹⁴⁶ internetu věcí (angl. „IoT“) či **umělé inteligence** (angl. „artificial intelligence“);⁹⁴⁷ jinými slovy, je řešena otázka „*Kde končí odpovědnost výrobce za autonomní výrobek?*“⁹⁴⁸.

⁹⁴¹ V kontextu úpravy české je však dříve, než-li bude moci (český) zákonodárce blíže hodnotit nastavení samotné směrnice č. 85/374/EHS, třeba učinit onen krok první – **napravit nedostatky, kterými trpí současná, prakticky neaplikovatelná, česká prováděcí právní úprava**. Jinak řečeno, dříve než bude možné hledat příčiny nenaplnění jejího potenciálu na úrovni Unie, by v rovině právní reality české mělo ležet těžiště zájmu a pozornosti primárně v otázce přijetí s uvedenou směrnicí konformní české transpozice.

⁹⁴² Jedná se zejména o **otázku solventnosti „výrobce“**; tedy v případě, kdy se poškozenému podaří nakonec úspěšně prokázat jeho nárok na náhradu škody způsobené vadným výrobkem, je třeba zajistit, aby mu byla skutečně i vyplácena a nebyl jen uvědoměn o tom, že poslední finanční prostředky vydal „výrobce“ na vedení jejich sporu. (Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 101-102.)

⁹⁴³ Viz blíže např. LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*. s. 1691-1693.

⁹⁴⁴ Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2006). s. 8.

⁹⁴⁵ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 104.

⁹⁴⁶ „*Na příklad, autonomní vozidlo má převážet jeho majitele z bodu A do bodu B. Je-li v průběhu cesty způsobena někomu (vlastníkovi či osobě třetí) újma, může být dané vozidlo považováno za vadný výrobek, pokud neskýtalo bezpečnost, jakou lze od tohoto produktu očekávat, tedy přemísťovat osoby bez nehody* (zvýrazněno autorem).“ (Srov. CAZENEUVE, COHEN-JONATHAN. *La sécurité des produits*. s. 156 (přeloženo autorem).)

⁹⁴⁷ Z uvedených pojmů však nejvíce nabývá na významu **ona umělá inteligence**, o čemž svědčí zájem o ni nejen na **úrovni uniijní** (srov. Sdělení Komise „Umělá inteligence pro Evropu“ (2018)), ale také **na úrovni národní** (srov. např. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Výzkum potenciálu rozvoje umělé inteligence v České republice: Souhrnná zpráva [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/AI-souhrnna-zprava-2018.pdf>).

⁹⁴⁸ Dovedeno do důsledku, v konfrontaci se **statusem elektronické osoby**, jako 3. kategorie právních subjektů, je třeba zodpovědět otázku „*Za kterou újmu odpovídá ještě výrobce, a za kterou již případně samostatný robot?*“.

V návaznosti na uvedené se tak Komise jala sestavit **skupinu různých odborníků**, ve dvou složeních pracujících,⁹⁴⁹ majících za úkol podrobně zkoumat vlivy a dopady popsané technizace naší doby na právní odpovědnost a otázky s tím spojené.⁹⁵⁰ Dále se pak Komise v této souvislosti rozhodla, že v polovině roku 2019 vydá **k rozebírané směrnici pokyny, a to ohledně její interpretace a aplikace právě ve světle nových technologií**; s nimi hodlá vydat také zprávu o obecnějších dopadech na rámec odpovědnosti a bezpečnosti v oblasti umělé inteligence, internetu věcí a robotiky a o jejich potenciálních nedostatcích a směřování.⁹⁵¹

Ve výsledku se tak žádná radikální (legislativní) změna směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky nechystá;⁹⁵² pouze adekvátním způsobem bude přizpůsobena její interpretace v současné době se etablujícím novým obchodním a technologickým směrům.⁹⁵³ Můžeme tak uzavřít, že i přes její více než 30ti letou existenci **zůstává tato směrnice stále – i když nepoužívaná – aktuální a relevantní i pro dnešní poměry.**⁹⁵⁴ Je však otázkou, zda uvedené snahy Komise nakonec přispějí k tomu, že poškození budou své nároky více uplatňovat v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, či naopak tento režim spíše již na dobro odsoudí k (legislativní) záhubě...⁹⁵⁵

Přestože se to může zdát jako hudba hodně vzdálené budoucnosti, nezapomínejme, že již máme na světě první robotickou občanku – **robotku Sophie** – již bylo uděleno občanství Saudské Arábie dne 25. října 2017 (srov. CAZENEUVE, COHEN-JONATHAN. *La sécurité des produits*. s. 146.). Obdobně pak ve vztahu ke stále větší autonomní povaze výrobků a otázce odpovědnosti „výrobce“ viz též Commission SWD (2018): *Průvodní dokument ke „Sdělení Komise ‚Umělá inteligence pro Evropu‘ (2018)“*. s. 10.

⁹⁴⁹ „V jednom se scházejí zástupci členských států, průmyslu, organizací spotřebitelů, občanské společnosti a akademické obce: tato skupina pomůže Komisi s výkladem, uplatňováním a případně aktualizací směrnice, a to i ve světle vývoje judikatury EU a jednotlivých členských států, dopadů nových a nově nastupujících technologií a dalšího vývoje v oblasti odpovědnosti za vady výrobků. Druhé složení skupiny, skládající se výlučně z nezávislých odborníků z akademické obce a aplikujících odborníků, posoudí, zda obecný režim odpovědnosti v dostatečné míře umožní zpracování nových technologií tak, že posílí investiční stabilitu a důvěru spotřebitelů. (Viz Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 9.)

⁹⁵⁰ Srov. Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 9.

⁹⁵¹ *Ibid*

⁹⁵² „Dle potřeby [však] bude Komise aktualizovat určité aspekty směrnice, například pojmy „vada“, „škoda“, „výrobek“ a „výrobce“. **Obecný princip objektivní odpovědnosti ale zůstane beze změn** (zvýrazněno autorem).“ (Viz Zpráva o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018). s. 9-10.)

⁹⁵³ To pak především ve vztahu k **vymezení pojmu „výrobek“ interpretovaného v kontextu věci nehmotné**. Přestože je totiž obecně **software, spojený s hmotným nosičem**, opírajíc se o koncepci výrobku konečného, za výrobek považován (tj. např. chytré telefony (angl. „smart phones“), chytré lednice (angl. „smart fridges“) ad.) (srov. Commission SWD (2018): *Průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*. s. 52.), zůstává nadále odborná veřejnost **nejednotná ve vztahu k pojetí výrobku jako softwaru samostatného**, tedy s žádným určitým hmotným nosičem nespojeného; nevěda, zda tento okruh produktů klasifikovat jako **výrobek**, či jim spíše přiznat povahu **služeb** (srov. Commission SWD (2018): *Průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*. s. 51.).

⁹⁵⁴ Srov. Commission SWD (2018): *Průvodní dokument ke „Sdělení Komise ‚Umělá inteligence pro Evropu‘ (2018)“*. s. 17-18.

⁹⁵⁵ Pro teď je však patrné, že tento odpovědnostní režim z našeho právního světa jen tak nezmizí... zdá se tedy více než vhodné se s ním (konečně) naučit pracovat a používat jej. To však neplatí jen pro **jednotlivce** „každodenně“ tento režim aplikující a vykládající, nýbrž také pro **členské státy**, které by mu měly vytvořit podmínky pro to, aby mohl naplnit svůj účel a poslání, jež mu byly svěřeny.

Závěr

Směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky; v roce 1985, kdy vstoupila tato v platnost, a v letech následujících, byla komunitárním – unijním – předpisem snad nejvíce skloňovaným. *Byla však naplněna tato vysoká očekávání, jež na ní byla ze strany jak jejích autorů, tak odborné veřejnosti kladena; resp. neminula se nakonec svým zamýšleným účinkem...?*

Hledání odpovědi právě na tuto položenou otázku pak bylo hlavním cílem této práce, a to se současným posouzením její aktuálnosti a relevantnosti i v dnešní „revoluční“ době. *Proč však hodnotit úpravu, která – téměř nezměněná – již přestála svůj test času a i po 30 letech její existence je stále předmětem (nemalého) zájmu unijních autorit?*

V úvodu této práce jsme si předestřeli, několik údajů, získaných mezi lety 2000 až 2016 v rámci pravidelného monitorování (praktického) uplatňování uvedené směrnice na území celé Evropské unie; tato data však ilustrují ze strany (unijních) spotřebitelů a národních autorit poměrně patrnou, přitom ale zarážející skepsi a odměřenost k odpovědnostnímu režimu, který směrnice č. 85/374/EHS unijnímu právnímu prostředí přináší. Vystala tak otázka, *„Čím je tato rezervovanost, v kontextu otázky prve uvedené, způsobena?“*

Tato práce se tudíž jala zkoumat, prostřednictvím analýzy a zhodnocení transpozice – předmětné úpravy unijní – francouzské a české, zda-li došla směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky naplnění svého účelu. Jak uvedeno v úvodu, francouzská úprava byla zvolena s ohledem na svoji vysokou přidanou hodnotu, neboť se dá označit za prováděcí úpravu nejvěrněji zobrazující text směrnice č. 85/374/EHS v právním řádu (unijního) členského státu; v této souvislosti nám tak francouzská úprava dopomohla pochopit a blíže vymezit klíčové aspekty a otázky, na něž daná směrnice dopadá. Zároveň však byla francouzská transpozice prostředkem ke zhodnocení kvality a přínosu prováděcí úpravy české, pro niž může úprava prve uvedená sloužit do jisté míry také jako zdroj inspirace.

V rovině cíle vedlejšího – tedy skrze evaluaci transpozice české a francouzské posoudit možný potenciál úpravy rozebírané směrnice – pak bylo nejprve zjištěno, že uvedený potenciál je s ohledem na množství otázek, na které tato směrnice dopadá skutečně vysoký; jen si uvědomme, kolik výrobků denně každý z nás koupí, a s kolika výrobky dojde v průběhu dne do kontaktu – všechny tyto situace představují potenciální možnost vzniku škody vadou dotyčného výrobku způsobené, na niž bude dopadat úprava směrnice č. 85/374/EHS. V této souvislosti jsme však také identifikovali onu až groteskně nízkou legislativní kvalitu české transpozice, která v podobě, v jaké se nyní nalézá, je prakticky neaplikovatelná; naproti tomu ta francouzská naplnila na úrovni národní maximální ambice, které tato úprava může mít.

Vraťme se však k hlavnímu cíli této práce, tedy otázce naplnění účelu, který byl směrnicí č. 85/374/EHS svěřen; Mgr. Veselý v roce 1999 píše: „*Teprve čas a praktická aplikace zákona [o odpovědnosti za vadné výrobky] ukáží, zda se naplní očekávání a naděje spojené [s tímto zákonem] a jeho působením v praxi.*“⁹⁵⁶ Avšak, nejen naděje ohledně působení tohoto zákona, nýbrž také naděje ve vztahu k uplatnění analyzované směrnice jako takové se ukazují spíše jako nenaplněné; aspirace směrnice č. 85/374/EHS na to harmonizovat v plném rozsahu úpravy členských zemí v otázkách, na něž její působnost dopadá, se tak ukázala, navzdory snaze a přispění Soudního dvora v podobě jeho judikátů zmírňujících tíživost např. onoho důkazního břemene, kterým je obtěžkán poškozený, býti zklamáním.⁹⁵⁷

Příčiny tohoto zklamání pak závěry této práce ukázaly trojí: těžiště sporů vzniklých z odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku se přesouvá spíše do mimosoudního řešení (spotřebitelských) sporů, což je však vyvoláno dvěma důvody dalšími; výše zmíněný monitoring Komise ohledně uplatňování směrnice č. 85/374/EHS vyjevily přetrvávající problémy s výkladem některých z oblastí, které tato směrnice reguluje (např. povaha minimální prahové hodnoty 500 eur, kterou musí nárok poškozeného pro jeho úspěšné uplatnění překročit v případě újmy majetkové), a to ve spojení s nepříliš rovnoměrným (nespravedlivým) zatížením zúčastněných stran (dle spotřebitelských organizací je pro poškozené současné nastavení důkazního břemene natolik zatěžující, že prakticky znemožňuje se nároku úspěšně domoci).

Uvedené pak v konečném důsledku má za následek, že jsou osoby poškozené spíše ochotny se s daným „výrobcem“ konkrétního vadného výrobku vyrovnat mimosoudně, než podstupovat nastíněné soudní martýrium s nejistým výsledkem.

V rovině druhé hlavního cíle této práce, resp. ve vztahu k aktuálnosti a relevantnosti právní úpravy směrnice č. 85/374/EHS i ve vztahu k dnešním poměrům bylo ukázáno, že se členské státy obecně shodují na tom, že by tato unijní úprava měla být dále zachována, tedy že by neměla být zrušena. Toliko její interpretace a případně nastavení dílčích otázek pak bude uzpůsobeno současným (právním) výzvám, které jsou spojeny především (ale nejen) s otázkou používání „nových technologií“ v našem každodenním životě. Je však třeba mít stále na paměti: „*Věda a technologie mohou být prospěšným prostředkem pokroku, který ale vlastní jen duchovně vyspělá společnost.*“ – Neznámý autor

⁹⁵⁶ VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*. s. 249.

⁹⁵⁷ Srov. VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. s. 101.

„Poneseš-li všechnu odpovědnost, můžeš využít chvíle a pokusit se klesnout pod její tíhou, zkus to a poznáš, že žádnou odpovědnost neneseš, nýbrž že ty sám jsi tou odpovědností.“

– Franz Kafka

Použitá bibliografie⁹⁵⁸

1. *Evropské a další zahraniční zdroje*

1.1. Relevantní právní předpisy

- i. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 339/93

- i. Návrh rozhodnutí Rady, kterým se členské státy, jež jsou smluvními stranami Vídeňské úmluvy o občanské odpovědnosti za jaderné škody ze dne 21. května 1963 (vídeňská úmluva), opravňují v zájmu Evropské unie ratifikovat protokol, kterým se mění tato úmluva, nebo k němu přistoupit; ze dne 26. září 2012, KOM(2012) 0550 (v konečném znění), dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A52012PC0550>
- Návrh rozhodnutí Rady opravňující členské státy ratifikovat protokol, kterým se mění Vídeňská úmluva, nebo k němu přistoupit (2012)

- ii. Rozhodnutí Rady ze dne 15. července 2013, kterým se některé členské státy opravňují, aby v zájmu Evropské unie ratifikovaly protokol, kterým se mění Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody ze dne 21. května 1963, nebo k němu přistoupily, jakož i učinily prohlášení ohledně uplatňování příslušných vnitřních pravidel práva Unie (č. 2013/434/EU); dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013D0434>
- Rozhodnutí Rady opravňující členské státy ratifikovat protokol, kterým se mění Vídeňská úmluva, nebo k němu přistoupit (2013).

- ii. Směrnice Rady č. 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky

⁹⁵⁸ Použité zdroje informací jsou řazeny **abecedně**; v případě dvou či více zdrojů nárokových si totožné abecední umístění je užito řazení **chronologické** (chronologické řazení je užito též v seznamu použité a citované judikatury). S ohledem na obsahovou souvislost jsou však některé prameny (např. dva či více rozsudků na sebe navazujících či upravujících totožnou oblast zájmu) k sobě přiřazeny bez návaznosti na jejich (odpovídající) abecední nebo chronologické umístění.

- iii. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/34/ES ze dne 10. května 1999, kterou se mění směrnice Rady 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky

- iv. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků

1.2. Relevantní rozhodnutí Soudního dvora

- a) *Rozhodnutí vztahující se k ustanovením směrnice č. 85/374/EHS*
- i. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. ledna 1993, **Komise v. Francie** (C-293/91)
- rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 1993
 - ii. stanovisko generálního advokáta Giuseppe Tesaura, přednesené dne 23. ledna 1997, **Komise v. Spojené království** (C-300/95)
- stanovisko generálního advokáta k věci „Komise v. Spojené království“
 - iii. rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, **Komise v. Spojené království** (C-300/95)
- rozsudek SD ve věci „Komise v. Spojené království“
 - iv. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. května 2001, **Veedfald** (C-203/99)
- rozsudek SD ve věci „Veedfald“
 - v. rozsudek Soudního dvora ze dne 25. dubna 2002, **Komise v. Francie** (C-52/00)
- rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2002
 - vi. rozsudek Soudního dvora ze dne 25. dubna 2002, **Komise v. Řecko** (C-154/00)
- rozsudek SD ve věci „Komise v. Řecko“
 - vii. rozsudek Soudního dvora ze dne 25. dubna 2002, **Gonzáles Sánchez** (C-183/00)
- rozsudek SD ve věci „Gonzáles Sánchez“
 - viii. rozsudek Soudního dvora ze dne 20. ledna 2005, **Gruber** (C-464/01)
- rozsudek SD ve věci „Gruber“
 - ix. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006, **Skov a Bilka** (C-402/03)
- rozsudek SD ve věci „Skov a Bilka“
 - x. rozsudek Soudního dvora ze dne 9. února 2006, **O’Byrne** (C-127/04)
- rozsudek SD ve věci „O’Byrne“

- xi. rozsudek Soudního dvora ze dne 14. března 2006, **Komise v. Francie** (C-177/04)
- rozsudek SD ve věci „Komise v. Francie“ z r. 2006
- xii. rozsudek Soudního dvora ze dne 5. července 2007, **Komise v. Dánsko** (C-327/05)
- rozsudek SD ve věci „Komise v. Dánsko“
- xiii. rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2009, **Moteurs Leroy Somer** (C-285/08)
- rozsudek SD ve věci „Moteurs Leroy Somer“
- xiv. rozsudek Soudního dvora ze dne 19. listopadu 2009, **Filipiak** (C-314/08)
- rozsudek SD ve věci „Filipiak“
- xv. stanovisko generálního advokáta Verici Trstenjak, přednesené dne 8. září 2009, **Aventis Pasteur** (C-358/08)
- stanovisko generálního advokáta k věci „Aventis Pasteur“
- xvi. rozsudek Soudního dvora ze dne 2. prosince 2009, **Aventis Pasteur** (C-358/08)
- rozsudek SD ve věci „Aventis Pasteur“
- xvii. stanovisko generálního advokáta Paola Mengozziho, přednesené dne 27. října 2011, **Dutruieux** (C-495/10)
- stanovisko generálního advokáta k věci „Dutruieux“
- xviii. rozsudek Soudního dvora ze dne 21. prosince 2011, **Dutruieux** (C-495/10)
- rozsudek SD ve věci „Dutruieux“
- xix. stanovisko generálního advokáta Macieje Szpunara, přednesené dne 11. června 2014, **Novo Nordisk** (C-310/13)
- stanovisko generálního advokáta k věci „Novo Nordisk“
- xx. rozsudek Soudního dvora ze dne 20. listopadu 2014, **Novo Nordisk** (C-310/13)
- rozsudek SD ve věci „Novo Nordisk“

- xxi. rozsudek Soudního dvora ze dne 5. března 2015, **Boston Scientific Medizintechnik** (spojené věci C-503/13 a C-504/13)
 - rozsudek SD ve věci „Boston Scientific Medizintechnik“

- xxii. rozsudek Soudního dvora ze dne 21. června 2017, **Sanofi Pasteur** (C-621/15)
 - rozsudek SD ve věci „Sanofi Pasteur“

- b) *Rozhodnutí vztahující se k otázkám odlišným, než je směrnice č. 85/374/EHS*
- i. rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963, **Van Gend en Loos** (C-26/62)
- rozsudek SD ve věci „Van Gend en Loos“
 - ii. rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, **Costa v. E.N.E.L.** (C-6/64)
- rozsudek SD ve věci „Costa v. E.N.E.L.“
 - iii. rozsudek Soudního dvora ze dne 4. prosince 1974, **Van Duyn** (C-41/74)
- rozsudek SD ve věci „Van Duyn“
 - iv. rozsudek Soudního dvora ze dne 5. dubna 1979, **Ratti** (C-148/78)
- rozsudek SD ve věci „Ratti“
 - v. rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 1982, **CILFIT** (C-283/81)
- rozsudek SD ve věci „CILFIT“
 - vi. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. dubna 1984, **Von Colson a Kamann** (C-14/83)
- rozsudek SD ve věci „Von Colson a Kamann“
 - vii. rozsudek Soudního dvora ze dne 26. února 1986, **Marshall** (C-152/84)
- rozsudek SD ve věci „Marshall“
 - viii. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. listopadu 1990, **Marleasing** (C-106/89)
- rozsudek SD ve věci „Marleasing“
 - ix. rozsudek Soudního dvora ze dne 19. listopadu 1991, **Francovich**
(spojené věci C-6/90 a C-9/90)
- rozsudek SD ve věci „Francovich“
 - x. rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1994, **Faccini Dori** (C-91/92)
- rozsudek SD ve věci „Faccini Dori“

- xi. rozsudek Soudního dvora ze dne 5. března 1996, **Brasserie du pêcheur**
(spojené věci C-46/93 a C-48/93)
- rozsudek SD ve věci „Brasserie du pêcheur“
- xii. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. února 1999, **BMW** (C-63/97)
- rozsudek SD ve věci „BMW“
- xiii. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. července 2000, **Centrosteel** (C-456/98)
- rozsudek SD ve věci „Centrosteel“
- xiv. rozsudek Soudního dvora ze dne 22. listopadu 2001, **Idealservice**
(ve spojených věcech C-541/99 a C-542/99)
- rozsudek SD ve věci „Idealservice“
- xv. rozsudek Soudního dvora ze dne 5. října 2004, **Pfeiffer**
(ve spojených věcech C-397/01 až C-403/01)
- rozsudek SD ve věci „Pfeiffer“
- xvi. rozhodnutí Soudního dvora ze dne 23. dubna 2009, **VTB-VAB**
(ve spojených věcech C-261/07 a C-299/07)
- rozsudek SD ve věci „VTB-VAB“

- 1.3. Dokumenty vyhotovené institucemi a pomocnými orgány Evropské unie a další zahraniční informační zdroje
- iii. BLAHUŠIAK, I. Judikatura ESD. In: *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/106/sekce/judikatura-esd/>
- BLAHUŠIAK. Judikatura ESD (*Euroskop.cz*) [online].
- iv. CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK). Ochrana spotřebitele. In: *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. září 2018 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitele/>
- CDK. Ochrana spotřebitele (*Euroskop.cz*) [online].
- v. Commission staff working document: Liability for emerging digital technologies, ze dne 25. dubna 2018, SWD(2018) 137 (v konečném znění); *průvodní dokument ke „Sdělení Komise ‚Umělá inteligence pro Evropu‘ (2018)“*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-commission-staff-working-document-liability-emerging-digital-technologies>
- Commission SWD (2018): *Průvodní dokument ke „Sdělení Komise ‚Umělá inteligence pro Evropu‘ (2018)“*.
- vi. Commission staff working document: Evaluation of Council Directive 85/374/EEC of 25 July 1985 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products, ze dne 7. května 2018, SWD(2018) 157 (v konečném znění); *průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018SC0157>
- Commission SWD (2018): *Průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*.
- vii. EUROSTAT. Population on 1 January. *EUROPA* [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00001&plugin=1>
- EUROSTAT. Population on 1 January. *EUROPA* [online].

- viii. FONDAZIONE ROSSELLI. Analysis of the Economic Impact of the Development Risk Clause as provided by Directive 85/374/EEC on Liability for Defective Products – Final Report. 2004. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/7104/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>
- FONDAZIONE ROSSELLI. Economic Impact of the Development Risk Clause.
- ix. INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO. Green paper “Liability for defective products”, ze dne 28 července 1999, KOM(1999) 396 (v konečném znění). Dostupné z: [file:///C:/Users/Ondrej/Downloads/instituto_nacional%20del%20consumo%20\(en\)_5405.pdf](file:///C:/Users/Ondrej/Downloads/instituto_nacional%20del%20consumo%20(en)_5405.pdf)
- INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO. Green paper “Liability for defective products” (1999).
- x. INTERNATIONAL MONETARY FUND. Report for Selected Country Groups and Subjects: European Union. In: *International Monetary Fund* [online]. říjen 2018 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=42&pr.y=2&sy=2018&ey=2023&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=998&s=N&GDPD%2CPPP&GDP%2CPPP&C&grp=1&a=1>
- INTERNATIONAL MONETARY FUND. Report for EU [online].
- xi. Pracovní dokument útvarů Komise: Konzultace se zúčastněnými stranami – souhrnná zpráva; ze dne 7. května 2018, SWD(2018) 158 (v konečném znění); *průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*.
- Pracovní dokument útvarů Komise (2018). *Průvodní dokument ke „Zprávě Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“*.
- xii. Report from the Commission on the Application of Directive 85/374 on Liability for Defective Products; ze dne 31. ledna 2001, KOM(2000) 893 (v konečném znění).
- Report from the Commission on the application of directive on liability for defective products (2000).

- xiii. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru „Nová politika pro spotřebitele“; ze dne 11. dubna 2018, KOM(2018) 83 (v konečném znění).
- Sdělení Komise „Nová politika pro spotřebitele“ (2018).
- xiv. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Umělá inteligence pro Evropu“; ze dne 25. dubna 2018, KOM(2018) 237 (v konečném znění).
- Sdělení Komise „Umělá inteligence pro Evropu“ (2018).
- xv. TECHNOLIS. *Evaluation Study of Council Directive 85/374/EEC on the approximation of laws, regulations and administrative burdens of the Member States concerning liability for defective products*, externí studie zadaná pro účely „Zprávy Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)“.
- TECHNOLIS. *External evaluation Study of Council Directive 85/374/EEC* (2018).
- xvi. Zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování směrnice Rady o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (85/374/EHS ze dne 25. července 1985 ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/34/ES ze dne 10. května 1999); ze dne 14. září 2006, KOM(2006) 496 (v konečném znění).
- Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2006)
- xvii. Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/34/ES ze dne 10. května 1999; ze dne 8. září 2011, KOM(2011) 547 (v konečném znění).
- Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2011)
- xviii. Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování směrnice Rady o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (85/374/EHS); ze dne 7. května 2018, KOM(2018) 246 (v konečném znění).
- Zpráva Komise o uplatňování směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (2018)

2. České zdroje

2.1. Relevantní právní předpisy

- i. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- ii. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- iii. Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
- iv. Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů
- v. Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů
- vi. Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
- vii. Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků)
- viii. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)
- ix. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- x. VLÁDA. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Zvláštní část, k § 637

2.2. Relevantní rozhodnutí českých soudů

- i. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 25 Cdo 770/98 (*„právní režim součástí věci a nakládání s ní dle českého práva“*)
- ii. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. února 2001, sp. zn. 22 Cdo 2643/99 (*„není třeba, aby ve smlouvě ve prospěch třetího podle [§ 1767 OZ] byla třetí osoba individuálně určena“*)
- iii. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2001, sp. zn. 25 Cdo 1169/2000; potvrzen následně rozsudkem Nejvyššího soud ze dne 7. července 2011, sp. zn. 21 Cdo 752/2010 (*„promlčení a vědomost o škodě v případě nemajetkové újmy ve formě ztížení společenského uplatnění“*)
- iv. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001 vycházející ze závěrů zprávy Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. listopadu 1983, sp. zn. Cpj 10/83 (*„vymezení okamžiku nabytí vědomosti o škodě v kontextu úpravy subjektivní lhůty promlčecí“*)
- v. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001 (*„poškozený se může dovolávat (za účelem prokázání existence protiprávního úkonu) porušení smluvní povinnosti, nejen v případě, že je škůdcovým spolukontrahentem“*)
- vi. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 33 Odo 824/2005 (*„třetí osoba nemusí v době účinnosti smlouvy ve prospěch třetího ani existovat“*)
- vii. nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05 (*„teorie adekvátní příčinné souvislosti a hledisko optimálního pozorovatele“*)
- viii. nález Ústavního soudu ze dne 28. února 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07 (*„otázka břemena substancování v soudním řízení“*)
- ix. usnesení Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08 (*„příčinná souvislost ve vztazích lékař-pacient“*)

- x. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 4869/2009 (*„právní režim součásti věci a nakládání s ní dle českého práva“*)
- xi. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2010, sp. zn. 22 Cdo 2482/2008 (*„plynový kotel jako součást bytu (nemovitosti) a právní důsledky z toho plynoucí“*)
- xii. náleží Ústavního soudu ze dne 28. června 2011 sp. zn. II. ÚS 1518/10 (bod 14), ve spojení s jeho nálezem ze dne 9. února 2011, sp. zn. IV. ÚS 1521/10 (*„vybídnutí Nejvyššího soudu k vymezení a konstrukce vztahu zákona č. 82/1998 Sb. a systému odpovědnosti státu za škodu v rámci komunitárního práva“*)
- xiii. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. září 2011, sp. zn. 28 Cdo 4845/2009 (*„vymezení teorie adekvátní příčinné souvislosti“*)
- xiv. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 5 Tdo 912/2011 (*„vymezení teorie podmínky v rámci řešení otázky příčinné souvislosti“*)
- xv. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 25 Cdo 2516/2009 (*„výklad informační povinnosti prodejce dle § 9 zákona o ochraně spotřebitele“*)
- xvi. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2012, sp. zn. 28 Cdo 2927/2010, bod 35 (*„vymezení a konstrukce vztahu zákona č. 82/1998 Sb. a systému odpovědnosti státu za škodu v rámci komunitárního práva“*)
- xvii. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 32 Cdo 1885/2011 (*„na kom leží důkazní břemeno ve sporu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku“*)
- xviii. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. Cpjn 200/2013 (*„povaha plnění poskytovaného spotřebiteli částečně „zdarma““*)
- xix. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. února 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012 (*„míra důkazu v medicínských sporech a vyžadovaná úroveň pravděpodobnosti“*)

- xx. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 23 Cdo 1053/2015, připojené odlišné stanovisko JUDr. Pavla Simona (*„vymezení pojmu „dovozce“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice č. 85/374/EHS“*)
- xxi. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. září 2016, sp. zn. 20 Cdo 2736/2016 (*„kritéria pro posouzení toho, zda se jedná o součást věci“*)
- xxii. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. listopadu 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017 (*„akceptace koncepce samostatných nároků na náhradu nemajetkové újmy na zdraví dle § 2958 OZ“*)

2.3. Ostatní tištěné a elektronické zdroje informací

a) *Tištěné zdroje knižní*

- i. DVOŘÁK, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-325-8.
- DVOŘÁK a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I. Díl první: Obecná část*.
- ii. DVOŘÁK, J. a kol. *Soukromé právo 21. století*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 532 s. ISBN 978-80-7552-595-6.
- DVOŘÁK a kol. *Soukromé právo 21. století*.
- iii. GERLOCH, A. *Teorie práva*. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.
- GERLOCH. *Teorie práva*.
- iv. CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P., URBÁNEK, J. *Mediální právo*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018. 560 s. ISBN 978-80-7400-725-5.
- CHALOUPKOVÁ, HOLÝ, URBÁNEK. *Mediální právo*.
- v. HULMÁK, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář I*. C. H. Beck.
- vi. HULMÁK, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0.
- LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář V*. C. H. Beck.
- vii. HULMÁK, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. 2080 s. ISBN 978-80-7400-287-8.
- LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník. Komentář VI*. C. H. Beck.

- viii. KINDL, M., ROZEHNAL, A. a kol. *Občanský zákoník. Praktický komentář*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 937 s. ISBN 978-80-7380-742-9.
- KINDL, ROZEHNAL a kol. *Občanský zákoník. Praktický komentář*. Čeněk.
- ix. MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018. 1728 s. ISBN 978-80-7502-199-1.
- MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Leges.
- x. RABAN, P. a kol. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014. 528 s. ISBN 978-80-87713-11-2.
- RABAN. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*.
- xi. SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck (Beckova edice právní instituty), 2008. 149 s. ISBN 978-80-7400-037-9.
- SELUCKÁ. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*.
- xii. SVOBODA, K., SMOLÍK, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. 1632 s. ISBN 978-80-7400-673-9.
- SVOBODA, SMOLÍK a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. C. H. Beck.
- xiii. STEHLÍK, V., HAMULÁK, O., PETR, M. *Právo Evropské unie: Ústavní základy a vnitřní trh*. Praha: Leges, 2017. 356 s. ISBN 978-807502-277-6.
- STEHLÍK, HAMULÁK, PETR. *Ústavní základy a vnitřní trh EU*.
- xiv. ŠUSTEK, P., HOLČAPEK, T. a kol. *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 852 s. ISBN 978-80-7552-321-1.
- ŠUSTEK a kol. *Zdravotnické právo*.
- xv. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1516 s. ISBN 978-80-7478-630-3.
- ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Wolters Kluwer.

- xvi. TINTĚRA, T., PETR, P. a kol. *Základy závazkového práva*. 2. díl. Praha: Leges, 2017. 272 s. ISBN 978-80-7502-768-7.
- TINTĚRA, PETR a kol. *Základy závazkového práva*. 2. díl.
- xvii. TOMÁŠEK, M., TÝČ, V. a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.
- TOMÁŠEK a kol. *Právo Evropské unie*.
- xviii. VALUŠ, A. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Praha: Leges, 2014. 240 s. ISBN 978-80-7502-045-1.
- VALUŠ. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*.
- xix. WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.
- WINTEROVÁ a kol. *Civilní právo procesní. Díl první*.
- xx. ZÁRUBA, P., POSPÍŠIL, M. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii, České republice a Slovenské republice*. Praha: Hamigo, 2016. 134 s. ISBN 978-809-0644-304.
- ZÁRUBA, POSPÍŠIL. *Odpovědnost za výrobek v Evropské unii*.

- b) *Tištěné články a časopisy*
- i. MACUR, J. *Dokazování v civilním procesu Velké Británie a Spojených států amerických*. Právní rozhledy. 1996, č. 9, s. 400–405.
- MACUR. *Dokazování v civilním procesu VB a USA*.
 - ii. MRÁZEK, J. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle direktivy Rady Evropských společenství č. 85/374/EHS*. Právník. 1998, č. 3, s.183–206.
- MRÁZEK. *Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem dle směrnice č. 85/374/EHS*.
 - iii. KRÁL, Richard. *K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a jeho slučitelnosti s úpravou ES*. Právní rozhledy. 1999, č. 8, s. 420–423.
- KRÁL. *K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*.
 - iv. LYČKA, Martin. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku*. Právní rozhledy. 2012, č. 9, s. 311-318.
- LYČKA. *Procesní a praktické aspekty směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky*.
 - v. PILTZ, A., KUSÁK, V. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku ve Spojených státech amerických a český výrobce*. Právní rozhledy. 1999, č. 10, s. 532–535.
- PILTZ, KUSÁK. *Odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku v USA*.
 - vi. TOMÁŠEK, M. *Princip minimální harmonizace při transpozici směrnic v oblasti ochrany spotřebitele*. Právní fórum. 2004, č. 1, s. 14–19.
- TOMÁŠEK. *Princip minimální harmonizace*.
 - vii. SPÁČIL, J. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a v judikatuře*. Právní rozhledy. 2004, č. 18, s. 664–668.
- SPÁČIL. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a v judikatuře*.
 - viii. VESELÝ, Jan. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v právním řádu ČR*. Právní rozhledy. 1999, č. 5, s. 244–249.
- VESELÝ. *Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v ČR*.

c) *Elektronické zdroje*

- i. *Citáty slavných osobností* [online]. [cit. 2019-06-14]. Dostupné z: <https://citaty.net/>
- ii. HOŠKOVÁ, A. Paralelní dovozy. *Mladá fronta: Euro* [online]. 30. ledna 2007 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/paralelni-dovozy-789503>
- HOŠKOVÁ. Paralelní dovozy [online].
- iii. KNOBLOCHOVÁ, V. Vývoj ochrany spotřebitele v EU: Vývoj oblasti ochrany spotřebitele v EU od počátků v r. 1951 až do současnosti. Odraz tohoto vývoje v komunitární legislativě. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 23. ledna 2006 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/zprava7587.html>
- KNOBLOCHOVÁ. Vývoj ochrany spotřebitele [online].
- iv. KŘÍŽKA, V. Ekonomická analýza práva: deliktní odpovědnost. *Právní prostor* [online]. 17. února 2016 [cit. 2019-06-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ekonomicka-analyza-prava-deliktni-odpovednost>
- KŘÍŽKA. Ekonomická analýza práva: deliktní odpovědnost [online].
- v. KUKLINCOVÁ, M., VUK, D. Kdo odpovídá za škodu způsobenou výrobkem. *Epravo.cz* [online]. 7. listopadu 2017 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kdo-odpovida-za-skodu-zpusobenou-vyrobkem-106593.html>
- KUKLINCOVÁ, VUK. Kdo odpovídá za škodu způsobenou výrobkem [online].
- vi. MACH, P. Ustoupení od navrhování směrnic s totální harmonizací. In: *Evropský parlament: Parlamentní otázky* [online]. 18. května 2015 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2015-007800_CS.html?redirect
- MACH. Ustoupení od navrhování směrnic s totální harmonizací [online].

- vii. MOCEK, O. Code civil, aneb změny ve francouzském obligačním právu po 1. říjnu 2018. *Epravo.cz* [online]. 29. října 2018 [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/code-civil-aneb-zmeny-ve-francouzskem-obligacnim-pravu-108304.html>
- MOCEK. Změny ve francouzském obligačním právu [online].
- viii. UDVAROS, K., KULAN, K. Součást věci ve světle aktuální judikatury. *Epravo.cz* [online]. 8. dubna 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soucast-veci-ve-svetle-aktualni-judikatury-109123.html>
- UDVAROS, KULAN. Součást věci ve světle aktuální judikatury. [online]
- ix. VÍTOVÁ, B. Spoluzpůsobení škody a postih. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 15. června 2016 [cit. 2019-05-01]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/spoluzpusobeni-skody-a-postih?browser=mobi>
- VÍTOVÁ. Spoluzpůsobení škody a postih [online].

3. Francouzské zdroje

3.1. Relevantní právní předpisy a soudní rozhodnutí

- i. Francouzský občanský zákoník (fr. „*Code civil*“)
- ii. Francouzský zákoník o spotřebě (fr. „*Code de la consommation*“)
- iii. Francouzský zákoník o veřejném zdraví („fr. „*Code de la santé publique*“)
- iv. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 1962, sp. zn. 1er civ (bez čísla) („*nemateriální újma v podobě ztráty zvířete*“)
- v. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 1998, sp. zn. 1er civ. n° 96-20421 („*nárok na náhradu nemateriální újmy osob „nepřímo“ poškozených vadou výrobku*“)
- vi. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 2. dubna 2003, sp. zn. chbre social n° 00-21768 („*pracovní úraz jako nemajetková újma způsobená v důsledku použití vadného výrobku*“)
- vii. Rozsudek francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 9. července 2003, sp. zn. CE 220437 („*odpovědnost nemocničního zařízení za škodu způsobenou vadným výrobkem při poskytování zdravotních služeb*“)
- viii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2004, sp. zn. 2e civ. n° 02-30688 („*ze strany zaměstnavatele nutná ochrana zaměstnanců před škodlivými účinky výrobků používaných či vyráběných daným podnikem*“)
- ix. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2005, sp. zn. 1er civ. n° 02-11947 a 02-12065, ve spojení s rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2006, sp. zn. 1er civ. n° 02-16648 („*akceptace testu přínosů a rizik ve vztahu k posouzení přítomnosti (existence) vady konstrukční výrobku*“); pro zdrženlivější postoj ve vztahu k uvedenému testu viz rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 1er civ. no 12-21314

- x. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2005, sp. zn. 1er civ. n° 02-11947 a 02-12065; obdobně pak rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2006, sp. zn. 1er civ. n° 02-16648 (*„kritéria rozhodná pro posouzení existence domněnky pádné, konkrétní a jednotné v situaci, kdy je podán jednotný vědecký důkaz o existenci tvrzeného rizika výrobku“*)
- xi. Rozsudky francouzského Nejvyššího soudu ze dne 7. března 2006, sp. zn. 1er civ. n° 04-16179 a 04-16180 (*„nezohlednění nepříznivých vědeckých výsledků představuje porušení povinnosti náležité péče výrobce, na základě čehož lze dovést jeho odpovědnost“*)
- xii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. 1er civ. n° 04-10994 (*„jedno z prvních rozhodnutí aplikujících francouzskou prováděcí úpravu směrnice č. 85/374/EHS“*)
- xiii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 6. října 2006, sp. zn. ass. pl. n° 05-13255 (*„třetí osoba se může na bázi delikttní odpovědnosti domáhat porušení smluvní povinnosti jiného, pokud mu toto způsobilo újmu“*)
- xiv. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. 1er civ. n° 05-11604 (*„informační povinnost „výrobce“ poskytnout poučení ohledně řádného užívání výrobku“*)
- xv. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2007, sp. zn. chbre comm n° 05-11203 (*„poměr spoluodpovědných osob a relevantnost otázky jejich zavinění“*)
- xvi. Rozsudek francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 9. března 2007, sp. zn. CE 285288, ve spojení s rozsudkem francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 25. července 2007, sp. zn. CE 288052; obdobně pak rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-17738; (*„kritéria rozhodná pro posouzení existence domněnky pádné, konkrétní a jednotné v situaci, kdy není podán jednotný vědecký důkaz o existenci tvrzeného rizika výrobku“*)

- xvii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 8. listopadu 2007, sp. zn. 1er civ. n° 06-15873 (*„poškozený se nemůže odvolávat na zdraví škodlivé účinky tabákových výrobků, byl-li lhostejný k informacím výrobcem mu řádně poskytnutým“*)
- xviii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. 1er civ. n° 06-14174 (*„informační povinnost výrobce vztahující se ke škodlivým účinkům léčivého přípravku“*)
- xix. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2008, sp. zn. 1er civ. n° 05-20317 (*„domněnky vyjadřující existenci rizika musí být alespoň pádné, konkrétní a jednotné“*)
- xx. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2008, sp. zn. 1er civ. n° 06-18848 (*„samotné údajné porušení principu prevence není dostatečné pro dovození příčinné souvislosti“*)
- xxi. Rozsudek francouzského Nejvyššího správního soudu ze dne 24. října 2008, sp. zn. CE 305622; obdobně rozsudek francouzského Nejvyššího soud ze dne 25. června 2009, sp. zn. 1re civ. n° 08-12781 (*„osoba poškozená vadou výrobku není povinna k prokázání svého nároku podávat vědecký důkaz, resp. znalecký posudek“*)
- xxii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu např. ze dne 24. února 2009, sp. zn. chbre crim. n° 08-83956 (*„princip plné náhrady utrpěné újmy“*)
- xxiii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2010, sp. zn. 2e civ. n° 09-15391 (*„promlčení a splnění podmínky vědomosti o škodě v případě nemajetkové újmy“*)
- xxiv. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2011, sp. zn. 1er civ. n° 10-17345 (*„poškozený se může náhrady škody způsobené skrytou vadou, byl-li si jí prodávající vědom“*)
- xxv. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2012, sp. zn. chbre comm n° 11-10278 (*„právnícká osoba a otázka náhrady nemajetkové újmy“*)

- xxvi. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-14287 (*„kritérium statisticky významného pozorování ohledně vazby mezi daným výrobkem a tvrzeným škodlivým následkem“*)
- xxvii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-17738, ve spojení s rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 1er civ. n° 12-21314 (*„odmítnutí testu přínosů a rizik pro případ posouzení přítomnosti (existence) vady výrobní“*)
- xxviii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2012, sp. zn. 1er civ. n° 11-18117, následně pak potvrzený rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2015, sp. zn. 1er civ. n° 14-13151 a rozsudkem francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2016, sp. zn. 1er civ. n° 15-20022 (*„nemožnost eurokonformního výkladu francouzské obecné úpravy subjektivní promlčecí lhůty“*)
- xxix. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. 1er civ. n° 13-13548 (*„paralelní dovozce; otázka právního významu povinnosti uvést na výrobku označení ve vztahu ke vzniku odpovědnosti quasi-výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku“*)
- xxx. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2014, sp. zn. 1er civ. n° 13-18819 (*„vypořádání „výrobců“ solidárně zavázaných ve francouzském právním řádu“*)
- xxxi. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2015, sp. zn. 1er civ. n° 13-19781 (*„povinnost poučit také uživatele plynové láhve ohledně bezpečné manipulace s ní (a nikoli jen jejího kupce“*)
- xxxii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 14. října 2015, sp. zn. 1re civ. n° 14-13847 (*„škoda na samotném (vadném) výrobku není odškodnitelná v režimu odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem“*)
- xxxiii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2016, sp. zn. 1er civ. n° 15-11257 (*„důsledek vědomosti výrobce o rizicích při uvedení výrobku do oběhu“*)

- xxxiv. Rozsudek Cour Versailles ze dne 14. dubna 2016, sp. zn. 16-00296
(*„tržní podíl jako nejvhodnější kritérium, dle něhož se mají vyrovnat odpovědní alternativní škůdci“*)
- xxxv. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2017, sp. zn. 1er civ. n° 16-11726 (*„relevantnost posouzení účelového určení (vadného výrobku“*)
- xxxvi. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2017, sp. zn. 1er civ. n° 15-27740 (*„možnost uplatnění regresního nároku dle čl. 1245-6 al. 2 CC přiznaného pouze „dodavateli“ jinými „výrobci““*)
- xxxvii. Rozsudek francouzského Nejvyššího soudu ze dne 7. července 2017, sp. zn. chbre mixte n° 15-25651 (*„povolání nelze ztotožňovat s uvedením výrobku na trh; povaha odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku „d’ordre public““*)

3.2. Ostatní tištěné a elektronické zdroje informací

- i. BUFFELAN-LANORE, Y., LARRIBAU-TERNEYRE, V. *Droit civil. Les Obligations*. 16. vydání. Paris: Sirey, 2018. 1270 s. ISBN 978-2-247-17923-7.
- BUFFELAN-LANORE, LARRIBAU-TERNEYRE. *Droit civil. Les Obligations*.
- ii. CAZENEUVE, B., COHEN-JONATHAN, A. *La sécurité des produits. De la prévention des risques à la réparation*. Malakoff: Dunod, 2018. 188 s. ISBN 978-2-10-077821-8.
- CAZENEUVE, COHEN-JONATHAN. *La sécurité des produits*.
- iii. GHESTIN, J., CENTRE DE DROIT DES OBLIGATIONS PARIS. *Sécurité des consommateurs et responsabilité du fait des produits défectueux. Colloque des 6 et 7 novembre 1986*. Paris: Librairie De Droit Et De Jurisprudence, 1987. 236 s. ISBN 2-275-00872-1.
- GHESTIN, CDOP. *Sécurité des consommateurs et responsabilité du fait des produits défectueux*.
- iv. GRERCA (Groupe de recherche européen sur la responsabilité civile et l'assurance). *La responsabilité du fait des produits défectueux: Recueil des travaux du groupe de recherche européen sur la responsabilité civile et l'assurance*. Paris: IRJS Édition, 2013. 454 s. ISBN 978-2-919211-22-7.
- GRERCA. *Recueil des travaux sur la responsabilité du fait des produits défectueux*.
- v. JÉRÔME. J. *Droit des obligations*. 3. vydání. Bruxelles: Bruylant, 2017. 430 s. ISBN 978-2-39013-154-0.
- JÉRÔME. *Droit des obligations*.
- vi. LASSERRE, M., DRUFFIN-BRICCA, S., DEMARCHI, J. *Droit des obligations. Licence 2*. 3. vydání. Issy-les-Moulineaux: Gualino, Une Marque De Lextenso, 2017. 192 s. ISBN 978-2-297-06253-4.
- LASSERRE, DRUFFIN-BRICCA, DEMARCHI. *Droit des obligations. Licence 2*.

- vii. LE TOURNEAU, P., BLOCH, A. a kol. *Droit de la responsabilité et des contrats*. 7. vydání. Paris: Dalloz, 2008. 1778 s. ISBN 978-2-247-07785-4.
- LE TOURNEAU et al. *Droit de la Responsabilité et des Contrats*.
- viii. PORCHY-SIMON, S. *Droit civil, 2e année. Les obligations 2019*. 11. vydání. Paris: Éditions Dalloz, 2018. 678 s. ISBN 978-2-247-17832-2.
- PORCHY-SIMON. *Droit civil – les obligations*.
- ix. TERRE, F. a kol. *Le Consommateur & Ses Contrats* [et seq.]. Paris: Ed. Du Juris-classeur (Groupe LexisNexis), 2002. 1342 s. ISBN 2-7110-0081-8.
- TERRE a kol. *Le Consommateur & Ses Contrats*.
- x. TESTU, F., MOITRY, J. *La responsabilité du fait des produits défectueux: commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*. Paris: Dalloz, Supplément à: "Dalloz affaires", n° 125, 1998. 18 s. ISSN 1266-8540.
- TESTU, MOITRY. *Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998*.
- xi. VINEY, G., JOURDAIN P. et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*. 4. vydání. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, Une Marque De Lextenso, 2017. 680 s. ISBN 978-2-275-05754-5.
- VINEY et al. *Les régimes spéciaux et l'assurance de responsabilité*.

4. *Další zahraniční zdroje*

4.1. Zdroje rakouské a německé

- i. Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1978, sp. zn. 5 Ob 707/78 („výklad smlouvy ve prospěch třetího v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem“)
- ii. SCHMIDT-SALZER, J., HOLLMANN, H. *H. Kommentar EG-Richtlinie Produkthaftung. Band 1.* Heidelberg: Verlag Recht und Wirtschaft, 1986. 835 s. ISBN 3-8005-6770-9.
- SCHMIDT-SALZER, HOLLMANN. *Kommentar EG-Richtlinie Produkthaftung.*

4.2. Zdroje německé

- i. WAGNER, G., HABERSACK, M. a kol. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 5: Schuldrecht. Besonderer Teil III. §§ 705-853, Partnerschaftsgesellschaftsgesetz, Produkthaftungsgesetz.* 6. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-3-406-61465-1.
- HABERSACK a kol. *Kommentar zum BGB. Band 5.* C. H. Beck.
- ii. Rozsudek německého Nejvyššího soudu, ze dne 26. listopadu 1968, sp. zn. VI ZR 212/66 (věc „Hühnerpest-Fall“) („dovození přípustnosti liberačního důvodu „rizika vývoje““)
- iii. Rozsudek německého Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2009, sp. zn. VI ZR 176/08 („riziko vzniku újmy z kousnutí do pecky v. náklady stoprocentního odpeckování“)
- iv. Rozsudek německého Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2009, sp. zn. VI ZR 107/08 („riziko vzniku újmy z náhodné aktivace airbagu v. náklady stoprocentní bezpečnosti“)

4.3. Zdroje angloamerické

- i. POLINSKY, A., M., SHAVELL, S. The Uneasy Case for Product Liability. *Harvard Law Review* [online]. 2009, č. **123**(6), s. 1437-1493 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40648374>
- POLINSKY, SHAVELL. The Uneasy Case for Product Liability [online].

- ii. RAMSEYER, J., M. Liability for Defective Products: Comparative Hypotheses and Evidence from Japan. *American Journal of Comparative Law* [online]. 2013, č. **61**(3), s. 617-656 [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/amcomp61&div=25>
- RAMSEYER. Liability for Defective Products: Comparative Hypotheses and Evidence from Japan [online].

- iii. REIMANN, M. Liability for Defective Products at the Beginning of the Twenty-First Century: Emergence of a Worldwide Standard. *American Journal of Comparative Law* [online]. 2003, č. **51**(4), s. 751-838 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/amcomp51&div=33>
- REIMANN. Liability for Defective Products at the Beginning of the Twenty-First Century: Emergence of a Worldwide Standard [online].

Název diplomové práce v českém jazyce

„Újma způsobená vadou výrobku – Analýza unijní úpravy ve světle její české a francouzské transpozice“

Název diplomové práce v anglickém jazyce

“Damage caused by a defective product – Analysis of the European union regulation in the light of its Czech and French transposition”

Klíčová slova

Evropská Unie – Směrnice č. 85/374/EHS – Občanskoprávní odpovědnost – Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku – Výrobek – Vada – Škoda – Újma – Ochrana spotřebitele – Francie

Key words

European Union – Directive 85/374/EEC – Civil Liability – Product liability – Product – Defect – Damage – Harm – Consumer protection – France

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se poměrně komplexně zabývá – v současné době velmi aktuálním – tématem „odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku“; tedy povinností k náhradě vadným výrobkem jeho uživateli (či osobě třetí) způsobené újmy, obecně tížící toho, kdo je označen za „výrobce“ daného produktu, původně vycházející z úpravy směrnice Rady ze dne 25. července 1985, o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (85/374/EHS) (dále jen „směrnice č. 85/374/EHS“).

Tato práce se však neomezuje jen na samotný (zevrubný) popis současně platné a účinné české prováděcí právní úpravy, nýbrž tuto srovnává s (legislativně výrazně kvalitnější a své unijní předloze mnohem věrnější) prováděcí úpravou francouzskou. Byla to totiž právě Francie, jež svým způsobem utvářela konečnou podobu tohoto odpovědnostního režimu, neboť to byly právě francouzská transpozice, a francouzská rozhodovací (soudní) praxe, které byly nejčastěji předmětem rozhodování Soudního dvora, vztahujícího se k interpretaci jednotlivých ustanovení a principů v textu uvedené směrnice obsažených. Francie, potažmo její úprava nicméně byla vybrána ještě z jednoho důvodu; jako stát vyznávající idey kontinentální právní kultury je v této souvislosti, tedy v návaznosti na to, že úprava česká a francouzská mají obě stejnou předlohu – směrnici č. 85/374/EHS – více než způsobila posloužit zákonodárci českému jako výrazný zdroj inspirace. Uvedená komparace však není hlavním cílem této práce...

Hlavní těžiště zájmu této práce je totiž v analýze toho, zda předmětná směrnice naplnila, resp. stále plní svůj cíl a účel, s nimiž ji její autoři přivedli na tento svět; tedy zhodnotit, zda tato úprava dostala očekáváním, jež na ni byla a jsou kladena, a pokud ne, pokusit se identifikovat příčiny tohoto nezdaru. V návaznosti na uvedené pak bude také zkoumáno, zda i přes svoji na poli unijním dlouhověkou existenci je stále schopna reagovat na nové tendence a směry této moderní technizované doby, a jak se k této otázce staví unijní a národní autority.

Abstract

This diploma thesis quite thoroughly deals with – at present a very topical – theme “liability for damage caused by a defective product”; thus, with an obligation to compensate for the damage caused by the defective product to its user (or third party), generally imposed on the person who is designated as the “producer” of the product, originally based on the Council Directive of 25 July 1985 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products (85/374/EEC) (hereinafter 'Directive 85/374/EEC').

However, this work is not limited only to the (thorough) description of the currently valid and effective Czech implementing legislation. The thesis also compares the Czech legislation with the French implementing regulation, which is of a significantly higher legislative quality and much more faithful to its Union model. In fact, it was specifically France which shaped the final form of this responsibility regime, since it was the French transposition, and the French decision-making (judicial) practice, which was most often the subject of the Court of Justice's, as it ruled on the interpretation of the individual provisions and principles in the text of the previously mentioned directive contained. Nevertheless, France, or rather its regulation, was chosen for one more reason; as a state professing the ideas of continental legal culture, it is in connection with the fact that the Czech and French legislation have both the same model – Directive 85/374/EEC – more than capable to serve the Czech legislator as a considerable source of inspiration. Yet this comparison is not the main goal of this thesis...

The focal point of this thesis lies in the analysis of whether the directive in question fulfilled, or rather it still fulfils its purpose with which its authors have brought it to this world; thus, to assess whether this regulation has met the expectations that have been and still are placed on it, and if not, to try to identify the causes of this failure. As a follow-up to what was mentioned, it will also be examined whether, despite its long-term existence in the Union, it is still able to react to the new trends and movements of this modern technical age, and how Union and national authorities are approaching this issue.